

VERSLAG

VAN HET ÉÉN EN VEERTIGSTE CONGRES DER
SOCIAAL-DEMOCRATISCHE ARBEIDERSPARTIJ
IN NEDERLAND, GEHOUDEN OP ZATERDAG 20
EN ZONDAG 21 APRIL 1935 IN „KRASNAPOLSKY”
TE AMSTERDAM

UITGAVE: SECRETARIAAT S.D.A.P. - AMSTERDAM

VERSLAG

VAN HET ÉÉN EN VEERTIGSTE CONGRES DER
SOCIAAL-DEMOCRATISCHE ARBEIDERSPARTIJ IN
NEDERLAND, GEHOUDEN OP ZATERDAG 20 EN
ZONDAG 21 APRIL 1935 IN „KRASNAPOLSKY”
TE AMSTERDAM

UITGAVE SECRETARIAAT S.D.A.P., AMSTERDAM

INHOUD

	blz.
Congresverslag	5
Accountantsrapport	45
Verklaring Contrôle Commissie	45
Congresagenda	47
Congresbesluiten	49

In de Beschrijvingsbrief achter de Congresbesluiten komt voor:

Ingekomen voorstellen en amendementen	3
Verslag over het jaar 1934 van het Partijbestuur	20
Balans van de Partijkas per 31 December 1934	89
Verlies- en winstrekening van de Partijkas over 1934	92
Begroting van baten en lasten van de Partijkas over 1935	96
Jaarverslag van de Bond van Sociaal-Democratische Vrouwen- clubs over 1934, met verlies- en winstrekening 1934 en begroting 1935	99
Verslag van de Tweede Kamerfractie	107
Verslag van de Eerste Kamerfractie	131
Verslag van de Gedelegeerden in de S.A.I.	139
Verslag van de Commissie voor Geschillen	149

Te kwart over elf opent de Voorzitter, KOOS VORRINK, het Congres met de volgende rede:

In het zesde jaar van de crisis, komen wij samen te midden van een ontredderde wereld. Het probleem, dat in het brandpunt van ons aller belangstelling staat is de crisis, die onverzwakt voortdringt en, althans voor wat ons land betreft, haar dieptepunt nog niet schijnt te hebben bereikt. Daarmede is de voorwaarde gegeven voor het ontstaan en het voortwoekeren van het extremisme van links en van rechts. De algemene bestaansonzekerheid, het gemis aan perspectief, het ineensstorten van vroeger aanvaarde levenswaarden, brengen millioenen mensen uit hun evenwicht, maken hen toegankelijk voor de betovering van wat hen het nieuwe en verlossende schijnt te zijn. In het fascisme beleven wij de opstand der ontgoochelden en teleurgestelden, die zich zelf een bevrediging en genoegdoening verschaffen in hun machtsdromen van haat en vernietiging en niet minder van afgunst tegenover onze Europese beschaving en tegenover de resultaten van de democratisering der arbeidende massa's.

Dat deze dromen tot afschuwelijke, mensonterende werkelijkheid weten te maken, dat leert ons de praktijk van het fascisme in centraal Europa.

Soms overvalt ons het gevoel, dat de mensheid reeds bezig is zich aan te passen, dat haar reacties op de methoden der barbarij verslappen. In het jaar, dat achter ons ligt, gedenken wij met afgrijzen de 30ste Juni en het neerslaan van de Spaanse opstand, het aanhouden der Jodenvervolgingen en het voortduren van de martelingen der gevangenen in de concentratiekampen. Wij gedenken met afgrijzen de gangstermethoden van het fascisme en het nationaal-socialisme, voor enige weken opnieuw gesymboliseerd in de brutale mensenroof, gepleegd op Berthold Jacob.

Boven dat alles rust de verschrikking, dat het fascisme geworden is tot het grootste gevaar voor de organisatie van de vrede. Ik herinner u aan de invoering van de algemene dienstplicht in Duitschland en de nauw daarmee samenhangende hernieuwde bewapeningswedstrijd, die eveneens voedsel heeft gekregen door de politieke spanningen in het verre oosten.

Ons land

In ons land hebben wij voor het eerst van aangezicht tot aangezicht gestaan met de vazallen van buitenlandse dictators. Het beeld is hier niet anders dan elders. De methoden van het fascisme zijn internationaal. Göbbels is de leermeester van Mussert. Tot hun werkmethoden behoren de lastering en openlijke of bedekte bedreiging van andersdenkenden; het oprichten van knokploegen, die zich beroemen op hun gewonden in de geprovoceerde straatgevechten.

Ik protesteer hier nogmaals tegen het schaamteloze misbruik van de nagedachtenis van Pieter Jelles Troelstra in het verkiezingspamflet van de N.S.B. Ik mag u er aan herinneren, dat ons antwoord op deze grove belediging beledigend werd geacht voor de fijnbesnaarde volksgroep: de N.S.B.

Ik stel vast: wij sociaal-democraten hebben niets te winnen door provocatie of door vergroving van de politieke strijd, maar wij betreuren de inperking der vrijheid van beweging, die het zinneloos radicalisme van links en van rechts ons nu reeds heeft gebracht. De eerst-

schuldigen zijn de terroristen van links en rechts, die hun geestelijke onrijpheid voor de hoge levensvormen der democratie bewijzen door hun voorkeur en bewondering voor de geweldmethoden der dictatuur. Het verbod van onze vlaggen, van onze liederen in de radio-omroep, de maatregelen, tegenover sommige groepen onzer leden in overheidsdienst, welke maatregelen ons als deel der volksgemeenschap pogen te dis-kwalificeren, voelen wij als een krenking en een belediging.

Kerngezond

Welk een kerngezond stuk volksleven wij vertegenwoordigen, bewezen de Statenverkiezingen. Wij stonden als een rots in de branding. Dat mogen de burgerlijke partijen bedenken, die hier, gelijk vroeger elders, bewezen hebben, geen afdoende weerstand te kunnen bieden aan de fascistische stormloop. De acht procent stemmen op de N.S.B. zijn een vermaning aan het adres van de regeringspartijen. Met een verklaring tot verboden vereniging is hier minder dan het halve werk gedaan. Waar het hier op aan komt, is aan het extremisme de voedingsbodem te ontnemen. Deze wordt gevormd door de gevolgen van het beleid van de regering-Colijn, wier liberaal-kapitalistische politiek volledig heeft ge-faald in het bestrijden van de crisis en haar gevolgen.

De positie van onze partij is volkomen onaangetast. Wij zijn er, dank zij de druk der sociale omstandigheden en dank zij onze intensieve propaganda, in geslaagd, onze politieke denkbeelden in het brandpunt der politieke gedachtenwisseling te plaatsen. De roep om ordening weerklinkt niet in onze eigen kring alleen, ook in de leidende kringen der economie worden stemmen gehoord in de richting van onze eisen.

Niet anders is het met onze eis om te komen tot een constructieve welvaartspolitiek, een politiek van werkverruiming, van behoud en versterking der koopkracht.

Van de partij zelf kunnen wij getuigen, dat de morele schok, die de vernietiging der Duitse sociaal-democratie haar gaf, volledig is overwonnen. Daartoe heeft niet weinig bijgedragen de grote activiteit, ontplooid in de strijd tegen fascisme en communisme.

Maar er is meer. In menig opzicht is er gekomen een vruchtbare zelfbezinning en een gegroeid begrip voor wat de werkelijkheid van ons eist. De Partij heeft haar geestelijke elasticiteit bewezen. De doorwerking van het herzieningsrapport, dat op ons vorig congres ter discussie stond, geeft ons het recht om te zeggen, dat de strekking van dat stuk geestelijk eigendom is geworden van de Partij. Er leeft in de Partij sterk het besef, dat de komende jaren ook in ons land beslissend zullen zijn voor de toekomst van onze beweging. Daaruit ontspruit de behoefte, onze actie tegen communisme en fascisme te kunnen omzetten in een actie voor een breed uitgewerkt program. De tijd der frases is voorbij.

Kracht en moed

Onder de aanvallen van links en van rechts is de Partij sterker dan ooit, staat zij eensgezind en vastberaden in de strijd. Er zijn een zelfbewuste kracht, een nuchterheid en doortastendheid van politiek denken, er zijn een moed en wil tot verantwoordelijkheid, die het resultaat vormen van veertig jaar democratische politieke scholing.

De Partij is gereed om de verantwoordelijkheid te dragen voor haar beginselen.

Nergens blijkt de inwendige groei der Partij sterker dan uit haar verdiept bewustzijn omtrent wezen en waarde der democratie. Zij heeft de democratie groter leren zien dan alleen als politieke democratie. Zij heeft haar leren zien als het wezen der Europese beschaving zelve. Daarmede heeft zij een geestelijke achtergrond gewonnen voor haar strijd.

Wij willen in deze strijd voor de democratie allereerst op ons zelf vertrouwen. Maar wij geven ons niet over aan de fatalistische opvatting, als zouden wij daarbij uitsluitend aan ons zelf alleen zijn overgeleverd.

Wij roepen de tien- en honderdduizenden in dit land, waarvan wij weten, dat zij beseffen deel te zijn der westerse beschaving, toe: Beseft het gevaar! Hier in de S.D.A.P. staan uw sterkste bondgenoten.

De vraag, of wij tegen onze grote taak zijn opgewassen, hangt af van de vraag, wat het organisatie-apparaat der partij kan presteren. Uit het jaarverslag is u bekend, dat het ledental met een kleine 3000 over 1934 is teruggelopen. Ongetwijfeld beginnen wij hierin de werking van de crisis te gevoelen. Des te meer verheugt het mij, u te kunnen mededelen, dat over het nieuwe kwartaal, naast twee afgevoerde afdelingen, de oprichting valt te melden van 24 nieuwe afdelingen, terwijl bovendien het ledental der partij over het eerste kwartaal zich weer in stijgende lijn beweegt.

De crisis bedreigt ook onze financiële draagkracht. Bij dalende inkomsten der partij, eisen de partijgenoten en eisen de omstandigheden verhoogde activiteit. De partijraad besloot tot een progressieve contributieverhoging. Het zal blijken, dat de partij hiertoe bereid is, bereid is tot het offer nu het nodig is.

Ondanks onze moeilijkheden is onze beweging kerngezond. Dat bleek uit de geweldige activiteit, die ook in het afgelopen jaar weer werd ontplooid en die misschien voor het gehele land zijn onvergetelijke manifestatie vond in de grotse betoging van 4 Arpil in het R.A.I.-gebouwd, waar 35.0000 Amsterdamse kameraden in ons aller naam het antwoord gaven op de landelijke demonstratie van Mussert.

Partijgenoten,

Voordat wij overgaan tot de beraadslagingen van dit congres, willen wij de partijgenoten herdenken, die ons in het afgelopen jaar zijn ontvallen.

Herdenking

Mag ik in uw herinnering terugroepen J. H. A. Schaper, één der twaalf apostelen. Wie tijdens zijn uitvaart de ontroering zag, waarvan de Groningse bevolking vervuld was, weet, wat deze man voor onze beweging heeft betekend;

A. S. de Levita, als een der veteranen uit de oude strijd tussen de socialistische romantiek en het politiek doorzicht der sociaal-democratie;

Joosten, als een der oudste strijders, die op vele posten de beweging diende, een der medestichters van de Haarlemse beweging.

En hen, die tot de jongere generaties behoorden en wier heengaan ons dubbel trof:

Funke Küpper, wiens werk wij nog alle dagen missen;

Molle Eisma, de veel belovende secretaris van het Curatorium der Arbeiders Kaderschool van het Troelstra-Oord;

Albert van Duuren, de gewezen bestuurder van het Instituut,

in wien onze beweging een der fijnste en nobelste geesten heeft verloren.

Partijgenoten,

Wij gedenken al degenen, wier namen wij thans niet kunnen noemen en die als kameraden zijn heengegaan uit ons midden, wier leven was gewijd aan de strijd voor en de dienst aan onze beweging.

In de overtuiging, dat dit congres zal zijn een weerspiegeling van de ongebroken kracht van de Partij, dat het zal bewijzen te staan op de hoogte van zijn taak, heet ik u allen hartelijk welkom.

In de eerste plaats de afgevaardigden der afdelingen. Vertegenwoordigd zijn 475 afdelingen. In de tweede plaats de vertegenwoordigers van de beide Kamerfracties; van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen, waarmede wij in trouwe strijdbroederschap ook dit jaar weer zo menige actie voerden; de instellingen en zusterorganisaties onzer beweging. Velen van hen kennen in de storm van de crisis grote moeilijkheden. Zij moeten zich weren tegen de culturele afbraak, die ook in eigen rijen dreigt. Het is een belang der hele beweging, dat wij ons in al deze onderdelen nauwer dan ooit aaneensluiten. Wij hebben elkaar wederkerig nodiger dan ooit.

Uit het buitenland

Bijzonder hartelijk welkom heet ik onze partijgenoot Gustav Möller, partijbestuurder van de Zweedse sociaal-democratische partij en minister van Sociale Zaken in het kabinet-Per Albin Hansson.

Partijgenoten,

Van dit congres zenden wij een groet aan alle strijders voor de vrijheid, die het vaandel der beschaving hoog houden in Europa; aan onze eigen dappere kameraden in de landen der dictatuur.

Maar ook aan hen, die sterk staan in de gehoorzaamheid aan het geweten, aan de protestanten en katholieken in Duitsland, die niet bukken voor de barbarij van de totale staat.

Wie soms in eenzame uren een ogenblik ontmoedigd mocht zijn, hij bedenke, dat in Zweden, Denemarken en Noorwegen, in Tsjechoslowakije en in België de sociaal-democratie de regeermacht, of een stuk van de regeermacht in handen houdt. Hij bedenke, dat in Engeland de arbeiderspartij op weg is de regering te veroveren. Hij bedenke, dat vier hoofdsteden van Europa: Kopenhagen, Stockholm, Oslo en Londen socialistisch worden bestuurd. Hij gedenke vóór alles de dappere, succesvolle heldenstrijd van de sociaal-democraten in het door de bruine benden geterroriseerde Danzig.

De strijd voor vrijheid en gerechtigheid duurt voort. Het democratisch socialisme leeft uit de rijke historische traditie der Europese beschaving, uit de rijke bron van het humanistisch beginsel. De Nederlandse sociaal-democratie wortelt in de beste tradities van ons volk.

In het volle bewustzijn van de ernst van de tijd en in het volle bewustzijn van onze verantwoordelijkheid tegenover de arbeidende massa, tegenover ons volk en de lijdende mensheid, zijn wij hier samengekomen.

De betekenis van dit congres is gelegen in de behandeling van de grote politieke vragen van het ogenblik. De belangrijkste punten vormen de politieke rede van Albarda, de inleiding van Van der Goes van Naters

over „Nieuwe Organen” en het gemeenschappelijk congres van N.V.V. S.D.A.P. over het Nederlandse Plan van de Arbeid op Maandagmorgen aanstaande.

De beraadslagingen over de kleiner organisatorische aangelegenheden en over punten van niet ogenblikkelijk actueel belang zullen ondergeschikt moeten worden gemaakt aan deze politieke hoofdzaken.

Hiermede verklaar ik het 41ste congres der Partij voor geopend. (*Daverend applaus.*)

Vervolgens deelt de VOORZITTER mede, dat zich een delegatie van de C.P.H. zal aanmelden met het oogmerk te onderhandelen over een te sluiten eenheidsfront. (*Hilariteit.*) Spr. vertrouwt, dat het de instemming van het congres zal hebben, indien wordt medegedeeld, dat op deze bespreking geen prijs wordt gesteld. (*Applaus.*)

WOUDENBERG deelt mede, dat de zusterpartijen in Denemarken, Hongarije, Frankrijk en Engeland bericht hebben gezonden, dat zij niet in de gelegenheid zijn vertegenwoordigers te zenden. Zij zonden echter de beste wenssen voor het welslagen van het congres. In het congres is echter aanwezig Gustav Möller, minister van Sociale Zaken in Zweden, terwijl de vertegenwoordigers der Belgische Werklieden-Partij, De Block en De Bouchery hedenmiddag zullen aankomen. Hij deelt verder mee, dat vertegenwoordigd zijn:

	Aantal afd. in de fed.	Aantal afd. dat vertegenwoordigd was	Aantal leden in de fed.	Aantal leden dat vertegenwoordigd was
Friesland	123	62	7760	6244
Groningen	81	33	6319	4769
Drente	61	18	2385	1428
Overijssel	51	26	5482	4866
Gelderland	86	38	6151	5001
Utrecht	31	22	4661	4303
Noord-Holland Nrd.	75	61	6449	6024
Noord-Holland Z.	33	29	5476	5349
Zuid-Holland	119	48	9232	7026
Zeeland	42	10	1569	808
Nrd.-Brabant	27	13	1233	977
Limburg	18	8	1152	849
Amsterdam	13	13	12109	12109
Rotterdam	11	10	8004	7957
Den Haag	11	11	6025	6025
	782	402	84007	73735

Zweedse groet

GUSTAV MÖLLER brengt de groeten over van de Zweedse arbeidersbeweging. Ofschoon de afstand groot is heeft de Zweedse zusterpartij gemeend ditmaal, naar aanleiding van het bezoek der Nederlandse delegatie, als tegenbeleefdheid, een vertegenwoordiger te moeten zenden. In 1932 heeft de partij voor de vierde maal de regering in Zweden alleen gevormd. De crisis had zich toen reeds met grote scherpte doorgezet. Het zag er naar uit of het op een catastrofe zou uitlopen. Duizenden werden met ondergang bedreigd; de werkloosheid ging met spron-

gen omhoog. De eerste taak der regering was het verlamningsproces op te heffen en nieuw vertrouwen te wekken. Zij stelde zich daarbij op het standpunt, dat de koopkracht van de arbeiders en de boeren moest worden hersteld. Zij toch vormen de grote consumenten-massa. Herstel hunner koopkracht moest vermindering van de crisis beduiden. Onze tegenstanders hebben zich aanvankelijk scherp tegen deze politiek verzet. De somberste voorspellingen werden gedaan. Thans, na twee jaar, is deze critiek bijne verstomd. Onze politiek heeft zich door de navolgende factoren gekenmerkt: valuta-politiek, uitvoering van grote werken, prijsverhoging van de landbouwproducten en renteverlaging.

De boerenstand in Zweden bestaat grotendeels uit kleine boeren. Wij hebben daarop tot de arbeiders gezegd, dat deze boeren recht hebben op een prijs voor hun producten, die een loon waarborgt als de arbeiders zelf ook nodig hebben. Dit hebben de arbeiders verrassend goed begrepen. En de boeren is duidelijk gemaakt, dat behoorlijk betaalde arbeiders betere klanten zijn dan slecht betaalde arbeiders. Niets verontrust onze tegenstanders zozeer als deze toenadering tussen boeren en arbeiders. Zij immers profiteerden het meest van de verdeeldheid van weleer.

De werkloosheid in Zweden is sterk gedaald. De conjunctuur-werkloosheid bedraagt thans niet meer dan 50.000. Bij openbare werken zijn in de laatste tijd 100.000 personen tewerkgesteld. Een bedrag van 225.000 miljoen kronen (waarvan 115.000 miljoen staatsgeld) is voor openbare werken uitgetrokken. Aanvankelijk is de financiering geschied door leningen op korte termijn, terwijl de financiering thans uit de begroting geschiedt. Wie ons bankroet voorspelden, hebben het mis gehad. Verleden jaar werd een staatslening in één uur tijds vijf maal overtekend. Daarna hebben wij nog een 2½ pct.-lening aan de markt gebracht, die eveneens onmiddellijk genomen werd.

Onze verwachtingen zijn overtroffen. De werkloosheid is overwonnen, zonder vermindering van het levenspeil der bevolking. Vóór wij aan de regering kwamen, ging een golf van loonsverlaging over het land. Daartegen hebben wij een muur opgericht en in 1934 zijn de lonen weder gestegen. De toestand van nu is te vergelijken met het topjaar 1929.

Natuurlijk trachten de tegenstanders van links en rechts zoveel mogelijk wantrouwen te zaaien. Wij dienen onze politiek niet aan als een socialiseringspolitiek. Wij zijn niet alleen socialisten, wij zijn ook democraten. Wanneer wij een volksmeerderheid kunnen winnen op een bepaald verkiezingsprogram, dan wil dit nog niet zeggen, dat wij deze meerderheid zullen benutten tot doorvoering van een socialiseringsproces. Dit laatste zou eerst veroorloofd zijn, indien wij daartoe van de volksmeerderheid een noodzakelijke machtiging zouden krijgen.

Wij streven er naar het verworven vertrouwen te behouden. Sedert 1920 hebben wij vier sociaal-democratische regeringen gehad en telkens is dit vergezeld gegaan van een groei der partij. (*Applaus.*) Het gezag der partij is versterkt, doordat zij getoond heeft minstens even goed als burgerlijke regeringen het land te kunnen besturen. De communisten bestoken ons fel en met onzuivere middelen.

KOOS VORRINK: Dat is internationaal gepatenteerd. (*Gelach.*)

GUSTAV MÖLLER: Inderdaad. De communisten hebben echter geen voet aan de grond gekregen. In het parlement hebben slechts twee echte Moskou-communisten zitting en acht, die zich niet meer communisten willen noemen. Het regeerbeleid der sociaal-democraten heeft het vertrouwen der arbeiders eer versterkt dan verzwakt. Nooit was

onze invloed op de openbare mening zó groot als op dit ogenblik. Wij zijn vast overtuigd, dat onze politiek op de duur tot volledige overwinning zal voeren. Natuurlijk zijn voorbijgaande reacties mogelijk. Maar wij geloven, dat het Zweedse volk door onze politiek meer en meer er van zal worden doordrongen, dat het breken met het kapitalisme noodzakelijk is. Wij hebben het vertrouwen te zullen overwinnen. (*Applaus.*)

VORRINK dankt Möller hartelijk voor zijn rede. Hij brengt aan de Zweden de beste wensen van de Hollandse partij over. Wij volgen de Zweedse politiek met een warm hart. (*Applaus.*)

BESPREKING DAGORDE

Bespreking dagorde

SWIERSTRA (Hoorn) wenst de voorstellen, die op het rapport van de commissie-Bonger over de zaak-Duijs betrekking hebben, niet in de laatste zitting te behandelen. Spr. stelt voor de zitting van hedenavond voor een deel huishoudelijk te maken en deze zitting te besteden aan de voorlezing van het rapport der commissie-Bonger.

De VOORZITTER antwoordt, dat hierover bij het volgende agenda-punt kan worden beslist.

Aan de orde is het rapport der congres-commissie.

Verwijzingen

De rapporteur der commissie, pg. BAARVELD (Groningen) brengt zijn rapport uit. De commissie is over haar voorstellen unaniem. Het congres zal zich niet in kleinigheden kunnen verdiepen. Het rapport „Nieuwe Organen” en het Plan van de Arbeid, moeten dit congres beheersen.

Spr. stelt namens de commissie voor, de voorstellen 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 53a en 65 in handen te stellen van de Kamerfractie.

Ook de voorstellen 54, 55, 56 wil de commissie verwijzen naar de Kamerfractie, nadat eerst over de inhoud daarvan overleg gepleegd is tussen het bestuur van het N.V.V. en het Partijbestuur.

De voorstellen 70 en 74 stelt de commissie voor te verwijzen naar de Vereniging van Raads- en Statenleden met de bijzondere opmerking, dat vooral wat de uitwerking van voorstel 74 betreft, op grote spoed bij de Vereniging van Raadsleden wordt aangedrongen.

Voorstel 76 adviseert de commissie van de congresagenda af te voeren als onuitvoerbaar.

Voorstel 78 stelt zij voor in handen te stellen van de commissie van vijf, daar deze commissie reeds met het onderzoek bezig is, gelijk in het voorstel wordt gevraagd.

Voorstel 79 heeft betrekking op de uitwerking van het Plan van de Arbeid. Daarom stelt de commissie voor, dit voorstel in handen te stellen van het Wetenschappelijk Bureau der Partij, dat de voorbereidende werkzaamheden van het Plan van de Arbeid leidt.

De commissie meent, dat de voorstellen inzake de devaluatie afgevoerd moeten worden, omdat de financiële commissie nog niet met haar rapport gereed is.

Wat de voorstellen aangaande de commissie-Bonger betreft: deze

zaak is aan de Partijraad gedelegeerd. Deze heeft haar tweemaal behandeld en het rapport aangenomen. Hierbij moeten wij ons als goede partijgenoten neerleggen. De commissie stelt voor, ook deze voorstellen af te voeren.

Verder stelt de commissie voor, ook de voorstellen aangaande de cumulatie en de landsverdediging af te voeren. Over de eerste zaak is de mening der partij bekend; over de tweede zaak heeft het vorige congres uitvoerig gesproken en beslist.

Op voorstel van Amsterdam VII worden de devaluatievoorstellen verwezen naar de financiële commissie.

Rapport commissie-Bonger

SWIERSTRA (Hoorn) spreekt over de voorstellen inzake het rapport der commissie-Bonger. Hij meent, dat op dit punt veel misverstand bestaat. Dit komt door de grote geheimzinnigheid, die het P.B. in deze zaak heeft betracht. In 1933 heeft de krant een grote reeks aanvallen op Duijs gepubliceerd. Ernstige beschuldigingen zijn in het openbaar uitgebracht. Nu moet men het rapport-Bonger, dat deze beschuldigingen behandelt, niet bijna in de doofpot stoppen. Daarom moet het oordeel der commissie aan het congres worden voorgelegd. Anders moet Noord-Holland erover spreken bij het beleid van P.B. en hoofdredactie! (*Beweging.*) Spr. stelt voor, over deze zaak vanavond een huishoudelijke zitting te houden.

VORRINK bestrijdt dit voorstel namens het P.B. Door het besluit van de Partijraad is het P.B. verplicht de zaak uit te doen zijn. Niet het P.B. heeft de zaak afgedaan, dat heeft de Partijraad gedaan! (*Geroep: Zeer juist!*) Over de afhandeling der zaak in de Partijraad is een verklaring gepubliceerd.

Het incident was daarmee definitief gesloten. De verklaring laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Duijs is gerehabiliteerd. Het rapport is in Noord-Holland voorgelezen. Naar spr's mening is dit een fout gebleken. Deze moet niet door een tweede fout worden gevolgd: de voorlezing van het rapport op dit congres.

SWIERSTRA: Waarom was het een fout?

VORRINK: Omdat dit geen bevrediging heeft gebracht, noch in Noord-Holland noch bij Duijs. Intussen is de beschuldiging van woordbreuk aan het adres van Duijs in een nadere verklaring van het P.B. uitdrukkelijk teruggenomen. Maar ook dat bleek voor Noord-Holland niet genoeg. De Partijraad heeft echter andermaal verdere publicaties uit het rapport-Bonger afgewezen. De commissie-Bonger is in deze zitting van de Partijraad opgeheven.

Voorlezing van het rapport aan het congres kan niet. Het rapport is aan de Partijraad uitgebracht en niet aan het congres. De Partijraad zou dus moeten besluiten het rapport aan het congres af te staan. Dit zal de Partijraad stellig niet doen.

Voor de bedreiging van Swierstra met behandeling van de zaak bij het punt „beleid P.B.” kan het congres niet uit de weg gaan! Er is beter werk te doen! Spr. stelt voor de voorstellen af te voeren.

SWIERSTRA wenst het woord.

Dit wordt door den VOORZITTER geweigerd, omdat uitdrukkelijk overeengekomen is, dat beide partijen slechts eenmaal hun standpunt zullen toelichten.

Het voorstel van het P.B. wordt met overgrote meerderheid aanvaard.

KIËS (Amsterdam) spreekt over de voorstellen inzake het militaire vraagstuk. De meerderheid van Amsterdam en de Bond van Sociaal-democratische Vrouwenclubs verzoeken behandeling van voorstel 66 van Amsterdam 11. Als echter alle andere voorstellen inzake het militaire vraagstuk worden afgevoerd, dan is Amsterdam 11 ook bereid daarin te berusten ten aanzien van voorstel 66.

GERSEN (Waalwijk) verdedigt de behandeling der militaire voorstellen. De geweldloze landsverdediging dient te worden onderzocht. Wij moeten onze gewetensvrijheid behouden! Heb respect voor de minderheid, die absolute geweldloosheid wenst.

BANNING (P.B.) waarschuwt tegen het colporteren van misverstanden. Het vorige congres heeft zich geenszins zonder meer „achter de Defensie” gesteld. De eis der nationale ontwapening is gehandhaafd. Dit moet men wel bedenken.

Het P.B. meent, dat er geen reden is om op de discussies van verleden jaar terug te komen. De beslissing zou nu niet anders uitvallen dan toen. Nieuwe omstandigheden hebben zich niet voorgedaan. Een nieuwe beraadslaging zou dus thans zinloos zijn.

Persoonlijk voegt spr. hieraan nog toe, dat het militaire vraagstuk zeker niet voor immer is afgedaan. Als het echter aan de orde moet komen, dan moet het in zijn geheel principieel worden behandeld.

Het voorstel van het P.B. wordt aangenomen met slechts drie stemmen tegen.

Over de overige voorstellen is conform het voorstel van de congrescommissie beslist.

Hierna wordt gepauseerd tot drie uur.

Te drie uur wordt het congres hervat. De VOORZITTER heet allereerst De Bouchery en De Block welkom als vertegenwoordigers van de Belgische Werklieden-Partij.

Een woord uit België

DE BOUCHERY brengt de groeten der B.W.P. over en wenst de S.D. A.P. geluk met de uitslag der Statenverkiezingen. Hij is met een bijzondere belangstelling naar dit congres gekomen, vanwege de bespreking van het Plan van de Arbeid. Moge de te voeren gedachtenwisseling een vruchtbaar resultaat opleveren!

In Augustus a.s. zal de B.W.P. haar vijftigjarig bestaan vieren; zij rekent dan op de aanwezigheid van een vertegenwoordiging der jongere zusterpartij uit Holland. In België is sedert kort de politieke situatie geheel omgekeerd. Er is een nieuwe lente en een nieuw geluid. Tot dusver stond de politiek in het teken der „aanpassing”, d.w.z. een zo sterk mogelijke afwenteling der crisislasten op het kleine volk. Het resultaat was meer werkloosheid, groter armoede en diepere inzinking van nijverheid en handel. Totdat de pijnlijke operatie der devaluatie dringende noodzaak werd. Minister Theunis, de meest representatieve figuur van de deflatie-politiek, verliet het schip in volle branding. De burgerlijke coalitie viel in schande uiteen.

Hierbij had de constructieve oppositie van de B.W.P., met haar actie voor het Plan van de Arbeid, vruchtdragend gewerkt. Wij hebben in de eerste maanden van 1935 een volksbeweging beleefd als de partij in haar vijftig jaar niet had gekend. Middenstand zowel als proletariaat kwamen naar het woord der B.W.P. luisteren. Door de wil van het volk is de schrikkelijke deflatie-politiek ineengestort. Daarop heeft de Bel-

gische partij zich niet aan de verantwoordelijkheid willen onttrekken, toen een regering van economische herleving werd gevormd, met het grote doel de crisis te overwinnen en de werkloosheid te bestrijden.

Daartoe zullen structuur-hervormingen nodig zijn. Uiteraard draagt het regeerprogram de vorm van een compromis, dat nochtans als een eerste étape van uitvoering van het Plan van de Arbeid kan worden beschouwd. In elk geval past het in het kader van het Plan en zonder de voorbereiding tot dit Plan zou het regeerprogram er zeker niet hebben uitgezien als thans het geval is.

Weg met de werkloosheid

De werkloosheidsbestrijding staat bij het regeerprogram voorop en Hendrik de Man heeft hierbij de leiding op zich genomen. Wij staan dan ook tegenover de regering met vertrouwen, zij het een waakzaam vertrouwen. De Man heeft gezegd: ik zal op mijn tafel een lei plaatsen en bij iedere tienduizend werklozen minder daarop een streep zetten. (*Applaus.*) Gustav Möller is De Man een lei gaan aanbieden. (*Vrolijkheid.*) Die lei is reeds een zinnebeeld geworden van de nieuwe regering! Wij hopen en vertrouwen, dat de viering van het gouden jubileum der B.W.P. zal staan in het teken van een overwinning van de crisis door een sterke afnemning der werkloosheid. (*Applaus.*)

De VOORZITTER dankt den spreker hartelijk en neemt gaarne de uitnodiging aan voor de viering van het gouden jubileum der B.W.P.

EEN STEM: Breng dan een krijtje mee! (*Gelach.*)

HET PARTIJBELEID

Alsnu komt aan de orde de behandeling van de verslagen van het Partijbestuur, de Kamerfracties, de gedelegeerden der Partij in de Executieve der S.A.I., het financieel verslag en de begroting voor 1935, het beleid van de redactie van „De Arbeiderspers” en „De Sociaal-Democraat” en het verslag der commissie voor geschillen.

FRANKE (Amsterdam) spreekt namens de dertien Amsterdamse afdelingen. Verschillende kleinere opmerkingen zullen schriftelijk aan het P.B. worden kenbaar gemaakt, in de verwachting, dat daarop spoedig antwoord zal worden ontvangen. Over Duijs zal spr. na de beslissing die zoeven genomen is, niet veel meer zeggen. Slechts wil hij opmerken, dat de Amsterdamse afdelingen, die over de Kamerrede van Duijs van 4 December j.l. met betrekking tot onze colporteurs en relletjes met N.S.B.-ers, aan de Kamerfractie schreven, door het ontvangen antwoord niet bevredigd zijn. Meer behoeft hierover niet te worden gezegd, daar aan een tweede kwestie-Duijs geen behoefte bestaat.

Spr. dringt aan op meer overeenstemming tussen de beide Kamerfracties en op een goede regeling van het overleg met de vakbeweging, waarbij hij doelt op het geschil met de Mijnwerkersbond betreffende de contingentering van steenkolen.

Ook moet de vraag worden gesteld of er geen aanleiding is nog eens uitdrukkelijk vast te stellen, dat de burgerlijke Kamermeerderheid weigert hare medewerking te verlenen aan wettelijke maatregelen ter beteugeling van het cumulatievevel. Ten aanzien der devaluatie kan een politieke partij zich bezwaarlijk van te voren vastleggen, doch is het dan wel juist vraagt spreker, dat er in de krant zoveel ten gunste van

devaluatie wordt geschreven en zo weinig er tegen. Vestigt dit niet den indruk, dat de Partij haar voorkeur heeft bepaald?

De critiek van Banning in „Tijd en Taak” op Sluizer's uitslatingen in een Amsterdamse vergadering over Mussert, deed den spreker onrecht aan. Is dit niet een symptoom van het streven van een bepaalde groep in de Partij om zich het monopolie van de moraliteit in onze beweging toe te eigenen? Krijgen wij nu straks ook een oordeel van Banning over het verboden verkiezingsmanifest en over de uitingen van Henri Polak? De Amsterdamse afdelingen hopen, dat alsnog antwoord zal volgen op een schrijven, dat de Amsterdamse federatie ter zake aan het P.B. heeft gezonden.

Meer ordening in de acties der nevenstaande organisaties is gewenst. Thans doorkruisen allerlei acties elkaar bij herhaling.

Onze delegatie in de S.A.I. verdient hulde voor haar houding ten aanzien van het vraagstuk van het eenheidsfront. Ook de Partij-leiding heeft aanspraak op waardering voor haar gedragslijn tegenover de eenheidsfronterij der communisten.

Is Sijtje vrouwelijk?

LENA MOLL (Den Haag) spreekt namens alle Haagse afdelingen. Spr. keurt de devaluatie-artikelen in de krant niet goed. De berichtgeving over het Saargebied was teleurstellend. Waarom is er geen verslag van de boycot-actie verschenen? Sijtje Snavel wordt in Den Haag niet gewaardeerd. Men mist er de vrouwelijke psyche in. Te betreuren valt, dat de „Vooruit” een te weinig Haags karakter heeft. Dit is geen verwijt aan de Haagse redactie. Men is echter niet nagekomen wat men heeft beloofd. Een meer „Haagse” Vooruit zou het abbonementental doen stijgen.

LOPES DIAS (Hilversum) stelt vast, dat de voorzitterskeuze reeds nu gebleken is een goede te zijn geweest. (*Applaus.*) Met het Plan van de Arbeid betrachte me nzo groot mogelijke spoed. In het najaar moet de propaganda stevig kunnen worden aangevat. Van contributie-verhoging valt vermindering van ledenaanwas te duchten. De nevenorganisaties leggen op de partijgenoten een te zware financiële last. Men moet zich meer op de Partij concentreren. „De Sociaal-Democraat” is een goed voorlichtingsorgaan, maar te duur. Daardoor bereikt het te weinig lezers. Inzake de devaluatieartikelen in „De Arbeiderspers” sluit spr. zich aan bij Franke. Meer klaarheid ten aanzien van dit vraagstuk is echter zeer gewenst. Kan hieraan niet bij de uitwerking van het Plan van de Arbeid worden gedacht?

Spr. beklagt zich er over dat Duijs stelselmatig zijn taak om propaganda te voeren verwaarloost. Zolang iemand mandataris der Partij is, moet hij ten volle zijn plicht doen. Aan de Commissie van Vijf brengt spr. hulde.

DE TELLO (Heemstede) zal zich met zijn critiek op redactie en directie van „De Arbeiderspers” beperken, doch vraagt dan meer waardering voor onderhandse opmerkingen. Dit laatste laat nogal wat te wensen over.

Zo heeft de hoofdredactie een aangevraagd overleg geweigerd. Tegenover deze tendenz past een ernstige waarschuwing. Het politiek-critisch vermogen der redactie behoeft versterking. Zelfs met kleine dingen kan men het aanzien van de Partij en haar mandatarissen schaden. Ook de verhouding der redactie ten opzichte van de vakbeweging behoeft

herziening, met name wat betreft de berichtgeving. Spr. doet niet onder in waardering voor de krant, doch zijn liefde is niet blind.

BROK (Assen) getuigt van de grote vreugde van de Drenten, dat zij praktisch geen enkele stem hebben moeten afstaan aan de nationaal-socialisten. Hij zou niet gaarne de indruk gevestigd zien, dat de Drenten bij de verkiezingen een slecht figuur hebben gemaakt. (*Applaus.*)

GOETSCH (R'dam VI) behandelt het contributievraagstuk en in verband hiermede het niet nakomen van congresbesluiten. Hij herinnert er aan, dat dit niet de eerste maal is. Ook bij de O.S.P.-geschiedenis speelde het niet-uitvoeren van een congresbesluit, het inschrijven van leden zonder contributiebetaling, een rol. Ondanks z'n vele waarschuwingen. Ook nu weer heeft afd. R'dam VII zich buiten het Fed.bestuur tot het P.B. gewend met een vraag betreffende afwijking van congresbesluiten. Het P.B. wendde zich d.d. 17 September '34 tot alle afdelingen met een schrijven, dat voor een gedeelte onjuist, een ander gedeelte in strijd met statuten en reglementen was. De chaos op contributiegebied wordt nu door het P.B. getolereerd. Wij hebben ons echter gehouden aan het contributiebesluit. De werkloze partijgenoten, die wij van andere afdelingen overschreven en daar een 3 cents zegel plakten, plakten bij ons zonder bezwaar 6 cent. Tot heden heeft niemand dit geweigerd. Bij de financiële toestand der Partij past dan ook meer een vasthouden aan congresbesluiten en reglementen. Zal nu het P.B. deze nieuwe, door de Partijraad aanvaardde regeling in z'n geheel uitvoeren? Als de partijpenningmeester geld in 't laadje wil hebben is dit de weg.

DE BRUIN (Schiedam) bespreekt de tactiek van de Partij. Wij hebben ons bij de verkiezingsactie terecht gericht tegen de dictatuur. Daarnaast hebben wij ons gericht tegen de aanpassingspolitiek van de regering. De bevolking weet dus waar wij tegen zijn. Zij weet ook, dat wij daartegenover een welvaartspolitiek voorstaan. Het is echter de vraag of dit voldoende is; of deze wetenschap bevrediging kan geven. Hier is een tekort, zowel bij de partijleiding als bij de pers. Onvoldoende duidelijk is, of wij alle aanpassing afwijzen, of dat dit niet het geval is. Dit punt moet worden opgehelderd vóór de aanstaande raadsverkiezingen. Sommige gemeenten zitten er zeer krap voor. Kunnen onze vertegenwoordigers in de openbare bestuurslichamen in die omstandigheden doen alsof er niets gebeurd is? In „De Gemeente” heeft Polak betoogd, dat wij moeten streven naar een sluitende begroting. Het Partijbestuur heeft reeds vroeger per circulaire medegedeeld, dat als de omstandigheden ertoe dwingen, loonsverlaging niet behoort te worden afgewezen.

Maar dit alles is al weer enige tijd geleden. De omstandigheden zijn sindsdien nog slechter gevorden en het aantal noodlijdende gemeenten stijgt nog voortdurend. Spr. denkt aan de grote gemeenten, wier begroting grote tekorten vertoont. Het gaat niet aan, alles naar de regering te verwijzen. De gemeenten zelf zullen ook het mogelijke moeten doen en kunnen niet de houding aannemen, alsof alles maar blijven moet, zoals het was. Onze gemeenteraadsleden zullen niet op alles neen kunnen zeggen.

Zowel de partijleiding als onze pers hebben hier een taak en kunnen zich niet bepalen tot het negatieve alleen, maar dienen positieve richting aan te geven.

VAN DIJK (Spijkenisse) heeft slechts waardering voor het werk van partijleiding en Kamerfractie. De toekomst van ons volk zal de sociaal-

democratie ertoe nopen mede regeringsverantwoordelijkheid te aangaan. Maar dan zullen de burgerlijke partijen haar critiek moeten matigen!

De landarbeidersbevolking is er slecht aan toe. De werkverschaffingslonen zijn te laag. Met alle waardering voor het werk van Hiemstra en Van der Sluis, vraagt spr. of de Kamerfractie niet kan bereiken, dat voor de landarbeid een minimum-uurloon wordt vastgesteld. Deze eis is alleszins redelijk. Men trachte ook het landbouwonderwijs beter toegankelijk te maken voor de kinderen der landarbeiders. De arbeiders zijn te weinig betrokken bij de uitvoering van de landbouw-crisiswetgeving. Deze groep mag daarbij niet worden gepasseerd.

De steunregeling voor de werklozen moet op het platteland beter worden uitgevoerd. Te veel personen worden uitgesloten, b.v. omdat zij nog geen jaar in hun gemeente wonen. Deze uitsluiting is een ernstig ding! Wie tien meter gaat verhuizen, komt soms in een andere gemeente te wonen en wordt dan een jaar uitgesloten! De minister zegt daar niets aan te kunnen doen. Dat klinkt gek in deze tijd! (*Instemming.*)

De partijleiding voere actie voor samenvoeging van de kleine gemeenten. (*Applaus.*)

PEGO (Hillegersberg) zegt, dat hij de aandrang van Lopes Dias om met het Plan van de Arbeid spoed te betrachten, ten sterkste moet ondersteunen.

Wat de brochureverkoop betreft merkt spr. op, dat de klacht, dat er te weinig exemplaren verkocht worden, ten dele kan verdwijnen, indien de brochures in commissie gegeven worden. Tevens dringt spr. er bij het Partijbestuur op aan de prijs van uitgaven als het jaarboekje e.d. niet te hoog op te voeren.

Ten slotte vraagt spr. enige inlichtingen over het financiële verslag. Kunnen de uitgaven voor de propaganda niet verhoogd worden?

Over de krant

MIDDENDORP (Renkum) meent, dat moorden en zelfmoorden, misdaden en ongelukken, zwaar bekopt in de eerste kolom van het eerste blad, te veel aandacht ontvangen in de Arbeiderspers. In het democratische Tsjecho-Slowakije is dat verboden. Ook aan het geval-Wardenier is op die wijze, weinig kritisch, te veel aandacht geschonken. Hij verzocht de redactie de Wardenier-reportage van de dagbladen aller politieke richtingen eens naast elkaar te leggen en dan onbevooroordeeld te zeggen of het wel de Arbeiderspers was, die dit geval het meest democratisch en het meest socialistisch behandeld had. De krant geeft te sterk toe aan sensatiezucht. Daarmede speelt men in de kaart van de dictatuur.

„Vrijheid, Arbeid, Brood” is de laatste tijd verbeterd. De nummers over Scandinavië waren goed. Maar met het nummer „Wij bouwen”, (d.d. 30 Maart 1935), waarvan de omslag goede verwachtingen wekte, viel men weer terug in de sensatie.

BOEKMAN: Liegen zij niet?!

MIDDENDORP: Jawel, maar toch moeten wij voorzichtig zijn. (*Verwondering.*)

BOEKMAN: Hou toch op met die zedepreken!

MIDDENDORP: Als men met deze methodes ophoudt, maakt men de godsdienstigen minder afkerig van onze beweging. Onder het opschrift

„Zij liegen” staat in laatstgenoemd nummer zelfs ten onrechte, dat „Indië los van Holland” een communistische- en niet een S.D.A.P.-leuze is.

BOEKMAN: Ja los, maar niet nu.

ALBARDA: Middendorp heeft volkomen gelijk.

MIDDENDORP: Onze S.D.A.P.-pers stoot, zich zo overschreeuwend, de besten, buiten en in onze rijen, af. Ons dagblad zoekt voorts te weinig binding met andersdenkenden. Van vooraanstaanden onder hen, die ons niet ongenegen zijn, zou zij b.v. artikelen kunnen vragen. In de brochure „Doel en wezen der S.D.A.P.” van Dr. Wiardi Beckman ontbreekt die binding eveneens, want Troelstra wijdde 25 jaar geleden, in een soortgelijke brochure, een apart slotstuk aan de bezwaren der tegenstanders; in Beckman's brochure is dit niet geschied en zelfs geen rekening gehouden met de bezwaren van vooraanstaande partijgenoten, getuige de belangrijke critiek van p.g. Mr. Dr. G. van den Bergh in „De Sociaal-Democraat” van 26 Mei 1934. Ook licht de Arbeiderspers de lezers onvoldoende in over socialistische strijdsvragen. Het zou daarom beter zijn, dat de inhoud van „De Soc.-Democraat” tot de helft teruggebracht, weer als populair wetenschappelijk bijvoegsel in ons dagblad verscheen; zo maakt men strijdbaarder socialisten. Een voorbeeld van slechte socialistische voorlichting is het feit, dat van Banning's veel gelezen boekje „Marx en verder”, geen bespreking in ons dagblad verschenen is, getuige het voorwoord in de 2e druk.

Toch is enige verbetering bij onze pers reeds te constateren, o.a. in de rubriek geestelijk leven, die het laatste halfjaar verslagen van de Bentveldse werklozen-internaten opneemt. Al de opgesomde feiten behelzen niet alleen de bezwaren van vele religieuze socialisten, maar ook van vele niet religieuze, zowel intellectuele als niet intellectuele partijgenoten. Wordt aan die bezwaren tegemoet gekomen, dan zullen we andersdenkenden aantrekken, wat in deze tijd van zeer groot belang is.

VAN LIENDEN (Eindhoven) betreurt, dat niet reeds in het vorige jaar een bijeenkomst over „het plan” gehouden is als nu op het programma staat. Voor de verkiezingsactie ware dit van groot belang geweest. Men werke nu verder met grote kracht aan een plan.

Op de begroting is te weinig geld beschikbaar gesteld voor actie en propaganda. Het P.B. overwege een inzameling voor dit doel onder leiding van A.B.K.

Spr. beseft, dat „De Arbeiderspers” het niet ieder naar de zin kan maken. De prijsverlaging verdient alle lof en waardering! (*Applaus.*)

VAN SEBEN (Loosdrecht) verzoekt meer theoretisch en wetenschappelijk nieuws op te nemen in de bladen van „De Arbeiderspers”. Spr. steunt het voorstel van Amsterdam 11 om de „Sociaal-Democraat” te reorganiseren en voor drie cent beschikbaar te stellen.

JANSEN (Heerlen) vraagt wat de Zuidlimburgse commissie eigenlijk voor werkzaamheden verricht.

In het beleid van de Kamerfractie keurt spr. de tegenstand van Van der Waerden tegen de steenkolencontingentering af. IJzerman heeft het ontwerp zeer zwak verdedigd. Wij ondervinden daarvan bij de propaganda de nadelen. Er had meer overleg gepleegd moeten worden met de vakorganisatie.

REIMAN (Muiden) waarschuwt de partij tegen het hengelen naar samenwerking met de katholieken. Aan Colijn wordt nog te veel steun

verleend. We moeten een heel andere weg uit door ons te verbinden met christelijke en katholieke democraten en allen, die ons in de loop der jaren hebben verlaten. „Het Volk” moet niet steeds smalen op de katholieke democraten. Deze mensen voeren een moeilijke strijd. Dit geldt ook voor de christen-democraten. Het zijn allen anti-kapitalisten. Wij moeten met hen een breed front vormen voor het Plan van de Arbeid. Het is spr.'s overtuiging dat er ook onder de bezittende klasse velen zijn, die er wel een deel van hun vermogen voor over hebben, te komen tot een toestand die verdere kapitaalvernietiging doet ophouden. Deze mensen weten heel goed dat een voortgaan op de weg van heden, ons voert in handen van communisten of fascisten.

Ook onder fascisten en communisten zijn er velen voor ons te winnen wanneer wij duidelijk kunnen aantonen, dat wij allen aan brood en werk kunnen helpen, en is er werk dan komt de vrijheid vanzelf.

BARTELS (Haarlem II) sluit zich aan bij de critiek op de devaluatie-artikelen in „De Arbeiderspers”, die te eenzijdig worden geacht. Reeds op de Gewestelijke vergadering is door ons deze klacht naar voren gebracht, desniettemin gaat men rustig door, dit vraagstuk op dusdanige wijze in de krant te behandelen, dat algemeen de indruk wordt gevestigd, dat onze beweging reeds een bepaald standpunt heeft ingenomen. Afdeling Haarlem II zal het op prijs stellen, indien in de toekomst deze fout wordt vermeden.

HARTOG (Amsterdam 12) krijgt een applausje omdat hij voor de 35e maal op een partijcongres als spreker optreedt. Dit blijkt echter niet geheel juist te zijn, want Hartog heeft zich aanvankelijk op de congressen tot de rol van luisteraar bepaald.

Tot zijn onderwerp komend, wijst spr. op de grote betekenis van lage contributies voor de uitbreiding van het ledental. De contributie-verhoging op dit ogenblik is psychologisch slecht gekozen. Het P.B. zou wel eens van een koude kermis kunnen thuiskomen. Heel Amsterdam moet een contributie-verhoging ernstig ontraden. Terugneming ware verstandig.

De Sociaal-Democraat

KIËS (Amsterdam 11) acht „De Sociaal-Democraat” in zijn tegenwoordige vorm zeer onbevredigend. Daarom heeft spreker's afdeling voorgesteld het blad voor leden tegen 3 cent beschikbaar te stellen, de medewerkers geen honorarium te geven en de grootst mogelijke verspreiding onder de partijgenoten te bevorderen. Het blad moet een belangrijk discussie-orgaan worden, dat de discussies op hoger peil brengt en veel gelezen wordt. Op de prijs van drie cent wil spr. zich niet bepaaldelijk vastleggen.

VAN HAMELEN (Velsen-IJmuiden) dringt namens de afdeling aan op spoedige verschijning van het „Plan van de Arbeid”. Hiermede moeten wij het land in. Spr. kan zich wat dit betreft aansluiten bij de afgevaardigde van de afdeling Hilversum.

In opdracht van zijn afdeling dringt spr. verder aan op aanvaarding van voorstel 28 zoals dit door Amsterdam XI is geamendeerd; de eerste alinea van voorstel 31 en voorstel 33.

Spr. wil hulde brengen aan de commissie van vijf voor „Vrijheid, Arbeid, Brood”. Wij hebben thans een stel propagandisten, dat week na week huis aan huis gaat en propaganda voert. Er is momenteel enorme politieke belangstelling, waarvan wij moeten profiteren. Daarom zou

spreker in elke afdeling een vaste ploeg huisbezoekers willen zien, die tevens de brochure-verkoop ter hand kan nemen. Dit te meer, nu het Volksblad 15 cent kost, waarvoor men een krant krijgt, waarmee geen enkel burgerlijk orgaan kan wedijveren. Daarnaast vaste verspreiders, die alles, wat gratis rondgebracht moet worden bezorgen. Speelt er zich in de Kamer wat bijzonders af, dan moet ogenblikkelijk een strooibiljet door het hele land huis aan huis bezorgd worden.

Spr. vraagt, of het niet mogelijk is, dat het P.B. tenten met volledige uitrustingen aanschafft. Deze tenten moeten dan enige dagen blijven staan. Verschillende sprekers kunnen dan optreden, terwijl muziek-, zang en toneelverenigingen medewerking kunnen verlenen. Door de hoge zaalhuren is dit thans niet mogelijk.

HAMBURGER (Dordrecht) constateert een grote eensgezindheid in de Partij, hetgeen wel blijkt uit het feit, dat bij deze discussie zo weinig principiële kwesties worden besproken. In Dordrecht is men het met de partij-politiek in het algemeen eens, al wordt wellicht onze positie tegenover het kabinet-Colijn niet altijd voldoende gemarkeerd.

In het algemeen is meer contact met de bevolking gewenst. De V.A.B.-actie is zeer nuttig, maar niet voldoende. Aan de bewerking der midden-groepen werd tot dusver systematisch vrijwel niets gedaan. Ook buiten de verkiezingstijd moeten manifesten worden verspreid. Het P.B. maakt niet voldoende gebruik van de polemische hoedanigheden van dr. Henri Polak. Zijn kronieken moeten mede gelezen worden door niet-lezers van „De Arbeiderspers”. Kan men Henri Polak niet een brochure tegen het fascisme laten schrijven? Die moet goedkoop worden verspreid.

DE GRAAF (Rotterdam IX) heeft bezwaar tegen het progressieve karakter der contributieverhoging. De hogere inkomens zijn reeds voldoende gestroopt.

BAARVELD (Groningen) wenst, dat v.d. Goes, die onze beweging fel bestrijdt, doch niettemin nog steeds een toelage geniet, op het immorele dezer tegenstelling wordt gewezen. De verkoop van brochures onder andersdenkenden verdient krachtige bevordering.

BOS (Koog-Zaandijk) verzoekt een commissoriaal onderzoek naar de vraag of een onzer fracties mag stemmen tegen verslechtingen, door hogere autoriteiten opgelegd en zich tegen uitvoering van deze verslechtingen mag blijven verzetten, ook al zou dat er toe leiden, dat de regering de bevoegdheden aan dat lagere college ontnemt. In de Zaanstreek is de positie van verschillende raadsfracties zeer moeilijk. Men is afhankelijk van regeringssteun en ieder weet wat dit betekent. Moet dit nu maar zo voortgaan of komt er een ogenblik, waarop de S.D.A.P. het tot een conflict met de regering moet laten aankomen? Het laatste betekent de komst van een regeringscommissaris. Zaandijk bijvoorbeeld, is noodlijdend en heeft een sociaal-democratische meerderheid. Afbraak is nu de boodschap. Spr. meent echter, dat er een ogenblik moet komen, waarop de fractie moet zeggen: dat doe ik niet! Geeft men dit bescheid niet, dan betekent het, dat wij alles zouden moeten slikken. Dit is een moeilijke vraag en daarom is een commissoriaal onderzoek gewenst.

STIJGENGA (Utrecht II) dringt er bij de directie van „Het Volk” op aan voor Utrecht een apart stedelijk en provinciaal dagblad te stichten met lage abonnementsprijs.

Het P.B. voere sterke actie tegen de fascistische propaganda op het platteland. De fascistten speculeren op de tegenstelling tussen stad en

platteland. Daarom stelle men een onderzoek in naar de ware aard van deze tegenstelling.

De propaganda op het platteland worde bij voorkeur gevoerd door personen, die uit de landbouwende bevolking voortkomen. Dat is beter dan dat het door stadsmensen geschiedt.

GERHARD (Laren-Blaricum) vraagt hoe het staat met de reorganisatie van groslijstsamenstelling, enz. Op het congres van 1933 waren daarover diverse voorstellen (o.a. van Laren-Blaricum), die afgevoerd zijn, omdat het P.B. deze zaak aan de Partijraad wilde voorleggen. Hij onderschrijft ten dele de critiek op de Arbeiderspers doch het bevreemdt hem, dat critiek nu toch op het congres mogelijk is, hoewel deze naar de gewestelijke vergaderingen zou verhuizen. Er is echter veel vooruitgang. De schrijver van het buitenlands overzicht wenst spreker speciaal een woord van dank te brengen.

Vervolgens wordt gepauseerd.

ZATERDAGAVOND

Husemann herdacht

Te acht uur wordt het congres voortgezet.

De voorzitter KOOS VORRINK, herdenkt den Duitsen vakverenigings-leider Friedrich Husemann, van wien hedenavond in „De Arbeiderspers” staat, dat hij „op de vlucht” is doodgeschoten. Husemann was een man uit één stuk. Eén dier vakverenigingsleiders, die nimmer het contact met den eenvoudigen arbeider verloren. Toen in 1933 de Duitse vakbeweging werd gelijkgeschakeld, ging Husemann met opgeheven hoofd door de straten van Bochum. Ofschoon men hem wees op het gevaar, dat hij liep, door niet een schuilplaats te zoeken, antwoordde hij eenvoudig: de Koempels zijn in gevaar en ik wil daarbij zijn. En er was geen S.A.-schurk en geen S.S.-schurk, die het waagde een hand naar hem uit te steken. Maar wie in het bloedig register staat opgetekend, ontkomt zijn lot niet. Hij gaat door het leven als een getekende! Zo ook Husemann. Onlangs heeft men hem opnieuw gearresteerd. Men sleepte hem naar het concentratiekamp Papenburg. Aan zijn vrouw schreef hij, dat hij niets zou doen, waardoor men gelegenheid zou krijgen wraak op hem te nemen.

Thans komt echter het bericht, dat hij „op de vlucht” is neergeschoten. Ieder weet wat dit beduidt. Ik verzoek het congres op te staan ter ere van de nagedachtenis van Friedrich Husemann. (Diep onder de indruk staat het congres op).

Laten wij — zo besluit Vorrink — de brandende belofte afleggen, dat wij tot de laatste druppel bloed zullen strijden tot deze schandvlek van Europa is uitgewist. Ook wij mogen, evenals Friedrich Husemann, van geen bukken weten!

((Het congres bekrachtigt deze woorden met driewerf „Vrijheid!”).

WOUDENBERG beantwoordt verschillende over het P.B. gemaakte opmerkingen. Indien het aantal door Amsterdam schriftelijk in te dienen vragen niet te groot is, zal zeker naar spoedige beantwoording worden gestreefd. Over een beëindiging van de boycot zal overleg worden gepleegd met het N.V.V. en de S.A.I., omdat de boycot door de contingentering en vooral door de clearing steeds moeilijker wordt. Inzake de contributie voor werklozen zonder inkomsten is door de vrijstelling niet overeenkomstig de voorschriften gehandeld, doch dit was

beter dan op bureaucratische wijze deze leden eenvoudig af te schrijven. De partij-uitgaven zijn, in verband met hun oplaag, niet te duur. Het rapport „Staatkundig Stelsel” verkopen wij tegen kostprijs. Bij de uitgeverij zou het bijna het dubbele hebben gekost. Onze brochures, voor 3 cent aan de afdelingen geleverd, zijn zeer goedkoop. In commissie geven is onmogelijk en niet nodig. Een afdeling, die weinig geld heeft, kan beginnen met een bestelling van 10 stuks. Van de opbrengst kan zij weer een groter aantal bestellen en zo komen tot een fondsje dat winst oplevert. Verkoop van brochures buiten eigen kring is zeer goed mogelijk, indien de afdelingen deze verkoop organiseren. Hoe vaak ontbreken de brochures niet op vergaderingen! Huisverkoop verdient eveneens aanbeveling. Een herziening van de reglementering der candidaatstelling is in voorbereiding. De commissie is reeds meegedeeld dat zij spoedig zal worden bijeengeroepen.

De commissie van S.D.A.P. en N.V.V. voor Zuid-Limburg is wel degelijk actief. Nieuwe plannen konden om financiële redenen niet tot uitvoering komen. Spr. noemt een aantal punten op, waaraan de commissie regelmatig haar aandacht schenkt.

Vervolgens verstrekt spr. nog enige financiële inlichtingen. Het is onjuist, dat van de begroting slechts 20 % voor propaganda is bestemd. Maar bovendien maakt spr. bezwaar tegen deze wijze van groepering der cijfers. Indirect komen de volle kosten van het gehele partij-apparaat ten goede aan de actie- en aan de propaganda. De „Sociaal-Democraat” heeft nog 1907 abonneés. Dat zijn er 5000 geweest! Reeds moest het blad wegens de tekorten worden ingekrompen. En nog moet er vijftig cent per abonneé op worden toegelegd. Tot het beschikbaar stellen van een klein discussie-orgaan tegen drie cent ziet spr. geen kans. Als Amsterdam XI er wat op weet, laat het dan een uitgewerkt voorstel doen.

De contributie-verhoging is een voldongen feit, omdat de Partijraad hierover te beslissen heeft. Het congres kan alleen zijn goedkeuring aan de begroting onthouden. Maar men zal wel begrijpen, dat de Partijraad de zaak ter dege heeft overwogen. Bovendien geldt de tijdelijke contributieverhoging niet voor de kleine inkomens. Het is de plicht van den penningmeester naar vermeerdering der inkomsten te streven, vooral omdat krachtige actie geboden is. Dat tussen de verkiezingen in te weinig wordt opgetreden, moet met beslistheid worden weersproken. Men denke aan de werkzaamheid van de commissie van vijf, aan de streekvergadering en aan de September-demonstraties! Tentzending is waarlijk niet goedkoop en kost meer dan het huren van zalen. Dat men liever aan A. B. K. geeft dan aan den penningmeester is te begrijpen. Want A. B. K. int en de penningmeester geeft uit! (*Gelach.*) Wanneer in September de actie voor het Plan van de Arbeid zal zijn vastgesteld, dan zullen nog bijzondere financiële voorzieningen nodig zijn. Wie de ernst beseft van de tijd zal door aanneming van de begroting het contributie-besluit van de Partijraad ongetwijfeld willen bekrachtigen.

Albarda aan het woord

ALBARDA, met applaus begroet, beantwoordt de sprekers, die het woord hebben gevoerd over het beleid der Kamerfractie. Hij dankt allereerst voor de uitgesproken waardering. Wat het contact tussen de beide Kamerfracties betreft, afwijkingen zijn uiteraard niet altijd te vermijden. Leden der Eerste Kamer kunnen wel eens een ander oordeel

hebben dan die der Tweede Kamer. Ook het tijdsverschil in behandeling kan een rol spelen. Verschillen moeten door overleg zoveel mogelijk worden voorkomen. Geregeld overleg is echter niet mogelijk. Het is uitgesloten, dat steeds een delegatie van de Eerste-Kamerfractie de veelvuldige vergaderingen van de Tweede-Kamerfractie zou bijwonen.

Wanneer echter zaken van groot staatkundig belang worden behandeld, krijgt de Eerste-Kamerfractie steeds een uitnodiging. Daaraan wordt door die fractie helaas slechts in geringe mate gevolg gegeven. Het beste middel om aan de voorkomende divergenties een einde te maken ware opheffing der Eerste Kamer, hetgeen tevens een der beste bezuinigingen zou zijn. (*Levendig applaus.*)

Over het contact met vakorganisaties valt in het algemeen allerminst te klagen. Er bestaat een zeer vruchtbaar contact. Slechts een enkele maal hapert het. Dit was het geval t.o.v. de steenkoolcontingentering. Omtrent het meningsverschil zijn zeer overdreven voorstellingen gegeven. De katholieken hebben, met politieke oogmerken, demagogische voorstellingen gewekt en daartegen heeft de mijnwerkersbond zich niet met voldoende kracht gewerd. Reeds bij het eerste contingeringsontwerp heeft de grote meerderheid der fractie haar stem vóór het wetsontwerp uitgebracht. Van der Waerden had volledig het recht zijn bezwaren te ontwikkelen, die ontleend waren aan de belangen van ons gehele bedrijfsleven. Hij stond hierin niet alleen. Ook elders in de arbeidersbeweging werden deze bezwaren gedeeld. IJzerman heeft het wetsontwerp niet bestreden, integendeel aanbevolen, doch zeer juiste détail-critiek geoeffend, waarmede de regering bij haar tweede ontwerp rekening heeft gehouden. Van der Waerden heeft ook aangetoond, dat contigentering niet voldoende is om de mijnindustrie te redden; dat daarvoor bedrijfsorganisatie en centralisatie van koleninvoer en kolenhandel nodig is. Dat was dus zeer nuttig werk. Met dit al heeft aan het overleg met de mijnwerkersbond wat gehaperd. In een conferentie is komen vast te staan, dat dit een gevolg is van misverstand en samenloop van omstandigheden. Daarin is thans op bevredigende wijze voorzien.

Er is geklaagd over het onvoldoende beschikbaar zijn van Kamerleden voor het houden van redevoeringen. Men bedenke echter, dat er 770 afdelingen zijn en slechts 22 Kamerleden. Na de begrotingscampagne zijn dezen uiterst vermoeid; sommigen hunner zelfs dodelijk vermoeid. Bovendien mochten vier leden der fractie na Kerstmis op medisch advies geen spreekbeurten vervullen. Anderen hadden een dier veelvuldig voorkomende winterongesteldheden, terwijl voorts druk moest worden gewerkt aan het opstellen van rapporten. Desniettemin zijn tussen Kerstmis en half April door de leden van de fractie een kleine vierhonderd spreekbeurten vervuld. (*Applaus.*) Laat men dan ophouden met telkens weer op de Kamerleden de blaam te leggen, dat zij niet voldoende contact houden met het land. Bovendien moeten de afdelingen jonge partijgenoten met kennis en courage in de gelegenheid stellen door het vervullen van spreekbeurten de ervaring op te doen, die nodig is om hen tot krachtige strijders voor onze beweging te vormen. (*Applaus.*)

Over de rede van Duijs op 4 December doet men beter niet te spreken, nu de Partijraad op 8 December heeft uitgesproken, dat de zaak-Duijs uit moet zijn. Dit is ook de mening van spreker. De zaak-Duijs heeft Duijs en de Partij veel te lang in beroering gehouden. Een woord van

waardering verdienen de afdelingen, die over deze aangelegenheden zich niet aanstonds uitspraken, doch zich tot de Kamerfractie om inlichtingen wendden. Dit is een navolgenswaardig voorbeeld.

Het cumulatie-vraagstuk is technisch te ingewikkeld dan dat het zich zou lenen voor een initiatief-voorstel. Bovendien is zeer binnenkort een regeringsontwerp inzake de cumulatie te wachten.

Erkentelijk is spr. voor de hulde van Franke wat betreft de houding van de Nederlandse delegatie in de S.A.I. en dit te meer omdat de communisten niet zullen nalaten deze twistappel te blijven werpen. Tussen democratie en dictatuur is echter geen compromis mogelijk.

De hulde van Spijkenisse voor v. d. Sluis en Hiemstra neemt spr. gaarne in ontvangst. Zij staat in scherpe tegenstelling met het oordeel van den heer Smid, den leider van de boerenbond, over de sociaal-democratische landbouw-politiek. Op minimumloon in de landbouw heeft Hiemstra herhaaldelijk aangedrongen. Volledig resultaat is nog niet bereikt, doch minister Steenberghe heeft toch enige maatregelen genomen om de lonen althans wat te beschermen.

Ter zake van alle gemaakte opmerkingen en de onderscheidene congresvoorstellen zal de Kamerfractie zich ernstig beraden. Vooral de nood van de ouden van dagen gaat haar zeer ter harte. Van de wenselijkheid van samenvoeging van gemeenten is spr. ten volle overtuigd. Van den tegenwoordigen minister van Binnenlandse Zaken valt op dit gebied echter niet veel te verwachten.

Sommigen hebben aangedrongen op meer spoed bij het ontwerpen van een plan van de arbeid. In September van het vorige jaar kon het echter nog niet gereed zijn. Ook in België is het werk niet in enkele maanden verricht. Men is daar eerder begonnen dan bij ons. Toen het Belgische congres van Kerstmis 1933 de zaak behandelde was het schema reeds gereed. Dat was bij ons niet het geval toen het beginselbesluit werd genomen. Er is echter met voortvarendheid aan het plan gewerkt. Wij vrouwen, dat het in September aan een buitengewoon congres van S.D.A.P. en N.V.V. zal kunnen worden voorgelegd en dat het daarna de basis zal kunnen vormen voor onze constructieve politiek. Belangrijke elementen voor een constructieve politiek hebben wij intussen reeds aangegeven, in de Kamer zowel als daarbuiten. Spr. herinnert aan onze aandrang om het bedrijfsleven weer op gang te brengen, om de Zuiderzee-inpoldering voort te zetten, enz. Ook in de gemeenteraden zijn vele mogelijkheden voor constructieve politiek met concrete voorstellen aangegeven.

Spr.'s laatste punt betreft de opmerkingen van Reiman inzake een gezamenlijk front van democratische partijen. Het denkbeeld is ons door en door bekend. Het is ook in het weekblad „Oorlog of Vrede” herhaaldelijk aanbevolen. Reiman wil een héél breed front vormen, niet in de toekomst, maar reeds aanstonds. Spr. had gehoopt, dat ook de bestanddelen van dit front zouden zijn genoemd. Reiman noemde slechts de christelijke en katholieke democraten. Dit zijn inderdaad groeiende partijen. Haar groei is een heilzaam verschijnsel. Zij vertegenwoordigen echter nog maar enkele procenten van het kiezers-corps. Samen met de S.D.A.P. is het percentage 24.6. Zelfs als we de vrijzinnig-democraten erbij tellen komen we nog slechts tot 28.8 pCt. Is dat een basis voor het „heel brede front”? De vraag behoeft geen beantwoording! Reiman noemde ook nog Sneevliet's partij. Dit is echter zeker geen democratische partij, die in ons democratisch front zou

thuishoren! Tegen de unie, die het blad van Klès en ook Reiman wenst, verzet zich bovendien nog onze overtuiging, dat wij onszelf moeten zijn en blijven. Daarom kunnen wij ons niet vóór verkiezingen begeven in een kartel. In een kartel zouden wij het socialistisch karakter van onze partij denatureren. Dit wil niet zeggen, dat de omstandigheden ons niet zouden kunnen verplichten met anderen de handen ineen te slaan om een ander bewind mogelijk te maken. Dit zou echter eerst mogelijk zijn na verkiezingen, waaraan wij als honderd procent sociaal-democraten zouden hebben deelgenomen.

Een verklaring

BANNING herinnert aan Franke's opmerkingen, waarbij spr. persoonlijk betrokken was. Het antwoord van het P.B. op de vraag van de Amsterdamse afdelingen, waarover Franke sprak, komt en kan dus worden afgewacht. Wat Franke's overige opmerkingen betreft: voor de inhoud van „Tijd en Taak” is spr. geen verantwoording schuldig aan het congres. Nu het betreffende artikel eenmaal ter sprake is gebracht, wil spr. wel mededelen, dat velen hem hebben gezegd: wij onderschrijven het artikel, maar wij vinden het voorbeeld ongelukkig gekozen. Met het laatste is spr. het bij nader inzien eens. Dit verkort echter niet spr.'s recht om over bepaalde verschijnselen anders te denken dan anderen en dat duidelijk uit te spreken. Van de strekking van mijn artikel neem ik niets terug! Het is een groot belang, dat de geestelijke vrijheid — ook van critiek — in de partij volledig wordt erkend; de maatstaf die daarbij moet worden aangelegd, is deze: dat de kritiek voortkomt uit de begeerte om het socialistisch beginsel te dienen. Amsterdam zou misschien kunnen bedenken, dat wij over deze zaak nog wel anders met elkaar kunnen praten dan thans is geschied.

FRANKE: Jij bent begonnen met het artikel te schrijven!

BANNING: Als Amsterdam meent, dat haar methode de enig juiste is, dan heb ik mij daarbij natuurlijk neer te leggen, ook wanneer ik de juistheid daarvan betwijfel.

VLIEGEN behandelt de opmerkingen van Bos uit Koog-Zaandijk over de verhouding tussen de gemeentebesturen en het hogere gezag. Hij wijst er op dat het onjuist is, dat de regering zo maar een regeringscommissaris zou kunnen sturen. Daarvoor is een wet nodig voor ieder geval afzonderlijk. In het algemeen is het P.B. van mening, dat de gemeentebestuurders het heft zolang in eigen handen moeten houden. Slechts in de uiterste noodzaak mag het conflict op de spits worden gedreven. Een commissie kan zaken als deze niet behandelen wijl iedere gemeente toch weer een eigen beeld biedt en een commissie slechts algemene richtlijnen zou kunnen trekken. Als zich in een bepaalde gemeente een scherp conflict zou voordoen, zou dit een zaak van P.B. en Kamerfractie zijn. Koog-Zaandijk trekke haar voorstel om zulk een commissie in te stellen in.

Over de devaluatie heersen in de door Partijbestuur en N.V.V. ingestelde financiële commissie verschillende opvattingen. In alle partijen is dat zo. Geen enkele partij spreekt zich dan ook over de devaluatie uit. Het is trouwens een aangelegenheid, waarover het parlement niet beslist.

De financiële commissie zal binnenkort beide standpunten in nota's neerleggen en deze nota's aan het P.B. aanbieden.

Het P.B. kan dan over al of niet publicatie besluiten. De meerderheid van de commissie acht devaluatie niet wenselijk voor Nederland. De commissie acht het echter onmogelijk te beslissen, welke houding de Partij in deze zaak zou moeten innemen. De partij is trouwens niet geroepen dit vraagstuk tot een oplossing te brengen. Dit is een aan gelegenheid waarover alleen de regering in overleg met de Nederlandse Bank de beslissing heeft.

De Arbeiderspers

VAN DER VEEN beantwoordt enkele zakelijke opmerkingen over de pers. Hij dankt den enkelen spreker, die waardering heeft uitgesproken voor het werk van „De Arbeiderspers”. Wat de overige opmerkingen betreft: een volledig Haags en Utrechts blad is inderdaad wenselijk. Het heeft trouwens sinds 1931 steeds in onze bedoeling gelegen door te gaan met de stichting van locale en gewestelijke bladen. Voorwaarde is echter een zeer krachtige verdere ontwikkeling van onze pers. De crisis heeft deze ontwikkeling geremd. Daarom konden wij in de afgelopen jaren aan verdere uitbreiding niet denken. Ook in het komende jaar zullen deze uitbreidingen nog niet mogelijk zijn. Wij moeten zorgen, dat ons bedrijf op een gezonde financiële basis blijft staan.

Spr. constateert voor het overige, dat niet heel veel critiek is uitgeoefend. Het heeft hem echter gespeten, dat De Tello zich achter „tactische bezwaren” heeft verscholen. Hij heeft zodoende meer doen vermoeden dan hij heeft gezegd. Onder die omstandigheden ware openlijke critiek meer gewenst geweest.

Wat de ingediende voorstellen betreft: er is er maar één over de lengte der Kamerverslagen. Spr. leidt daaruit af, dat er met het Kamer-verslag meer instemming bestaat dan enkele jaren geleden. Aan de wens van het congres is dan ook voor welhaast 90 pct. voldaan. Het verslag is zéér uitgebreid; daarbij dient het nu te blijven! Een grote letter zou nog meer ruimte vergen. Dit zou het nieuwskarakter van onze bladen ernstig schaden.

Aan het verlangen om „Weekend”, „Akker en Arbeid” en „Daad en Gedachte” weer in het Volksblad op te nemen kan om financiële redenen niet worden voldaan. Tegen een Esperanto-cursus in onze bladen bestaat nog altijd bezwaar. Onze krant moet volledig gelezen kunnen worden door iederen lezer. Bovendien is een nieuwsblad geen cursusblad. In „Wij” worden sommige onderschriften in Esperanto opgenomen.

Ook tegen uitbreiding van de rubriek „Geestelijk Leven” bestaat bezwaar. Van deze rubriek kan geen discussie-rubriek tussen verschillende stromingen worden gemaakt. De samensteller van de rubriek overziet overigens verschillende levenskringen.

Voor buitenlandse werkkrachten zullen geen kosteloze advertenties meer worden opgenomen.

Aan de gedelegeerde commissarissen van „De Arbeiderspers” wordt geen vergoeding meer gegeven. Voor de vergaderingen van de raad van commissarissen wordt een presentiegeld van f 5.— gegeven. Er vinden ongeveer acht vergaderingen per jaar plaats.

Aan de artikelschrijvers in „De Arbeiderspers” wordt een zeer bescheiden vergoeding betaald. Spr. acht dit billijk en in het belang van de krant. Het is moeilijk hiervoor een onderscheid te maken tussen partijgenoten en niet-partijgenoten.

Spr. eindigt met een woord van hartelijke dank ten eerste aan allen, die dit voorjaar hebben geholpen om het abbonementental met ongeveer 36.000 uit te breiden en ten tweede aan de kameraden van „De Arbeiderspers” zelf, die in de afgelopen maanden vaak meer hebben gegeven dan van hen kon worden verlangd.

ANKERSMIT zal, met het oog op het late uur, met beknoptheid antwoorden.

Van drie zijden is gesproken over het beleid van de krant inzake de devaluatie. Terecht heeft Lopes Dias gezegd, dat deze zaak van zó groot gewicht is, dat zij niet onderdrukt kan worden. Niet onjuist is, dat er meer vóór devaluatie geschreven is dan daartegen. Daarbij merkt spr. op, dat de tegenstanders blijkbaar niet veel lust gevoelen ook de tegenkant te belichten. In de laatste tijd is het schrijven vóór devaluatie verminderd. Dit is ten dele het gevolg van het inzicht, dat overeenstemming toch niet mogelijk is.

De berichtgeving over de stemming in het Saargebied was overeenkomstig de opvatting van alle socialisten, die in het Saargebied woonden. De uitslag is een volkomen verrassing geweest, ook bij de Duitse machthebbers. Vandaar dat de berichtgeving optimistisch was.

De critiek van De Tello was van zeer persoonlijke en krenkende toon. Spr. heeft zich daarover verbaasd. Bij zelfonderzoek heeft spr. voor de geuite grieven geen grond gevonden. Welhaast geen enkele hoofdredactie is zó toegankelijk voor toevloeiende critiek. Wat de geweigerde conferentie betreft: het is onmogelijk voortdurend aan conferenties van deze aard deel te nemen. Aan ieders tijd zijn grenzen. Spr. neemt echter aan vele conferenties in het P.B. en daarbuiten deel. Er moet intussen tijd overblijven voor redactiewerk. Daarom moet spr. wel eens raden bezwaren schriftelijk in te dienen. Dat is minder tijdrovend. De Tello's critiek op de vakbewegingsberichtgeving was volmaakt onjuist. Het artikel over de steenkolencontingentering was geschreven op verlangen van het P.B.; over de sigarenindustrie moest spr. schrijven om zijn voorlichtende en leidende taak te vervullen. Over deze zaak is overigens geen „mot” met de vakbond.

Spr. is bereid een Drentse waardering van de verkiezingsuitslag in de krant op te nemen en geeft toe, dat het eerste oordeel in de nacht, toen de uitslag binnenkwam, minder juist was.

Middendorp's critiek is reeds vroeger geult en beantwoord. Zij houdt verband met de opzet van de krant, die niet kan worden veranderd. Men kan niet telkens op deze zaak terugkomen.

Het heeft spr. bevreemd, dat Reiman gezegd heeft, dat de katholieke democraten in onze krant belasterd zouden zijn. Van deze „laster” is niets bekend. Kiès heeft spreker medegedeeld, dat onder de katholieke democraten waardering bestaat voor de berichtgeving uit hun kring.

VORRINK maakt kort enige slotopmerkingen. Franke vroeg om ordening in de nevenorganisaties; Lopes Dias sprak over de financiële lasten, die deze organisaties op de leden der arbeidersbeweging leggen. Beide problemen worden op het ogenblik bezien, o.a. in de Algemene Raad. Daarbij worden ook de zegenrijke werkingen der neven-organisaties in het oog gehouden.

Met het nemen van disciplinaire maatregelen tegen partijgenootenschrijvers in burgerlijke bladen moet men zeer voorzichtig zijn. De „doordringing” van onze denkbeelden mag niet worden belemmerd.

Het congres besluit met algemene stemmen artikel 32 van de statuten aldus te wijzigen, dat de tweede alinea wordt gelezen als volgt: „Het Partijbestuur bestaat uit 14 leden, van wie 6 het dagelijks bestuur uitmaken”. Aan het einde van de derde alinea wordt toegevoegd: „Deze zijn verplicht in Amsterdam te wonen.”

Het verslag van het Partijbestuur wordt goedgekeurd. Daarmee zijn tevens de op dit punt betrekking hebbende voorstellen afgehandeld.

Aan het P.B. wordt voor het financiële beleid décharge verleend. Het financieel beleid en de begroting worden goedgekeurd. Daarmede zijn tevens afgedaan de voorstellen inzake de salariering van bezoldigden.

Het beleid van de redacties van „De Arbeiderspers” en „De Sociaal-Democraat” wordt goedgekeurd.

Ten slotte worden de verslagen goedgekeurd van de Kamerfracties, de gedelegeerden in de S.A.I. en de commissies voor geschillen voor inzenders aan „De Arbeiderspers”.

Om 11 uur is het congres verdaagd tot Zondag.

ZONDAGOGHTENDZITTING

In de zitting van Zondagochtend verkrijgt dr. M. VAN DER GOES VAN NATERS allereerst het woord tot het houden van zijn inleiding over het rapport Nieuwe Organen. Het onderwerp van dit rapport — zo zegt hij — is voor de theorie van het democratische socialisme van het hoogste belang. Het vormt een stuk socialistisch staatsrecht. Maar bovendien is het in hoge mate actueel in zijn diagnose van de technische gebreken der democratie en in de aanwijzing van middelen tot herstel. Onze van 1850 daterende staat behoeft een reconstructie. Er heeft — naar het woord van den historicus dr. Jan Romein — een wederzijdse doordringing van staat en maatschappij plaats. Reeds vóór het doorwerken van de crisis kwamen wij tot de slotsom, dat de staat zijn nieuwe taak niet aan kan. De crisisontwikkeling heeft daarop de ontwikkeling van dit proces nog verhaast.

De kerngedachte

De aan de huidige ontwikkeling verbonden bezwaren leiden tot desorganisatie van het parlementaire stelsel, tot desorganisatie van de staat en de beweging, die deze euvelen wil keren, komt dan ook tot het aanvaarden van een sterke staat en wil daaruit de consequenties trekken. Bekend wordt verondersteld, dat de kern van een ordening volgens Nieuwe Organen neerkomt op decentralisatie van verordenende en uitvoerende bevoegdheid, niet op territoriale maar op zakelijke grondslag. Men behoeft niet bevreesd te zijn, dat dit zal leiden tot desorganisatie van de staat. De staat zal eerder gedesorganiseerd worden, wanneer men hem geen nieuwe organen geeft, aansluitende bij het maatschappelijk gegroeide. De nieuwe verordenende organen worden, voorzover zij zich op economisch terrein begeven, aangeduid als bedrijfsschappen (kolenschap, electriciteitsschap, landbouwschap, enz). Aan de hand van de practijk blijkt nu reeds welke complexen zich het eerst ter regeling voordoen (electriciteit, verkeer, steenkool, textiel).

Aan het hoofd van zo'n tot „schap” georganiseerd complex staat zijn raad, waarbij men in zekere zin aan een gemeenteraad kan denken.

De samenstelling van de raad verschilt naar gelang een bedrijf georganiseerd is, waarvan de ondernemingen particulier zijn, dan wel aan de gemeenschap behoren. In het eerste geval zal een derde bestaan uit vertegenwoordigers der ondernemers, een derde uit vertegenwoordigers der arbeiders en een derde uit vertegenwoordigers der gemeenschap. Daar ook hier het gemeenschapsbelang de doorslag moet geven, wordt bepaald, dat geen besluit tot stand kan komen, als niet de meerderheid der gemeenschapsvertegenwoordigers daaraan meewerkt. In de gesocialiseerde (gemeenschaps-)bedrijven zal tweederde der raadsleden door regering of parlement worden benoemd uit deskundigen en vertegenwoordigers der consumenten; een derde door of op voordracht van de vakverenigingen der arbeiders. In beide gevallen is er dus voor gezorgd, dat reeds binnen het „schap” het gemeenschapsbelang overheerst. Hierop kunnen wij niet genoeg de nadruk leggen.

De gemeenschap overheerst

De belangen van de verbruikers, de producenten en van toekomstige geslachten zullen in het „schap” behoorlijke behartiging moeten vinden. De vertegenwoordiging der arbeiders geeft ten slotte aan de medezeggenschapsgedachte op de meest natuurlijke en doeltreffende wijze uiting. Tegen machtsoverschrijding wordt gewaakt, doordat zowel in het orgaan als daarbuiten het gemeenschapsbelang overheerst. De preventieve contrôle van het hoger staatsgezag is voorgeschreven en ook repressief kan steeds vernietiging plaats vinden wegens strijd met de wet of het algemeen belang.

Ten slotte worden de nieuwe organen door den wetgever ingesteld. Deze bepaalt nauwkeurig hun bevoegdheden, en zal de algemene beginselen in eigen hand hebben. Mocht het nodig zijn, dan zal een „schap” altijd weer op dezelfde wijze kunnen worden opgeheven als het tot stand kwam.

Het hoger gezag, dat in de eerste plaats de nieuwe organen controleert, is zelf ook een nieuw orgaan: de algemene economische raad. Deze raad heeft een belangrijke taak op die economische gebieden, waarvan de regeling verdere strekking heeft dan het belang van één schap. Ten slotte is een belangrijke factor de publieke contrôle, gelegen in het beginsel der openbaarheid, overal, waar deze mogelijk is en in de verkiezing der raadsleden voor een bepaalde tijd.

Behalve deze economische „schappen” kunnen nog verordenende organen gedacht worden van verder sociale en culturele betekenis. Voorts zullen er, naast organen met verordenende bevoegdheid, ook lichamen met uitsluitend adviserende bevoegdheid komen. In „Nieuwe organen” wordt de mogelijkheid aldus gezien, dat veelal begonnen zal worden met de adviserende organen, die de geleidelijk verordenende bevoegdheid kunnen krijgen tot zij zullen uitgroeien tot een volledig „schap”. In ons rapport wordt niets geforceerd. Aangesloten wordt bij het historisch geworden, dat zich zal wijzigen naar de behoefte zich voordoet. Het gehele rapport is doortrokken van de evolutionnaire gedachte.

Samenvattend kan men zeggen, dat de ontwikkeling der maatschappij een verdere ontwikkeling der staatsinstellingen nodig maakt. De grondslag hiervan zij en blijve de algemene volksvertegenwoordiging, die echter beter tot haar recht zal komen, wanneer zij ontlast wordt van de détailregelingen en technisch-economische en sociale bemoeiingen. De

aanvullende, wetgevende en uitvoerende bevoegdheden op deze gebieden worden door de wet opgedragen, niet aan territoriale lichamen, maar aan doel-corporaties: nieuwe organen.

Het volk regeert

Het volk regeert en zal blijven regeren ook in een Nieuwe Organen-Staat. Wanneer de grondslag van die staat parlementair, democratisch, individueel blijft, kan de verdere bouw corporatief zijn. Het beginsel der decentralisatie is hier van diepe betekenis. Terecht noemt „Quadragesimo Anno” dit het grote grondbeginsel der sociale wijsbegeerte, waaraan niet te tornen valt. De verwantschap tussen deze gedachte en de grondslag van Nieuwe Organen doet reeds de vraag opkomen of voor een democratische decentralisatie volgens functies de medewerking van andere democratische groepen zou zijn te krijgen. De verwantschap met het Plan van de Arbeid en de geschiedenislessen der laatste weken wijzen reeds op een bevestigend antwoord. Een schijnbare moeilijkheid doet zich voor, dat de katholieken in de door hen voorgestelde bedrijfs-organisaties voorheen geen plaats aan de consumenten gunden. Dat is echter voor hen geen principiële kwestie, zoals uit latere uitingen van R.K. zijde is gebleken.

Bedenkingen

Spr. komt nu tot de bedenkingen, die gerezen zijn. De voornaamste debatstof ligt op het gebied van producenten en consumenten. Op dit punt heeft het rapport echter de harmonie tamelijk wel gevonden. Ook behoeft er geen tegenstelling te zijn tussen een democratische contrôle op het bedrijf, waarbij ook de stem der arbeiders krachtig meesprekt en een directie met uitgebreide bevoegdheden, grote eigen verantwoordelijkheid en ruime armslag. Op het ontwerp-resolutie zijn een tweetal amendementen ingediend. Eén daarvan (Rotterdam) I) drukt de wens uit, naast adviserende en verordenende bevoegdheid ook te onderscheiden uitvoerende. Dit is zeer begrijpelijk.

In verband hiermede geeft spr. in overweging alinea IV van de resolutie van het P.B. als volgt te lezen: „dat, ter verzorging van verschillende economische en andere maatschappelijke belangen, nieuwe organen door de wet in het leven moeten worden geroepen, hetzij met adviserende, hetzij met verordenende bevoegdheid, aan welke organen ook de uitvoering van regelingen kan worden opgedragen.”

Het amendement van Den Haag III om de middenstand speciaal te vermelden, acht spr. overbodig en fout. De middenstand zal vertegenwoordigd zijn door de producenten. Een standenvertegenwoordiging kan niet worden aanvaard. (Den Haag III: Het amendement wordt ingetrokken!)

Eenheidsresolutie

Na nog te hebben stilgestaan bij een door J. v. d. Wijk in „De Sociaal-Democraat” aan het onderwerp gewijd artikel, wijst spr. erop, dat Wibaut en Bongers, die in de commissie een minderheid vormden, nochtans de Nieuwe Organen gedachte, zoals die in de resolutie is neergelegd, een politieke noodzakelijkheid achten. Zij hebben op die grond de resolutie onderschreven. Zij is een eenheidsresolutie.

De Nieuwe Organen-gedachte heeft de laatste jaren doorgewerkt.

Het Wieringermeerschapschap, het Verkeerschapschap zijn geen fantomen meer. In de Kamer wordt steeds door de sociaal-democraten op ordening van Nieuwe Organen aangedrongen.

Reeds in 1907 pleitte Troelstra voor een eigen politiek systeem, berustende op de zelfwerkzaamheid der direct betrokkenen, onder contrôle van de natie als geheel. Het denkbeeld heeft de Partij sindsdien bij herhaling beziggehouden. Wanneer het congres de hoofdgedachte van dit alles, neergelegd in de resolutie, thans aanvaardt, is dit van belang niet alleen voor onze Partij, maar voor geheel de Internationale. Dank zij Troelstra, dank zij de ontwikkeling der staatsrechtwetenschap in ons land in het algemeen, staan wij op dit gebied vooraan. De samenhang met het Plan van de Arbeid, zowel in België als in Nederland, is gegeven. De orderingsgedachte houdt noodzakelijk in hervorming van de economie en van de Staat. Van nu af aan zullen deze eisen voor de Nederlandse sociaal-democratie parallel lopen. Bovendien vormt het ontworpen stelsel een treffende antipode tegenover de fascistische schijncorporaties.

Het is hoog tijd. Het vastlopen van de huidige staatkundige vormen, in 1907 door Troelstra voorspeld, is een feit geworden. Tussen staat en maatschappij is een kloof ontstaan, die ten spoedigste moet worden overbrugd. Onze taak is een taak van rechtsverfijning. In het privaatrecht vindt een voortdurende ontwikkeling plaats. In het publiek recht zijn wij blijven staan bij de instellingen van Thorbecke. Zijn taak moet thans worden overgenomen door de klasse, waaraan de toekomst is.

Niet voor niets hebben wij het rapport Nieuwe Organen doen eindigen met de woorden van Marxisme Leroy: „Vanaf heden de vormen van de toekomstige proletarische staat voorbereiden”. Deze woorden bevatten een feit, maar zij houden ook een belofte in; een belofte, die in het laatste punt der resolutie onder woorden is gebracht.

Voor spr. persoonlijk betekent het brengen van die belofte een stuk levenswerk. Hij heeft Troelstra, kort vóór zijn dood, beloofd daarvoor zijn persoon tot inzet te geven en hij zou zich schamen dit niet na te komen. Aan het congres roept hij toe: aanvaardt de nieuwe vormen van gemeenschapsleven. Een nieuwe gemeenschap zal ze tot leven brengen. Aanvaardt de gedachte der Nieuwe Organen, als staatkundige kern van het democratisch socialisme. Aanvaardt de resolutie, die er de uitdrukking van is. Hebt in onze roeping en in de kracht om die roeping te volgen vertrouwen! (*Applaus.*)

Mening der minderheid

WIBAUT, met luid applaus begroet, zegt niet de bedoeling te hebben met den inleider in discussie te treden over de mening van de minderheid van de commissie Nieuwe Organen. Spr.'s bedoeling is alleen om duidelijk te maken hoe de minderheid tegenover de resolutie staat. Met deze resolutie kan de minderheid zich verenigen. Zij is daarover zelve verheugd. Het is van groot belang in een resolutie vast te leggen, over welke punten men het eens is. De minderheid hecht er echter aan daarbij te verklaren, dat zij voor het overige nog steeds denkt, zoals zij in haar bij het rapport gevoegde nota heeft weergegeven. Thans, zoals toen, staat voor de leden der minderheid vast, dat een socialistische gemeenschap slechts bestaanbaar kan zijn indien zij ten algemeenen nutte produceert. Economisch gezegd, kan zij slechts de gemeenschap

van en voor consumenten zijn. Het algemeen belang moet steeds en overal zowel uitgangspunt als doel zijn van de in het economisch en staatkundig leven te nemen maatregelen. De territoriale grondslag moet niet meer dan nodig is worden verlaten. Voor het dienen van een breed opgevat verbruikersbelang (dat dan het algemeen belang is) blijven naar het oordeel van de minderheid het parlement, de provinciale staten en de gemeenteraden de aangewezen lichamen. Onderdelen van de taak dezer lichamen kunnen in bepaalde gevallen aan nieuwe staatsorganen worden opgedragen, die het werk van het Parlement en dat der andere publiekrechtelijke lichamen zullen kunnen verlichten. Bij voorbereiding van de ordening van het economisch leven zal dit aantal gevallen toenemen. Voor deze nieuwe organen zal echter slechts plaats zijn in de overgangstoestand naar de socialistische voortbrenging. In de socialistische samenleving passen zij niet.

Voor de minderheid echter staat vast, dat de instelling van zulke nieuwe organen, vooral met verordenende bevoegdheid, steeds gevaar biedt voor het verbruikersbelang.

De minderheid kan zich met de resolutie verenigen, omdat daarin, sterker dan in het rapport, de overheersende plaats van het verbruikersbelang is erkend en duidelijker dan in de leidende gedachten van het rapport „Nieuwe Organen” op de voorgrond komt, dat de instelling van ieder nieuw orgaan en het toezicht op zijn werkzaamheid en de resultaten daarvan, voortdurend moet worden getoetst aan het verbruikersbelang. Slechts binnen de grenzen van het verbruikersbelang kan aan „Nieuwe Organen” door de wet ingesteld, adviserende bevoegdheid worden verleend en in sommige gevallen ook verordenende bevoegdheid (in letter D en G van punt 4 der resolutie omschreven). De minderheid juicht voorts toe, dat in de resolutie scherp en duidelijk het verschil aan de dag treedt tussen onze opvatting en de denkbeelden inzake ordening van de katholieken. In paragraaf 6 is onze opvatting omtrent socialisatie duidelijk weergegeven. De *tegenwoordige* katholieke orde-naars willen daarvan niet weten. Misschien komen er eenmaal anderen. Komen die tijden dan komen die vreugden! (*Vrolijkheid.*)

De minderheid juicht voorts ook toe, dat de resolutie niets bevat omtrent de verhouding van aantal tussen de werkgevers en werknemers in de nieuwe organen. Waar de resolutie, in afwijking van het rapport, dat punt in het midden laat, zal de wetgever in ieder bijzonder geval, de samenstelling der organen kunnen bepalen. Tenslotte meent de minderheid, dat aan een bedrijf nimmer verordenende bevoegdheid zal mogen worden verleend. Een bedrijf moet de dienaar zijn der consumenten.

Samenvattend spreekt de minderheid als haar oordeel uit, dat de nieuwe organen in strikte overeenstemming met de resolutie, in een zeker aantal gevallen dienstig kunnen zijn als overgangsmaatregel bij de voorbereiding en de doorvoering van Socialisatie op democratische grondslag. De ervaring zal moeten leren in hoeverre die verwachting verwezenlijkt wordt. Mochten zich hierbij teleurstellingen voordoen, dan grijpt het Parlement in. (*Applaus.*)

IN 'T VELD Rotterdam meent, dat de inleider te veel nadruk gelegd heeft op de noodzaak, dat er nieuwe organen komen. Deze organen zijn er al. Zij schieten, met een variant op een geveugeld woord, als paddenstoelen op uit het crisismoeras! (*Hilariteit.*) Het gaat meer om de regeling van samenstelling en bevoegdheid der nieuwe organen uit

sociaal-democratisch oogpunt. Er moet ordening komen in deze organen. In dit opzicht kan Engeland ons wat leren. Er moet een behoorlijk systeem worden gemaakt, waarin territoriale en functionele decentralisatie tot een eenheid moeten worden gesmeed.

De inleider heeft te weinig aandacht besteed aan de positie van de ambtenaren, welke ook bij instelling van nieuwe organen zeer belangrijk blijft. Met de instelling dezer organen alléén ontkomt men niet aan de verstikkende atmosfeer van de bureaucratie. Gelukkig proberen vele jongere ambtenaren aan de bureaucratie te ontkomen, o.a. door het invoeren van moderne methoden ook in het overheidsbeheer. Hiermede houdt ook de ambtenarenopleiding verband. Overwogen dient te worden, of de universiteiten daarbij een taak kunnen vinden. Dit vraagstuk verdient de belangstelling onzer beweging.

Spr. trekt na de betoonde tegemoetkoming de amendementen van Rotterdam I in.

MOK (Amsterdam) zegt, dat men zich niet te veel moet verliezen in constructies, waarmede het werkelijke leven altijd spot. Wij moeten oppassen voor de gedachte, dat alles nu moet worden, zoals wij het ons thans voorstellen. Wij zouden dan in dogma's dreigen te verstarren.

Een tegenstelling

Spreker ziet een tegenstelling tussen de parlementaire staat en de corporatieve opbouw. Van der Goes wil de staat sterk houden. Maar zal de corporatieve opbouw de staat niet verzwakken? Van deze vraag moeten wij ons rekenschap geven.

Spr. vreest, dat er tussen de nieuwe organen en de gemeenten en provinciën kompetentieconflicten zullen ontstaan en vraagt, hoe deze zullen worden opgelost.

Tegen misbruik van de term „corporatieve opbouw” in deze zin, dat verwarring zou ontstaan met corporatieve *staat* dient te worden gemaakt. Daarom moeten wij het woord corporatief niet te veel gebruiken.

Dat het parlementaire stelsel zou zijn vastgelopen, kan spr. niet toegeven. Slechts bij de uitvoering doen zich moeilijkheden voor. Dáár zijn de nieuwe organen nodig.

Het P.B. stelle een commissie in om onze verlangens bij de aanstaande Grondwetsherziening concreet te formuleren.

SWATERS (Gorcum) waagt zich met schroom tussen de boekenschrijvende orderingssterren! (*Gelach.*) Spr. is het echter met Van der Goes op verschillende punten oneens. We hebben al heel veel ordening. Er wordt geen koe meer geboren, of zij is al geordend en beschreven! (*Gelach.*) Alles is al geordend, maar verkeerd. Spr. acht het noodzakelijk in de nieuwe organen vertegenwoordigers van de middenstand op te nemen. Wij moeten deze klasse niet onderschatten. Zij wordt sterk door persoonlijk egoïsme bewogen.

Spr. vraagt zich af of wel voldoende aandacht aan de distributie geschonken is.

VLEGEN is het principieel en met het rapport en met den inleider eens, maar meent, dat er b.v. geen woningschap moet komen. De woningbouw behoort thuis bij de gemeente.

VAN DER GOES VAN NATERS: Ik heb ook niet gesproken over een woningschap!

VLEGEN: U hebt het toch genoemd, maar zo niet, dan zijn we het alwéér eens!

Spr. wijst vervolgens op het gevaar van de toeneming van het aantal ambtenaren als alles gecentraliseerd moet geschieden. De nieuwe organen kunnen hier een oplossing brengen, waardoor al te erge bureaucratie kan worden vermeden. Het zelf-doen van de betrokkenen kan er zonder schade voor het algemeen belang door worden bevorderd. Spr. ziet daarin een grote aantrekkelijkheid van de nieuwe organen. We krijgen een betere schakel tussen wie beveelt en wie moet gehoorzamen. Dat is van belang ook voor de socialistische maatschappij, die op de massa zal moeten kunnen bouwen, maar daartoe ook moet worden verstaan. Het volk kan aldus het geloof winnen, dat het goed bestuurd is. Thans is er te veel ongeloof en wantrouwen b.v. in de crisis-centrales. Dit komt, omdat thans alles van bovenaf wordt opgelegd. De praktijk van het ogenblik bewijst, dat het parlement alléén niet alle zaken kan overzien. Een grote macht wordt nu reeds gedelegeerd aan de regering. Daardoor wordt de invloed van de volkswil verzwakt. Dat dit door deze verbindingsschakel kan worden vermeden, is een argument te meer voor de nieuwe organen.

HEMEETMAN (Den Haag) vreest, dat de „schappen” zich te veel zullen bemoeien met de lonen en verdere arbeidsvoorwaarden. Bestaat niet het gevaar, dat men met de lonen zal kunnen doen wat men wil, juist als in Italië.

OVERDIEP (Groningen) waardeert de inleiding van Van der Goes, maar verwijt hem een (zij het sympathiek-partijgenootschappelijke) eenzijdigheid. Hij heeft bijvoorbeeld naar spr.'s mening te weinig aandacht geschonken aan het gevaar, dat de vertegenwoordigende lichamen zullen worden uitgehold. Een tweede bezwaar is ook de verzwakking van de *directe* vertegenwoordiging van het volk. Tenslotte vreest spr. een dictatoriale zeggenschap van de nieuwe organen, althans aan de top van de kegel.

HAMBURGER (Dordrecht) vraagt enige inlichtingen over de verordenende bevoegdheid. Een bezwaar is, dat dit deel van ons werk een te abstract-theoretisch karakter draagt. Men kan ook sociaal-democratische politiek voeren zonder systemen. Met Van der Goes is spr. niet eens, dat de nieuwe organen op principieel socialistische basis zouden staan.

VAN DER GOES: Dat is ook niet gezegd!

HAMBURGER betwijfelt voorts of wij met de nieuwe organen wel een overgangstoestand naar socialisatie zullen bereiken.

DE HAAS (Utrecht) wijst op het belang, dat de ouders hebben bij een eventuele onderwijsraad. Al weet spr. niet of ouders producenten of consumenten genoemd moeten worden. (*Gelach.*). Zij behoren in ieder geval meer invloed te verkrijgen dan zij thans in de oudercommissies en in de Nederlandse ouderraad bezitten.

VAN DAM (Winterswijk) brengt hulde aan de commissie voor haar werk en aan Van der Goes voor zijn inleiding. Hij vreest, dat met de term „corporatieve gedachte” demogogie zal worden bedreven. Is deze demogogie niet door een korte duidelijke term te vermijden?

De crisis heeft ons slechts organisatie der belanghebbenden gebracht. Wat wij vragen is essentiëel anders. Dit moet men wel in het oog houden.

Aan de coöperatieve beweging moet bij deze zaak meer aandacht worden geschonken. De minderheid van de commissie heeft dit terecht wél gedaan.

DE BOER (Leeuwarden) acht vooral de psychologische kant van de

zaak heel belangrijk. Spr. betreurt, dat er blijkbaar verschil van mening bestaat tussen partij en vakbeweging over de meest gewenste samenstelling van de centrale economische raad.

DE ROOS (Amsterdam) betreurt, dat in de propaganda over deze zaak het accent zo sterk valt op het negatieve. Dat was ook in Van der Goes' inleiding het geval. Men moet niet te veel nadruk leggen op het gebrek aan deskundigheid en op het gevaar van de bureaucratie. Men zal beter doen in de propaganda de nadruk te leggen op de twee positieve kanten van de zaak: de behoefte, die aan economische ordening bestaat, en het socialistische element, dat in deze ordening moet worden gebracht.

Spr.vraagt tenslotte, hoe Van der Goes het verband ziet tussen de territoriale en de functionele decentralisatie en ordening.

SAUDIFORT (Rotterdam IX) erkent, dat de gemeenschap gezien als collectiviteit van consumenten de hoogste belangen vertegenwoordigt, maar daarnaast en volstrekt niet altijd daartegenover staan de producentenbelangen. De belangen behoren ook tot gelding te komen. Spreker vreest, dat het producente belang, dat veelal arbeidersbelang is, te veel door deze organisatie wordt ingespannen, ingekapseld zou men ook kunnen zeggen, in ieder geval, dat er zeer ernstige beletselen opgeworpen zijn om de bedoelde belangen te bevredigen. Het voornaamste beletsel ook bij de z.g.n. gequalificeerde meerderheid geëist voor de geldigheid van een besluit in het bestuur van een bedrijfsgemeenschap. Daardoor zal het vrijwel onmogelijk worden, dat de arbeidersbelangen voldoende behartigd worden en dit doet hem vragen, of die gequalificeerde meerderheid niet door een gewone meerderheid kan worden vervangen.

BONGER (Amsterdam) heeft uitsluitend het woord gevraagd om een misverstand uit de weg te ruimen: het is een vergissing, dat spr. zijn instemming zou hebben betuigd met de ingediende resolutie. In de laatste bespreking van de commissie zijn enige giftanden uit het rapport getrokken: de gesocialiseerde bedrijven blijven buiten deze regelingen en voorts wordt buiten twijfel gesteld, dat het gemeenschapsbelang beslissend is. Onder deze omstandigheden heeft spr. vn oppositie afgezien. Hij was blanco. Na de zeer principiële inleiding van Van der Goes kan spr. echter niet met de resolutie instemmen. Als hij stemrecht had, zou hij tegen stemmen.

Syndicalisme en socialisme zijn niet te verzoenen. Om de gronden hiervan uiteen te zetten zou hij wel twee uur nodig hebben. Men heeft een contra-referaat niet gewild.

ALBARDA: U hebt het niet gevraagd!

BONGER: Ik zou het misschien ook niet hebben gewild! Ik heb genoeg verstand van psychologie om te weten dat niet alleen het recht, maar ook de dwalingen hun loop moeten hebben! (*Vrolijkheid*).

Hierna wordt gepauseerd.

Van der Goes' repliek

Na de pauze beantwoordt VAN DER GOES VAN NATERS de gemaakte opmerkingen. Hij zegt, dat uit de discussie van vanmorgen wel gebleken is, hoe groot de belangstelling in de Partij voor deze aangelegenheid is.

Dat de minderheid niet van mening veranderd is, is niet betwijfeld. Spr. betwist, dat aangaande de behartiging van het consumentenbelang een onoverbrugbare kloof zou bestaan tussen de katholieken en ons.

Voor de katholieken is dit geen principiële kwestie. Aan Wibaut zegt spr., dat het niet in de bedoeling ligt de bedrijfsschappen over de prijsbepaling te laten beslissen. Dat mag in geen geval.

Inderdaad is betere organisatie van nieuwe combinaties, meestal door belanghebbenden opgericht, dringend gewenst. Zij schieten wel als paddenstoelen uit de grond, maar het zijn dikwijls giftige paddenstoelen.

Voor een botsing tussen staat en corporatieve organen vreest spr. niet. Voor het woord corporatief behoeven wij niet op de loop te gaan, alleen, omdat de fascistten er zwendel mee bedrijven. Het woord „corporaties” is reeds in 1920 door Troelstra gebruikt! Men vindt het ook in het socialisatie-rapport.

Met het algemene arbeidscontract zullen de bedrijfsschappen zich niet bemoeien. Over de economische raad zijn de vakbeweging en de partij het geheel eens.

Tot De Roos zegt spr., dat hij over ondeskundigheid in de parlementaire democratie niet gesproken heeft. Hij heeft slechts gesproken over gebrek aan differentiatie. En deze opmerking was niet negatief, maar zelfs uiterst positief. Nieuwe organen zullen de werking van de parlementaire machine beter en zuiverder maken en aldus het parlementaire stelsel versterken.

De gequalificeerde meerderheid in de bedrijfsschappen vormt een waarborg, die niet kan worden gemist.

Wat de opmerkingen van Bonger betreft: de resolutie is door meerderheid en minderheid tezamen opgesteld. Bonger is daar (om het zacht te zeggen) niet tegen geweest. Eerst nu zegt hij, dat hij zou tegenstemmen! Men kan de resolutie niet van het rapport losmaken. De zaak moet als geheel worden gezien. Spr. begrijpt voorts niet, waarom de resolutie niet zou gelden voor de gesocialiseerde bedrijven. Dat staat letterlijk in de tekst.

Natuurlijk moet de gemeenschap de grootste zeggenschap hebben! Daarover denken allen gelijk.

Nogmaals zet spr. uiteen, dat de nieuwe organen zijn gedacht op de grondslag van de parlementaire democratie! Zij zullen een steunpunt blijken te zijn voor het democratische socialisme! Wij moeten thans niet alleen de resolutie aannemen, maar ons ook bereid tonen voor de zaak, die wij goedkeuren, propaganda te voeren! Dikwijls worden denkbbeelden, als thans aan de orde zijn, gekleineerd, door smalend te spreken over „papieren plannen”. Wij moeten ons tegen die mentaliteit keren; die gedachte is fascistisch, omdat zij de macht van de geest mis kent! (*Applaus.*)

De resolutie wordt met algemene stemmen onder applaus aangenomen. VORRINK dankt Van der Goes van Naters voor zijn inleiding. (*Appl.*)

Stemmingen

Bij de verkiezing van het dagelijks bestuur van de Partij werden 2130 geldige stemmen uitgebracht. Twintig stemmen waren van onwaarde. De volstreekte meerderheid was dus 1066. Bij de stemming verwierven: Banning 1535 stemmen, Boekman 1722, De Boer 147, Kiës 369, De Miranda 1644, Swierstra 93 en De Zeeuw 265.

Gekozen zijn: Banning, Boekman en De Miranda.

Voor de verkiezing van het overige partijbestuur werden uitgebracht 1981 geldige stemmen. Zes stemmen zijn van onwaarde. De volstreekte

meerderheid bedraagt 991. Uitgebracht werden: op Albarda 1968 stemmen, De Boer 389, Drees 1956, Van Eck 1691, Van de Kieft 1836, Kiës 709, Mansholt 282, Reinalda 399, Sanders 50, Stokvis 1783, In 't Veld 752, Vliegen 1902, De Vries—Bruins 1491, Walder 16 en De Zeeuw 373.

Gekozen zijn: Albarda, Drees, Van Eck, Van de Kieft, Stokvis, Vliegen en mevrouw De Vries—Bruins.

Tussen Kiës en In 't Veld moet een herstemming plaats vinden. Daarbij werden 1264 stemmen uitgebracht op In 't Veld en 687 op Kiës. In 't Veld is dus gekozen.

VORRINK richt een woord van dank tot de leden, die uit het P.B. verdwijnen: Wibaut en Suze Groeneweg! In ons allen leeft de behoefte om deze beide partijgenoten hartelijk te danken voor wat zij voor de gehele arbeidersbeweging hebben betekend. Wibaut is geweest een sieraad voor de partij en een van de nobelste voorbeelden, hoe de mens niet alleen zijn verstand, maar zijn gehele ziel en zaligheid in dienst kan stellen van zijn idealen. Dit geldt tot op zeer grote hoogte ook voor Suze Groeneweg, die haar strijd voor onze klasse gestreden heeft met héél haar warme hart. Zij heeft gestreden als een vrouw en met de stem van haar diep gemoed in duizenden vrouwen de geestdrift voor het socialisme gewekt. In het parlement heeft zij het beste van haar krachten gegeven!

Het is mij een groot genoegen namens het P.B. te kunnen voorstellen deze oud-leden van het P.B. tot leden van de Partijraad te benoemen!

Aldus geschiedt onder daverend applaus. Het Congres brengt de beide scheidende partijgenoten staande een ovatie. Beiden wordt een ruiker bloemen aangeboden. Het Congres zingt de Internationale.

Tot hoofdredacteur van „Het Volk” is bij enkele candidaatsstelling J. F. Ankersmit herkozen; tot hoofdredacteur van de „Voorwaarts” Y. G. van der Veen.

De redactie van „De Sociaal-Democraat” is herkozen.

Als afgevaardigden in de S.A.I. zijn benoemd Albarda en Vorrink.

In de contrôle-commissie zijn benoemd P. W. van Loon, J. W. van der Sleen en mr. J. J. van der Velde.

Bespreking kerngroepen

Vervolgens is aan de orde het voorstel van het Partijbestuur, luidende:

„Ten einde de activiteit van de Partij zo systematisch en intensief mogelijk te maken, besluit het congres tot het stichten van kerngroepen.

Deze kerngroepen zullen moeten vormen:

1. een algemene hulpdienst voor de beweging en
2. een propaganda- en scholingsdienst.

De leden zullen in de eerste plaats moeten worden gezocht onder de jongere leden der Partij.

Nadere uitwerking van de organisatie dezer kerngroepen wordt opgedragen aan het Partijbestuur, gehoord de Partijraad.”

VORRINK leidt dit agendapunt in. Hij herinnert aan de breedvoerige discussie, die nog niet zo lang geleden over het jongerenprobleem in de Partij heeft plaats gegrepen. In heel deze discussie is geen dwazer argument gebruikt dan dat de Partij geen aantrekkingskracht op de jongeren zou uitoefenen. In dit opzicht kunnen wij gerust zijn. Evenmin is het jongerenprobleem een strijd om de functies.

Er doet zich intussen een aantal practische vragen voor, die wij niet

uit de weg kunnen gaan. Het feit, dat onze partij een massa-partij geworden is, maakt kernvorming onvermijdelijk. Daarvan moeten wij ons bij onze propaganda en organisatie rekenschap geven. De massa-organisatie heeft reeds tot de stichting van een orde- en hulpdienst gevoerd. Wij mogen ook in de verdere organisatie en propaganda niet te zelfgenoegzaam zijn. In deze tijd is nu eenmaal paraatheid een eerste vereiste. Wij leven in een snel tempo!

Vermeden moet ook worden, dat onze propaganda zich te uitsluitend zou richten tot één bepaald deel van de bevolking. Wij moeten tot verschillende groepen in de eigen taal van die groepen spreken. Dat kan niet voldoende met het bestaande apparaat.

Ook voor de actie voor ons plan van de arbeid zijn speciale maatregelen nodig.

Het P.B. wil de nodige vernieuwing brengen door het stichten van kerngroepen, dat is het samenvatten van de actieve kern van de organisatie. Op deze wijze kunnen wij veel ongebruikte energie op het spoor komen. Ten dele zal dit tevens een oplossing geven van het jongeren-probleem. Een hele generatie zal beter voor onze strijd kunnen worden geactiveerd.

De Partij heeft een zo innig mogelijk contact met de jongere generaties nodig. De kerngroepen zullen moeten worden opgebouwd op de dienstbereidheid en offervardigheid aan het ideaal. Deze dienstbereidheid is een typisch kenmerk van de jongste generaties. Daarmede moeten wij bij onze organisatie rekening houden.

De kerngroepen kunnen ook bij een betere lectuurverspreiding, bij huisbezoek, enz. grote dienst bewijzen.

Deze zaak houdt ook enig verband met de historie van de Liga. In deze Liga zat, ondanks alle deraillementen, veel goede wil bij een aantal leden; veel dienstbereidheid ook! Deze energie kan niet aan teleurstelling worden prijsgegeven.

De formatie van actieve groepen behoeft niet te leiden tot een partij in de partij. Dienstbereidheid zal het begin en het eind zijn van haar taak. Wij hebben nodig als brood, dat onze politieke mening zo ver mogelijk wordt uitgedragen. Dat op dit punt iets tot stand kan worden gebracht, bewijst de historie van de buracprops.

Sommige afdelingen hebben van werk in deze geest reeds groot plezier beleefd. Het is thans nodig daaraan centrale leiding te geven.

Overigens ligt het niet in de bedoeling het werk voor een bepaalde groep te monopoliseren. Ouderen worden van dit keurcorps niet uitgesloten. Lidmaatschap van de kerngroepen zal groter verplichtingen van deze kameraden jegens de partij meebrengen. De kern zal voor haar arbeid ook een zekere scholing moeten ontvangen. Dit zal geschieden in samenwerking met het Instituut. De kerngroepen zullen staan onder leiding van de afdelingsbesturen.

De uitwerking van de plannen zal in de Partijraad kunnen worden besproken.

Het voorstel wordt daarom naar de Partijraad verwezen.

Leeftijdsgrens

Het congres verenigt zich vervolgens met een voorstel, oorspronkelijk van Losser afkomstig, door Utrecht II en het P.B. geamendeerd en thans luidende:

„Het congres spreekt uit, dat partijgenoten, die de 65-jarige leeftijd hebben bereikt, voor functies, welke zij in of namens de Partij bekleden, moeten bedanken om de jongeren in de gelegenheid te stellen hun plaatsen in te nemen, tenzij het Partijbestuur om bepaalde redenen op hun aanblijven bijzondere prijs stelt.”

Politieke inleiding Albarda

ALBARDA, tegen het einde der Zondagmiddagzitting aan het woord komend, wordt met applaus begroet. Hij wijst in de aanvang van zijn rede op de grote betekenis, die de verkiezing van de volgende Vrijdag voor de Provinciale Staten van Gelderland zal hebben. Deze verkiezing zal ook betekenis hebben voor de politiek van het gehele land. Inzonderheid zal het van waarde zijn als in Gelderland, gelijk elders, onze Partij zich zal weten te handhaven tegen de horden, die optrekken om de democratie te vernietigen. Wij rekenen op onze Gelderse partijgenoten. (*Applaus.*)

In tien provincies is nu de strijd volbracht. Wij zijn die strijd volmoed en strijdlust, maar, spr. erkent het, niet zonder bezorgdheid tegevoetgegaan. Het getij is in deze jaren voor onze reis niet al te gunstig. De hevige en langdurige crisissnood heeft uit donkere diepten stromingen doen opkomen, waarmee het moeilijk worstelen is. De sociaal-democratie eist van haar volgelingen bezonnenheid en doorzicht, zelfbeheersing, trouw aan de beginselen en de practijk van de democratie en constructieve zin. De vraag was, of deze eisen niet te zwaar zouden blijken te zijn in deze tijd van vertwijfeling en verwarring.

De verkiezingen hebben op die vraag een verblijdend antwoord gegeven. De S.D.A.P. heeft haar positie gehandhaafd. Haar tegenstanders van links en van rechts hebben tevergeefs hun aanvallen op onze partij gericht. Met 712.000 stemmen blijven wij slechts 15.000 beneden het aantal van de Kamerverkiezingen van 1933. Ons percentage daalde slechts met een half! Met 115 leden de oude Staten verlatend, keren wij met 114 in de nieuwe terug!

Als in September de Eerste Kamer voor de helft vernieuwd zal zijn en daarin twee fascisten en één communist hun ondermijnend werk zullen aanvangen, dan zullen de vijanden der democratie daar een versterkte sociaal-democratische fractie tegenover zich vinden!

Wie de politieke betekenis van deze verkiezingen wil onderzoeken, moet een vergelijking maken met de Kamerverkiezing van 1933. In 1933 hebben de grote, burgerlijke partijen zich tegen de S.D.A.P. aaneengesloten. De oude antithese ging met vacantie. Er werd uit vijf partijen een kabinet gevormd, dat op de steun van 65 Kamerleden bouwde en zich sterk genoeg achtte om de S.D.A.P. als politieke factor te verwaarlozen. Nog geen twee jaren heeft nu dit kabinet-Colijn zijn beleid van eenzijdige aanpassing gevoerd. Het heeft meedogenloos lonen, salarissen en werklozensteun verlaagd en het heeft nagelaten het herstel van het economische leven te bevorderen. Het zag de werkloosheid zich uitbreiden over meer dan 400.000 man. Het liet minister Deckers onbelemmerd voortgaan met zijn vervolging. Het waande zich voor dat alles sterk genoeg! En daar staat het nu, na nog geen twee jaar, met gescheurde kleren! (*Applaus.*)

Verulogen droom

De plaats, die de vijf partijen, die het kabinet schragen, in het volk innemen, is van 62.5 pct. tot 57.5 pct. ingekrompen; in de Provinciale

Staten van tien provincies zijn zij van 377 op 329 zetels teruggebracht. De rechtse partijen kunnen nu voor het kabinet de steun der liberalen niet meer missen. De wens om opnieuw een rechts coalitie-kabinet in het leven te roepen is naar het rijk der dromen verwezen. De drie rechtse partijen beschikken nu in het kiezerscorps slechts over 47,3 pct. der stemmen en het zal in 1937 nog veel minder zijn.

Geen der regeringspartijen is zonder schade uit deze verkiezingsstrijd gekomen. Zelfs de katholieken niet. Het zwaarst leed de anti-revolutionnaire partij. De christelijk-historischen brachten het er nog met het kleinste verlies af. Maar de Vrijheidsbond en de vrijzinnig-democraten verloren elk een 30.000 stemmen. De N.S.B. groeide hun dadelijk boven het hoofd!

Grotendeels zijn de regeringslammeren door den fascistischen wolf verslonden. Van de 264.000 stemmen, die de heer Mussert op de door hem gedicteerde lijsten heeft verworven, zijn maar bij hoge uitzondering stemmen uit de omgeving van ons kiezersleger afkomstig. Deze verkiezing heeft ook in Nederland reeds voldoende bewezen, dat, evenals in andere landen, de sociaal-democratische scharen door het oprukkend fascisme niet kunnen worden verzwakt. De S.D.A.P. staat tegenover het fascisme als een muur, waarin geen bres kan worden geslagen! (*Appl.*)

Zo vast staan de burgerlijke partijen niet. Wij verheugen ons hierover niet. Daarvoor zijn wij ons te helder bewust van de grote gevaren, die in ons land groeien. De golven van domme en ruwe waanzin, die Duitsland hebben verzwolgen, zijn ook in dit land van vrijheid binnengedrongen. Het burgerblok is niet in staat geweest ze te keren. Dit gebrek aan weerstandsvermogen is te wijten geweest aan zijn eigen verkeerd beleid. De burgerlijke partijen hebben de moed gemist om vroegtijdig en krachtig genoeg tegen het fascistische gevaar op te treden. Zij hebben hun kracht gezocht in socialistenbestrijding. Zij hebben daarin een concurrentiestrijd ontketend, waarin ieder probeerde de fascistisch gestemde Nederlanders tevreden te stellen en tot zich te trekken.

Deze politiek heeft zich gevoelig gewroken! Men keert het extremisme niet door er aan tegemoet te komen. Als wij het communisme hadden trachten te bestrijden door er mede te wedijveren, zouden wij het groot en machtig hebben gemaakt en de S.D.A.P. te gronde hebben gericht. Slechts een principiële en consequente bestrijding houdt het klein en zwak. De burgerlijke partijen hebben met hun averechtse tactiek, die diende om de wind uit de zeilen van het fascisme te nemen, die zeilen bol geblazen!

Het is nog niet te laat

Het is echter niet te laat om verdere voortwoekering van het kwaad te voorkomen. De democratische kernen van de burgerlijke partijen kunnen hun overgebleven krachten met grote beslistheid keren tegen het fascistische gevaar. Maar dan zullen zij ook de grote waarde moeten erkennen, die aan de sociaal-democratische arbeidersbeweging voor het behoud van de volksvrijheden en volksrechten moet worden toegekend.

Geen partij in Nederland heeft zich zó duidelijk en beslist geplaatst op het standpunt der democratie. Onze congressen te Haarlem in 1932 en te Utrecht in 1934 hebben het democratisch karakter der S.D.A.P. op de ondubbelzinnigste wijze beleden. De belangrijke rapporten van de

laatste tijd zijn bewijzen te meer van haar diepe democratische overtuiging. Onze partij is in deze dingen homogeen en vastbesloten. De democratie is voor ons een zedelijk beginsel, dat onze houding bepaalt tegenover onze medemensen, van welke overtuiging en welk geloof zij ook zijn. (*Applaus.*)

Elke nationale samenleving vertoont een bonte verscheidenheid. Democratie is het recht van ieder om eigen ernstige overtuiging eerlijk te belijden en vrij te dienen; democratie is het gebod aan ieder om de ernstige overtuiging van elk medemens te eerbiedigen en te ontzien. Democratie is het beginsel der wederkerigheid. In een moeizame ontwikkeling van twintig eeuwen is dit beginsel doorgedrongen tot het bewustzijn der Europese volken. Wij zijn ons van onze plicht bewust, nu zwarte instincten dit zedelijk beginsel bedreigen! Wij willen niet terug naar een wereld van oud-Germaanse moraal en met oud-Germaanse afgoden. (*Applaus.*)

Het is onze taak met al de krachten onzer grote beweging het helse kwaad te weerstaan. Het voortbestaan der democratie hangt grotendeels van onze beweging af.

Wij vragen van de burgerlijke politici niet, dat zij ons belonen voor onze toewijding aan de democratie. Maar wij verlangen dat onze tegenstanders, als ze zelf de geestelijke vrijheden der democratie voor ondergang willen behoeden, de waarde zullen erkennen van de sociaal-democratische arbeidersbeweging voor het behoud der beschaving! Wij verlangen, dat zij in deze ernstige tijden andere bezigheid zullen zoeken dan het bedillen, verdachtmaken en vervolgen van onze beweging! Wij verlangen dat zij hun houding tegenover onze beweging grondig zullen herzien! (*Applaus.*)

Er zal ook op het gebied der economische politiek een omkeer moeten komen. De regering heeft met haar crisisbeleid niet veel anders gedaan dan de nood der volksmassa's verergeren. Haar beloften inzake werkverruiming heeft zij zó slecht vervuld, dat het werklozenleger tot meer dan 400.000 is aangegroeid.

Groeiende verbittering

De stembus heeft nu het bewijs gebracht van de ontstemming en de verbittering, die dit regeringsbeleid in grote kringen heeft teweeggebracht. Mede hieruit is te verklaren, dat de N.S.B. bijna 8 pct. van de stemmen heeft verworven. Men wendt zich in zijn radeloosheid tot den kwakzalver, tot den Leider, die in de grootste ongelegenheid zou komen te verkeren, indien hij morgen aan de dag geroepen werd tot oplossing der vraagstukken, waarover hij een zo grote mond heeft, maar waarvan hij niets verstaat. (*Applaus.*)

„Albarda zeilt!” Ik ben een zoon van het land van de mooie meren. (*Toejuichingen.*) Ik ben ook een zoon van het volk, dat zich de vorige week bij de verkiezingen zo goed heeft gehouden en dat nooit voor tyrannen heeft gebukt. (*Applaus.*) Ik heb nooit gezien, dat bij de mooie Friese meren een bordje staat: „Verboden toegang voor sociaal-democraten”. (*Gelach.*) „Albarda zeilt!” Ja, ik heb vaak het roer gehanteerd bij mooi weer en ook bij slecht weer. Maar ik heb het schip steeds behouden thuis gebracht. Ik ken echter ook het type van den blufferigen stuurman aan de wal, die het roer niet in handen kan krijgen zonder het schip naar de kelder te sturen. (*Gelach.*)

De N.S.B. is een wanhoopsbeweging, een vlucht uit de werkelijkheid, die zal voortgaan als niet door een fors regeringsbeleid nieuwe bedrijvigheid wordt geschapen en het vertrouwen wordt gewonnen, dat wij uit het diepste dal van de crisishoofdstijgen!

Onze Partij is op regeringsverantwoordelijkheid niet belust. Zij heeft er nooit naar gestreefd. Zij is echter niet voor verantwoordelijkheid bevreesd. Sedert 1918 heeft zij zich telkenmale in beginsel bereid verklaard deel te nemen aan een regering op democratische grondslag en met democratische doeleinden. De voorstelling, dat het kabinet-Colijn de enig bestaانبare en onvervangbare regering zou zijn is een doorzichtige onwaarheid!

Ik ben overtuigd — aldus Albarda — dat indien andere partijen bereid zijn met ons een kabinet te vormen, dat waarborgen biedt voor: een constructieve crisis-politiek, dat de werklozen van verarming en wanhoop wil redden, de democratie met de uiterste energie wil verdedigen en minister Deckers wil prijsgeven aan de vergetelheid, die hem toekomt, dat de S.D.A.P. zich dan van haar plichten tegenover het Nederlandse volk en tegenover de arbeidersklasse bewust zal tonen en aanpakken zal. (*Applaus en bravo-geroep.*) Als men het roer wil wenden om met ons een democratisch front te vormen, dan kan morgen-de-dag een parlementaire meerderheidsregering verschijnen, die de moeilijke strijd tegen de nood met moed kan ondernemen!

Spr. schat de moeilijkheden niet gering. Wij verkeren, ook op internationaal politiek gebied in moeilijke omstandigheden. Het oorlogsgevaar heeft ons sinds het begin van 1933 geen uur met rust gelaten. Toen het fascisme in Duitsland aan de macht kwam, kweekte het een oorlogsmentaliteit en wapende zich in het geheim. Het verliet de ontwapeningsconferentie en het scheidde zich van de Volkenbond af om de handen vrij te hebben. Het oude Pruisische ideaal, dat Duitsland de sterkste militaire macht van Europa moest worden, herleefde.

Een maand geleden hebben de heersers over het Duitse volk het zware gordijn weggeschoven: aan de gehele wereld is thans vertoond, dat Duitsland zwaar gewapend is!

Deze oorlogstoerusting is niet onbeantwoord gebleven. In Januari gaf de Russische volkscommissaris Molotow een overzicht van de ontzaglijke strijdmiddelen, waarover Sowjet-Rusland beschikt. In Februari en Maart verlengde Frankrijk de dienstplicht en verhoogde zijn oorlogsbudget. In Maart gaf Engeland het witboek in het licht met ontzagelijke bewapeningsplannen en verklaarde Italië, dat het gereed stond om met een geweldige legermacht „de vrede te beschermen”. Als wapens de vrede konden verzekeren, zou de wereld nu geruster kunnen zijn dan ooit!

Maar de wereld is in angst! Zij weet dat elke dag de moorddadige uitbarsting naderbij kan brengen! Behalve de Duitse nazi's beseft ieder mens, dat die uitbarsting de ondergang van alle Europese landen zal betekenen. Temidden van de angstige volken staat één man, die de drager is van de hoop op redding: Arthur Henderson, de voorzitter van de Ontwapeningsconferentie, die zijn worsteling met tegenspoeden dapper en trouw volhoudt. (*Applaus.*) Wij zijn trots dat deze man een der onzen is; een oud-voorzitter van onze socialistische Internationale! (*Applaus.*)

De enige methode om de ondergang te verhoeden is nu de internationale ontwapening met een internationale organisatie van de veilig-

heid. Misschien is, nu de nood het hoogst is, deze redding nabij. De poging tot het afsluiten ener overeenkomst mag op de weigering van Duitsland niet afstuiten. Weigert Duitsland zich te verenigen met een internationale regeling, dan staat het nationaal-socialisme tegenover alle volken van de wereld (het Duitse volk inbegrepen) als de schuldege voor de rampen, die volgen.

Ons land kan militair geen rol van betekenis spelen. Als generaal Snijders en de heer Mussert van de N.S.B. van Nederland een militaire mogendheid willen maken, dan spelen zij voor Don Quichotte en als minister Deckers zich laat meeslepen zal men hem Sancho Pansa moeten noemen. (*Vrolijkheid.*) Nederland heeft slechts één mogelijkheid voor de verzekering van zijn vrijheid en zijn veiligheid: een krachtige Volkenbondspolitiek, waarvan dan alle consequenties moedig moeten worden aanvaard. De wereld staat voor de keuze: of Volkenbond of de alles en allen vernietigende oorlog. Onze keuze staat vast: wij hebben ze bevestigd in ons Utrechtse congres van verleden jaar!

Nieuwe stembusstrijd

Nog eens wacht ons in dit bewogen jaar een strijd bij de stembus! Deze strijd zal opnieuw van grote politieke betekenis worden. Het fascisme zal nu met een ander gelaat aan de strijd deelnemen, nl. als Verbond voor Nationaal Herstel. Maar de ziel is dezelfde, vol verbeterd haat tegen democratie en arbeidersklasse!

Onze Partij zal niet in gebreke blijven de strijd met al haar kracht te voeren! Onze mannen en vrouwen zijn verre van uitgeput! Wij hebben in vele gemeenten een groot stuk eigen werk te verdedigen. In de grote steden heeft men ons onze plaatsen in het college van B. en W. ontnomen. De S.D.A.P. zal voor deze terugzetting een schitterende revanche moeten nemen en haar vroegere invloed moeten herwinnen en vermeerderen. Daarom, partijgenoten, gordt u opnieuw tot de strijd! Rukt nu geestdriftig voorwaarts! (*Applaus.*)

Pasen!

In de „Stille Week” plegen de gedachten van honderdduizenden op heel andere dingen dan op de politieke strijd te zijn samengetrokken. Zij hebben zich verdiept in de verheven lijdensgeschiedenis. De tragiek daarvan wordt te scherper gevoeld, nu de vervolging ter wille van het geloof opnieuw actueel is geworden. Nu door duizenden het kruis wordt getorst; nu misleide menigten weer om Barabas roepen. Wij denken aan allen die lijden voor hun ideaal. Maar de herinnering aan het aangrijpend verhaal van de Stille Week stemt ons niet alleen tot smart en eerbied. Wij denken ook aan wat daarna kwam.

Op de lijdensweek volgt Pasen, het feest van de opstanding! En op Pasen volgt Pinksteren: de uitstorting van de geest, die onvernietigbaar bleek!

Ook het geweld, dat woedt tegen hen, die aan de dienst van het socialistisch ideaal hun krachten hebben gewijd, is niet bij machte dat ideaal te vernietigen. Dat geweld kan vreselijk onrecht doen, maar het kan het geloof niet doden! Het kan het zelfs niet treffen! De dag komt, dat het socialisme zal opstaan en de dag zal volgen, dat de bevrijde mensheid de socialistische orde zal vestigen om zich voor altijd te verlossen van barbaarsheid, van dwingelandij en van armoede!

(Daverend, langdurig applaus. Het congres zingt Albarda een geestdriftige Internationale toe, gevolgd door een driewerf: „Vrijheid!”)

KOOS VORRINK zegt, dat Albarda's rede een samenvatting gaf van het beste, dat in onze beweging leeft. Het was ook een signaal tot de nieuwe strijd, die ons wacht. Ons congres is thans ten einde, doch morgen zien wij elkaar weer voor een samenkomst, die het eerste krachtige begin zal zijn voor een grote arbeid, waarnaar velen onzer hunkeren en die van verstrekkende betekenis voor onze beweging zal blijken. Spr. dankt de congres-commissie en de Amsterdamse pleegouders voor al hetgeen zij deden. Wij gaan straks huiswaarts in een gevoel van zelfbewuste kracht en met een sterk besef van verantwoordelijkheid. Want wij beseffen de grote betekenis onzer beweging niet alleen voor onze klasse, niet alleen voor ons land, maar voor gans de mensheid. In dit trotse besef sluit spr. het congres. *(Applaus.)*

De congresgangers gaan onder het zingen van de Socialistenmars uiteen.

ACCOUNTANTSRAPPORT

BEDOELD IN ART. 42 DER STATUTEN

Ondergetekende verklaart:

1e. dat hij het toezicht en de contrôle op de boekhouding en administratie van de Partij, waaronder begrepen, die van de N.V. „Maatschappij tot Exploitatie en Administratie van Verenigingsgebouwen”, gedurende het boekjaar 1934, doorlopend heeft uitgeoefend en het een zowel als het ander in goede orde heeft bevonden,

2e. dat hij de door den Penningmeester ontworpen jaarrekening over genoemd jaar met de boeken en bescheiden heeft vergeleken en

3e. dat deze rekening een voldoende grondslag oplevert voor de aan het Partijbestuur, wegens deszelfs finantiëel beleid, te verlenen décharge. Hij heeft er zich voorts van vergewist, dat de inrichting van de boekhouding en die der interne contrôle aan redelijke eisen voldoet.

Amsterdam, 9 April 1935.

De accountant,
w.g. H. J. WEGERIF.

Aan de Partijraad der S.D.A.P.

Verklaring Contrôle-Commissie bedoeld in artikel 43 der Statuten

Amsterdam. 15 April 1935.

Aan het Congres der Sociaal Democratische Arbeiderspartij in Nederland.

De Commissie van contrôle, bedoeld in Artikel 43 der Statuten, kennis genomen hebbende van de boekhouding der Partij over het boekjaar 1934, van het daarop betrekking hebbende accountantsrapport d.d. 9 April 1935 en van de daarnevens door den Partijpenningmeester en den accountant verstrekte gegevens en inlichtingen, stelt aan het Congres voor het Partijbestuur décharge te verlenen wegens zijn financieel beleid gedurende het boekjaar 1934.

De Commissie van Contrôle:
(w.g.) Mr. J. J. VAN DER VELDE.
(„) ED. K. DE JONG.
(„) J. VAN DER SLEEN.

SOCIAAL-DEMOCRATISCHE ARBEIDERSPARTIJ IN NEDERLAND

PAASCONGRES 1935 AMSTERDAM

AGENDA:

1. Opening.
2. Vaststelling Dagorde.
3. Rapport en voorstellen van de commissie, bedoeld bij art. 30 der Statuten.
4. Behandeling jaarverslagen en bespreking van het in het afgelopen jaar gevoerde beleid. Hierbij komen in bespreking:
 - a. Verslag van het Partijbestuur over 1934, met de punten 9, 10, 11, 12, 13, 68 en 75 van de beschrijvingsbrief.
 - b. Financiële verslagen en begroting, met het voorstel van de contrôle-commissie tot het verlenen van décharge; de punten 22, 23 en 24 van de beschrijvingsbrief.
 - c. Het beleid van de redactie van „De Arbeiderspers” en van „De Sociaal-Democraat”, met de punten 25, 25a, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 en 33 van de beschrijvingsbrief.
 - d. Verslag van de fracties van Eerste en Tweede Kamer, met de punten 34, 35, 37, 40 en 65 van de beschrijvingsbrief.
 - e. Verslag van de gedelegeerden der Partij in de Executieve van de Socialistische Arbeiders Internationale.
 - f. Verslag van de Commissie tot beslechting van geschillen tussen de redactie van „Het Volk” en de „Volksbladen” en partijgenoten-inzenders.
5.
 - a. Verkiezing Partijbestuur.
 - b. Verkiezing redactie-commissie van „De Sociaal-Democraat”.
 - c. Verkiezing contrôle-commissie. (De partijraad draagt hiertoe voor de partijgenoten P. W. van Loon, J. v. d. Sleen en mr. J. J. v. d. Velde).
 - d. Benoeming hoofdredactie „Het Volk”.
 - e. Benoeming hoofdredactie „Voorwaarts”.
 - f. Verkiezing van drie leden Commissie voor geschillen.
6. Behandeling rapport „Nieuwe Organen”, in te leiden door dr. M. v. d. Goes van Naters (punt 1 van de beschrijvingsbrief).
7. Behandeling van de punten 2, 3, 5 en 69 van de beschrijvingsbrief, in te leiden door Koos Vorrink.
8. Behandeling van de overige punten van de beschrijvingsbrief.
9. „De algemene politieke toestand”, in te leiden door ir. J. W. Albarda.
10. Sluiting.

Zaterdag 20 April:

1e zitting van 11 tot 13 uur.

2e zitting van 14.30 tot 18 uur.

3e zitting van 20 tot 23 uur.

Zondag 21 April:

4e zitting van 9 tot 13 uur.

5e zitting van 14.30 tot 18 uur.

Maandag 22 April:

Gemeenschappelijke bijeenkomst met het N.V.V. ter bespreking van de voorbereiding van het „Plan van de Arbeid”. Inleiders ir. H. Vos, E. Kupers en ir. J. W. Albarda.

Aanvang 's morgens tien uur in het Concertgebouw te Amsterdam.

1e zitting: Opening.

Eventuele begroetingen.

Rapport Congres-commissie.

2e zitting: Behandeling jaarverslagen (met bijbehorende voorstellen).

a. Verslag van het Partijbestuur.

b. Financieel verslag en begroting 1935.

c. Beleid redactie „De Arbeiderspers” en „De Sociaal-Democraat”.

d. Verslagen Kamerfracties.

e. Verslag gedelegeerden der Partij in de Executieve der S.A.I.

f. Verslag Commissie voor geschillen.

3e zitting: Voortzetting behandeling verslagen, eventueel inleiding Koos Vorrink voorstel partijbestuur inzake jongerenprobleem.

4e zitting: Inleiding dr. M. v. d. Goes van Naters over „Nieuwe Organen”, eventueel discussie over inleiding-Vorrink.

5e zitting: Afdoening overgebleven voorstellen.

Inleiding Albarda.

Sluiting.

CONGRESBESLUITEN

Het op 20 en 21 April 1935 gehouden congres der S.D.A.P. nam de volgende besluiten:

Nieuwe Organen

1. Partijbestuur.

Het Congres der S.D.A.P., gehouden te Amsterdam op 20 en 21 April 1935:

- I. Gezien het Rapport over Nieuwe Organen, uitgebracht in 1931 door een commissie, ingesteld door het Partijbestuur ter bestudering van de vraag, op welke wijze de Artt. 78 en 194 der Grondwet dienen te worden uitgewerkt;
- II. Heeft overwogen, dat door de voortdurende uitbreiding van de overheidsbemoeiing op de gebieden van het economische en sociale leven, de taak van regering en vertegenwoordigende lichamen zo omvangrijk en zo gedetailleerd is geworden, dat de behoefte is ontstaan aan nieuwe staatsorganen, die, onder waarborgen voor het algemeen belang, tot medewerking aan die taak kunnen worden geroepen en waaraan gedeelten van die taak door de wet kunnen worden overgedragen;
- III. Heeft voorts overwogen, dat de behoefte aan nieuwe organen nog groter zal zijn, als overgegaan wordt tot democratische ordening van het economische leven, zowel op de gebieden van landbouw en nijverheid, als op die van distributie en verkeer, aangezien die ordening noch aan de regering en haar ambtenaren noch aan de ondernemers, noch ook aan de ondernemers en werknemers te samen, kan worden overgelaten;
- IV. Verenigt zich met de leidende gedachten van het Rapport Nieuwe Organen:
 - a. dat, ter verzorging van verschillende economische en andere maatschappelijke belangen, nieuwe organen door de wet in het leven moeten worden geroepen, hetzij met adviserende, hetzij met verordenende bevoegdheid, aan welke organen ook de uitvoering van regelingen kan worden opgedragen;
 - b. dat onderscheidene economische complexen tot bedrijfsschappen moeten worden georganiseerd;
 - c. dat in die bedrijfsschappen, naast vertegenwoordigers van ondernemers en werknemers, zitting moeten hebben vertegenwoordigers van het algemeen belang en, waar nodig, vertegenwoordigers van de verbruikers;
 - d. dat de wet aan die bedrijfsschappen verordenende bevoegdheid zal verlenen, ook al zal in verschillende gevallen aanvankelijk met toekenning van adviserende bevoegdheid kunnen worden volstaan;
 - e. dat bij de instelling en bij de regeling van samenstelling, bevoegdheden en werkwijze dier organen ervoor zal moeten worden gewaakt, dat de tot een bedrijfsschap behorende ondernemingen economisch en commercieel worden beheerd en dat de leiding over een voldoende mate van zelfstandigheid beschikt;
 - f. dat de bedrijfsschappen en gesocialiseerde bedrijven in onderling verband dienen te worden gebracht door de instelling van een Centrale Economische Raad, die er voor heeft te waken, dat de

erkende belangen van het ene economische complex niet door de maatregelen voor het andere worden geschaad en dat de algemene belangen van het economische leven des lands, inzonderheid die der verbruikers, worden gediend;

g. dat de besluiten en verordeningen van alle nieuwe organen, die verordenende bevoegdheid hebben, onderworpen moeten zijn aan preventief en repressief toezicht van het hoger gezag, voor welk toezicht uiteindelijk de regering verantwoordelijk is tegenover de volksvertegenwoordiging;

Is van oordeel, dat door de instelling en door de werkzaamheid van nieuwe organen, zoals in de vorige alinea's zijn bedoeld, de democratische staatsinrichting zal worden verbeterd en beveiligd, ook in dit opzicht, dat de belanghebbenden en deskundigen in ruimere mate dan thans zullen zijn geroepen om mede te werken aan de verzorging van de belangen der gemeenschap en tegenstellingen tussen staat en maatschappij worden overbrugd;

Spreekt als zijn overtuiging uit, dat de instelling van deze nieuwe organen een gewichtige stap zal zijn op de weg, waarlangs de ordening van het economische leven door socialisatie, met vermijding van de gevaren van autocratische en bureaucratische staatsbemoeiingen, kan worden bereikt en dat daardoor niet slechts de democratisch socialistische staatsinrichting, maar ook de democratisch socialistische maatschappij-orde haar verwezenlijking naderbij zal worden gebracht.

Statutenwijziging

Het congres besloot met algemene stemmen art. 32 van de statuten aldus te wijzigen, dat de tweede alinea wordt gelezen als volgt:

„Het Partijbestuur bestaat uit 14 leden, van wie 6 het dagelijks bestuur uitmaken.”

Aan het einde van de derde alinea wordt toegevoegd:

„Deze zijn verplicht in Amsterdam te wonen.”

Leeftijdsgrens

Het congres verenigde zich met de gedachte van voorstel 4 van Losser, dat door Utrecht II en het Partijbestuur werd geamendeerd, en als volgt werd aangenomen:

„Het congres spreekt uit, dat partijgenoten, die de 65-jarige leeftijd hebben bereikt, voor functies, welke zij in of namens de Partij bekleden, moeten bedanken om de jongeren in de gelegenheid te stellen hun plaatsen in te nemen, tenzij het Partijbestuur om bepaalde redenen op hun aanblijven bijzondere prijs stelt.”

Kerngroepen

Voorstel 2 van het Partijbestuur werd door het congres in principe aanvaard en voor de verdere behandeling naar de Partijraad verwezen. Dit voorstel luidt:

„Ten einde de activiteit van de Partij zo systematisch en intensief mogelijk te maken, besluit het congres tot het stichten van kerngroepen.

Deze kerngroepen zullen moeten vormen:

1. een algemene hulpdienst voor de beweging en
2. een propaganda- en scholingsdienst.

De leden zullen in de eerste plaats moeten worden gezocht onder de jongere leden der Partij.

Nadere uitwerking van de organisatie dezer kerngroepen wordt opgedragen aan het Partijbestuur, gehoord de Partijraad."

Benoeming tot lid van de Partijraad

Op voorstel van het Partijbestuur werden tot lid van de Partijraad benoemd ingevolge alinea h van artikel 39 der statuten de oud-leden van het Partijbestuur S. Groeneweg en F. M. Wibaut.

Verkiezing leden Partijbestuur

Voor het D.B. werden herkozen: K. Vorrink, voorzitter; C. Woudenberg, secretaris-penningmeester; E. Ribbius Peletier, secretaresse; E. Boekman, S. R. de Miranda.

Gekozen werd: W. Banning.

Voor het overige deel van het Partijbestuur werden herkozen: J. W. Albarda, W. Drees, D. A. van Eck, J. v. d. Kieft, J. E. Stokvis, W. H. Vliegen.

Gekozen werden: J. in 't Veld en mw. A. E. J. de Vries—Bruins.

Hoofddredactie „Arbeiderspers”

J. F. Ankersmit werd bij enkele candidaatstelling opnieuw benoemd tot hoofddredacteur van „Het Volk”; tot hoofddredacteur van de „Voorwaarts” bij enkele candidaatstelling Y. G. v. d. Veen.

„De Sociaal-Democraat”

Tot hoofddredacteur van „De Sociaal-Democraat” werd bij enkele candidaatstelling opnieuw gekozen E. Boekman; tot leden van de redactie-commissie: G. van den Bergh, W. Romijn, K. Vorrink en J. v. d. Wijk.

Commissie van geschillen

Tot leden van de commissie van geschillen werden benoemd: J. Bommer, N. de Jong—Zernike en P. Hoogland. Tot plaatsvervangende leden: Bern. C. Franke, J. W. Sleef en J. Suurhoff.

Afgevaardigden in de S.A.I.

Tot afgevaardigden van de Partij in de Executieve der S.A.I. werden gekozen: J. W. Albarda en K. Vorrink.

Contrôle-commissie

Tot leden van de contrôle-commissie werden op voordracht van de Partijraad benoemd: P. W. van Loon, J. W. van der Sleen en J. J. van der Velde.

BESCHRIJVINGS BRIEF

VOOR HET EEN EN VEERTIGSTE CONGRES DER
SOCIAAL-DEMOCRATISCHE ARBEIDERSPARTIJ
IN NEDERLAND, TE HOUDEN OP ZATERDAG 20 EN
ZONDAG 21 APRIL 1935 IN DE GROOTE ZAAL VAN
„KRASNAPOLSKY”, WARMOESSTRAAT 173 — 185
TE AMSTERDAM

HET CONGRES WORDT GEOPEND ZATERDAG
20 APRIL 1935, DES MORGENS OM ELF UUR

INGEKOMEN VOORSTELLEN EN AMENDEMENTEN.

Nieuwe Organen.

1. *Partijbestuur.*

Het Congres der S.D.A.P., gehouden te Amsterdam op 20, 21 en 22 April 1935;

- I. Gezien het Rapport over Nieuwe Organen, uitgebracht in 1931 door een commissie, ingesteld door het Partijbestuur ter bestudering van de vraag, op welke wijze de Artt. 78 en 194 der Grondwet dienen te worden uitgewerkt;
- II. Heeft overwogen, dat door de voortdurende uitbreiding van de overheidsbemoeying op de gebieden van het economische en sociale leven, de taak van regering en vertegenwoordigende lichamen zo omvangrijk en zo gedetailleerd is geworden, dat de behoefte is ontstaan aan nieuwe staatsorganen, die, onder waarborgen voor het algemeen belang, tot medewerking aan die taak kunnen worden geroepen en waaraan gedeelten van die taak door de wet kunnen worden overgedragen;
- III. Heeft voorts overwogen, dat de behoefte aan nieuwe organen nog groter zal zijn, als overgegaan wordt tot democratische ordening van het economische leven, zowel op de gebieden van landbouw en nijverheid, als op die van distributie en verkeer, aangezien die ordening noch aan de regering en hare ambtenaren, noch aan de ondernemers, noch ook aan de ondernemers en werknemers te zamen, kan worden overgelaten;
- IV. Verenigt zich met de leidende gedachten van het Rapport Nieuwe Organen:
 - a. dat, ter verzorging van verschillende economische en andere maatschappelijke belangen, nieuwe organen door de wet in het leven moeten worden geroepen, hetzij met adviserende, hetzij met verordenende bevoegdheid;
 - b. dat onderscheidene economische complexen tot bedrijfsschappen moeten worden georganiseerd;
 - c. dat in die bedrijfsschappen, naast vertegenwoordigers van ondernemers en werknemers, zitting moeten hebben vertegenwoordigers van het algemeen belang, en waar nodig vertegenwoordigers van de verbruikers;
 - d. dat de wet aan die bedrijfsschappen verordenende bevoegdheid zal verlenen, ook al zal in verschillende gevallen aanvankelijk met toekenning van adviserende bevoegdheid kunnen worden volstaan;
 - e. dat bij de instelling en bij de regeling van samenstelling, bevoegdheden en werkwijze dier organen er voor zal moeten worden gewaakt, dat de tot een bedrijfsschap behorende ondernemingen economisch en commercieel worden beheerd en dat de leiding over een voldoende mate van zelfstandigheid beschikt;
 - f. dat de bedrijfsschappen en gesocialiseerde bedrijven in onderling verband dienen te worden gebracht door de instelling van een Centrale Economische Raad, die er voor heeft te waken, dat de erkende belangen van het ene economische complex niet door de maatregelen voor het andere worden geschaad en dat de algemene belangen van het economische leven des lands, inzonderheid die der verbruikers, worden gediend;
 - g. dat de besluiten en verordeningen van alle nieuwe organen, die verordenende bevoegdheid hebben, onderworpen moeten zijn aan

preventief en repressief toezicht van het hoger gezag, voor welk toezicht uiteindelijk de regering verantwoordelijk is tegenover de volksvertegenwoordiging;

- V. Is van oordeel, dat door de instelling en door de werkzaamheid van nieuwe organen, zoals in de vorige alinea's zijn bedoeld, de democratische staatsinrichting zal worden verbeterd en beveiligd, ook in dit opzicht, dat de belanghebbenden en deskundigen in ruimere mate dan thans zullen zijn geroepen om mede te werken aan de verzorging van de belangen der gemeenschap en tegenstellingen tussen staat en maatschappij worden overbrugd;
- VI. Spreekt als zijn overtuiging uit, dat de instelling van deze nieuwe organen een gewichtige stap zal zijn op de weg, waarlangs de ordening van het economische leven door socialisatie, met vermindering van de gevaren van autocratische en bureaucratische staatsbemoeiingen, kan worden bereikt en dat daardoor niet slechts de democratisch socialistische staatsinrichting, maar ook de democratisch socialistische maatschappij-orde haar verwezenlijking naderbij zal worden gebracht.

Amendement.

Rotterdam I.

In voorstel 1 worden in alinea IVa tussen de woorden „hetzij met adviserende” en „hetzij met verordenende bevoegdheid” gevoegd de woorden „hetzij met uitvoerende”.

Alinea IVD van dit voorstel leest men als volgt:

„dat de wet aan die bedrijfsschappen voor zover mogelijk verordenende bevoegdheid zal verlenen, ook al zal in verschillende gevallen aanvankelijk met toekenning van adviserende bevoegdheid kunnen worden volstaan;”.

Amendement.

Den Haag III.

In voorstel 1. sub IV c, worden na het woord „verbruikers” de volgende woorden gevoegd: „en van de middenstand”.

Jongeren Probleem.

2. Het Partijbestuur.

Ten einde de activiteit van de Partij zo systematisch en intensief mogelijk te maken, besluit het congres tot het stichten van kerngroepen.

Deze kerngroepen zullen moeten vormen:

- 1°. een algemene hulpdienst voor de beweging en
- 2°. een propaganda- en scholingsdienst.

De leden zullen in de eerste plaats moeten worden gezocht onder de jongere leden der Partij.

Nadere uitwerking van de organisatie dezer kerngroepen wordt opgedragen aan het Partijbestuur, gehoord de Partijraad.

Amendement.

Amsterdam XI.

In voorstel 2 wordt tussen de op één na laatste en de laatste alinea gevoegd:

„De algemene leiding berust rechtstreeks bij het Partijbestuur of bij een door het Partijbestuur uit zijn midden aan te wijzen lid. Blijkt het nodig, voor de leiding een algemeen propagandist te benoemen, dan beslist en benoemt het congres.”

3. *Groningen, Eindhoven, Wageningen, Alkmaar, Enschede V, Hilversum.*

Het congres, van oordeel, dat de S.D.A.P. meer dan tot nu toe aanhang dient te verkrijgen onder de jongeren, verzoekt het Partijbestuur een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om hieraan te voldoen.

4. *Lossen.*

Het congres besluit, dat partijgenoten, die de 65-jarige leeftijd hebben bereikt, voor functies, welke zij voor of namens de Partij bekleden, moeten bedanken, om de jongeren in de gelegenheid te stellen hun plaatsen in te nemen.

Amendement.

Arnhem III.

Voorstel 4 leest men als volgt:

„Het congres besluit, dat als regel partijgenoten, die de 65-jarige leeftijd zullen bereiken, voor functies, welke zij voor of namens de Partij bekleden, moeten bedanken, enz.”

Amendement.

Rotterdam X.

Voorstel 4 leest men als volgt:

„Het congres, van oordeel, dat partijgenoten, welke een functie voor of namens de Partij bekleden en de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt, indien mogelijk door jongeren vervangen moeten worden, draagt het Partijbestuur op, in deze de nodige maatregelen te nemen.”

Amendement.

Schiebroek.

In voorstel 4 leest men in plaats van „moeten bedanken” „worden uitgenodigd te bedanken”.

Amendement.

Utrecht II.

Voorstel 4 wordt als volgt gelezen:

„Het congres spreekt de wenselijkheid uit, dat partijgenoten, die de 65-jarige leeftijd hebben bereikt, voor functies, welke zij voor of namens de Partij bekleden, moeten bedanken, om de jongeren in de gelegenheid te stellen, hun plaatsen in te nemen, tenzij de leiding van de Partij om bepaalde redenen op hun aanblijven bijzondere prijs stelt.

5. *Zuilen.*

Het congres verzoekt het Partijbestuur de mogelijkheid te onderzoeken, om te komen tot oprichting van studiegroepen voor jonge partijgenoten.

Medezeggenschap.

6. *Partijbestuur.*

Het congres besluit tot de volgende wijzigingen in het ontwerp van wet, behorende bij het rapport inzake de medezeggenschap 1923:

„Aan artikel 38 van het wetsontwerp op de ondernemingsraden toe te voegen de woorden „die dan bevoegd is zich met zijn klacht tot het scheids-gerecht te wenden”.

Artikel 42 wordt als volgt gewijzigd:

„Beslist het scheidsgerecht, dat het ontslag niet gerechtvaardigd is, dan bepaalt het:

a. dat de werkgever verplicht is den werknemer in dienst te houden, of — indien het ontslag reeds heeft plaats gehad — hem wederom in dienst te nemen; of

b. dat de werkgever verplicht is den werknemer een bedrag uit te keren, dat naar billijkheid wordt vastgesteld, doch nimmer minder bedraagt dan twee maanden loon en daarboven nimmer meer dan zoveel maanden loon als de werknemer jaren in dienst van de onderneming is geweest.

Alvorens uitspraak te doen, stelt het scheidsgerecht de onrechtvaardig ontslagene in de gelegenheid zijn voorkeur te kennen te geven tussen schade-loosstelling of wederopname in het bedrijf. Bij het doen van uitspraak houdt het scheidsgerecht rekening met de door de onrechtvaardig ontslagene geuite voorkeur.

Heeft de burgerlijke rechter naar aanleiding van het ontslag reeds een schadevergoedingsbedrag ten bate van den werknemer bepaald, dan houdt het scheidsgerecht bij het vaststellen van het onder b. genoemde bedrag daarmede rekening.”

Aan punt 6 van het ontwerp-wet op de ondernemingsraden (Rapport 1923, blz. 100) wordt de volgende noot toegevoegd:

„De in deze paragraaf voorgestelde regeling zou slechts gelden voor het geval het ontslagrecht niet in het Burgerlijk Wetboek (artikel 1637 e.v.) nader zou worden geregeld.

Het is daar meer op zijn plaats, omdat de ondernemingsraad een orgaan is voor collectieve aangelegenheden, terwijl de ontslag-bescherming van individuele aard is.

Wel zou aan eventueel in te stellen ondernemingsraden een bemiddelende bevoegdheid bij ontslagen dienen te worden toegekend.”

Amendement.

Amsterdam XI.

In voorstel 6 wordt achter de eerste alinea van sub b. gevoegd:

„deze uitkering wordt door den werknemer aan den werkgever terugbetaald, zodra de werknemer een hem passende betrekking is aangeboden of heeft gekregen, met aftrek van zoveel loon, als de werknemer werkloos is geweest.”

Amendement.

Oldenzaal.

In voorstel 6 leest men de eerste alinea van b. als volgt:

„dat de werkgever verplicht is, den werknemer een bedrag uit te keren, dat naar billijkheid wordt vastgesteld, doch nimmer minder bedraagt, dan twee maanden loon.”

Devaluatie-vraagstuk.

7. *Amsterdam VII.*

Het congres bespreekt het vraagstuk van de devaluatie.

Amendement.

Amsterdam XI.

Voorstel 7 wordt als volgt gelezen:

„Het congres, van oordeel, dat het hoog tijd is, dat de Partij een standpunt bepaalt t.a.v. het vraagstuk der devaluatie, nodigt het Partijbestuur uit met spoed daartoe de nodige voorbereidingen tot stand te brengen.”

8. *Bergen.*

Het congres draagt het Partijbestuur op, te onderzoeken, of de voordelen voor de arbeidersklasse van devaluatie opwegen tegen de nadelen.

Amendement.

Huizum.

Voorstel 8 leest men als volgt:

„Het congres draagt het Partijbestuur op spoedig te onderzoeken, of de voordelen voor de arbeidersklasse van devaluatie opwegen tegen de nadelen en dienovereenkomstig haar houding te bepalen.”

Amendement.

Utrecht III.

Aan voorstel 8 wordt toegevoegd: „daarbij de socialistische doelstellingen primair beschouwende”.

Statutenwijziging.

9. *Partijraad.*

Het congres besluit art. 32 van de Statuten aldus te wijzigen, dat de 2e alinea wordt gelezen als volgt:

„Het Partijbestuur bestaat uit 14 leden, van wie 6 het dagelijks bestuur uitmaken”.

Aan het einde van de 3e alinea wordt gevoegd:

„Deze zijn verplicht in Amsterdam te wonen.”

Tactiek.

10. *Koog-Zaandijk.*

Het congres verzoekt het Partijbestuur een commissie te benoemen, die aan het congres 1936 rapport uitbrengt over de vraag, of een onzer fracties mag stemmen tegen verslechtingen, door hogere autoriteiten opgelegd en zich tegen uitvoering van deze verslechtingen mag blijven verzetten, ook al zou dat er toe leiden, dat de regering de bevoegdheden aan dat lagere college ontnemt.

11. *Muiden.*

Het congres, van mening, dat het gewenst is, te komen tot een democratisch eenheidsfront, spreekt zich uit voor een eenheidsfront van alle democratische partijen en draagt het Partijbestuur op, zich te wenden tot alle daarvoor in aanmerking komende partijen om deze de vraag te stellen, of zij bereid zijn, op een voor alle partijen gelijkluidend verkiezingsprogram, dat vooraf in gemeenschappelijk overleg wordt samengesteld, de a.s. Kamerverkiezingen te houden.

Amendement.

Amsterdam XI.

Voorstel 11 wordt als volgt gelezen:

„Het congres, van mening, dat een samengaan van democratische partijen en groepen, welke bereid zijn een anti-kapitalistisch program op democratische grondslag te steunen, met het oog op de eerstvolgende verkiezingen gewenst is,

draagt het Partijbestuur op stappen te doen, welke tot een zodanig samengaan kunnen leiden.”

Boycot.

12. *Workum.*

Het congres besluit, dat in onze krant geen advertenties worden geplaatst van Duitse firma's, zijnde een te grote tegenstelling tot onze boycotactie.

13. *Utrecht.*

Het congres spreekt de wens uit, de boycot van Duitsland formeel en practisch te staken en nodigt het Partijbestuur uit, de stappen te doen, die tot intrekking van het desbetreffend besluit zullen leiden.

Cumulatie inkomens, functies, pensioenen etc.

14. *Wijk aan Zee en Duin.*

Het congres, overwegende, dat, gelijk in de practijk is gebleken, de cumulatie van inkomsten, door toedoen van de Partij verkregen, scherp wordt veroordeeld en daardoor een ernstige belemmering vormt voor de politieke actie der Partij;

overwegende, dat het grote verschil van inkomsten tussen de leden der Partij, vooral nu zovelen van hun ethisch minimum moeten rondkomen, schade doet aan de goede verstandhouding in de Partij;

besluit, dat geen meerdere functies voor één persoon verenigbaar zijn.

15. *Hardinxveld.*

Het congres spreekt zich duidelijk uit over de cumulatie van inkomens.

16. *Bolsward.*

Het congres besluit de cumulatie van gesalarieerde functies ontoelaatbaar te verklaren.

17. *Amersfoort.*

Het congres,

van oordeel, dat cumulatie van inkomsten uit overheidskassen oorzaak is, dat inkomsten worden genoten, die een redelijk bestaan verre overtreffen, terwijl deze inkomsten betaald worden uit de belastinggelden, bijeengebracht ook door de arbeidersklasse,

keurt deze cumulatie, mede met het oog op de nood van de grote massa, ten sterkste af;

draagt het Partijbestuur op:

1. alles te doen om deze misstand door een wettelijke regeling te doen verdwijnen;
2. maatregelen te nemen, waarbij cumulatie van inkomsten uit overheidskassen door partijgenoten, die deze functies vervullen in opdracht van, of namens de socialistische beweging, tot een minimum beperkt wordt; gaat over tot de orde van de dag.

18. *Lossen.*

Het congres besluit, dat partijgenoten, die door cumulatie van functies een inkomen genieten, dat meer bedraagt dan f 5000.—, het bedrag, dat zij boven de f 5000.— ontvangen, in de Partijkas storten voor propaganda-doeleinden.

Amendement.

Drachten

Achter voorstel 18 wordt de volgende zin gevoegd:

„Dit besluit geldt alleen voor nieuw te benoemen functionarissen of vertegenwoordigers”.

Amendement.

Den Haag V.

Voorstel 18 wordt als volgt gelezen:

„Het congres besluit, dat partijgenoten, die door cumulatie van functies, verkregen krachtens hun lidmaatschap der Partij, een inkomen genieten, dat meer bedraagt dan f 5000.—, het bedrag, dat zij boven de f 5000.— ontvangen, in de Partijkas storten.

Amendement.

Leeuwarden I.

Voorstel 18 leest men als volgt:

„Het congres besluit, dat partijgenoten, die door cumulatie van functies, in en door de moderne arbeidersbeweging verkregen, een inkomen genieten, dat meer bedraagt dan f 5000.—, het bedrag, dat zij boven de f 5000.— ontvangen, storten in de kassen der betrokken instanties der moderne arbeidersbeweging voor propaganda-doeleinden.”

19. *Peize.*

Het congres besluit, de cumulatie van functies zoveel mogelijk tegen te gaan.

Amendement.

Almelo.

Aan voorstel 19 wordt toegevoegd: „en draagt het Partijbestuur op te trachten bestaande cumulaties te doen eindigen en te voorkomen. dat nieuwe worden gevestigd.”

20. *IJmuiden.*

Het congres, van mening, dat de S.D.A.P. in de naaste toekomst sterker dan te voren zal hebben stelling te nemen tegen de cumulatie van inkomens en pensioenen, voortvloeiende uit de bekleding van functies in openbare bestuurslichamen en/of betrekkingen in overheidsdienst,

dringt er bij de Kamerfractie op aan, ook in het parlement tegen bedoelde cumulatie meer daadwerkelijk de strijd aan te binden.

21. *Wirdum.*

Het congres, van oordeel, dat cumulatie van functies, vooral in deze tijd vermeden moet worden, besluit het Partijbestuur op te dragen een regeling te ontwerpen en dit in de Partij-instellingen te vermijden,

de Kamerfractie op te dragen opnieuw een voorstel dienaangaande bij de Kamer in te dienen en de aandacht van de bevolking door middel van strooibiljetten en (of) pers hierop te vestigen.

Salaris bezoldigde bestuurders.

22. *Hoorn.*

Het congres besluit, dat het salaris van de functionarissen, die in directe dienst staan van de Partij de f 3000.— niet te boven mag gaan.

Amendement.

Gouda.

Voorstel 22 wordt als volgt gelezen:

„Het congres besluit, dat het aanvangssalaris van de functionarissen, die in directe dienst staan van de Partij wordt bepaald op f 3000.— plus vijf één-jaarlijkse verhogingen van f 100.—.

23. *Amsterdam XIII.*

Het congres besluit, dat de door de Partij bezoldigde bestuurders geen hogere salarissen mogen genieten dan f 4000.— per jaar.

24. *Peize.*

Het congres besluit, dat het salaris der vrijgestelde bezoldigde bestuurders een bedrag van f 4500.— niet te boven gaat.

Pers.

25. *Epe.*

Het congres besluit, dat de Kamerverslagen in onze pers weer worden opgenomen zoals in het oude „Volk”.

Amendement.

Leeuwarden I.

In voorstel 25 wordt achter het woord „Kamerverslagen” gevoegd „en de voorstellen voor het congres”.

25a. *Varsseveld.*

Het congres besluit, dat in het Volksblad de bijbladen „Weekeind”, „Akker en Arbeid” en „Daad en Gedachte” weer worden opgenomen.

26. *Vriescheloo-Veelerveen.*

Het congres besluit, dat in de bladen van „De Arbeiderspers” de Kamerverslagen uitvoeriger worden opgenomen en dat deze met groter letter worden gezet.

27. *Wirdum.*

Het congres verzoekt aan „De Arbeiderspers” één keer per week in hare dagbladen een rubriek „Esperanto”, in de vorm van lessen, op te nemen.

28. *Leeuwarden II.*

Het congres besluit, dat de rubriek „Geestelijk Leven” in de dagbladen van „De Arbeiderspers” wordt uitgebreid, zodanig, dat daarin tot postitief christelijke arbeiders in christelijke zin gesproken wordt over actuele gebeurtenissen, die geloof, wereld en sociaal-democratie raken, zodat de ideologie, welke deze groepen er van weerhoudt om tot ons te komen, wordt doorbroken.

Amendement.

Amsterdam XI.

Voorstel 28 wordt als volgt gelezen:

„Het congres besluit, dat de rubriek „Geestelijk Leven” in de bladen van de Arbeiderspers wordt uitgebreid, zodanig, dat daarin alle geestelijke stromingen in verband met de arbeidersbeweging tot hun recht komen.”

29. *Velp.*

De redactie der Arbeiderspers neemt in de rubriek „kosteloze advertenties” geen advertenties op van hen, die buitenlandse werkkrachten zoeken.

30. *Hoorn.*

Het congres besluit, dat in het vervolg geen salaris, vergoeding etc. meer wordt verstrekt aan de commissarissen van „De Arbeiderspers”.

31. *Velp.*

Niet-beroeps-journalisten en zij, die uit hoofde van hun functie, als b.v. vrijgestelden van één der onderdelen der Nederlandse arbeidersbeweging en daarmee gelijkgestelden, worden, voor zo ver dit tot nu toe geschiedde, door „De Arbeiderspers” voor hun bijdragen niet meer gehonoreerd.

Tegen partijgenoten, die een artikel, op een of andere wijze de beweging rakend, aan andere bladen leveren zonder goedkeuring van het Partijbestuur, worden disciplineaire maatregelen getroffen. Uitgesloten worden artikelen, die als verweerschrift kunnen worden beschouwd.

De Sociaal-Democraat.

32. *Loosdrecht.*

Het congres besluit, het discussie-orgaan „De Sociaal-Democraat” op te heffen en meer theoretisch en wetenschappelijk nieuws op te nemen in de bladen van „De Arbeiderspers”.

33. *Amsterdam XI.*

Het congres, van oordeel, dat juist in deze tijd scholing en onderlinge gedachtenwisseling een eerste eis is voor sociaal-democratische opvoeding en machtsvorming,

constaterende, dat het Partij-orgaan „De Sociaal-Democraat” door de huidige regeling der redactie, financiële opzet, geringe omvang, veertiendaagse verschijning en prijs niet aan die eisen kan voldoen,

besluit, dat in plaats van de tegenwoordige regeling (een hoofdredacteur en een commissie van redactie) de leiding van het Partij-orgaan zal bestaan uit een redactie van drie personen, jaarlijks door het congres te benoemen, voor de eerste maal op het congres van 1935, en

draagt het Partijbestuur op „De Sociaal-Democraat” zodanig te organiseren dat het blad voor leden ten hoogste drie cent kost, voor medewerking aan het blad geen honorarium wordt gegeven en dat het de grootst mogelijke verspreiding onder de partijgenoten vindt.

Amendement.

Gouda.

Voorstel 33 leest men als volgt:

„De Sociaal-Democraat” wordt kosteloos bij de bladen der „Arbeiderspers” verstrekt”.

Kamerfractie.

34. *Winkel.*

Het congres besluit, dat de Kamerleden meer contact houden met de kiezers van het district, waarin ze gekozen zijn en jaarlijks op openbare vergaderingen onze eisen naar voren zullen brengen.

Amendement.

Hoorn.

In voorstel 34 voegt men na het woord „openbare” de woorden „en huis-houdelijke”.

Amendement.

Oostvoorne.

In voorstel 34 voegt men na het woord „vergaderingen” het woord „gratis”.

35. *Heerlen.*

Het congres spreekt uit, dat nauwer contact tussen de Kamerleden en de Partij gewenst is.

Wetgeving.

36. *Amersfoort.*

Het congres,

van oordeel, dat de werkloosheid een verschijnsel is van maatschappelijke aard, een noodwendig gevolg van een burgerlijke samenleving, waarin het kapitalisme zich ongebreideld kan uitleven,

dat de arbeidersklasse en hare vakorganisaties niet verantwoordelijk kunnen worden gesteld voor de rampspoed, die een gevolg is van het heersende ondeugdelijke stelsel van voortbrenging en verdeling,

nochtans van oordeel, dat een wettelijke regeling, waarbij een groot deel der mensen gelegenheid vindt te treden in het productieproces en deel te nemen aan de voorziening in de behoeften, wenselijk is,

dat zulks alleen mogelijk is door uitbreiding van de arbeidswet en een strenge toepassing derzelve,

draagt het Partijbestuur op:

1. de actie en propaganda voor de 40-urige werkweek zo krachtig mogelijk voort te zetten;
2. te ijveren voor uitbreiding der arbeidswet, opdat alle groepen van arbeiders daaronder vallen en deze tevens uitgebreid wordt tot *alle arbeid van handel en industrie*;
3. te ijveren voor verbod van alle huisindustrie en alle arbeid buiten de wettelijke arbeidstijden.

Amendement.

Noord-Scharwoude.

Aan voorstel 36, sub 2 wordt toegevoegd: „land- en tuinbouw”.

37. *Harkstede.*

Het congres draagt het Partijbestuur op, zoveel mogelijk aandacht te schenken aan een actie voor een sterk verkorte arbeidsdag.

38. *Den Haag I.*

Het congres verzoekt de Kamerfractie nogmaals pogingen aan te wenden om de crematie wettelijk te regelen.

39. *Harenkarspel.*

Het congres draagt de Tweede Kamerfractie op zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel in te dienen tot algehele afschaffing der strijkgelden bij openbare verkopeningen.

40 *Leeuwarden III.*

Het Partijbestuur licht het congres volledig in omtrent de pogingen, die aangewend zijn om punt 92 van de beschrijvingsbrief 1934 ten uitvoer te brengen en het congres dringt er bij het Partijbestuur krachtig op aan, thans aan te geven, wat in deze in de naaste toekomst dient te worden gedaan.

41. *Brunssum.*

Het congres, van oordeel, dat meer en afdoende hulp voor de kwijnende mijnindustrie en de bevolking der mijnstreek dringend noodzakelijk is, dringt er bij onze Tweede Kamerfractie op aan, het daarheen te willen leiden, dat deze hulp spoedig tot stand komt.

42. *Den Haag I.*

Het congres verzoekt de Kamerfractie alles in het werk te stellen om op de winst der coöperatie ontheffing van belastingbetaling te verkrijgen.

43. *Hardinxveld.*

Het congres draagt de Kamerfractie op een scherpe actie te voeren tegen de salarispolitiek der regering, welke de salarissen der hogere ambtenaren veilig stelt en de salarissen der lagere ambtenaren tot het laagst mogelijke pell terugdringt.

44. *Winterswijk.*

Het congres draagt de Kamerfractie op, een voorstel van wet te formuleren en in te dienen, beogende de R.K. priester-onderwijzers(essen) hun salaris niet boven de 50 % uit te betalen.

45. *Utrecht I.*

Het congres verzoekt de Kamerfractie wel te willen bevorderen, dat de afwikkeling van civiele processen zoveel mogelijk verkort wordt.

46. *Elst.*

Het congres besluit er bij de Kamerfractie op aan te dringen, een onderzoek in te stellen naar de wenselijkheid tot wijziging van de wetgeving ten opzichte van polders en waterschappen, ten aanzien van het onderhoud van wegen, welke bij die instanties in beheer zijn, en zo nodig te komen met een initiatief-voorstel om te bereiken, dat gemeenten, door wier gebied polderwegen lopen, medezeggenschap krijgen ten opzichte van het onderhoud.

47. *Wirdum.*

Het congres, overwegende, dat het van het grootste belang is, dat de jeugd aan arbeid wordt geholpen,

dat vervroegde pensionnering één der middelen daartoe is,

besluit de Kamerfractie op te dragen, voorstellen daartoe bij de Kamer in te dienen, de middelen daarvoor te vinden uit een crisis-inkomstenbelasting.

Amendement.

Krommentie.

In voorstel 47 leest men de tweede en derde alinea als volgt:

„dat vervroegde pensionnering of op-wachtgeld-stelling van overheids- en semi-overheidspersoneel op 55- of 60-jarige leeftijd een der middelen daartoe is;

verzoekt de Kamerfractie, maatregelen te overwegen, om het werken van personeel boven 60 jaar in werkplaatsen en fabrieken te verbieden en deze mensen in de vorm van staatspensioen te steunen.”

Amendement.

Utrecht II.

Van voorstel 47 vervallen de woorden: „de middelen daarvoor te vinden uit een crisis-inkomstenbelasting.”

Amendement.

Wirdum.

De tweede alinea van voorstel 47 leest men als volgt:

„dat geleidelijke pensionnering van ambtenaren op 60-jarige leeftijd één der middelen daartoe is”, enz.

48. *IJmuiden.*

Het congres, van oordeel, dat het rentebedrag, dat de verenigingen voor het geven van bijzonder onderwijs van de overheid ontvangen voor onder

haar beheer staande schoolgebouwen tengevolge van te hoog rentepercentage ongeoorloofd hoog en moreel ontoelaatbaar is in een tijd als deze,

verzoekt de Tweede Kamerfractie voorstellen, die beogen aan deze toestand een einde te maken, uit te werken en bij het parlement in te dienen.

Amendement.

Appingedam.

Aan de eerste alinea van voorstel 48 wordt toegevoegd: „en dat een herschatting van de waarde der schoolgebouwen dringend gewenst is”;

49. Zandvoort.

Het congres, enz., bevestigde haar op vorige congressen gestelde eis tot socialisatie der circulatiebank en het in overeenstemming daarmee gewijzigde socialisatie-rapport, herinnerende aan de strijd hiervoor door pg. dr. Th. v. d. Waerden in de Tweede Kamer gevoerd en de dienaangaande door hem gestelde eis;

van mening, dat doorvoering dezer eis voor de arbeidersklasse steeds noodzakelijker wordt;

overwegende, dat het bestaande octrooi der Nederlandse Bank aan deze N.V. is opgezegd;

dat hierdoor binnen afzienbare tijd van de regering een wetsvoorstel te wachten is, dat zeker geen ingrijpende verandering in de bestaande toestand zal aanbrengen, noch aan onze eisen zal voldoen;

nodigt de sociaal-democratische Kamerfractie uit, zelf bij de Tweede Kamer in te dienen een initiatiefvoorstel van wet, regelende de verhouding van de Centrale Bank tot de Staat, alsmede haar bevoegdheid, een en ander op de grondslag van ons socialisatie-rapport.

50. Mantgum.

Het congres verzoekt de Kamerfractie, meer dan tot nu toe is geschied, bij de regering aan te dringen op invoering van premievrij staatspensioen volgens ons Partijprogramma.

51. Harenkarspel.

Het congres draagt de Tweede Kamerfractie op zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel in te dienen tot invoering van premievrij staatspensioen.

Amendement.

Edam.

Aan voorstel 51 wordt toegevoegd: „zo mogelijk met medewerking van de Chr. Dem. Unie en de R.K. Dem. Partij.”

52. Heer-Hugowaard.

Het congres draagt de Tweede Kamerfractie op, zo spoedig mogelijk een wetsvoorstel in te dienen voor staatspensioen, daar door de aanhoudende crisis de zorg voor de ouden van dagen (vooral tuinders en kleine boeren) een der dringendste zaken is, welke tot oplossing gebracht dient te worden en draagt tevens het Partijbestuur op, in het land een krachtige actie voor staatspensioen in te zetten.

53. Castricum.

Het congres verzoekt de sociaal-democratische Tweede Kamerfractie, pogingen aan te wenden, die er toe leiden, dat in de huidige auteurswet zodanige wijzigingen worden aangebracht, dat uitwassen dier wet zoveel mogelijk kunnen worden beteugeld.

53a. *Den Haag V.*

Het congres verzoekt de Kamerfractie aandrang uit te oefenen op de regering in zake het tewerkstellen van jongemannen, welke door het vervullen van hun militaire dienstplicht uit hun werkkring zijn gestoten. Ook voor hen, die door het deelnemen aan de verplichte herhalingsoefeningen hun werkkring hebben verloren, behoort behoorlijke werkgelegenheid te worden verzekerd.

Sociale verzekering.

54. *Den Haag VIII.*

Het congres, van oordeel, dat het standpunt der Partij in zake de organisatie der sociale verzekering nadere overweging behoeft, besluit tot instelling ener commissie, aangevuld door gedelegeerden uit de moderne vakbeweging, welke dit vraagstuk onderzoekt en haar conclusies zo tijdig ter kennis brengt van de Partij, dat het congres van 1936 ter zake een weloverwogen besluit kan nemen.

55. *Rotterdam II.*

Het congres, van oordeel, dat de conclusies van het rapport in zake de sociale verzekering, vastgesteld in 1924, na de voorbereiding door een commissie uit S.D.A.P. en N.V.V., niet meer voldoen aan de eisen en vraagpunten, die op dit terrein zijn opgekomen en van mening, dat ook de eisen van het verkiezingsprogramma 1933 — voltooiing der sociale verzekering, staatspensioenning en verbetering der bestaande invaliditeits- en ouderdomsverzekering — nadere precisering behoeven,

draagt het Partijbestuur op, om in overleg met de Kamerfractie en zo mogelijk te zamen met het N.V.V. een commissie te benoemen, welke wordt belast met de samenstelling van nieuwe, op de situatie van deze tijd gerichte, conclusies ten aanzien van de grondslagen, waarop de sociale verzekering verder behoort te rusten en te worden uitgebouwd, aan welke commissie allereerst zal zijn opgedragen standpunt te bepalen ten aanzien van de plannen der regering, om in de uitvoering der ongevallenwet 1921 belangrijke wijzigingen te brengen.

56. *Doniawerstal.*

Het congres besluit, dat door Partijbestuur en Kamerfractie nog meer aandacht dan thans wordt geschonken aan punt 2 van het verkiezingsprogramma.

Landsverdediging, Mobilisatie, Dienstweigering, Wapenfabricage, Luchtbescherming.

57. *St. Jacobi Parochie.*

Het congres spreekt zich uit over de al of niet wenselijkheid van landsverdediging als programmeis der S.D.A.P.

58. *Workum.*

Het congres besluit, de resolutie in zake ontwapening en houding bij eventueel oorlogsgevaar, aangenomen op het congres van 1934, in die geest te wijzigen, dat wij als sociaaldemocraten nooit of te nimmer behoeven mede te werken aan bewapening bij oorlogsgevaar, in welke zin ook, hetzij in verdedigende of andere zin, daar iedere medewerking tot bewapening ten alle tijde in strijd is met ons ideaal van socialist zijn.

59. *Waalwijk.*

Het congres besluit het Partijbestuur op te dragen in ernstige studie te nemen de vraag, welke geweldloze middelen voor landsverdediging bij dreigend oorlogsgevaar of bij vijandige bezetting zijn toe te passen.

60. *Amsterdam XII.*

Het congres besluit, dat het Partijbestuur een commissie instelt ter bestudering van het vraagstuk der ongewelddadige landsverdediging.

Amendement.

Terneuzen.

Voorstel 60 leest men als volgt:

„Het congres besluit, dat het Partijbestuur een commissie instelt ter bestudering van het militaire vraagstuk in het algemeen en van de ongewelddadige landsverdediging in het bijzonder.”

Amendement.

Utrecht III.

Aan voorstel 60 wordt toegevoegd: „en daar zo spoedig mogelijk rapport over uit te brengen”.

61. *St. Jacobi Parochie.*

Het congres besluit tot terugkeer tot de eisen van nationale ontwapening en de toestand van voor het congres van 1934.

62. *Cocksdoorp.*

Het congres dringt bij de Partijleiding aan op een openlijke uitspraak ten opzichte van de houding, aan te nemen door de beide Kamerfracties, in zake stemming over eventuele mobilisatie-credieten bij een volledige mobilisering.

63. *Waalwijk.*

Het congres besluit, de Kamerfractie op te dragen, al het mogelijke te doen om tot opheffing te komen van bestraffing met gevangenis of dood bij geweigerde deelname aan gewelddadige landsverdediging.

64. *Waalwijk.*

Het congres besluit, dat de Partij zich onthoudt van iedere samenwerking of instemming met maatregelen van militaristische aard, zolang deelname aan de tegenwoordige gewelddadige landsverdediging verplicht is en weigering met gevangenis en in oorlogstijd met de dood gestraft kan worden.

65. *Alkmaar.*

Het congres verzoekt Partijbestuur en Kamerfracties te waken voor de handhaving van de in de Grondwet beloofde gewetensvrijheid voor hen, die ernstige — godsdienstige en zedelijke — bezwaren hebben tegen de vervulling van militaire dienst.

66. *Amsterdam XI.*

Het congres draagt het Partijbestuur op, sterker actie te voeren tegen de particuliere wapenfabricage, de propaganda voor uitbreiding der tegenwoordige oorlogsmacht en het verbinden der militaire luchtafweeroefeningen aan de burgerlijke luchtbeschermingsoefeningen.

Amendement.

Heerlen

Aan voorstel 66 wordt de volgende zin toegevoegd:

„Zo mogelijk moet geageerd worden met andere partijen en bonden, die op anti-militaristisch standpunt staan.”

67. *Leiden.*

Het congres overweegt:

1. De thans hier te lande gepropageerde luchtbescherming geeft geen werkelijke beveiliging tegen de luchtoorlog, maar enkel veiligheids-illusies,
2. Het betrekken van de bevolking bij de luchtbeschermingsoefeningen betekent inschakeling in oorlogsvoorbereiding en oorlogsstemming,
3. De luchtbeschermingspropaganda gaat voor een belangrijk deel uit van belanghebbende — voor een deel buitenlandse — industrieën,
4. Geld en energie, hieraan besteed, kunnen beter voor werkelijke volksbelangen worden gebruikt,

en verklaart zich op deze gronden — verwijzend naar het door de Partij ingenomen standpunt van nationale ontwapening — tegen de luchtbescherming.

Ordering.

68. *Eindhoven.*

Het congres herinnert aan de resolutie over socialisatie, planmatige productie, aangenomen op het congres 1934 te Utrecht, en speciaal aan de 4e alinea van deze resolutie,

van mening, dat gedurende de verkiezingsactie voor de Provinciale Staten en Gemeenteraden het plan in het brandpunt der politieke belangstelling had moeten staan,

betreurt dit gemis,

dringt alsnog op spoed aan.

Scholing.

69. *Purmerend.*

Het congres, er van doordrongen, dat in deze tijd zware eisen worden gesteld aan de beginseltrouw, de kameraadschap en de socialistische gezindheid der Partijleden:

overtuigd van het grote belang, dat de Partij niet alleen uiterlijk, maar vooral innerlijk en in socialistische zin versterkt wordt om aan de felle aanvallen, die gericht zijn op de eenheid en saamhorigheid van de Partij, weerstand te kunnen bieden en haar taak van de omvorming van de maatschappij tot een socialistische met vertrouwen te kunnen opnemen,

draagt het Partijbestuur op, de meest mogelijke aandacht te besteden aan de vorming, niet alleen van het kader, maar van de gehele Partij tot een gemeenschap, waarin de socialistische gezindheid vast verankerd is.

70. *Velp.*

Het Partijbestuur geeft een schriftelijke cursus uit over gemeentepolitiek en (of) algemene ontwikkeling ten behoeve van raadsleden en kandidaten, zo nodig in samenwerking met het Instituut voor Arbeidersontwikkeling.

Rapport Commissie-Bonger.

71. *Nieuwe Niedorp.*

Het congres spreekt als zijn oordeel uit, dat het voor de Partij in de eerste plaats nodig is, dat tussen verschillende vooraanstaanden in de Partij onderling zuiverheid en vertrouwen is,

dat slechts als voldaan wordt aan die voorwaarde, de Partijleden weer vertrouwen zullen kunnen hebben in degenen, die leiding moeten geven,

dat dit slechts kan worden bevorderd, door over het rapport der commissie-Bonger in een huishoudelijke zitting van het congres discussies toe te laten tussen alle bij het rapport betrokken partijgenoten,

redenen, waarom het congres besluit, een bepaalde tijd voor discussie na voorlezing van het rapport te bestemmen.

72. *Nieuwe Niedorp.*

Het congres spreekt als zijn oordeel uit, dat het rapport der commissie-Bonger voor de Partij is uitgebracht,

het is verder van oordeel, dat het niet aangaat, dat dit rapport slechts voor een of twee gewesten wordt bestemd, terwijl de partijgenoot, die geoordeeld moest worden ten overstaan van de hele Partij door verschillende verantwoordelijke instanties reeds voor de instelling van de commissie veroordeeld was, zonder hem te verhoren,

het is voorts van mening, dat wij geen eerste- en tweede-rangs partijgenoten hebben, waarvan de ene soort wel en de andere niet mag weten, wat een zekere commissie heeft gerapporteerd over gebeurtenissen en toestanden in de Partij,

en besluit daarom het rapport der commissie-Bonger in een huishoudelijke zitting van het congres voor te lezen.

73. *Hoorn, Venhuizen, Heer-Hugowaard, Edam.*

Het congres nodigt het Partijbestuur uit, aan het congres te doen voorlezen het rapport van de commissie-Bonger, inzake de kwestie-Duys.

Amendement.

Utrecht II.

In voorstel 73 voegt men tussen de woorden „het” en „congres” het woord „huishoudelijk”.

73a *Enkhuizen.*

Het congres. kennis genomen hebbende van het verloop in zake de „kwestie-Duys”, zoals dit in de bladen van „De Arbeiderspers” is bekend gemaakt, o.a. door publicatie van communiqué's;

constateert, dat de afdelingen, vallende buiten het gewest Noord-Holland Noord niet op de hoogte zijn van de inhoud van het rapport, samengesteld door de commissie Bonger en daardoor ten aanzien van pg. Duys een verkeerde mening hebben gevormd, welke zeer ten onrechte in het nadeel van Duys is uitgevallen;

is van oordeel, dat hierin tijdens dit congres verandering moet komen; besluit, dat in een huishoudelijke zitting voorlezing zal worden gedaan van bedoeld rapport en gaat over tot de orde van de dag.

Diversen.

74. *Alkmaar.*

Het congres besluit een commissie te benoemen, welke een onderzoek zal instellen naar de ontwikkeling van de verhouding tussen de gemeentelijke en provinciale bedrijven inzake de electriciteitsvoorziening.

Het rapport dezer commissie wordt aan het volgend congres voorgelegd voor het nemen van eventuele besluiten.

75. *Waalwijk.*

Het congres verzoekt het Partijbestuur naar middelen te zoeken, waardoor de verschillende stromingen in de Partij gelegenheid krijgen hun zienswijze kenbaar te maken aan de gehele of vrijwel gehele arbeidersbeweging.

76. *Hoorn.*

Het congres verzoekt het Partijbestuur te overwegen, jaarlijks te herhalen de inzameling voor het tracteerfonds „Tussen school en leven”.

77. *Hoorn.*

Het congres draagt het Partijbestuur op, een onderzoek in te stellen naar de gedragingen der diverse bestuurders en functionarissen in de partij en nevenorganisaties en neemt zo nodig radicale maatregelen tegen deze, opdat in het vervolg conflicten als met Beversluis, Zwertbroek, enz. worden voorkomen.

Amendement.

Middelharnis-Sommelsdijk.

In voorstel 77 leest men achter het woord „gedragingen” de woorden „op politiek en zedelijk gebied”.

78. *Leiden.*

Het congres besluit ten spoedigste een onderzoek in te stellen naar de doelmatigheid van de thans gevoerde anti-fascistische actie, speciaal voor wat de verspreiding van „Vrijheid, Arbeid, Brood” betreft.

79. *IJmuiden.*

Het congres draagt het Partijbestuur op, de mogelijkheid te overwegen van het geven van richtlijnen voor een actie tot het verkrijgen van een doeltreffende distributie van verbruiksgoederen.

Amendement.

Utrecht II.

Aan voorstel 79 wordt toegevoegd: „waarbij in de eerste plaats gestreefd zal worden naar een grotere propaganda voor de coöperaties”.

80. *Winkel.*

Het congres besluit, dat in de gebouwen (vacantie-oorden) der moderne arbeidersbeweging geen alcoholhoudende dranken worden geschonken.

81. *Amstelveen.*

Het congres verzoekt het Partijbestuur te komen tot instelling van een permanente commissie, bij voorkeur in nauwe samenwerking met de Socialistische Vereniging ter bestudering van Maatschappelijke Vraagstukken (S.V.M.V.), aan welke commissie een ieder wetenschappelijke ontdekkingen, theoriën, publicaties, enz. ter onderzoek op hun waarde voor Partij en mensheid kan voorleggen en welke commissie al het mogelijke zal doen, om waardevols voor verloren gaan te behoeden.

De commissie heeft de plicht, de inzenders gelegenheid te geven hun inzendingen, naar verkiezing van inzender, mondeling of schriftelijk te verdedigen.

VERSLAG OVER HET JAAR 1934.

Aantal afdelingen.

De stijging van het aantal afdelingen der Partij, welke sinds 1926 plaats had, is in het jaar 1934 onderbroken door een daling.

De aantal afdelingen was, verdeeld, over de laatste vier kwartalen als volgt:

31 December	1933	788
31 Maart	1934	778
30 Juni	1934	775
30 September	1934	768
31 December	1934	765

Het aantal afdelingen liep terug met 23. De oorzaak hiervan moet hoofdzakelijk worden gezocht in de voortdurende crisis. In de hieronder volgende afdelingen, welke moesten worden opgeheven, bestond slechts gedurende zeer korte tijd een kleine afdeling van enkele leden, meest landarbeiders. Tengevolge van de aanhoudende werkloosheid en de gedaalde steunuitkeringen is men zelfs vaak niet meer in staat enige contributie op te brengen, vandaar, dat het voor deze afdelingen onmogelijk was, zij het een nog zo zwak Partijleven, voort te zetten.

Ook zijn er enkele afdelingen bij, die dreven op de activiteit van enkele ambtenaren, of arbeiders der Ned. Spoorwegen. Deze moesten opgeheven worden, doordat de betreffende partijgenoten werden overgeplaatst.

Opgeheven werden: Bautsch, Biesbosch, Borgharen, Broekerhaven, Clinge, Egmond aan Zee, Ellewoutsdijk, Etten-Leur, Goedereede, Grollo, Hasselt, Heemskerk, Herbayum, Hoogvliet, Holten, Kapelle-Biezellinge, Kesteren, Lobith, Marken, Melissant, Nuth, Ossenzijl, Oudenbosch, Oud-Vossemeer, Peins, Purmerland, Raamsdonksveer, Rockanje, Schoondijke, Sint-Annaland, Snippeling-Colmschate, Stad Vollenhove, Susteren, Veen, Veenoord, Veenwouden, Vreeland, Wilp, Wissekerke, Zwammerdam, Zwartewaal, Zwartsluis.

Samengevoegd werden: Nieuwenhagen en Eijgelshoven; Pernis kwam door annexatie bij Rotterdam; 6 Lonneker afdelingen werden opgeheven door annexatie bij de gemeente Enschede. Een nieuwe federatie Enschede is gevormd, die uit 8 afdelingen bestaat.

Opgericht werden 20 afdelingen, te weten: Bathmen, Bergschenhoek, Deinum, Egmond aan Zee, Haarlem IV, Heino, Herbayum, Hummelo-Keppel, Ingen, Kerk-Avezaath, Noordgouwe, Peins, Piershil, Putten, Rotterdam XI, Schoonrewoerd, Sprang-Capelle, Waardenburg, Wilp, Zoelen.

Door samenvoeging en opheffing werden afgeschreven 50 afdelingen, opgericht werden 20 afdelingen plus 7 nieuwe afdelingen in Enschede is 27, vandaar een vermindering van 23.

Wij laten hieronder volgen een staatje, aangevende het aantal opgeheven en opgerichte afdelingen in elk onzer federaties:

	Opgericht:	Opgeheven:
Friesland	3	3
Groningen	—	—
Drente	—	2
Overijssel	9	12
Gelderland	7	4
Utrecht	—	1
Noord-Holland Noord	1	4
Noord-Holland Zuid	1	—
Zuid-Holland	3	7
Zeeland	1	7
Noord-Brabant	1	5
Limburg	—	5
Amsterdam	—	—
Rotterdam	1	—
Den Haag	—	—
	27	50

Het eerste kwartaal 1935 geeft wederom een toename van het aantal afdelingen te zien, daar in Januari en Februari 11 nieuwe werden opgericht, waartegenover slechts 1 opheffing staat.

In tabel A. geven wij een overzicht van het verloop van het aantal afdelingen sinds de laatste 22 jaar, verdeeld over de 15 federaties.

Aantal leden.

Het aantal leden bedroeg op:

31 December 1933	87212
31 Maart 1934	90734
30 Juni 1934	88470
30 September 1934	85674
31 December 1934	84269

Een achteruitgang van 2943 leden of 3.37 pct.

Sedert het jaar 1924 is dit het eerste, waarin het ledental der Partij niet steeg, de eerste onderbreking in een periode van 10 jaren onafgebroken groei der Partij.

Zoals uit de cijfers blijkt, gaf het eerste kwartaal nog een stijging te zien. Dit was een gevolg van de actie tot het winnen van nieuwe leden, welke in een groot aantal afdelingen in de maanden Februari en Maart werd gevoerd. De toename was echter te gering om de afschrijvingen, welke op elke actie volgen, te kunnen opvangen.

Als de belangrijkste factor voor de achteruitgang moet zeker de nog steeds voortdurende werkloosheid worden genoemd, terwijl ook de immer voortgaande loondaling als mede-oorzaak moet worden aangeduid. Het aantal arbeiders, waarvoor het steeds moeilijker wordt contributie aan een politieke partij te betalen, neemt stellig toe.

De teruggang in het vierde kwartaal moet zeker voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan speciaal door het Partijbestuur getroffen maatregelen. Tengevolge van de aanhoudende crisis is het aantal leden, dat niet regelmatig contributie afdroeg, toegenomen. Het aantal ondersteunden, dat in plaats van contributie te betalen, werklozenzegels plakte, was zo sterk gestegen, dat het Partijbestuur het niet langer

verantwoord achtte, nog langer vrijstelling van contributie-afdracht toe te staan.

Er was een zekere onbillijkheid ontstaan, voor de partijgenoten die lage lonen verdienden, omdat deze wel contributie betaalden, doch ondersteunden niet. Hieraan heeft het Partijbestuur een einde gemaakt door te bepalen, dat alleen de vrouwen van werkloze leden een W-zegel mogen plakken, doch dat alle andere leden dienen te contribuëren. Hiervoor is een nieuwe contributiezegel ingevoerd, met ingang van 1 October 1934, ter waarde van 3 cent, voor hen, die minder wekelijks inkomen hebben dan f 10.—, terwijl degenen, die van f 10.— tot f 15.— per week ontvangen, 6 cent contributie per week moeten betalen.

Deze maatregel had hier en daar afschrijving van leden tengevolge. Het verloop van het aantal mannelijke leden was:

31 December 1933	59717
31 Maart 1934	61879
30 Juni 1934	60371
30 September 1934	58429
31 December 1934	57141

Een teruggang van 2576 of van 4.31 pct. van het aantal mannelijke leden, of 2.95 pct. van het totaal aantal leden.

Het aantal vrouwelijke leden bedroeg over de vier kwartalen:

31 December 1933	27495
31 Maart 1934	28855
30 Juni 1934	28099
30 September 1934	27245
31 December 1934	27128

De teruggang van het vrouwelijke aantal leden bedroeg dus 367, dat is 1.33 pct. van het aantal vrouwelijke leden of 0.42 pct. van het totaal aantal leden.

Hieruit blijkt, dat de teruggang van het aantal mannelijke leden relatief veel groter is dan dat van het vrouwelijke aantal leden. Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat het aantal vrouwelijke leden zich beter handhaaft dan het aantal mannelijke. Dit blijkt onder meer ook uit de volgende cijfers:

Totaal ledental				Totaal aantal mannen:		Totaal aantal vrouwen:	
31/3	1922	41816	100.— %	32668	100.— %	9148	100.— %
31/3	1923	42555	101.77 %	32314	98.92 %	10241	111.95 %
31/3	1924	40488	96.73 %	30565	93.56 %	9923	108.47 %
31/3	1925	38339	91.69 %	29009	88.80 %	9330	101.99 %
31/3	1926	41430	99.08 %	30877	94.52 %	10553	115.36 %
31/3	1927	45262	108.27 %	32354	98.54 %	12905	139.64 %
31/3	1928	52904	126.57 %	37540	114.80 %	15364	168.83 %
31/3	1929	56071	134.08 %	39375	120.53 %	16696	182.41 %
31/3	1930	66128	158.14 %	46116	141.17 %	20012	218.75 %
31/3	1931	74461	178.07 %	51262	156.92 %	23199	253.60 %
31/3	1932	77855	186.18 %	53646	164.22 %	24209	264.64 %
31/3	1933	91117	217.90 %	62785	192.19 %	28332	309.71 %
31/3	1934	90734	217.98 %	61879	189.42 %	28855	315.42 %
31/12	1934	84269	201.52 %	57141	174.91 %	27128	296.76 %

In bijlage B. geven wij een overzicht van het verloop van het ledental gedurende de vier kwartalen van 1934. Hieruit blijkt, dat de toetredingen tot de Partij in dit jaar niet stilgestaan heeft, doch dat de uittreding en afvoering de toetreding hebben overtroffen. Er verhuisden in het jaar 1934 2098, waarvan er 1756 in andere afdelingen weer terug kwamen. Er gingen derhalve ook in dit jaar weer een aantal van 342 verloren. Vooral de afdelingssecretarissen en penningmeesters verzoeken wij van dit beduidende aantal nota te nemen, omdat zij het zijn, die voor een belangrijk deel het verloren gaan van deze leden kunnen voorkomen.

Wij voegen hier voorts bij een overzicht van het ledental der Partij vanaf de oprichting (bijlage C) en een over de verhouding der ledentallen in de verschillende federaties (bijlage D).

Men zal hieruit bemerken, dat onze drie zuidelijke provincies weer beneden het ledental van 1930 zijn gedaald.

In bijlage E vindt men een overzicht van het ledental der Partij in de grootste plaatsen des lands in vergelijking tot het totaal-ledental der Partij en tot het totaal der bevolking.

Het Partijbestuur.

Voor de verkiezing van het Partijbestuur stelden de afdelingen voor het congres van 1934 de volgende kandidaten, welke bereid waren een candidatuur te aanvaarden:

Voor voorzitter: K. Vorrink; voor secretaris: C. Woudenberg; voor penningmeester: C. Woudenberg; voor secretaresse: E. Ribbius Peletier.

Voor het overige deel van het Dagelijks Bestuur: E. Boekman, P. Kiès, S. R. de Miranda, M. Sluysen en F. M. Wibaut.

Voor het overige deel van het Partijbestuur: J. W. Albarda, W. Banning, H. de Boer, W. Drees, D. A. van Eck, S. Groeneweg, J. v. d. Kieft, P. Kiès, M. A. Reinalda, J. E. Stokvis, J. in 't Veld, W. H. Vliegen, A. E. J. de Vries—Bruins, G. J. Zwertbroek.

Bij enkele candidaatstelling werd tot voorzitter gekozen: K. Vorrink; tot secretaris-penningmeester: C. Woudenberg; tot secretaresse: E. Ribbius Peletier.

Voor de verkiezing van het overige deel van het Dagelijks Bestuur werden uitgebracht 2029 stemmen, benevens 35 van onwaarde en 1 blanco. Volstreekte meerderheid 1015. Daarvan verkregen E. Boekman 1851, F. M. Wibaut 1599, S. R. de Miranda 1527, P. Kiès 661 en M. Sluysen 390 stemmen.

Gekozen waren dus E. Boekman, S. R. de Miranda en F. M. Wibaut.

Voor het overige deel van het Partijbestuur werden uitgebracht 2064 stemmen, benevens 15 van onwaarde. Volstreekte meerderheid 1033.

Hiervan verkregen J. W. Albarda 2063, W. Banning 2048, H. de Boer 326, W. Drees 1808, D. A. van Eck 1468, S. Groeneweg 1829, J. v. d. Kieft 1096, P. Kiès 689, M. A. Reinalda 369, J. E. Stokvis 1416, J. in 't Veld 416, W. H. Vliegen 1821, A. E. J. de Vries—Bruins 1000 en G. J. Zwertbroek 88.

Gekozen werden dus: J. W. Albarda, W. Banning, W. Drees, D. A. v. Eck, S. Groeneweg, J. v. d. Kieft, J. E. Stokvis en W. H. Vliegen.

F. M. Wibaut bedankte in de loop van het jaar. In deze vacature werd overeenkomstig het Huish. Reglement niet voorzien.

Vergaderingen Partijbestuur.

Het Partijbestuur kwam in 1934 19 maal bijeen, het Dagelijks Bestuur 26 keer.

De Partijraad.

De Partijraad vergaderde in het jaar 1934 3 maal. Hij kwam bijeen op 10 en 11 Februari, over welke vergadering wij reeds in het Jaarverslag van 1933 rapporteerden, op 4 en 5 Mei en op 8 en 9 December.

De overeenkomstig de 4e alinea van art. 40 der Partijstatuten in September te houden Partijraadsvergadering werd uitgesteld in verband met een onvoldoende agenda en mede, doordat de Partijraad binnenkort bijeen moest komen ter bespreking van het crisisprogram voor de gemeenteraadsverkiezingen.

De Meivergadering vond plaats in het gebouw van de A.N.D.B. te Amsterdam. In deze vergadering werden o.a. besproken de voorstellen 75 en 76 van de beschrijvingsbrief 1934 met de daarbij behorende amendementen en voorstel 101. Daarenboven werd de derde alinea van voorstel 70 betreffende eventuele veranderingen in de candidaatstelling voor de vertegenwoordigende lichamen besproken. Deze aangelegenheid werd in handen van het Partijbestuur gesteld.

De voorstellen 75 en 76 betreffende vervroegde staatspensionnering werden uitvoerig behandeld. Besloten werd ze naar de Kamerfractie te zenden, met verzoek aan deze zaak de nodige aandacht te schenken.

Voorstel 101, inhoudende het verzoek aan het Partijbestuur de mogelijkheid te onderzoeken om te komen tot oprichting van een landelijke moderne boeren- en tuindersbond, vond geen verdedigers, vandaar, dat het voorstel met algemene stemmen werd verworpen.

Op de agenda voor deze vergadering stond verder de behandeling van het rapport van de commissie van onderzoek inzake de kwestie Duijs.

In het vorige verslag vestigden wij er reeds de aandacht op, dat het de bedoeling van het Partijbestuur en van de commissie, die het onderzoek instelde, was geweest, om in de vergadering van de Partijraad van 8 en 9 Februari 1934 het rapport te doen uitbrengen. Dit kon evenwel niet, doordat p.g. Duijs door ziekte de vergadering van de Partijraad niet kon bijwonen. Derhalve werd toen besloten, dat deze zaak zou besproken worden in de eerste Partijraadsvergadering na het congres 1934, waarmede ook dit congres accoord ging.

Nadat p.g. prof. W. A. Bongers namens de commissie van onderzoek het zeer uitvoerige rapport had voorgelezen en daarenboven een verklaring ter kennis van de Partij had gebracht, die een uitspraak inhield over de kwestie, werd door het Partijbestuur aan de Partijraad voorgesteld het rapport zonder meer aan te nemen en over de inhoud niet te discussiëren, niettegenstaande het Partijbestuur en ook andere partijgenoten, bij de kwestie betrokken, het niet geheel met het rapport eens waren.

Na een korte discussie werd dit voorstel door de Partijraad aangenomen, nadat overeengekomen was dat voorlezing van het rapport zou geschieden in een gewestelijke vergadering van de federaties Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid en in de afdeling Den Haag VI.

De verklaring van de commissie werd, na geamendeerd te zijn, als volgt met algemene stemmen aanvaard:

„De commissie verklaart als resultaat van haar onderzoek in de haar voorgelegde kwestie, dat naar haar oordeel in deze, zowel door partijgenoot Duijs, als door de leiding van de krant, als door de Partijleiding, fouten zijn gemaakt, welke echter het karakter van hen, die ze gemaakt hebben, niet aantasten.

Ze beschouwt deze fouten noch afzonderlijk, noch in hun samenhang als van die aard, dat enige maatregel tegen een partijgenoot, of tegen een partij-instantie behoeft te worden genomen en meent derhalve, dat de Partijraad de voorstellen 51-54 en 56-61 van de congresbeschrijvingsbrief, o.m. strekkende tot roeyement of tot disciplinaire maatregelen, dient te verwerpen.

Zij meent, dat het incident hiermede definitief dient gesloten te worden en zij spreekt de verwachting uit, dat alle betrokkenen ook voor de toekomst met het oordeel der commissie rekening zullen houden en dat hun verhoudingen weer zullen worden als in het partijverband past.”

De voorstellen 51-54 en 56-61 met de daarbij behorende amendementen van de beschrijvingsbrief 1934, welke betrekking hadden op de kwesties Duijs en Schaper, werden daarna als afgehandeld beschouwd.

De Partijraad verenigde zich voorts met het voorstel van het Partijbestuur om over het jaar 1934 de Contrôle-commissie voor de Partijkas te laten benoemen door de federatie Amsterdam.

In de Partijraadsvergadering van 8 en 9 December, die gehouden werd in het gebouw van de A.M.V.J. te Amsterdam, werd het crisis-program voor de Raads- en Statenverkiezingen vastgesteld.

Door p.g. S. R. de Miranda werd dit program met een kernachtig betoog ingeleid, waarna een uitvoerige discussie volgde. Enige amendementen, welke waren ingediend, werden ingetrokken.

Het programma werd als volgt met algemene stemmen vastgesteld:

A. AUTONOMIE.

1. Verdediging op de grondslag van Grondwet en Gemeentewet van de autonomie der gemeenten en van de democratische bestuursvorm.

B. FINANCIËN.

1. Wijziging van de wet, regelende de financiële verhouding van Rijk en gemeenten, zodanig, dat de toestand van noodlijdendheid, waarin vele gemeenten verkeren, wordt opgeheven en de gemeenten in staat gesteld worden haar sociale taak te hervatten.

C. SOCIAAL-ECONOMISCHE EISEN.

1. Rijkszorg voor de werklozen met toepassing van werkverschaffingslonen en ondersteuningsnormen, die de gezinnen een redelijk bestaan waarborgen.
2. Uitvoering van noodzakelijke openbare werken met toepassing van normale arbeidsvoorwaarden. Ter bevordering van de uitvoering van deze werken zo nodig rijksvoorschotten tegen een redelijke rente.
3. Voor andere dan direct nodige gemeentewerken krachtig initiatief en uitvoering met rijkssteun uit het Werkfonds 1934.
4. Bijzondere maatregelen ten behoeve van de jeugdige werklozen, van werkloze hoofdarbeiders en de beoefenaren van vrije beroepen.
5. Voorlichting van en steun aan het plaatselijk bedrijfsleven. Bevordering van de oprichting en deelneming in industriebanken, mede om te komen tot een centrale voorziening.
6. Deelname door gemeenten aan een planmatige opbouw van het economisch leven.

D. VOLKSHUISVESTING.

1. Huurverlaging voor arbeiders-, middenstandswoningen en winkels, o.m. door het wettelijk vaststellen van een lager rentetype voor het bouw- en woningkapitaal.
2. Overheidscontrôle op de huren.
3. Aanbouw op ruime schaal van goede en goedkope arbeiderswoningen hetzij met rijksvoorschotten, hetzij door gemeentelijke garanties aan woningbouwverenigingen.
4. Opruiming van krotten in steden en dorpen en vernieuwing van oude stadsdelen.
5. Planmatige, plaatselijke organisatie van het bouwbedrijf.

E. MIDDENSTAND.

1. Organisatie en ordening van de plaatselijke warendistributie.
2. Instelling van levensmiddelenraden en -commissies.
3. Contrôle op de prijzen.
4. Regeling van het credietwezen voor de handeldrijvende en industriële middenstand, zolang geen afdoende rijksregeling is tot stand gekomen.

F. ONDERWIJS.

1. Herstel van de schade, toegebracht aan het onderwijs en aan de lichamelijke verzorging van het kind.

G. OPENBARE GEZONDHEID.

1. Nauwlettende zorg voor de openbare gezondheid.
2. Maatregelen tegen ondervoeding.
3. Herstel van de schade, toegebracht aan de bestrijding der tuberculose. Regeling van de geneeskundige hulp aan de werklozen en hun gezinnen.

H. ARBEIDSVOORWAARDEN VAN HET GEMEENTEPERSONEEL.

1. Bevordering der medezeggenschap.
2. Herstel van het reëel karakter van het Georganiseerd Overleg.
3. Verzet tegen het weren van de vrouw uit de overheidsdienst.

Dit program werd door ons in druk uitgegeven, voorzien van een uitvoerige toelichting.

In deze vergadering gaf de secretaris-penningmeester voorts een overzicht van de partij-financiën. Hij deelde mede, dat er een aantal bezuinigingen, o.a. verlaging van de lonen van bestuurders en personeel, toegepast moesten worden, terwijl hij voorstellen tot het verkrijgen van extra-inkomsten voor de Partijkas aankondigde, ten einde een sluitende begroting voor 1935 te verkrijgen.

Verder werd door den directeur van de Arbeiderspers pg. IJ. G. v. d. Veen een inleiding gehouden over de groots opgezette actie tot opvoering van het abonnementental op onze pers, die in het voorjaar van 1935 zal worden gevoerd.

In deze vergadering kwam de kwestie Duys opnieuw ter sprake en wel door een motie, aangenomen door de jaarvergadering van het gewest Noord-Holland, die ter behandeling aan de Partijraad was gezonden.

Deze motie luidde als volgt:

„De Jaarvergadering van de federatie Noord-Holland Noord der S.D.A.P. besluit met nadruk aan de Partijraad te verzoeken: aan de afdelingen der Partij te zenden en in de bladen van de Arbeiderspers te publiceren een zakelijke samenvatting van feiten en conclusies van het rapport der commissie Bonger, en besluit tevens, alle voorstellen en moties, die op de kwestie Duys betrekking hebben, van de agenda af te voeren.”

De Jaarvergadering waar deze motie werd aangenomen, woonden de partijen J. W. Albarda en K. Vorrink, namens het Partijbestuur bij.

Ondanks hun bestrijding van de betreffende motie, nam deze Jaarvergadering haar aan. In de Partijraad brachten Albarda en Vorrink verslag uit van de besprekingen, welke in de Jaarvergadering van het gewest Noord-Holland Noord waren gevoerd, waarbij zij gelegenheid hadden de aandacht te vestigen op de uitspraak van het Partijbestuur opgenomen in het communiqué van de P.B.-vergadering van 10 November 1934 als volgt luidende:

„Aan het Partijbestuur is gebleken, dat omtrent de betekenis van de uitspraak van de Partijraad over de zaak-Duijs, gegeven in zijn vergadering van 5 Mei 1934, een misverstand bestaat. Door sommigen wordt betwijfeld of door de uitspraak de vroeger in een communiqué van het Partijbestuur tegen Duijs uitgebrachte beschuldiging van woordbreuk wel ongedaan is gemaakt. Het Partijbestuur verklaart, dat het de uitspraak, waartoe het heeft meegewerkt, aldus opvat, dat die beschuldiging vervallen en teruggenomen is en het is overtuigd, dat ook de Partijraad zijn uitspraak aldus heeft bedoeld, wat in de vergadering onmiskenbaar is gebleken. Het Partijbestuur besloot deze verklaring te publiceren, teneinde te bevorderen, dat, overeenkomstig de bedoeling van de Partijraad, de zaak-Duijs als geheel afgedaan wordt beschouwd en dat alle betrokkenen zich volgens de wens van de Partijraad dienovereenkomstig zullen gedragen en hun werk voor de Partij met volle toewijding zullen verrichten.”

Hierna vond een discussie over de motie plaats. Als enige verdediger er van trad pg. Swierstra op.

De Partijraad besloot, met alleen de stem van Swierstra tegen, om aan het verzoek, vervat in de motie, niet te voldoen en te volharden bij zijn standpunt, ingenomen in de vergadering van de Partijraad van 5 Mei 1934. De Partijraad liet zich hierbij leiden door de overweging, dat een zij het ook verkorte publicatie van de inhoud van het rapport ongeoorloofd was tegenover hen, die in zijn vergadering van 5 Mei aan hun bezwaren tegen het rapport het zwijgen hadden opgelegd, alsmede door de overweging, dat door zodanige publicatie eindeloze debatten en polemieken zouden worden uitgelokt, waaraan allerm minst behoefte bestaat en waarvan geen enkel nuttig effect kan worden verwacht. Men wilde de kwestie-Duijs als geëindigd blijven beschouwen.

Hierna werd, wederom met alleen de stem van Swierstra tegen, besloten de volgende publicatie in de bladen van de Arbeiderspers te doen:

„De Partijraad, gezien het verzoek van de gewestelijke vergadering van Noord-Holland Noord om uitvoeriger mededelingen uit het rapport der commissie Bonger te publiceren, dan geschied is in het communiqué van de Partijraadsvergadering van 5 Mei 1934;

van oordeel, dat in die verklaring van de Partijraad, aangevuld met de verklaring van November 1934, zover is gegaan, ook naar het oordeel der commissie, als mogelijk, noodzakelijk en te verantwoorden was;

bevestigt het besluit van 5 Mei 1934, dat de zaak-Duijs als afgedaan wordt beschouwd en kan dus niet voldoen aan het verzoek van het gewest Noord-Holland Noord;

besluit de commissie-Bonger met dankzegging voor de door haar bewezen diensten op te heffen.”

Des Zondags 9 December hield M. v. d. Goes van Naters een inleiding voor de Partijraad over het probleem der „Nieuwe Organen”, waarop een belangrijke discussie volgde.

De vergadering van de Partijraad, bedoeld onder 2 in art. 38 der Statuten, vergaderde op Zaterdag 2 Maart 1935.

Door het Partijbestuur, de gewestelijke en stedelijke jaarvergaderingen waren de hieronder volgende voorstellen ingediend, benevens enige amendementen van leden van de Partijraad:

Financiën.

Partijbestuur:

1. De contributieregeling (art. 84 van het huish. regl. der Partij) worde gewijzigd als volgt:

Bij een inkomen	t/m f 10.—	p. w.,	3 cent p. w.
„ „ „ van f 10.—	„ „ 20.—	„	6 „ „
„ „ „ van „ 20.—	„ „ 40.—	„	10 „ „
„ „ „ van „ 40.—	„ „ 50.—	„	20 „ „
„ „ „ boven „ 50.—			30 „ „

Rest art. 84 blijft ongewijzigd.

Partijbestuur.

2. Ingaande in de eerste week van Mei 1935 wordt ingevoerd een tijdelijke contributieverhoging voor de contributieklassen van 10 cent, 20 cent en 30 cent per week, respectievelijk 1, 3 en 5 cent, welke geheel aan de Partijkas ten goede komt.

Partijbestuur.

3. De Partijraad machtigt het Partijbestuur tot het organiseren van een inzameling van vrijwillige bijdragen, onmiddellijk na afloop van de campagne voor de Gemeenteraadsverkiezingen.

Aan het Partijbestuur wordt overgelaten de vorm van de inzameling te bepalen.

Amendementen op voorstel 1, 2 en 3.

Lopes Dias:

1. Niet over te gaan tot tijdelijke verhoging van de contributie.

2. Met de vrijwillige inzameling te wachten tot het najaar, met het oog op het feit, dat in vrijwel alle afdelingen de leden voor de financiering van de raadsverkiezingen zijn „afgestroopt”.

3. Met ingang van 1 October 1935 tot 1 October 1937 ontvangen de gewesten in plaats van 15. 10 pct. van de contributie-opbrengst, zodat voor een extra bate van f 30.000, berekend naar een contributie van f 300.000.— per jaar, vrijkomt. 1½ jaar voor de volgende Statenverkiezingen zullen de gewesten dan weder over de volle 15 pct. kunnen beschikken, waarbij rekening moet worden gehouden, dat, als de economische toestand verbeterd, de middelen voor alle instanties der Partij ruimer zullen vloeien.

P. Wiersum:

Ingevoerd wordt een contributie van 15 cent per week voor een inkomen van f 30.— tot f 40.— per week. Bij een inkomen van meer dan f 50.— per week wordt de contributie bepaald op 25 cent per week.

4. Zuid-Holland.

De contributie van de leden wordt geheven volgens onderstaand tarief:

Bij een inkomen tot en met f 10.—, 3 cent p. w.

van f 10.—	„	„	„	20.—	6	„	„
„	„	20.—	„	„	„	30.—	10
„	„	30.—	„	„	„	40.—	15
„	„	40.—	„	„	„	50.—	25
„	„	50.—	„	daarboven	30	„	„

Een gehuwde vrouw zonder eigen inkomen betaalt 3 cent per week als haar man is aangeslagen in de eerste loongroep; 5 cent per week als haar man is aangeslagen in de tweede, derde en vierde contributieklasse; 10 cent per week, als haar man valt in de contributieklassen vijf of zes.

5. *Drente.*

Het congres drage het P.B. op een regeling te ontwerpen, waarbij de congres-kosten der afgevaardigden pons-pons-gewijs worden omgeslagen over alle leden der partij.

6. *Limburg.*

Het Partijbestuur neemt maatregelen, dat de afdelingen hun financiële verplichtingen, die reglementair zijn voorgeschreven tegenover de Bond van S.D.V.C., kunnen nakomen.

Jongeren-probleem.

7. *Friesland.*

Het Partijbestuur onderzoekt de wenselijkheid en mogelijkheid om de jongere partijgenoten op soortgelijke wijze te organiseren als in Zweden het geval is.

Arbeiders-ontwikkeling.

8. *Rotterdam.*

De Partijraad geeft een duidelijke omschrijving van het ontwikkelingswerk van de Partij en van dat van het Instituut voor Arbeiders Ontwikkeling, opdat niet de partijafdelingen bij het vaststellen van hun winterprogram in conflict komen met de afdelingen van het Instituut voor Arbeiders Ontwikkeling en omgekeerd.

Propaganda.

9. *Gelderland.*

De Partij schenkt in het bijzonder haar aandacht aan de categorie van mensen, die door de crisis-omstandigheden gedwongen zijn tegen lonen te gaan werken, die slechts in geringe mate boven het steunbedrag liggen, of daarmee zelfs gelijkstaan.

Organisatie.

10. *Noord-Brabant.*

De op een vorig Congres in statuten en huishoudelijk reglement der Partij aangebrachte wijzigingen, worden als supplement aan de leden verstrekt.

Amendement Groningen op voorstel X:

1. De thans geldende reglementaire bepalingen der verschillende instanties der Partij worden in statuten en huishoudelijk reglement vastgelegd en ter beschikking van de afdelingen gesteld.

2. Eventuele wijzigingen in de statuten en huishoudelijk reglement worden in druk aan de afdelingen ter beschikking gesteld.

11. *Zuid-Holland.*

Art. 20. van het huishoudelijk reglement wordt herzien en daarin wordt bijgevoegd, dat de bereidverklaring van de gestelde kandidaten wordt aangevuld met de verklaring, dat hij of zij, die een candidatuur aanvaardt bij het uittreden uit de Partij zijn (haar) zetel beschikbaar zal stellen.

12. *Utrecht.*

Het Partijbestuur beraamt plannen, die er toe kunnen leiden, dat het stelselloos uitgeven van brochures door Partij, Arbeiderspers en andere instanties onzer beweging wordt vervangen door een meer regelmatige en met onderling overleg vastgestelde uitgifte.

13. *Zuid-Holland.*

Het Partijbestuur doet stappen, om te komen tot het vormen van een commissie, die tot taak zal hebben de mogelijkheid van samenvoeging van verschillende organisaties, waardoor vereenvoudiging van de administratie en vermindering van contributie het gevolg zou zijn, te onderzoeken.

Pers.

14. *Gelderland.*

De abonnementsprijs van „Het Volksblad” voor Gelderland wordt op 15 cent per week gebracht.

15. *Gelderland.*

„Het Volksblad” wordt in de dorpen in de Bommelerwaard tegen dezelfde voorwaarden verstrekt, als voor de Betuwe en Zalt-Bommel zijn vastgesteld.

16. *Gelderland.*

In de plaatsen, waar de Partij veel invloed heeft wordt een krachtige propaganda voor het „Volksblad” voor Gelderland gevoerd.

17. *Gelderland.*

Het rayon „Volksblad” voor Gelderland omvat zoveel mogelijk het gehele gewest Gelderland.

18. *Gelderland.*

De toegezonden raadsverslagen en plaatselijke berichten aan de Arbeiderspers worden zoveel mogelijk geplaatst.

19. *Limburg.*

De abonnementsprijs voor het Volksblad wordt voor Zuid-Limburg op 15 cent per week gebracht.

20. *Noord-Brabant.*

De Partijraad dringt met klem aan op vermindering van de abonnementsprijs van het „Volksblad”.

21. *Utrecht.*

In de Utrechtse editie van „Het Volk” worden zoveel mogelijk de berichten uit de provincie Utrecht, welke in het „Volksblad” verschijnen, opgenomen.

22. *Utrecht.*

De abonnementsprijs van het „Volksblad” wordt gebracht op 15 cent per week.

23. Noord-Brabant.

Bij benoeming van correspondenten en agenten voor de „Arbeiderspers” pleegt de redactie of administratie overleg met het bestuur van de Partijafdeling of de plaatselijke raad ter plaatse.

24. Zeeland.

De gewestelijke vergadering adviseert de Partijraad art. 31 van de Statuten aldus te wijzigen, dat de tweede alinea wordt gelezen als volgt: „Het Partijbestuur bestaat uit 14 leden, van wie zes het dagelijks bestuur uitmaken”.

Aan het einde van de derde alinea wordt gevoegd: „Deze zijn verplicht in Amsterdam te wonen”.

De eerste drie voorstellen van het Partijbestuur werden door Woudenberg verdedigd, aan de hand van de financiële uitkomsten van 1934 en de concept-begroting voor 1935.

Wiersum pleitte voor zijn amendement, omdat naar zijn overtuiging bij de regeling, welke hij voorstaat de kans groter wordt, dat beter gesitueerde arbeiders en ambtenaren en intellectuelen tot de Partij toetreden.

Lopes Dias verzette zich in het algemeen tegen contributieverhoging en meende, dat indien de begroting niet sluitend kon worden gemaakt, de nodige bezuinigingen moesten worden aangebracht.

Horsman verdedigde voorstel 4 van Zuid-Holland, omdat dit naar de mening van het gewest op een betere verdeling van de lasten voor de leden neerkwam.

Ook door andere sprekers werden de Partijbestuurs-voorstellen bestreden en op het nemen van bezuinigingsmaatregelen aangedrongen.

Nadat Woudenberg de voorstellen van het Partijbestuur opnieuw verdedigd had, de bezwaren weerlegd en de bepaling uit het voorstel van Zuid-Holland, dat de gehuwde vrouw zonder eigen inkomen 3 cent contributie betaalt, wanneer haar man is aangeslagen in de eerste loongroep, had overgenomen, werd voorstel 1 en 3 van het Partijbestuur met algemene en voorstel 2 van het Partijbestuur met meerderheid van stemmen aangenomen.

Voorstel 5 en 6 werden ingetrokken.

Voorstel 7 kwam niet in behandeling, doordat de voorzitter mededeelde, dat het jongerenprobleem door het Partijbestuur op het a.s. congres aan de orde zal worden gesteld.

Nadat van de zijde van het Partijbestuur was meegedeeld, dat hetgeen in voorstel 8 wordt gevraagd, bij de Algemene Raad reeds in behandeling is, werd het voorstel terug genomen.

Ook voorstel 9 onderging hetzelfde lot.

Voorstel 10 met het amendement van Groningen werd na bestrijding van het Partijbestuur om financiële redenen verworpen.

Voorstel 11 verwierp de Partijraad, daar men het ondertekenen van een verklaring, zoals in het voorstel wordt verzocht, van geen betekenis achtte, doch bovendien in strijd met de wet.

De strekking van voorstel 12 zal door de directie van de Arbeiderspers en het Partijbestuur nader onder de ogen worden gezien.

Bij voorstel 13 werd door het Partijbestuur medegedeeld, dat een commissie, als in dit voorstel gevraagd, reeds bestaat en pogingen heeft ondernomen, gelijk in het voorstel worden gevraagd. Deze zijn evenwel

niet geslaagd, hetgeen niet wil zeggen, dat deze aangelegenheid de aandacht der leiding niet meer zou hebben.

De voorstellen 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 en 22 werden van de agenda afgevoerd, daar ze inmiddels door de feiten zijn achterhaald.

De voorstellen 21 en 23 werden nadat pg. Y. G. van der Veen er een en ander van had gezegd, in handen der directie van de Arbeiderspers gesteld.

Voorstel 24 werd door de Partijraad met algemene stemmen aangenomen, nadat ook het Partijbestuur zich hiermee verenigd had.

De Partijraad besloot voorts de afdelingen van dit besluit per circulaire in kennis te stellen, opdat nog bij de candidaatstelling voor het Partijbestuur voor het a.s. congres van 1935 met deze gewijzigde Statutenbepaling kan worden rekening gehouden.

De goedkeuring dezer wijziging door het congres werd door de Partijraad van formele aard beschouwd.

Tenslotte vermelden wij hier nog, dat pg. H. B. Wiardi Beckman Zaterdag 2 Maart des avonds voor de Partijraad een zeer interessante redevoering hield over „Nationale gedachte en Sociaal-democratie”. waarop een geanimeerd debat volgde.

40-jarig bestaan der Partij.

Herdenkingsbijeenkomst.

26 Augustus 1934 vierde de Partij haar 40-jarig jubileum. Ter gelegenheid hiervan organiseerde het Partijbestuur in het Concertgebouw te Amsterdam een feestelijke bijeenkomst, welke werd bezocht door de nog in leven zijnde oprichters der Partij, afgevaardigden van de Partijafdelingen, vertegenwoordigers van het N.V.V. en bij het N.V.V. aangesloten Vakbonden, vertegenwoordigers van andere bevriende organisaties, de secretaris der S.A.I., pg. Fr. Adler, een deputatie van onze Belgische zusterpartij en pg. H. Hansen namens de Deense Partij. Voorts was een groot aantal partijgenoten aanwezig, die tot de oude garde kunnen worden gerekend.

De bijeenkomst werd gepresideerd door Koos Vorrink.

Het woord werd gevoerd door de partijgenoten J. W. Albarda en W. H. Vliegen. Voorts spraken de partijgenoten Fr. Adler, namens de S.A.I., De Bouchery namens de B.W.P., F. v. d. Walle namens de Vakbeweging, K. Toornstra namens de culturele organisaties, gelukwensen uit, terwijl pg. A. B. Kleerekoper het trakteerfonds „Tussen school en leven” aan de Partij aanbood.

Medewerkenden aan deze feestelijke vergadering waren George Robert, orgel, J. Sternheim, declamatie en „De Stem des Volks” te Amsterdam onder leiding van Antoon Krelage.

Deze feestelijke bijeenkomst, die op hoog peil stond, maakte op de aanwezigen grote indruk. Zeer veel bloemstukken werden de Partij bij dit jubileum aangeboden. De Belgische Werklieden Partij schonk het borstbeeld van pg. E. Vandervelde, de voorzitter der S.A.I.; het N.V.V. een volledige collectie wetten, terwijl pg. Marie de Roode—Heijermans een grote collectie caricaturen door haar getekend, de Partij ten geschenke gaf.

Trakteerfonds „Tussen school en leven”.

Ter gelegenheid van dit jubileum werd op initiatief van pg. A. B. Kleerekoper een feestgave ingezameld uit welker opbrengst kinderen van werkloze partijgenoten in de gelegenheid werden gesteld een week naar buiten te gaan en wel naar een kamp op de Paasheuvel.

De uitvoering van dit buitengewoon moeilijke en verantwoordelijke werk had de A.J.C. op zich genomen.

Bedoelde inzameling bracht op een bedrag van f 27.813.01.

De opzet van deze uitzending was zo georganiseerd, dat in de eerste plaats in aanmerking kwamen om een week naar buiten te gaan de kinderen van werkloze partijgenoten, die in 1934 de Lagere School verlieten en eventueel jongere jaargangen. Ook vielen hieronder de kinderen, die de Lagere School verlaten hadden en in 1934 naar een U.L.O. of M.U.L.O. zouden gaan.

Het volgende overzicht geeft een beeld van de aantallen kinderen, die van dit tracteer-fonds geprofiteerd hebben:

	1e week 29 Juli-4 Aug.		2e week 5-11 Aug.		3e week 19-25 Aug.		4e week 26 Aug.- 1 Sept.		Totaal	
Uit:	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens	Meisjes	Jongens
Friesland	—	—	62	65	1	5	64	59	127	129
Groningen	—	—	67	59	1	—	60	67	128	126
Drente	—	—	40	33	—	—	34	37	74	70
Overijssel	—	—	40	52	1	—	70	59	111	111
Gelderland	—	—	21	40	2	2	35	41	58	83
Utrecht	—	—	33	46	34	32	1	3	68	81
Noord-Holland N. ..	—	—	48	44	76	77	—	—	124	121
Noord-Holland Z. ...	—	—	29	37	50	50	—	—	79	87
Zuid-Holland	—	—	133	141	146	148	—	1	279	290
Zeeland	—	—	14	10	20	22	—	—	34	32
Noord-Brabant ...	—	—	12	13	16	13	—	1	28	27
Limburg	—	—	6	5	10	5	—	—	16	10
Amsterdam	71	101	—	—	—	3	121	101	192	205
Rotterdam	67	92	—	—	100	121	2	—	169	213
Den Haag	34	19	—	—	—	—	18	16	52	35
Totaal	172	212	505	545	457	478	405	385	1539	1620

Een woord van dank aan pg. Kleerekoper, die de inzameling organiseerde, aan de A.J.C., die dit prachtige werk leidde en tot een schitterend einde bracht, en aan de partijgenoten voor hun bijdragen mag hier niet achterwege blijven.

Jubileum-tentoonstelling.

Naast de herdenkingsbijeenkomst in het Concertgebouw te Amsterdam en de kinderkampen te Vierhouten, organiseerde het Partijbestuur ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan der Partij een tentoonstelling over het ontstaan en de ontwikkeling onzer Partij tot aan de wereldoorlog.

Deze tentoonstelling, voorbereid door pge. A. Adama van Scheltema—Kleefstra, vond plaats van 18 Augustus tot en met 9 September 1934 in het gebouw van de A.J.C. „Het Anker”, Prins Hendrikkade te Amsterdam. De artistieke aankleding verzorgde pge. Fré Cohen, terwijl bij de inrichting, bewaking etc. de Amsterdamse A.J.C. belangrijke diensten verleende. Ook andere partijgenoten droegen tot het welslagen der ten-

toonstelling bij, door o.m. de bezoekers omtrent het tentoongestelde van voorlichting te dienen.

18 Augustus opende pg. E. Boekman namens het Partijbestuur de tentoonstelling. Honderden genodigden, waaronder de nog in leven zijnde oprichters der Partij, woonden deze historische gebeurtenis bij. De tentoonstelling, die buitengewoon belangrijk materiaal bevatte, o.a. in bruikleen ontvangen van het Historisch Economisch Archief te Amsterdam, het archief der gemeente Amsterdam, het archief der Duitse Partij en van particulieren, werd voor de organisators een groot succes, vooral, omdat het aantal bezoekers, plm. 4500, in vergelijking met dat van andere tentoonstellingen, zeer goed te noemen was.

Hoewel het oorspronkelijk in de bedoeling lag met het verzamelde materiaal ook elders tentoonstellingen te organiseren, bleek dit in de praktijk op zeer grote moeilijkheden te stuiten.

Alleen in Utrecht kon een herhaling op beperkte schaal plaats vinden.

Herdenkingsuitzendingen.

Hoe sterk de V.A.R.A. aan onze partij verwant is en zich bewust is een dienende plaats in onze beweging in te nemen, bewees zij bij ons 40-jarig jubileum.

Geheel uit eigen beweging stelde de V.A.R.A. in de week van 26 Augustus tot 1 September een programma samen, dat gewijd was aan de geschiedenis en de toekomst onzer Partij. De volgende voordrachten werden gehouden:

„W. H. Vliegen: „40 jaren politieke strijd”.

P. Bakker en Jo Sternheim: Adama van Scheltema-herdenking.

A. B. Kleerekoper: „Troelstra in het Parlement, tussen grote tijdgenoten”.

Dr. H. Polak: „Het Nederlandse Volksleven in 40 jaar”.

Joh. Nieuwenhuis: „Uit het grijze verleden”.

Suze Groeneweg: „De vrouw en het Socialisme”.

W. v. d. Sluis: „De boodschap van het socialisme aan de werkers op het land”.

Arie Pleysier: „Bloemlezing uit de socialistische journalistiek”.

Koos Vorrink: „Van Politieke sekte tot volksbeweging”.

J. F. Ankersmit: „Een beeld van een verkiezingsstrijd onder de oude bedeling”.

Jan Oudegeest: „40 jaren politieke stormen in de Nederlandse socialistische arbeidersbeweging”.

Dr. W. van Ravesteijn: „De sociaal-democratie als internationale beweging”.

Ir. J. W. Albarda: „De perspectieven van het Socialisme”.

A. M. de Jong: „De Caricatuur”.

Stem der Jeugd.

Stem uit proletariaat.”

Wij brengen de V.A.R.A. voor dit intense bewijs van medeleven nog wel een woord van welgemeende dank.

Jubileum-herdenking door de afdelingen.

Naast het hierboven gememoreerde, vond ook in een groot aantal afdelingen herdenkingsbijeenkomsten plaats. In een aantal verleende het toneelgezelschap „De Jonge Spelers” zijn medewerking, door de

opvoering van twee revue's getiteld: „Leven en Strijd”, Een tocht door een wrakke maatschappij” en „Circus der wereld”.

Ten einde ook de afdelingen in het land met veel van het materiaal, dat op de Partijtentoonstelling aanwezig was, bekend te maken, werd van het voornaamste een serie lantaarnplaatjes gemaakt met bijbehorende syllabus. Deze plaatjes zijn in het bezit van een aantal gewestelijke federaties, die hiermee in de afgelopen winter voordrachtavonden organiseerden.

Actie en propaganda.

Streekvergaderingen.

De partij zette het jaar 1934 in met het organiseren van een groot aantal streekvergaderingen in het land onder de leuze: „Wat kan de wereld redden, Fascisme of Socialisme”.

In deze bijeenkomsten traden onze Kameraden en onze beste sprekers als woordvoerders op. 81 soortgelijke vergaderingen vonden er in het land plaats, waarvan vele goed, doch de meeste schitterend geslaagd zijn.

Het partijbestuur stelde voor deze vergaderingen het verspreid- en plakmateriaal beschikbaar, benevens het aanmeldingsformulier, waarop men zich na afloop der vergadering voor het lidmaatschap der partij kon aanmelden. Het partijbestuur wees bovendien de sprekers aan en nam de kosten dezer sprekers voor zijn rekening. Daarenboven had het P.B. er bij de afdelingen, waar de vergaderingen plaats hadden, op aangedrongen aan de verzorging dezer vergaderingen grote zorg te besteden, vooral voor wat de aankleding der zaal betrof en de muzikale medewerking.

Februari-actie.

Onmiddellijk aansluitende aan de hierboven genoemde streekvergaderingen zette de Partij haar actie tot verhoging van het ledental in de maand Februari in onder de leus:

„Tegen fascistische dwang, vóór socialisme en vrijheid.”

Pg. L. Woudhuysen tekende voor ons een pakkende affiche, waarop deze leus tot uitdrukking werd gebracht. Hiervan werden 7539 in groot en 29071 in klein formaat in het land geplakt.

Naast deze plaat stelde het Partijbestuur een brochure gratis ter beschikking, ter bevordering van het huisbezoek, welke, welke door pg. E. Boekman was geschreven en die de titel droeg: „De S.D.A.P. roept U”. 80.000 exemplaren gingen hiervan het land in.

Naast de huisbezoekkaartjes, ter vergemakkelijking van het huisbezoek gaf het Partijbestuur een brief uit, ondertekend door voorzitter en secretaris van de Partij en door voorzitter en secretaris van de afdeling, die gezonden werd aan elk nieuw gewonnen lid, ten einde hem welkom te heten en de band tussen hem en de Partij zo hecht mogelijk te maken.

Ter bevordering van de gehele actie werd gedurende acht weken aan de afdelingen een correspondentieblad gezonden, met raadgevingen, mededelingen omtrent de stand der actie, en waarin de afdelingen werden opgewekt wekelijks opgaaf te doen van het aantal nieuw

gewonnen leden, op daartoe aan de afdelingen speciaal verstrekte briefkaarten.

Door deze maatregel konden wij vaststellen, dat plm. 400 afdelingen aan de actie deelnamen. In verhouding tot het totaal aantal afdelingen der Partij was dit niet schitterend. Het waren vooral de kleine afdelingen, die geen deel hadden aan de actie.

De resultaten liepen plaatselijk zeer uiteen. Daar, waar de zaak perfect georganiseerd was, bleken veel nieuwe leden te winnen.

De actie werd echter doorkruist en verzwakt omdat de N.V. „De Arbeiderspers” in bepaalde provincies genoodzaakt was in dezelfde tijd een campagne te voeren tot verhoging van het aantal abonnees op „Het Volksblad”.

Ingeschreven werden in het eerste kwartaal 1934 8130 nieuwe leden, afgevoerd 4171, zodat de netto winst bedroeg 3959. Door verhuizing verloren wij het eerste kwartaal 367 leden.

Als bijzonderheid stelde het Partijbestuur beschikbaar een jubileumplaat, ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan der Partij op 26 Augustus 1934. Zij was ontworpen door pg. G. van Raemdonck. Elke partijgenoot, die tijdens deze Februari-actie een lid won, dat met 1 Augustus nog lid van de Partij was, ontving een plaat. Plm. 3500 platen werden door bemiddeling der afdelingsbesturen uitgereikt.

Meifeest.

De 1ste Mei werd door Partij en het Vakverbond wederom tezamen gevierd.

De leuze voor deze dag was: „Vóór Democratie en Socialisme”.

Naar ons uit de verslagen van de afdelingen en gewestelijke- en stedelijke federaties is gebleken, slaagden de Meifeesten goed. Ook neemt het aantal plaatsen, waar jaarlijks een Meifeest georganiseerd wordt, toe.

Tussentijdse verkiezing Enschede—Heerenveen.

In overleg met het bestuur van de federatie Enschede en dat van het gewest Overijssel werd gezamenlijk een plan besproken voor het voeren van de verkiezingscampagne die nodig was door de annexatie van de gemeente Lonneker bij de gemeente Enschede.

Het Partijbestuur kende de federatie voor deze verkiezingscampagne een subsidie toe, groot f 800.—, terwijl het bovendien voor zijn rekening nam de kosten, verbonden aan het tijdelijk in dienst stellen van pg. Paul Kiès voor het leiden van de verkiezingscampagne te Enschede, de kosten voor een verkiezingskrant en enige manifesten, tot een totaal bedrag van f 2854.73.

Het aantal stemmen, dat bij deze verkiezing op onze Partij werd uitgebracht, bedroeg 9333, dat is 24.55 pCt., hetgeen in vergelijking met de vorige gemeenteraadsverkiezing een achteruitgang was van 4.6 pCt. In verhouding tot het aantal stemmen, verkregen bij de Kamerverkiezingen in 1933 was dit een achteruitgang van 1.58 pCt.

Het Partijbestuur deed nog een beroep op de afdelingen met meer dan 100 leden om een financiële bijdrage voor de verkiezingsstrijd te Enschede. Deze oproep bracht f 692.10 op.

Ten behoeve van de tussentijdse verkiezing in Heerenveen voor de gemeenteraad, verklaarde het Partijbestuur zich bereid de kosten te dragen voor het laten optreden van een aantal sprekers tijdens de actie.

Het hoogtepunt onze actie in het afgelopen jaar waren onze vier grote Septemberdemonstraties, waartoe Partij en Vakverbond besloten, in Amsterdam, Rotterdam, Arnhem en Groningen, welke door den secretaris der Partij, pg. C. Woudenberg en den secretaris van het N.V.V., pg. C. v. d. Lende, werden georganiseerd.

Na een niet al te lange tijd van voorbereiding kwamen in Amsterdam 27.000 betogers op het IJscubterrein bijeen, in Rotterdam op Woudensteijn 33.000, in Groningen in het Stadspark 25.000 en in Arnhem op het Sportpark Sonsbeek 27.000, tezamen meer dan 112.000 betogers.

Deze duizenden werd o.m. met 33 extra-treinen naar de verschillende plaatsen vervoerd.

De meeting in Amsterdam stond op 16 September onder leiding van S. de la Bella en werd door hem geopend. In Groningen vervulde F. S. Noordhoff deze taak, in Rotterdam J. E. Stokvis en in Arnhem C. Woudenberg.

Als sprekers op deze meetings traden op in Amsterdam J. W. Albarda, in Rotterdam E. Kupers, in Arnhem C. v. d. Lende en in Groningen E. Boekman.

In tegenstelling tot vorige demonstraties had de leiding er voor gezorgd, dat op deze massabijeenkomsten de bezoekers een uitsetekend programma werd aangeboden. In Amsterdam en Rotterdam werd een spel opgevoerd, waaraan onze zang- en muziekverenigingen hun medewerking verleenden, dat onder de technische en artistieke leiding van pg. Martin Gleisner was voorbereid. In Groningen voerde de A.J.C. „De Moloch” op, terwijl in Arnhem met medewerking van „De Jonge Spelers” een suggestief massaspel werd gegeven, getiteld: „Naar de Vrijheid”

Deze massa-spelen waardeerden de bezoekers buitengewoon, daar zij een algemeen saamhorigheidsbeleven tengevolge hadden. Zij bevatte echter ook de aansporing tot nieuwe strijd en werklust in deze voor onze beweging zo moeilijke tijd.

De optochten, die op deze bijeenkomsten volgden, slaagden schitterend en maakten zeer grote indruk op de duizenden en duizenden, die in genoemde steden langs de weg stonden geschaard om onze stoeten te zien optrekken.

Ook bij de opstelling der betogingen was gestreefd naar vernieuwing. In de eerste plaats was elk der betogingen van een fraaie praalwagen voorzien, waarop een symbool van onze strijd tegen het fascisme voorkwam.

Voorts waren de betogingen in groepen en deze wederom in blokken verdeeld. Aan het hoofd van elke groep waren samengevoegd de vlaggen en benieren van de betogers, welke tot deze groep behoorden, terwijl aan het hoofd van elk blok grote artistiek verzorgde doeken werden meegedragen, waarop onze leuzen voor deze betogingen waren aangegeven.

Vermelden wij ten slotte nog, dat de V.A.R.A., Partij en Vakverbond gelegenheid gaf een aantal malen voor de microfoon opwekkingen voor deze betogingen uit te spreken en dat wij een plaat uitgaven in drie verschillende formaten, ontworpen door onze pg. Max van Dam te Winterswijk, waarvan respectievelijk 5923, 17746 en 47456 exemplaren werden geplakt.

Daarnaast werd nog een manifest verspeid in een oplaag van 1.314.740 exemplaren.

Kerstmeetings.

Het aantal Kerstvergaderingen, in 1934 gehouden, was groot. Door het Partijsecretariaat is getracht de afdelingen, die eind November nog geen spreker hadden, er aan een te helpen. Met uitzondering van een enkele afdeling kon aan alle aanvragen worden voldaan.

Wij kunnen niet nalaten hier te wijzen op een zeer ernstig verschijnsel in onze Partij, dat zich op de duur wreken moet.

Herhaalde malen is er en wordt er terecht van vele kanten op gewezen, dat wij moeten zorgen jonge sprekers te kweken. Wanneer echter van de zijde van het Partijsecretariaat een poging wordt gedaan om jonge sprekers gelegenheid te geven in het openbaar op te treden, stuit dat in het algemeen af op de onwil der afdelingen, die in een vergadering met een jonge, onbekende spreker, geen heil zien. Het gevolg hiervan is, dat de jongeren de mogelijkheid onthouden wordt zich als sprekers te oefenen. Hierdoor wordt ons sprekerscorps steeds kleiner en zal de Partij op een bepaald ogenblik niet meer over voldoende propagandisten beschikken.

De afdelingen zullen moeten gaan inzien, dat in deze een andere koers moet worden gevolgd en dat zij het zijn, die tot taak hebben jonge sprekers de gelegenheid te geven zich tot bekwame woordvoerders en verdedigers onzer beginselen te ontwikkelen.

De Partijleiding mist de macht om de afdelingen dwingend voor te schrijven, welke sprekers zij moeten laten optreden. Het zullen dus de afdelingsbesturen moeten zijn, die in deze zorgen, dat nieuwe sprekers gelegenheid krijgen naar voren te komen. Zij zullen moeten gaan inzien, dat het voor de oudere woordvoerders, waarover wij beschikken, fysiek onmogelijk is om in *alle* plaatsen te spreken.

Bureau van actie en propaganda tegen communisme en fascisme.

In het verslagjaar bleek het noodzakelijk, om het in Juni 1933 gestichte Bureau van Actie en Propaganda tegen ommunisme en Fascisme in stand te houden. In de organisatorische opzet, van het Centraal Bureau, noch in die van de plaatselijke bureau's, werd wijziging gebracht.

In de periode waarover dit verslag loopt, bleek de door de Commissie van Vijf met instemming van de Algemene Raad aanbevolen gedragslijn in alle opzichten te bevredigen.

De Centrale Commissie van Vijf bestond in het verslagjaar uit de partijgenoten Kupers, De la Bella, Ankersmit, Woudenbergh, en Koos Vorrink, terwijl met de dagelijkse leiding pg. M. Sluysers belast bleef.

Tot de sterkst naar buiten sprekende vorm van activiteit van het Bureau van Actie en Propaganda moet gerekend worden het colportageorgaan „Vrijheid, Arbeid, Brood”; daarnaast werd de strijd tegen communisme en fascisme gevoerd door middel van een dicht net van organisatie, dat onder de naam van kringensysteem, onder leiding van de plaatselijke bureaux over het land is gespreid en dat gebleken is in de praktijk uitstekend te voldoen.

De functionarissen in de kringssystemen rapporteerden ook in deze

verslagperiode door middel van het zogenaamde „peil-apparaat” regelmatig aan het centraal bureau omtrent de bevindingen in hun kringen, die gemiddeld 450 gezinnen tellen. De op deze wijze binnengekomen gegevens werden regelmatig in verzamelrapporten verwerkt en toegezonden aan het Partijbestuur, het Bestuur van het N.V.V., de Kamerfractie en de Hoofredactie van de N.V. „De Arbeiderspers”.

Daarnevens ontwikkelde het bureau een grote activiteit bij het beschikbaar stellen van manifesten en vlugschriften tegen communisme en fascisme.

De actie tegen de dictatuur, zowel van rechts als van links, werd verder gevoerd door een fors affiche van Huib de Ru, dat tegelijkertijd werd dienstbaar gemaakt aan de propaganda voor „Vrijheid, Arbeid, Brood”.

De colportage werd systematisch doorgezet en de oplage bleef dan ook regelmatig groeien, totdat op 1 Mei 1934 een oplage van 114.500 exemplaren per week was bereikt. Het extra-verzorgde nummer van 3 Mei 1934 bereikte een oplage van 150.000.

Omdat de Plaatselijke Bureau's aan het Centraal Bureau het aantal exemplaren dat zij bestellen, moeten betalen, kan veilig worden vastgesteld, dat de oplage, die het Centraal Bureau per week aan de plaatselijke bureau's levert, ook het aantal kranten vertegenwoordigt, dat elke week wordt verkocht.

Na bovengenoemde datum trad in het oplage-cijfer van „Vrijheid, Arbeid” Brood” een lichte daling in, die na een nauwkeurige analyse van de verkoop in het land, alleen en uitsluitend bleek te bestaan in plattelandsplaatsen. Uit de rapporten, die uit het land binnenkwamen, bleek dit nog eens opnieuw; de toestand van het platteland is nu eenmaal zo, dat in het voorjaar de uitbreiding van de landbouwwerkzaamheden de colporteurs in beslag neemt en de lezers minder tijd tot lezen laat.

De aan deze oorzaken toe te schrijven vermindering van de oplage kwam dan ook onmiddellijk tot staan toen de landbouwwerkzaamheden op het platteland waren afgelopen.

De commissie van Vijf heeft er zich bij de voorbereiding van actie in het tijdvak September 1934—September 1935 rekenschap van gegeven, dat het voor een verfrissing van de activiteit gewenst was, ook het uiterlijk van „Vrijheid, Arbeid, Brood” enige veranderingen te doen ondergaan. Om deze reden werd per 1 September 1934 aan de N.V. „De Arbeiderspers” opdracht gegeven „Vrijheid, Arbeid, Brood” voortaan uit te voeren in koperdiepdruk. Deze wijziging bleek een belangrijke stimulans te zijn voor het stijgen van het debiet. Op 1 September kwam „Vrijheid, Arbeid, Brood” in de nieuwe uitvoering uit en algemeen was de instemming, waarmede de colporteurs en de gehele beweging de nieuwe vorm van de krant hebben begroet. De oplage steeg vanaf 1 September elke week met ongeveer 2000 exemplaren en van het in twee-kleurendruk uitgevoerde Kerstnummer werden in een week tijd 124.500 exemplaren verkocht.

De wijzigingen in het uiterlijk van „Vrijheid, Arbeid, Brood” bleken vooral een grote aantrekkingskracht uit te oefenen op groepen van lezers, onder de kleine middenstand, treinreizigers e.d., die tot dusverre voor onze lectuur ontoegankelijk waren gebleven. Ook in dit opzicht mag dus de verandering in het uiterlijk van „Vrijheid, Arbeid, Brood” bevorderlijk heten aan de strijd tegen fascisme en communisme.

Op 23 September organiseerde het bureau van actie en propaganda in Utrecht in het N.V. Huis een bijeenkomst van afgevaardigden van de plaatselijke bureau's, waartoe ook vertegenwoordigers van de Partij-gewesten waren uitgenodigd. In deze conferentie gaf namens de Commissie van Vijf partijgenoot M. Sluysen een uitvoerig overzicht van de in de afgelopen maanden gevoerde strijd en werden de richtlijnen getrokken voor de strijd in het komende jaar. Het tijdstip waarop de actie zou beginnen moest evenwel worden uitgesteld, omdat onmiddellijk na deze conferentie de leden onzer beweging in beslag werden genomen door het werk van het petitionnement van het N.V.V., waaraan de Bureau's van actie en propaganda uiteraard als zodanig geen deel namen, doch hetwelk zij door een te sterk beroep op de vaste medewerkers ook niet in moeilijkheden mochten brengen.

Zodra de actie voor het petitionnement was afgelopen, is de actie voor vergroting van de oplage van „Vrijheid, Arbeid, Brood” begonnen. De Commissie van Vijf gaf, teneinde in de komende zomermaanden een grotere stabiliteit te bereiken dan verleden jaar uiteraard het geval kon zijn, de partijgenoten Dr. H. Polak, Wiardi Beckman, Mevr. Annie Adama van Scheltema en M. Sluysen opdracht, voor de colporteurs en colportrices samen te stellen een rijk geïllustreerde geschiedenis der moderne arbeidersbeweging, die in tweemaandelijks afleveringen zal verschijnen en die volgens een bepaalde regeling aan de colporteurs regelmatig ter hand zal worden gesteld.

In de loop van het verslagjaar werd het bureau uitgebreid met een persafdeling, die de bladen van de bij het N.V.V. aangesloten bonden regelmatig van materiaal voorziet, maar welker arbeid hoofdzakelijk gericht is op het bijstaan van de plaatselijke instanties onzer beweging bij publiciteitswerkzaamheden.

Verzorgd door de persafdeling gaf het bureau in de verslagperiode een brochure uit „Fascisme of Socialisme”, rijk van illustraties voorzien, welke in een oplage van circa 140.000 exemplaren werd verkocht.

Bijzondere maatregelen werden getroffen voor de actie in Amsterdam en Drente, die op 't ogenblik, dat dit verslag geschreven wordt, in het eerste stadium van uitvoering verkeren.

Uiteraard is het niet gewenst uitvoerig te schrijven over de verdere plannen, die de Commissie van Vijf ten aanzien van de strijd tegen communisme en fascisme in de komende maanden koestert; bovendien blijkt de strijd tegen fascisme en communisme van een zo wisselend karakter, dat vele vooraf ontworpen plannen in de praktijk grondig moeten worden gewijzigd.

Bemoeiing met Raadsfracties en Gemeentepolitiek.

Ook in het afgelopen jaar waren de bemoelingen, welke het Partijbestuur met verschillende Raadsfracties had, niet onbelangrijk. In vele gemeenten ondervond men nieuwe moeilijkheden met het sluitend maken van begrotingen, waaromtrent advies van het Partijbestuur werd ingewonnen.

Bij een algemene bespreking in het Partijbestuur over dit probleem, had het Partijbestuur zich op het standpunt gesteld, dat onze fracties zich zoveel mogelijk moesten keren tegen maatregelen, die als ongemotiveerde afbraak-politiek moesten worden beschouwd en tegen die, welke door de Regering werden genomen ten einde de gemeentelijke autonomie aan banden te leggen.

Overigens achtte het Partijbestuur het niet op de weg onze fracties te liggen bij moeilijkheden, over het sluitend maken der gemeentebe- grotingen, de komst van een Regeringscommissaris te bevorderen.

Het Partijbestuur besloot verder in September 1934 in verband met de naderende Staten- en Raadsverkiezingen tot het zenden van een circu- laire aan de gewestelijke en stedelijke federatiebesturen, benevens aan alle afdelingen, waarin het meende algemene richtlijnen te moeten aangeven voor de keuze der kandidaten.

Wij nemen deze circulaire in haar geheel hieronder op:

Amsterdam, 19 September 1934.

Aan de Afdelings- en Federatiebesturen.

DE SAMENSTELLING VAN RAADS- EN STATENFRACTIES.

W. P.,

Ons Partijbestuur heeft zich in zijn laatste vergadering bezig gehouden met de samenstelling van Raads- en Statenfracties. In de hierondervolgende nota zijn de opvattingen van het P.B. neergelegd. Zij moeten beschouwd worden als algemene richtlijnen, die op de duur het beoogde resultaat doen bereiken.

De nivellerende werking, die het stelsel van evenredige vertegenwoordiging op de kwaliteit der gekozenen in de openbare lichamen heeft, laat zich ook in de gemeen- teraden en Provinciale Staten gevoelen. De daaraan verbonden nadelen doen zich in de beperkte communale en provinciale kring sterker gevoelen, dan in het parlement. Tegenover enkele politieke vraagstukken, komen in de gemeenteraden vele onder- werpen aan de orde, die bekwaamheid en kennis vragen, waarover vele der geko- zenen, of beter gezegd „aangewezenen” niet beschikken. Dit voor de democratie fnuikend verschijnsel doet zich bij alle partijen gelden, doch uit de aard wegens opleiding en milieu, bij sommige burgerlijke partijen minder dan bij de S.D.A.P.

Het is te vrezen, dat bij elke nieuwe periodieke verkiezing, door vermindering van het aantal kandidaten, dat nog onder het gewone kiesrecht, toen in de ver- kiezingsstrijd de persoonlijke kwaliteiten eveneens een rol speelden, gekozen werd, de kwaal der nivellering verergeren zal.

Reeds bij de volgende verkiezing voor de gemeenteraden en provinciale staten, zal zich het verder voortschrijden van het kwaad openbaren en dat, terwijl de daarop- volgende periode van vier jaren stellig tot de moeilijkste zal behoren, waarin een beroep op de bekwaamheid en kennis van verschillende vraagstukken aan de sociaal- democratische vertegenwoordigers niet bespaard zal blijven.

Het staat te vrezen, dat de samenstelling van onze raadsfracties op de duur daar- tegen niet opgewassen zal blijken. Althans, wanneer bij de kandidaatstelling niet een equivalent tegenover de werking van de evenredige vertegenwoordiging kan worden geplaatst. Dit equivalent zal voornamelijk te vinden zijn in de keuze der kandidaten.

Het is te verwachten, dat bestuurders van organisaties van overheidspersoneel, waaronder zeer bekwame, niet meer tot de geroepen zullen behoren. Wellicht zal zich dat nog gaan uitstrekken tot bestuurders van plaatselijke vakcentrales, waarbij deze organisaties zijn aangesloten.

De vrees is eveneens gewettigd, dat de toenemende invloed van hoger gezag op de daden der gemeenteraden, juist op hen, die wegens hun kennis van bepaalde vraagstukken, uitmendende vertegenwoordigers van onze partij zouden zijn, van rem- mende invloed zal zijn op de lust, om het raadslidmaatschap te ambiëren. Het ligt onder deze omstandigheden dus wel voor de hand, dat vooral onder de bestaande regelingen betreffende de kandidaatstelling, waaronder ook valt het overleg in de plaatselijke raden, op de besturen der federaties en afdelingen de wel moeilijke, maar toch niet te ontkomen, verplichting rust, zich vooraf er rekenschap van te geven, aan welke eisen de samenstelling van de nieuwe fractie heeft te voldoen. Eerst daarna komt de keuze der personen aan de orde, waarbij men zo weinig mogelijk aan het toeval dient over te laten.

Niet de vraag, wie het trouwste de afdelingsvergaderingen bezoekt, wie zich onder- scheidt bij het huisbezoek of bij de verspreiding, mag de doorslag bij de keuze geven. Eenmaal tot raadslid benoemd, blijken die kwaliteiten, in de propaganda voor onze beginselen onmisbaar en zonder welke het Partijleven verdorren zou, in de gemeen- teraden volstrekt onnuttig.

De besturen moeten de leden er van weten te doordringen, dat voor alles nodig

zijn die partijgenoten, wier kwaliteiten een redelijke zekerheid bieden, dat zij tezamen een fractie kunnen vormen, omtrent welker samenstelling te voren een schema is vastgesteld.

In die gedachtengang is het niet onwaarschijnlijk, dat naast het candideren in de afdelingen, de besturen op ruime schaal van hun bevoegdheid gebruik moeten maken om partijgenoten, die eigener beweging daartoe niet zouden komen, uit te nodigen een eventuele candidatuur te aanvaarden.

Voor wat de samenstelling der fracties betreft, moet vooral rekening gehouden worden met het zitting nemen in de dagelijkse besturen en zullen dus een of meer leden der fractie de daarvoor vereiste bekwaamheden, die anders dan van propagandistische of journalistieke aard zijn, moeten bezitten. De toenemende betekenis van het uitvoerend gezag zal in de naaste toekomst het deelnemen aan het dagelijks bestuur der gemeenten, in het belang der arbeidersklasse, gebiedend voorschrijven.

Bij het samenstellen van de lijst voor leden van de provinciale staten, klemmt deze overweging evenzeer. Voor een belangrijk deel van de taak van gedeputeerden — het toezicht houden op de financiële gestie der gemeentebesturen en het beoordeelen van de aan hun goedkeuring onderworpen besluiten en verordeningen, zijn zij aan de provinciale staten geen verantwoording schuldig. Het uitoefenen van dit ambt vraagt dus, naast grote bekendheid met de organieke wetten en de daarop betrekking hebbende jurisprudentie, een stevig gefundeerde socialistische overtuiging, welke ook in de raadskamer wordt volgehouden.

Zonder deze kwaliteiten worden ook sociaaldemocraten allicht de speelbal van hun hoofdamttenaren.

In de periode 1935—1939 zal de financiële verhouding van Rijk en gemeenten een beheersende rol spelen.

Deze materie wordt met de dag moeilijker. Ogenscheinlijk zou de grotere financiële afhankelijkheid van de gemeenten het tegenovergestelde doen vermoeden. Deze afhankelijkheid echter brengt de gemeenten, hoe onaangenaam dit ook zijn moge, in de positie van de debiteur, die zijn rechten moet verdedigen en die dat behoort te doen met bekwaamheid — gebruik makende van alle rechten, waarop hij aanspraak kan maken. Verlangd mag worden, dat sociaaldemocratische fracties althans één lid in haar midden hebben, die op financieel gebied met gezag spreken kan.

De ervaring leert verder, dat het juridisch element in onze fracties toch eigenlijk onmisbaar is. Men werkt nu eenmaal op een terrein, waar wettelijke bevoegdheden, rechten, plichten, afbakening van publiek- en privaatrechtelijke verhoudingen aan de orde van de dag zijn. Sommige figuren — en deze zijn stellig de slechtste niet — maken zich zelf deze kennis eigen.

Regel is echter, dat om op het stuk van publiek recht met gezag te kunnen optreden en onze fracties voor verkeerde stappen te behoeden, de juridische opleiding onontbeerlijk is. „Maling aan juristerij” is niet meer van onze tijd.

Het is zelfs thans niet bij benadering te zeggen, of en zo ja, in welke mate, het gemeentelijke en provinciale organisme voor de uitvoering van grote economische hervormingen aangewend zal worden. Voor vandaag staat het wel vast, dat de belangstelling van de beweging in economische vraagstukken groter is geworden. Met gemeenplaatsen en schablonen zullen onze raadsleden niet kunnen volstaan. Vóór alles is nodig kennis van het plaatselijk economisch leven, van de mogelijke hulpbronnen, die voor de bevolking als middelen van bestaan kunnen worden aangewend.

Uit de aard kan van deze bijzondere kennis in huishoudelijke vergaderingen weinig blijken. Algemene crisistheorieën en wat daar omheen zweeft, bieden weinig richtsnoer en liggen in de regel boven de gedachtensfeer van hen, die geroepen zijn, het plaatselijk bestuur te vormen. Op praktisch economisch gebied echter mag van de sociaaldemocratische fracties verlangd worden, dat zij de weg kennen en door hun voorstellen en betogen anderen tot voorbeeld strekken. Men mag hierbij niet uit het oog verliezen, dat de pers hieraan grote aandacht besteedt. Technisch opgeleide en geschoolde jonge sociaaldemocraten zijn de aangewezen figuren om dit werk der ouderen over te nemen.

De besturen zullen er naar moeten streven, dat op de hier genoemde vier gebieden, t.w.: bestuursbekwaamheid, kennis der financiën, juridische geschooldheid en kennis van economische verhoudingen, onze fracties behoorlijk representatief zijn.

Hieraan moet nog een gebied worden toegevoegd, moeilijk weliswaar, doch waarop het zich bewegen grote voldoening schenkt en onze vertegenwoordigers de mogelijkheid biedt van grote waardering van de zijde der burgerij. Het betreft hier de stedenbouw, voor kleinere plaatsen gewestelijke plannen, het wegenplan en het vraagstuk der volkshuisvesting. Wat het laatste betreft, zal het geen moeilijkheden baren, kundige en in het vraagstuk belangstellende partijgenoten op de lijsten te plaatsen. Voor hen is er in Nederland voldoende studiemateriaal, dat hen in staat zal stellen

ver over de geografische grenzen van eigen gemeenten hun blikken te slaan en van het resultaat hiervan in de gemeenteraden blijk te geven.

Op het brede terrein der sociale bemoeiingen zijn onze mensen door ervaring en voorlichting zodanig geschoold, dat het weinig moeite zal kosten uit de kringen der socialistische arbeiders en vrouwen voldoende voor hun taak berekende figuren te vinden. Hiervan moeten die benoemingen, welke op hygiënisch en medisch gebied liggen worden uitgezonderd. Deze bemoeiingen zullen er zeer mede gebaat zijn, indien men er in slaagt een medicus of medici te vinden, die zich naast hun practijk bereid verklaren het raadslidmaatschap te vervullen. Geen leek is in staat met zoveel gezag een oordeel over hygiënische en medische onderwerpen te geven als de medicus zelf. Wanneer men er in slaagt, een partijgenoot-medicus bereid te vinden dit werk voor de arbeidersklasse te aanvaarden, ligt het voor de hand, dat bij het plaatsen op de lijst met een dergelijke aanwinst rekening moet worden gehouden.

Hoewel aan bovenstaande beschouwing aan de *kwaliteit* der kandidaten grote betekenis wordt toegekend, mag het toch niet verward worden met het stelsel der kwaliteitszetsels, berustende op het beginsel, dat bij de samenstelling van de lijsten rekening gehouden moet worden met het maatschappelijk milieu, waaruit de kandidaten voortkomen.

Beoefenaren van intellectuele vakken krijgen een voorsprong, omdat de aard van het werk, dat in Raad en Staten verricht moet worden, dit noodzakelijk maakt en omdat de Partij en de arbeidersklasse met een deskundige behartiging van de belangen der burgerij zeer gebaat zijn. Hierbij wordt als vanzelfsprekend aangenomen, dat hoe bekwaam de nieuwe vertegenwoordigers ook mogen zijn, het plaatsen op de lijst betekend, dat men in hen de vertrouwensmannen moet zien, wier politiek in de openbare lichamen door de Partij gedragen en verdedigd kan worden.

Bij de toepassing van de hierboven ontwikkelde gedachte zullen zij, die de kandidatenlijsten samenstellen, voornamelijk het oog op de toekomst gericht moeten houden. De werking van het stelsel, waarbij aan de kwaliteit der kandidaten grotere betekenis wordt toegekend, strekt zich over een aantal jaren uit. In een aantal gevallen zal het zeker onwenselijk blijken, raadsleden, die een staat van dienst hebben en grote ervaring, terwille van een kwalitatief betere samenstelling van de fractie, een zodanige plaats te geven, dat hun verkiezing ernstig gevaar loopt.

Wel is het geboden bij vacatures met voorbijgaan van de rangorde van de oude lijst, de volgorde op de nieuwe lijst zo te doen zijn, dat de opgevallen plaatsen kunnen worden ingenomen door diegenen, wier kwaliteiten inderdaad het gehalte van de fractie op een hoger peil brengen.

Wij begrijpen zeer wel, dat dit alles niet te beschouwen is als een rekensom. Eigen ambitie, persoonlijke voorkeur, mindere of meerdere populariteit en bepaalde onderlinge verhoudingen spelen ook plaatselijk een rol. Er zou echter voor de toekomst al veel gewonnen zijn, indien de algemene strekking van dit betoog wordt gevolgd. De wijze van candidaatstellen en het opmaken van de groslijst is reglementair geregeld. daaraan wordt niet getornd.

Voor en aler de machinerie aan de gang wordt gebracht, zouden de besturen een schema kunnen maken van de samenstelling der fracties, zoals zij deze, in overeenstemming met de hier ontwikkelde gedachte, het liefst zagen. Hierbij moet dan uit de aard reeds dadelijk met de vermoedelijke omvang der fractie en met de plaatselijke belangen, welke verdediging zich het sterkst naar voren dringen, rekening gehouden worden. Hiervan kan dan het gevolg zijn, dat men zonder verwijl zich er rekenschap van geeft, of in de afdeling de personen niet aanwezig zijn, die zich, daartoe aangezocht, bereid zullen verklaren, dit ongetwijfeld belangrijke werk voor de Partij en voor de beweging op zich te nemen.

Bij bekwame lieden zal de animo onder de tegenwoordige verhoudingen dikwijls niet al te groot zijn. Partijgenoten, die wat in hun mars hebben, zullen dergelijke functies niet dan op aandrang van de besturen aanvaarden. Dat maakt echter dit betoog nog klemmender.

Op het platteland, waar de sociaaldemocratische fracties slechts uit enkele partijgenoten kunnen bestaan, is het uit de aard niet mogelijk het hierboven ontwikkelde stelsel in zijn algemeenheid toe te passen. Anderzijds treden ten plattelande de persoonlijke kwaliteiten nog sterker op de voorgrond.

Men verliese ook de jongeren in de Partij niet uit het oog, waaronder er een aantal kan schuilen, dat op een stevige aanmoediging wacht om op de voorgrond te treden. Ook vergete men niet op de vrouwelijke partijgenoten te letten. Hierbij geven echter ook gemotiveerde verwachtingen en bekwaamheid de doorslag.

Wel ondervinden de gemeenten in sterke mate de gevolgen van een politieke wind,

die uit de verkeerde hoek waait en ondergaan zij het lot van alles wat in sterke mate financieel afhankelijk wordt — uitgesloten is het evenwel niet, dat de wind keert en dat reeds directe sociaaldemocratische invloed in de regering juist door de financiële band, de gemeenten recht laat wedervaren. Dan zullen bekwame partijgenoten in Raad en Staten bij het herstel van wat afgebroken is en bij de opbouw van nieuwe sociale bemoeiingen groot werk te doen krijgen, dat henzelve en de Partij in sterke mate zal bevredigen.

Doch ook al wijzigen zich de verhoudingen definitief in slechte zin, dan nog zullen bij behoud van het democratische stelsel belangrijke vraagstukken aan de orde komen, die niet steeds door adviezen van buitenaf een juiste behandeling vinden.

Het Partijbestuur:

KOOS VORRINK, voorzitter.

C. WOUDENBERG, secretaris.

Verbreking verhouding met Anti-Oorlogs-Liga.

Ofschoon op het congres van 1934 de breuk met de Anti-Oorlogs-Liga reeds een feit was en de maatregelen door het Partijbestuur tegen deze organisatie reeds waren genomen, n.l. om elk contact te verbreken, menen wij toch volledigheidshalve hier een beknopt exposé van de gebeurtenissen te moeten geven.

In ons vorig verslag hebben wij reeds vermeld, welke overeenkomst het Partijbestuur de 22 October 1933 met de Liga had aangegaan en de maatregelen, die het Partijbestuur had genomen, ten einde te bereiken, dat de verhouding tussen Partij en Liga juist bleef en zoveel mogelijk nadelig optreden der Liga voor de Partij kon worden vermeden.

Eind Januari, begin Februari bereikten het Partijbestuur evenwel mededelingen, die deden vermoeden, dat zich in de Liga toch verhoudingen ontwikkelden, welke met de opvattingen der Partij in strijd zouden zijn en voor de Partij grote nadelige gevolgen met zich konden brengen.

Van zijn ongerustheid in deze gaven in de vergadering van de Partijraad, welke 10 Februari 1934 werd gehouden, ook vele anderen blijk. Toen reeds vroeg het Partijbestuur aan de Partijraad machtiging om indien daar aanleiding toe bestond, tegen de Liga elke maatregel te kunnen nemen, die het in het belang van de Partij nodig zou oordelen.

Van dit laatste is mededeling gedaan in het communiqué, dat van de vergadering van de Partijraad, in „Het Volk” van 12 Februari 1934 werd gepubliceerd.

De Partijraad dankte zijn bevoegdheid in deze om aan het Partijbestuur die machtiging te verlenen aan het besluit van het Partijcongres van 6 Maart 1933, hetwelk het vraagstuk van de arbeidersweer, dat ten nauwste verband hield met de Liga, aan de Partijraad ter behandeling had opgedragen. Reeds in de vergadering van de Partijraad van 13 Mei 1933 was over deze zaak uitvoerig gediscussieerd, doordat het toenmalige Partijlid Zwertbroek in die bijeenkomst het beginsel van een arbeidersweer verdedigde. Toen reeds sprak de Partijraad na een bestrijding door pg. W. H. Vliegen namens het P.B. zich met op twee na algemene stemmen tegen dit beginsel uit.

De 22ste Februari 1934 kreeg het Dagelijks Bestuur kennis van feiten, die niet overeen te brengen waren met een richtige naleving van de overeenkomst, tussen de Partij en de Liga gesloten, in welke overeenkomst de vorming van een arbeidersweer uitgesloten was.

Het Dagelijks Bestuur riep onmiddellijk het Ligabestuur ter verantwoording. Voor dit doel vond op Zaterdag 24 Februari een spoedvergade-

ring van het Dagelijks Bestuur plaats, waarin enkele vertegenwoordigers van het Liga-Bestuur werden gehoord.

Eenstemmig kwam het Dagelijks Bestuur tot de conclusie, dat de Liga zich niet aan de overeenkomst, met het Partijbestuur gesloten, had gehouden en dat alle betrekkingen met de Liga onmiddellijk moesten worden verbroken.

Maandag 26 Februari vergaderde het Partijbestuur en besloot het tot de volgende publicatie:

„Het Partijbestuur der S.D.A.P., in vergadering bijeen op 26 Februari 1934, op grond van verschillende inlichtingen tot de overtuiging gekomen, dat de waarborgen ontbreken, dat de Liga ten volle beantwoorden zal aan de voorwaarden, door het Partijbestuur voor de erkenning van die organisatie gesteld;

door de Partijraad gemachtigd om ten aanzien van de Liga alle maatregelen te nemen, die nodig zijn;

besluit alle betrekkingen tussen S.D.A.P. en de Liga te verbreken en het lidmaatschap der S.D.A.P. onverenigbaar te verklaren met het lidmaatschap in enigerlei vorm van de Liga.”

Ter naleving van dit besluit zond het Partijbestuur reeds de 27ste Februari de hieronder volgende circulaire aan alle Partijafdelingen:

Amsterdam, 27 Februari 1934.

Aan de Afdelingen der Partij.

W. P.,

De verhouding van de „Liga” (Internationale Socialistische Anti Oorlogs Liga) tot de Partij heeft zich niet ontwikkeld zoals het Partijbestuur heeft gehoopt, toen het de Liga erkende en met haar de bekende overeenkomst afsloot.

Het Partijbestuur nam op Maandag 26 Februari het volgende besluit:

„Het Partijbestuur der S.D.A.P., in vergadering bijeen op 26 Februari 1934, op grond van verschillende inlichtingen tot de overtuiging gekomen, dat de waarborgen ontbreken, dat de Liga ten volle beantwoorden zal aan de voorwaarden, door het Partijbestuur voor de erkenning van die organisatie gesteld;

door de Partijraad gemachtigd om ten aanzien van de Liga alle maatregelen te nemen, die nodig zijn;

besluit alle betrekkingen tussen de S.D.A.P. en de Liga te verbreken en het lidmaatschap der S.D.A.P. onverenigbaar te verklaren met het lidmaatschap in enigerlei vorm van de Liga.”

Ter toelichting van dit besluit in zake de Liga deelt het Partijbestuur het volgende mede.

De verkregen inlichtingen, waarvan het besluit spreekt, wijzen er op, dat bij de besprekingen, die tot de erkenning van de Liga hebben geleid, de leiding van de Liga het Partijbestuur onvolledig heeft ingelicht, aangaande besluiten en maatregelen uit de tijd, aan de erkenning voorafgaande en waarvoor het Partijbestuur de verantwoordelijkheid nooit zou hebben willen aanvaarden.

Het is niet mogelijk gebleken met duidelijkheid vast te stellen, dat de hier bedoelde besluiten voor de Liga door de erkenning zijn ingetrokken of vervallen verklaard. Het Partijbestuur moest zijdelings van een en ander op de hoogte komen, niettegenstaande de vele besprekingen met de leiding van de Liga gevoerd, voordat het Partijbestuur de bekende overeenkomst aanging en niettegenstaande sindsdien twee vertegenwoordigers namens het Partijbestuur in het Ligabestuur zitting hebben.

Over het wel of niet voorbereiden van een gewapende arbeidersweer heeft de leiding van de Liga onzekerheid laten bestaan; ondanks officiële afwijzing wordt in de Liga in algemene termen een verweer gepropageerd in bepaalde omstandigheden toe te passen, dat zonder gewapende troepen onmogelijk is. Het behoort tot de taak van de Partij zelf om over een vraagstuk als de arbeidersweer besluiten te nemen. De Partijraad heeft in opdracht van het congres hieromtrent op 13 Mei 1933 met op twee na algemene stemmen een duidelijke uitspraak gedaan, dat er onder generlei vorm een Arbeidersweer moest zijn. De Partij kan en mag alleen verantwoordelijk zijn voor haar eigen besluiten; zij kan niet aanvaarden, zelfs niet riskeren, verantwoordelijk gesteld te worden voor besluiten, beginsel en tactiek betreffende, door andere organisaties genomen.

Door en na de erkenning van de Liga zijn de elementen, die de Partij vijandig gezind zijn, uit de Liga niet verdwenen. Er is ook geen sprake van, dat de leiding der Liga ernstig gepoogd heeft haar organisatie van deze elementen te zuiveren. Publicaties in de „Fakkel”, de „Tribune”, de „Baanbreker”, „Volk en Vaderland” enz. bewijzen, dat de Liga doorgaan is van aan de Partij vijandige elementen. De zuivering der organisatie is verhinderd, in ieder geval bemoeilijkt, doordat de Liga weigerde haar ledenlijsten aan de partijafdelingen ter inzage te geven.

Provocerende elementen gebruiken de Liga om relletjes te maken.

Voor de moeilijkheden, die hiermede worden uitgelokt, wenst het Partijbestuur generlei verantwoordelijkheid te dragen.

Waarborgen, dat de Liga zich steeds zal gedragen overeenkomstig de opvattingen der Partij, zijn naar het Partijbestuur gebleken is, onvoldoende aanwezig.

De kans, dat de Partij met en door de Liga naar binnen en naar buiten ernstige moeilijkheden zal krijgen, is zeer groot. De zekerheid ontbreekt, dat de Liga zal voldoen aan de voorwaarden, waarop de erkenning door de Partij is verkregen.

Op al deze overwegingen moest het Partijbestuur besluiten de betrekkingen tussen de Partij en de Liga te verbreken en het lidmaatschap van de Partij met dat van de Liga onverenigbaar te verklaren.

Toen het Partijbestuur besloot de Liga te erkennen, wees het aan deze organisatie een strikt beperkte taak toe, namelijk die van het onderhouden van orde-maatregelen bij betogingen en openbare vergaderingen der Partij, alsmede tot bescherming van de beweging, indien nodig, tegen kwaadwillige elementen. Met de organisatie van een zodanige ordedienst hield het Partijbestuur zich reeds voordat de verhouding tot de Liga ter sprake kwam, zelfstandig bezig, mede naar aanleiding van een desbetreffend besluit van de A.J.C. Voor zulke orde-maatregelen zag het Partijbestuur in de vele jongere leden, die de Liga telde, een categorie, voor deze maatregelen bijzonder geschikt en van een geestesgesteldheid, dat zij zich daaraan met hart en ziel zou wijden. Nu het lidmaatschap van de Liga met het Partijlidmaatschap onverenigbaar is verklaard, wenst het Partijbestuur deze orde-dienst in het belang van de arbeidersbeweging in volledige overeenstemming en onder volledige verantwoordelijkheid van de Partijleiding zelf te organiseren en zal daartoe zo spoedig mogelijk de nodige voorbereidingen treffen.

Het Partijbestuur verwacht van de besturen der afdelingen, dat zij hun volle medewerking zullen verleenen aan de onmiddellijke uitvoering van dit besluit.

De partijgenoten, die lid zijn van de Liga, moeten onmiddellijk als zodanig bedenken. Doen zij dit niet, dan vervalt daardoor, krachtens besluit van het P.B., hun lidmaatschap van de Partij.

In de eerstvolgende vergadering van de afdeling moet de leden worden gevraagd, of zij lid of nog lid van de Liga zijn. De leden, die hierop bevestigend antwoorden, moet de toegang tot de vergadering worden ontzegd. (Voor afdelingen in plaatsen waarin geen Liga-afdeling bestaat, is deze maatregel natuurlijk verbodig).

Wel moet ook voor bestuursvergaderingen van de partij-afdelingen van de afdelingsbestuurders, voor zover zij lid zijn van de Liga, worden geëist, dat zij met de Liga breken. Doen zij dit niet, dan beëindigen zij automatisch hun partijlidmaatschap en kunnen zij aan de beraadslagingen van het bestuur niet meer deelnemen.

Het Partijbestuur doet een dringend beroep op alle partijgenoten-Ligaleden, om als lid van de Liga te bedanken. Het verzoekt de afdelingsbesturen deze circulaire in de eerstvolgende bestuurs- en ledenvergaderingen voor te lezen. Ontstaat er hier of daar door het besluit van het Partijbestuur enige moeilijkheid, dan verzoeken wij de afdelingsbesturen ons daarvan onverwijld kennis te geven.

Voor het Partijbestuur:

C. WOUTENBERG, secretaris-penningmeester.

Ten vervolge op deze circulaire zond het Partijbestuur 21 Maart nog de hieronder volgende circulaire aan de besturen van de Partij-afdelingen:

Amsterdam, 21 Maart 1934.

Aan de Afdelingen van de S.D.A.P.

Waarde Partijgenoten,

Reeds in zijn eerste publicatie omtrent het verbreken der banden met de Liga, heeft het P.B. aangekondigd het instellen van een dienst, die in staat zou zijn de aanvankelijk aan de Liga toegewezen taak te gaan vervullen.

In de toelichting op het besluit van het Partijbestuur, verschenen in „Het Volk” van 27 Februari, wordt aangekondigd de instelling van een orde-dienst van de partij.

Aan de ene kant is bij de geweldige groei van onze gehele beweging in de laatste jaren gebleken, dat bij landelijke en gewestelijke betogingen, meetings enz. voor een goed en ordelijk verloop dezer samenkomsten, goed georganiseerde maatregelen tot orde-handhaving noodzakelijk zijn. Voor het vlotte verloop der bijeenkomsten, het voorkomen van allerlei onnodige wrijving en oponthoud moeten wij de beschikking hebben over een corps ferme, toegewijde orde-commissarissen, die niet lukraak van geval tot geval worden aangewezen, maar die zich door oefening en ervaring op dit gebied een zekere onmisbare routine en discipline eigen maken.

Aan de andere kant behoeft niet ontkend te worden, dat de verscherping in de politieke verhoudingen ons meer dan vroeger er op bedacht moeten maken, dat allerlei kwaadwillige elementen het er bewust op aanleggen onze vergaderingen en betogingen te verstoren. Alhoewel uit de aard de organen van de openbare orde in eerste instantie geroepen zijn onze beweging en haar instellingen tegen kwaadwilligheid te beveiligen, zo blijft hier de wenselijkheid ook in eigen rijen te beschikken over een eigen corps van orde-handhavers.

Het Partijbestuur heeft reeds medegedeeld, dat het voor zulke orde-maatregelen in de vele jongere leden der Partij een element ziet, bijzonder geschikt krachten zijn geestelijke en lichamelijke gesteldheid zich aan een dergelijke taak met hart en ziel te wijden.

Nu de banden met de Liga zijn verbroken, meent het Partijbestuur dat het gewenst is, tot de oprichting van plaatselijke orde-diensten over te gaan. Dit betekent niet, dat nu binnen enkele maanden in alle 800 afdelingen der Partij iets dergelijks tot stand moet zijn gekomen. Partij-afdelingen met minder dan 100 leden, plaatsen met minder dan 10.000 inwoners zullen aan een dergelijke dienst waarschijnlijk geen behoefte hebben. Het gaat hier allereerst om de grote en middelgrote plaatsen van ons land.

De middelgrote plaatsen zouden we niet willen uitschakelen, alhoewel men ook daar zeker niet elke week van de diensten van een dergelijke orde-dienst gebruik zou behoeven te maken.

Evenwel is het bestaan van zulke groepen in de middelgrote plaatsen vooral ook van belang voor gewestelijke en landelijke betogingen en meetings, waardoor we steeds verzekerd kunnen zijn van een voldoende aantal geoefende hulpkrachten, door samenvoeging van de verschillende plaatselijke groepen. Juist deze laatste overweging maakt het ook van belang van meet af dit werk op uniforme leest te schoeien. Wij hebben ons voor deze zaak in verbinding gesteld met de A.J.C., die voor haar eigen behoeften beschikt over een z.g. Algemene Hulpdienst. De leider van deze dienst, pg. Jan Stoovelaar, die zijn sporen op dit terrein reeds heeft verdiend en o.m. een belangrijk aandeel heeft gehad in de organisatie der orde-maatregelen op 8 Nov. 1932 in Den Haag, heeft zich bereid verklaard de plaatselijke besturen der partij-afdelingen alle mogelijke inlichtingen over het organiseren van een orde-dienst te verstrekken. Correspondentie, die hierover eventueel wordt gevoerd, moet gericht zijn aan het Partijsecretariaat, Tesselschadestraat 31 Amsterdam-W.

Als algemene regels wilden wij slechts de volgende punten doen gelden:

- 1e. Voor de orde-dienst komen in de eerste plaats in aanmerking de jongere partijgenoten tot bijv. 35 jaar.
- 2e. De leiding en de verantwoordelijkheid blijven geheel bij het bestuur der partij-afdeling.
- 3e. De technische leiding worde opgedragen aan een daarvoor geschikt partijgenoot, die, zoveel mogelijk, ook lid van het bestuur der partij-afdeling is.
- 4e. Bij het organiseren van grotere vergaderingen en meetings wordt met de orde-dienst vooraf vergaderd, ter bespreking van de te treffen maatregelen, zodat de dienst met haar eventuele speciale afdelingen (eerste hulpdienst, inlichtingendienst, luidsprekers-installatie enz.) ook aan de voorbereiding tijdig kan meewerken.
- 5e. Elke afdeling, die tot het instellen van een ordedienst wenst over te gaan, of dit reeds heeft gedaan, stelt ons daarvan in kennis.

Ten slotte menen wij, dat uit het karakter van deze orde-dienst volgt, dat zijn leden individueel zich volledig beschikbaar stellen voor het partijwerk, zodat op hen in de allereerste plaats een beroep mag worden gedaan ook voor werk, buiten de eigenlijke orde-dienst. Wij denken hier inzonderheid aan hulp bij het werk van de commissies voor actie en propaganda en bij de colportage met „Vrijheid, Arbeid, Brood”.

Op de grondslag van de in deze circulaire ontwikkelde richtlijnen zal het zeker mogelijk zijn een belangrijke groep partijgenoten tot grotere activiteit te brengen, in het belang van onze strijd voor de beginselen onzer partij.

Met partijgroeten,

C. WOUDEMBERG, secretaris-penningmeester.

Het spreekt vanzelf, dat er vele afdelingen waren, die meer omtrent het gebeurde met de Liga wilden weten. Bedoelde inlichtingen zijn verstrekt op het congres van 1934.

Kwesties.

In het jaar 1934 hebben een aantal kwesties de leiding moeilijkheden berokkend.

Dit was o.a. het geval met de kwestie-Duijs, waaromtrent wij reeds gerapporteerd hebben in dit verslag onder het hoofd „De Partijraad”. Verder veroorzaakte de kwestie-Zwertbroek groot rumoer.

Het ligt niet op onze weg om over deze kwestie in dit verslag uitvoerig te rapporteren. Wij volstaan daarom met zo kort mogelijk hieronder een overzicht van deze aangelegenheid te geven.

In het Hoofdbestuur van de V.A.R.A. bestond reeds lang ontevredenheid over de wijze, waarop Zwertbroek zijn werkzaamheden als secretaris van de V.A.R.A. verrichtte. Deze ontevredenheid nam een dusdanige omvang aan, dat het Hoofdbestuur van de V.A.R.A. besloot Zwertbroek te verzoeken ontslag als V.A.R.A.-secretaris te nemen. Het bood hem echter aan een voorstel aan de Verenigingsraad te zullen doen om hem in een andere functie in het V.A.R.A.-bedrijf te werk te stellen.

Door Zwertbroek werd aan dit verzoek voldaan, nadat hij een bepaald aantal voorwaarden had gesteld, die door het Hoofdbestuur waren geaccepteerd, doch aan de goedkeuring van de Verenigingsraad moesten worden onderworpen.

Toen door het Hoofdbestuur het hiervoren bedoelde voorstel aan de Verenigingsraad van de V.A.R.A. was voorgelegd, verwierp de Verenigingsraad het. De Verenigingsraad nam echter een ander voorstel aan, dat hierop neerkwam, dat de ontslag-aanvraag van Zwertbroek als V.A.R.A.-secretaris werd aanvaard, doch dat hem geen nieuwe functie in het bedrijf werd gegeven. Hiermee kon Zwertbroek zich niet verenigen.

Te zijner verdediging gaf hij een brochure uit, die scherpe aanvallen op het V.A.R.A.-bestuur inhield. Zowel Zwertbroek als de V.A.R.A. riepen bemiddeling van het P.B. in.

In zijn vergadering van 7 April 1934 besloot het Partijbestuur naar aanleiding van een brief van 31 Maart 1934 van Zwertbroek en een ontvangen verzoek van het Hoofdbestuur van de V.A.R.A. van 7 April 1934 tot het instellen van een commissie van onderzoek naar de kwestie, tussen Zwertbroek en de V.A.R.A. gerezen.

Tot leden dezer commissie werden benoemd K. Vorrink, S. R. de Miranda en L. A. Ankum. Als voorzitter der commissie trad op K. Vorrink, als secretaris L. A. Ankum.

Door Zwertbroek werd het lid der commissie, L. A. Ankum, gewraakt, omdat deze naar zijn mening niet onbevooroordeeld zou staan ten opzichte van de gebeurtenissen, daar zijn directe chef, de Partijsecretaris C. Woudenberg, als Hoofdbestuurder van de V.A.R.A. in de kwestie betrokken was geweest.

Het Partijbestuur meende aan dit bezwaar van Zwertbroek niet tegemoet te moeten komen.

Na een zeer uitvoerig ingesteld onderzoek bracht de commissie schriftelijk rapport uit aan het Partijbestuur en zond afschrift daarvan aan het Hoofdbestuur van de V.A.R.A. Zij publiceerde het hieronder volgende uittreksel uit haar rapport benevens vier conclusies:

„De commissie betreurt het, dat Zwertbroek zijn medewerking aan haar niet heeft willen verlenen.

Desniettemin bleek het haar mogelijk tot de kern der geschillen door te dringen.

Verhouding Zwertbroek—personeel.

Een belangrijk element in de kwestie vormde de verhouding van Zwertbroek ten aanzien van het personeel.

De commissie heeft o.m. kunnen vaststellen, dat Zwertbroek het vertrouwen aan de afdelingschefs Bomli, Tiggers en Broeksz heeft opgezegd en dat de voorstelling van zaken, door Zwertbroek ten aanzien hiervan gegeven in de vergadering van de Verenigingsraad van 28 April l.l. en afgedrukt in zijn tweede brochure, in strijd met de waarheid is.

Het is de commissie duidelijk geworden, dat van machtsusurpatie van personeelleden tegenover bestuurders — beschuldigingen door Zwertbroek uitgesproken — geen sprake is.

Indien al eens door afdelingschefs beslissingen zijn genomen, waarvoor Zwertbroek verantwoording droeg, was dit een gevolg van de veelvuldige afwezigheid van Zwertbroek uit het V.A.R.A.-bedrijf, welke voortvloede uit werkzaamheden, welke door Zwertbroek werden verricht en dikwijls geen verband hielden met zijn functie van omroepsecretaris.

Het is verder gebleken, dat het optreden van Zwertbroek tegenover het personeel — ook in het verleden — herhaalde malen zeer veel te wensen heeft overgelaten.

De commissie heeft de motieven van De Vries en Lebon, die hen na het tot standkomen ener nieuwe werkverdeling in verband hiermee tot ontslagaanvraag noopten, kunnen billijken.

Verschillende personeelleden zijn o.a. door Zwertbroek meermalen ontslagen. Deze ontslagen moesten evenwel door de mede met de dagelijkse leiding belaste bestuurders wederom teniet worden gedaan, daar steeds ontslag ongewettigd was en werd gegeven zonder overleg met zijn medebestuurders, die slechts tezamen tot aanstelling en ontslag van personeel gerechtigd zijn.

Het optreden van Zwertbroek tegenover het personeel veroorzaakte herhaalde malen groot tumult, hetgeen tot vernietiging van het prestige van Zwertbroek tegenover het personeel heeft geleid.

Naar het oordeel der commissie lag in de wijze van optreden van Zwertbroek in het V.A.R.A.-bedrijf tegenover het personeel meer dan voldoende reden om hem, zelfs ongevraagd, ontslag uit zijn functie te verlenen.

Beschuldigingen van persoonlijke aard.

De commissie heeft moeten constateren, dat door Zwertbroek op abnormale wijze gebruik van auto's is gemaakt, waardoor uitgaven door de V.A.R.A. moesten worden gedaan, die niet als noodzakelijk moesten worden beschouwd. Het verweer van Zwertbroek hiertegen, dat ook andere bestuurders dit deden is gebleken niet juist te zijn. Evenmin de door Zwertbroek gegeven voorstelling, dat hij veelvuldiger dan andere bestuurders gebruik van auto's moest maken tengevolge van zijn werk, verbonden aan het secretariaat van de Arbeiders Radio Internationale.

Omtrent de bewering van Zwertbroek, dat Lebon op ongeoorloofde wijze in het bezit van een auto is gekomen, kon de commissie het volgende constateren.

Lebon heeft van een van de leveranciers van de V.A.R.A. een „two-seater”, welke meer dan 100.000 K.M. gelopen had, gekocht voor de prijs van f 150.—. Deze prijs kan normaal worden genoemd. Later heeft Lebon deze auto bij de aankoop van een nieuwe, bij een bona fide autohandelaar ingeruild.

Van enige persoonlijke bevoordeling van Lebon is in deze geen sprake. Deze beschuldiging van Zwertbroek mist elke grond.

Ook beschuldigingen door Zwertbroek in het openbaar tegen Sluyser geuit, n.l., dat deze zich op ongeoorloofde wijze door medewerking aan de Radiogids financiële voordelen heeft verschaft, is de commissie gebleken niet juist te zijn.

„Illegale” arbeid.

Het is de commissie gebleken, dat door Zwertbroek een aantal handelingen is verricht, welke door hem als van „illegale” aard worden aangeduid. Zwertbroek heeft dit zeer opgeblazen. Het gaat hier om pogingen tot hulpverlening op critieke momenten aan enkele in nood verkerende buitenlandse partijgenoten en bedreigde instellingen van met onze beweging bevriende buitenlandse organisaties.

Hoewel de commissie de door Zwertbroek genoemde aangelegenheden als van weinig betekende aard moet kwalificeren, acht zij het in hoge mate afkeurenswaardig, dat een ex-functionaris van de arbeidersbeweging, die tot voor korte tijd een zo belangrijke positie bekleedde, zijn toevlucht neemt tot bekendmaking van zaken als boven aangeduid, en deze in zijn actie betreft.

Politieke meningsverschillen.

Voor wat de grote lijnen betreft van de door de V.A.R.A. gevolgde politiek, bestond er volledige overeenstemming, ook ten aanzien van de houding van de V.A.R.A. tegenover de Regering. Hieromtrent kan van verschil van mening niet worden gesproken.

Wellicht kunnen bij de dagelijkse werkzaamheden zich enige nuances hebben voorgedaan, voor wat de uitzendingen betreft — de commissie schakelt hierbij uit de kwestie van „Die Masznahme” en enkele andere, die in het geschil naar voren gekomen zijn, waaromtrent zij de zienswijze van het V.A.R.A.-bestuur deelt, doch deze zullen naar het oordeel der commissie altijd blijven bestaan.

De politiek, door het V.A.R.A.-bestuur inclusief Zwertbroek gevoerd, had steeds de instemming van de Verenigingsraad.

Van enig verlangen van de zijde van Minister De Wilde, of van de Regering, om Zwertbroek uit het V.A.R.A.-bedrijf te verwijderen, in hoe geringe mate ook, of in welke bedekte vorm ook geuit, is de commissie niets gebleken. Elke bewering, door Zwertbroek hieromtrent gedaan, is aan zijn eigen fantasie ontsproten.

De commissie is voorts van oordeel, dat het Zwertbroek als lid van het Partijbestuur bekend kan zijn — hij toch maakte de laatste twee jaar deel uit van het Partijbestuur — dat in dit college de politiek van de V.A.R.A. niet werd besproken en dat dit college geen pogingen heeft aangewend, stappen heeft gedaan of plannen heeft beraamd, om hem uit zijn functie van V.A.R.A.-secretaris te verwijderen.

De rechtsgang.

Ten aanzien van de gevolgde rechtsgang bij de ontslagaanvraag uit de functie van omroepsecretaris door Zwertbroek en de aan hem door het Hoofdbestuur van de V.A.R.A. in uitzicht gestelde nieuwe functie, is

de commissie van oordeel, dat de ontslagaanvraag onafscheidelijk verbonden moest worden beschouwd aan de nieuwe functie.

Het ware daarom naar het oordeel der commissie goed geweest, indien het Hoofdbestuur in de Verenigingsraad over een ander, dan door het Hoofdbestuur ingediend voorstel niet had laten stemmen, doch schorsing van de beraadslagingen had gevraagd, ten einde met Zwertbroek overleg te kunnen plegen, toen de mogelijkheid ontstond, dat de Verenigingsraad een andere beslissing zou nemen dan door het Hoofdbestuur was voorgesteld, of na onverwachte afwijzing van het Hoofdbestuursvoorstel mandaat had gevraagd tot besprekingen met Zwertbroek, ten einde met hem tot een nadere regeling te komen.

Gaat men van bovenstaande zienswijze van de commissie uit, dan komen vele handelingen, door Zwertbroek na de 18de Maart gepleegd, wel in een enigszins ander licht te staan. Dit neemt ondertussen niet weg, dat de commissie het wel in hoge mate zou moeten afkeuren, indien interne conflicten in de arbeidersbeweging ter oplossing zouden moeten worden gebracht met methoden, zoals door Zwertbroek worden toegepast.

De commissie is van oordeel, dat Zwertbroek b.v. een beroep op het Partijbestuur, van welk college hij deel uitmaakte, of op de Algemene Raad, had kunnen doen, om recht te verkrijgen, in plaats van over te gaan tot het uitgeven van een brochure en het stichten van comité's van actie in het land tot het verkrijgen van eerherstel. Zwertbroek toch kon bekend zijn, dat zich in deze comité's allerlei personen begeven, wien de eis tot eerherstel van hem koud laat, doch die geen andere bedoeling hebben dan de V.A.R.A. en de moderne arbeidersbeweging afbreuk te doen.

Dit oordeel der commissie wordt nog versterkt door de uitlating van Zwertbroek, dat hij, „indien hem de nieuwe functie niet zou worden gegeven, de V.A.R.A. binnen een jaar kapot zal maken.”

Na een onderzoek heeft de commissie kunnen vaststellen, dat bovenbedoelde woorden door Zwertbroek inderdaad gesproken zijn en dat zijn voorstelling van zaken, in de Verenigingsraad van 28 April l.l. gegeven en voorkomende in zijn tweede brochure, geheel bezijden de waarheid is.

Het optreden van Zwertbroek na het ontslag bracht het Hoofdbestuur van de V.A.R.A. er oorspronkelijk toe het salaris van Zwertbroek niet meer uit te betalen. De commissie heeft tot haar genoegen kunnen vaststellen, dat het Hoofdbestuur op dit besluit te teruggekomen, zodat het salaris thans aan Zwertbroek wordt uitbetaald.

Tenslotte meent de commissie als haar oordeel te moeten uitspreken, dat het recht van elke vereniging om aan een harer bestuurders ontslag te verlenen onverzwakt moet blijven gehandhaafd, waarbij zij aanneemt, dat daarbij een behoorlijke rechtsgang is gewaarborgd en de regelen, gesteld in de rechtspositieregeling, worden in acht genomen.

Gekozen bestuurders, derhalve vertrouwensmannen onzer organisaties, dienen hun functies ter beschikking te stellen, wanneer blijkt, dat zij het vertrouwen van hen, die aan hun verkiezing meewerkten, hebben verloren, hetgeen hier in erge mate het geval was.

Ware een commissie onmiddellijk geroepen geworden bij het uitbreken van het conflict de hiervoren behandelde zaak te onderzoeken, dan acht zij het waarschijnlijk dat een voor beide partijen bevredigende oplossing zou zijn gevonden.

Het niets ontziende optreden van Zwertbroek tegen de gehele moderne arbeidersbeweging heeft er echter toe geleid, dat naar het oordeel der commissie een dergelijke oplossing niet meer mogelijk is.

Haar oordeel ten slotte samenvattende, komt de commissie tot de volgende conclusies:

1. Het algemeen optreden van Zwertbroek in het V.A.R.A.-bedrijf, alsmede zijn houding tegenover het personeel waren van dusdanige aard, dat zijn ontslag als onvermijdelijk moest worden beschouwd.
2. Voor wat de grote lijnen betreft van de door de V.A.R.A. gevolgde politiek, bestond er volledige overeenstemming tussen Zwertbroek en de overige bestuurders, ook ten aanzien van de houding van de V.A.R.A. tegenover de regering. Van enig aandringen van de zijde van het Partijbestuur of enigerlei andere instantie der moderne arbeidersbeweging om Zwertbroek uit het V.A.R.A.-bedrijf te verwijderen, is niet gebleken; evenmin middellijk of onmiddellijk van de zijde van Minister De Wilde of van de Regering.
3. Vooropstellende de noodzakelijkheid van het ontslag als zodanig, acht de commissie de wijze, waarop het ontslag tot stand gekomen is, niet bevredigend.
4. Het niets ontziende optreden van Zwertbroek tegenover de arbeidersbeweging na zijn ontslag verdient de ernstigste afkeuring."

Hiermee was deze kwestie voor het Partijbestuur afgedaan.

Zwertbroek is door de afdeling Hilversum der Partij de 21ste Juni 1934 van de ledenlijst afgevoerd, omdat hij na het congres van 1934 opnieuw lid van de Anti-Oorlogs-Liga was geworden, niettegenstaande het lidmaatschap daarvan door het Partijbestuur onverenigbaar met dat van de Partij was verklaard, hetgeen door het congres was bekrachtigd.

Kwestie-Van Wijngaarden.

Uit de kwestie Zwertbroek vloeiden in verschillende plaatsen moeilijkheden voort. Dit was o.a. het geval te Papendrecht, waar pg. Van Wijngaarden als een der verdedigers van Zwertbroek optrad. Daarmee ging hij voort, ook nadat de commissie van onderzoek in de zaak-Zwertbroek haar conclusies had gepubliceerd.

Van Wijngaarden trad o.a. op als colporteur voor het door Zwertbroek uitgegeven blad „De Nieuwe Tijd”, dat onze beweging op de smadelijkste en leugenachtigste wijze bestrijdt. Daarnaast bestond er ontevredenheid over de wijze, waarop Van Wijngaarden zijn wethoudersfunctie vervulde.

Na enige besprekingen ter plaatse, achtte het Partijbestuur het 't beste een commissie te benoemen, die de handelingen van Van Wijngaarden onderzocht en daarover rapport uitbracht. Deze commissie, die bestond uit de partijgenoten G. de Boer en R. Laan uit Dordrecht en Mr. J. in 't Veld uit Rotterdam, bracht in Februari rapport uit. Hoewel de afdeling en Van Wijngaarden vooruit hadden verklaard zich bij de uitspraak der commissie te zullen neerleggen, kwam Van Wijngaarden deze toezegging niet na. Toen het rapport naast bevredigende ook minder aangename conclusies voor hem bleek te bevatten, bedankte hij als lid der Partij.

Kwesties te Maastricht.

In ons vorig jaarverslag maakten wij reeds melding van een kwestie, gerezen tussen de partijgenoten M. Ubachs en C. H. Pieters te Maastricht, die nog in onderzoek was. Met dit onderzoek waren belast de partijgenoten C. v. d. Lende en C. Woudenberg.

Wederzijds waren door pg. Ubachs en pg. Pieters allerlei beschuldigingen aan elkaars adres geuit en ter kennis van de commissie gebracht, die echter na een uitvoerig onderzoek, waarbij vele partijgenoten moesten worden gehoord, bleken voor het grootste gedeelte onjuist of buitengewoon sterk overdreven te zijn, doch die desniettemin de sfeer onder de partijgenoten onderling in de gehele plaatselijke beweging totaal vergiftigden. Aan haar uitspraken voegde de commissie toe een ernstig beroep op alle betrokkenen om hun persoonlijke geschillen ondergeschikt te maken aan de grote belangen der beweging.

De conclusies der commissie werden aanvaard en gedurende een korte tijd was er naar het scheen verbetering in de onderlinge verhoudingen ter plaatse.

Toen er in Mei van het afgelopen jaar moeilijkheden ontstonden tussen de partijgenoten Paris en Levy, ontbrandde alle conflictstof opnieuw. Partijgenoot Levy, die partijgenoot Paris beschuldigde van het schenden van vertrouwen, riep de bemiddeling van het Partijbestuur in.

Intussen stelde het bestuur van de Maastrichtse Bestuurdersbond zich in het nieuwe geschil partij, ten gunste van pg. Paris, zich daarbij richtende tegen pg. Ubachs, die — aldus luidde de beschuldiging — van het geschil Paris—Levy gebruik maakte om Paris in Maastricht onmogelijk te maken. Op voorstel van zijn bestuur besloot de Maastrichtse Bestuurdersbond alle samenwerking met de Partijafdeling te verbreken. Tengevolge hiervan werd ook het N.V.V.-bestuur in het geval betrokken. Aan S. de la Bella, C. v. d. Lende, K. Vorrink en C. Woudenberg werd opgedragen een onderzoek in te stellen. Zij kwamen tot de conclusie, dat er voor de verbreking van de samenwerking geen motieven aanwezig waren. De samenwerking werd daarop weer hersteld.

K. Vorrink en C. Woudenberg hebben zich beziggehouden met het geschil Paris—Levy. Zij moesten tot de uitspraak komen, dat pg. Levy terecht vervolgd was over de houding van pg. Paris. Zij hebben getracht pg. Paris te brengen tot de erkenning van zijn fout. Zeer tot hun leedwezen is hun dit niet gelukt. Door de vele vertroebelende complicaties zag pg. Paris in het geval een complex van intriges tegen zijn persoon. Het gevolg is geweest, dat pg. Paris is afgetreden als lid van de gemeenteraad; een functie, vele jaren met veel succes door hem uitgeoefend.

Weer werd een hele reeks van beschuldigingen ter kennis van het Partijbestuur gebracht. Vorrink en Woudenberg hebben ook al deze beschuldigingen weer onderzocht, nadat, op hun voorstel, het afdelingsbestuur was afgetreden. Onder leiding van den Partijvoorzitter heeft over dit onderzoek de Partijsecretaris gerapporteerd in een zeer druk bezochte ledenvergadering der afdeling. Bij de daarna gehouden bestuursverkiezing werd het aftredende bestuur bijna geheel herkozen.

Tenslotte vermelden wij hier nog, dat het Partijbestuur het royement, dat in 1933 uitgesproken was door de afdeling Diemen over J. van Batavia, ophief.

Het Partijbestuur verleende verder nog zijn medewerking bij moeilijkheden, gerezen in verschillende afdelingen, o.a. in de federatie Velsen.

Steun politieke vluchtelingen.

Ook in het jaar 1934 verleenden Partij en Vakverbond steun aan politieke vluchtelingen. Het aantal varieerde tussen 40 en 60 personen. Aan het einde van het jaar verminderde dit, doordat met onze hulp verschillende vluchtelingen erin slaagden een werkkring te vinden, waardoor zij in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. De bedragen, die dit werk van de middelen van Partij en Vakverbond hebben geëist, zijn zeer hoog; over 1934 f 22.000.—. Gelukkig zal, door de vermindering van het aantal te ondersteunen personen, dit bedrag in 1935 belangrijk lager worden.

De samenwerking met de vreemdelingendienst in Amsterdam was uitstekend. Aan geen der vluchtelingen, die de steun of controle van ons geniet, is enige moeilijkheid in de weg gelegd.

Hoewel Partij en Vakverbond er bij S.A.I. en I.V.V. op aandrongen om voor het probleem der politieke vluchtelingen een internationale oplossing te bevorderen, mocht dit tot nu toe nog niet gelukken.

Het congres 1934.

Het Partijcongres vond in 1934 plaats op Zaterdag 31 Maart, Zondag 1 April en Maandag 2 April in het N.V. Huis te Utrecht, Oudegracht 245. Het werd voor de laatste maal gepresideerd door pg. J. Oudegeest, die op dit congres voor de functie van voorzitter bedankte.

Vertegenwoordigd waren uit:

	Aantal afd. dat	Aantal afd. dat	Totaal aantal leden	Aantal leden dat
	afg. was.	afg. was.		afg. was.
Friesland	122	55	7925	6207
Groningen	80	42	6121	4993
Drente	64	22	2305	1508
Overijssel	51	28	5562	5116
Gelderland	86	39	6386	5435
Utrecht	29	23	4991	4878
Noord-Holland-N.	79	49	6826	5926
Noord-Holland-Z.	31	26	5761	5642
Zuid-Holland	116	62	9955	8670
Zeeland	44	11	1721	1017
N.-Brabant	27	10	1347	1015
Limburg	18	11	1206	1038
Amsterdam	13	13	13199	13199
Rotterdam	10	10	8647	8647
Den Haag	11	11	6518	6518
	781	412	88470	79809

De congrescommissie als bedoeld in art. 29 der Statuten, kwam Vrijdag 30 Maart bijeen. Als rapporteur der commissie trad op pg. Herman Molendijk.

Het beleid van het Partijbestuur, de Tweede- en Eerste Kamerfractie en van de redactie onzer bladen, werd goedgekeurd.

Door pg. J. W. Albarda werd het Herzieningsrapport ingeleid; hierover ontwikkelde zich een debat, dat op hoog peil stond. Na een uitvoerige repliek van Albarda werden de vier door het Partijbestuur ingediende

resoluties aangenomen. Voor de tekst hiervan verwijzen wij naar het Congresverslag van 1934.

Wij wijzen er echter op, dat met het aanvaarden van een dezer resoluties tot de oprichting van een wetenschappelijk bureau voor de Partij werd besloten.

J. F. Ankersmit en IJ. G. v. d. Veen werden met algemene stemmen herkozen resp. als hoofdredacteur van „Het Volk” en van „Voorwaarts”.

Als leden van de Commissie voor geschillen werden zonder stemming benoemd: J. Bommer, J. W. Sleef en J. van Pareren; tot plaatsvervangende leden B. C. Franke, P. Hoogland en N. de Jong—Zernike.

Tot hoofdredacteur van „De Sociaal-Democraat” werd bij enkele candidaatstelling herbenoemd E. Boekman; als leden der redactie-commissie herkoos het congres: W. Romijn, K. Vorrink en J. v. d. Wijk, terwijl in de plaats van J. Oudegeest op aanbeveling van het Partijbestuur mr. dr. G. v. d. Bergh gekozen werd.

Vermelden wij tenslotte nog, dat pg. W. H. Vliegen namens het Partijbestuur pg. J. Oudegeest dank bracht voor de belangrijke aan de Partij bewezen diensten in zijn functie van voorzitter en dat pg. S. Hartog uit Amsterdam als een der oudste congresafgevaardigden namens het congres in een allerhartelijkste speech woorden van sympathie en kameraadschap tot den scheidenden voorzitter richtte.

Wetenschappelijk Bureau en Commissie voor het „Plan van de Arbeid”.

Ingevolge besluit van het Paascongres 1934, waarbij aan het Partijbestuur werd opgedragen, een Wetenschappelijk Bureau in het leven te roepen, dat, in samenwerking met een gemeenschappelijk met het N.V.V. te benoemen commissie, een plan zou ontwerpen om met de overgang naar het socialisme een aanvang te maken, benoemde het Partijbestuur in zijn vergadering van 4 Mei 1934 tot directeur van dit Bureau: Ir. H. Vos, die op 1 Juli d.a.v. in functie trad. Tevens stelde het P.B. een curatorium in, waarvan tot leden werden benoemd: mr. dr. G. v. d. Bergh, prof. J. van Gelderen, prof. dr. J. Tinbergen en dr. ir. Th. v. d. Waerden. In verband met de samenwerking met de S.V.M.V. werd hieraan later nog toegevoegd: A. W. IJzerman.

Tot leden van de commissie wees het Partijbestuur aan: J. W. Albarda, W. Drees, J. W. Matthijsen en K. Vorrink, terwijl door het N.V.V. werden benoemd: J. H. van Braambeek, J. Brautigam, E. Kupers en F. van Meurs. Als secretaris werd aan de commissie toegevoegd de ambtenaar van het Partijsecretariaat: J. W. Rengellink.

In een eerste gecombineerde vergadering van bureau, curatorium en commissie, gehouden op 3 Juli, werden de richtlijnen van samenwerking van deze instanties en hun verhouding tot de besturen van Partij en Vakverbond, bepaald, welke besluiten door deze besturen werden goedgekeurd.

Besloten werd daar tevens, dat de commissie zou heten: „Commissie voor het Plan van de Arbeid”.

In de maanden Juli en Augustus werd door het Wetenschappelijk Bureau een voorlopig schema van het plan en de te bestuderen onderdelen van het Plan samengesteld, dat in een, in begin September gehouden, gecombineerde vergadering van Commissie en Curatorium, werd behandeld en vastgesteld.

Het Wetenschappelijk Bureau heeft dit schema verder uitgewerkt. Een groot aantal commissies voor verschillende onderdelen werden samengesteld, en met vele deskundigen werd regelmatig overleg gepleegd. Volle medewerking werd door alle aangezochte deskundigen en commissieleden verleend.

Van 1 Juli 1934 tot 1 Februari 1935 vergaderde het Curatorium acht maal, waarvan twee maal gecombineerd met de commissie.

Ir. H. Vos ging als afgevaardigde naar een internationale conferentie van „Plan-technici”, gehouden te Pontigny in Frankrijk.

Het Nederlandse Bureau staat thans regelmatig in verbinding met de bureau's in België en Zwitserland.

Verschillende malen verstrekke het Bureau reeds literatuuropgaven en materiaal over verschillende onderwerpen, zowel op aanvragen uit binnen- als buitenland.

Een belangrijk deel van de voorbereiding van het Plan is thans, bij het ter perse gaan van dit verslag, gereed en de tijd zal spoedig daar zijn, dat het „Plan van de Arbeid” in het centrum van het politieke leven van ons land zal staan.

Commissie Arbeidsrechtspraak.

Deze in 1932 door Partij en Vakverbond ingestelde commissie kwam met haar werk gereed. Het rapport zal waarschijnlijk in druk worden uitgegeven. De leden dezer commissie voor de gepresteerde arbeid een woord van dank.

Commissie Zuid-Limburg.

Deze permanente commissie zette haar werkzaamheden voort. Tengevolge van de voortdurende crisis is de mogelijkheid om met grote nieuwe dingen te komen zeer moeilijk en vrijwel uitgesloten. Het op initiatief der commissie gevormde schoolbestuur voerde het beheer der scholen te Heerlen en Hoensbroek.

Pg. Mr. M. v. d. Goes van Naters te Heerlen trad ook in het afgelopen jaar weer op als leider van de bureaux voor Arbeidsrecht en verrichtte als zodanig uitstekend werk.

Commissie voor de Middenstand.

Deze commissie kwam nog juist voor het congres van 1934 met haar rapport gereed, echter te laat om het op het congres te bespreken. Daar het congres 1934 besloot tot het oprichten van het Wetenschappelijk Bureau, dat tot taak heeft met de daarvoor benoemde commissie een orderingsplan voor te bereiden, besloot het Partijbestuur het rapport dezer commissie in handen van bovengenoemd bureau te stellen, tot verder gebruik en verwerking er van. De commissie werd hierna ontbonden.

Namens de Partij brengen we de leden hier nog wel een woord van dank.

Commissie vergelijkend onderzoek politieke systemen.

Deze commissie werkte in het afgelopen jaar met grote ijver. Zij is met haar rapport gereed gekomen. Het zal nog vóór het congres van 1935 het licht zien.

Als lid dezer commissie bedankte tijdens de werkzaamheden Prof. Van Meurs.

Commissie Crisis-Program.

Op initiatief van het Hoofdbestuur van de Vereniging van Soc. Dem. Raads- en Statenleden benoemde het Partijbestuur in overleg met genoemde organisatie een commissie, die tot taak had na te gaan of er en zo ja, welke wijzigingen eventueel moesten worden aangebracht in het gemeenteprogram der Partij, dan wel, of een crisisprogram voor de Raadsverkiezingen 1935 moest worden vastgesteld.

Daarenboven zou deze commissie onder de ogen zien of een afzonderlijk program voor de Statenverkiezingen moest worden gemaakt.

In bedoelde commissie namen zitting de volgende partijgenoten: D. Bartels, W. Drees, A. W. Michels, S. R. de Miranda, Ed. Polak, M. A. Reinalda, C. Woudenberg en A. B. de Zeeuw. Als voorzitter en secretaris fungeerden resp. de partijgenoten Ed. Polak en S. R. de Miranda.

In zeer korte tijd kwam deze commissie met haar werk gereed. Het rapport en het program dat zij samenstelde werd besproken in de vergadering van de Partijraad van 9 December 1934, waaromtrent wij reeds elders rapporteerden.

De commissie kwam bovendien tot de conclusie, dat een afzonderlijk program voor de Statenverkiezingen niet gewenst was.

Voor de buitengewoon vlugge wijze waarop deze partijgenoten hun werk verrichtten, komt hun hier een woord van lof toe.

Permanente koloniale commissie.

Deze commissie, die de Partij tezamen met het N.V.V. heeft, kwam in 1934 regelmatig bijeen. Zij volgde de ontwikkeling van de economische en politieke verhoudingen in Indonesië. Rekening houdende daarmee, voorzag het Persbureau Indonesia, bij verkorting genaamd „Persindo” regelmatig de Indische pers van artikelen over de moderne vakbeweging en de sociaaldemocratie. In het eerste half jaar viel het aangename verschijnsel te constateren, dat de berichten en artikelen, door „Persindo” verstrekt, in steeds meer Indonesische bladen werden opgenomen.

Toen dit aan het einde van 1934 in eens ophield, bleek, dat het Hoofdparket, door middel der posterijen, op het persbureau „Persindo” een sterke censuur toepaste, en dat tenslotte geen berichten of artikelen meer werden doorgelaten. Hierover hebben Partij en Vakverbond zich schriftelijk tot den Gouverneur-Generaal gewend met verzoek om inlichtingen, terwijl door ons Volksraadslid, pg. H. de Dreu vragen zijn gesteld. Het resultaat is ons hiervan nog niet bekend. In de Tweede Kamer heeft pg. Kupers de zaak behandeld.

Verhouding tot de I.S.D.P.

De aanhoudende crisis berokkent ook onze partijgenoten in Indonesië grote moeilijkheden. Voor de weinige partijgenoten, verspreid wonende in dit uitgestrekte eilandenrijk, is het financieel bezwaarlijk geworden regelmatig belangrijke offers te brengen, waarmee tot nu toe de uitgave van „Het Indische Volk” kon worden gefinancierd. Vandaar, dat het bestuur van de I.S.D.P. zich met een verzoek tot het Partijbestuur wendde om financiële hulp voor dit blad. Het Partijbestuur besloot een bedrag van f 200.— voor het jaar 1935 beschikbaar te stellen.

Tengevolge van de strenge en onredelijke censuur, die de Indische Regering toepast op de pers, maakte men het onze partijgenoten buiten-

gewoon moeilijk om voor de belangen van het Indonesische volk en onze beginselen in het openbaar te getuigen.

De redactie van „Het Indische Volk” berust bij p.g. H. van Boheemen.

Een woord van lof voor hen, die ondanks het optreden der Regering toch stand houden, is hier dan ook zeer op zijn plaats.

Pg. H. de Dreu vertegenwoordigt onze Partij nog steeds in de Volksraad. Secretaris der I.S.D.P. is thans: F. Dahler, Laan Holle 49, Batavia-Centrum.

Troelstra-Oord.

Omtrent het Troelstra-Oord valt weinig te berichten. Deze stichting exploiteert thans twee vacantie-oorden met succes.

In het bestuur hebben thans voor de Partij zitting Koos Vorrink en E. Ribbius Peletier.

Gewestelijke en stedelijke Federatie-secretarissen.

Op onze gewestelijke secretarissen en besturen heeft het Partijbestuur herhaalde malen een beroep moeten doen. Dit gold in het bijzonder voor de September-demonstraties. De secretarissen, die met de organisatie daarvan belast waren, kweten zich op uitstekende wijze van hun taak.

Voor wat de contrôle op de afdelingsfinanciën betreft was het Partijbestuur genoodzaakt de gewestelijke secretarissen en besturen te verzoeken een meer actief aandeel in deze werkzaamheden te nemen, daar tengevolge van de voortdurende werkloosheid de financiële toestand van de Partij in haar geheel, derhalve ook voor haar onderdelen, meer zorgen gaat baren.

Overigens was de samenwerking goed.

Pg. J. Westerhof, propagandist-gewestelijk secretaris van Noord-Holland Noord, besloot het Partijbestuur op 1 December i.l. in volledige overeenstemming met het bestuur van dit gewest, onmiddellijk uit zijn functie te ontslaan.

In zijn plaats treedt voorlopig de voorzitter van het gewest pg. P. K. Peerlkamp te Zaandam als waarnemend secretaris op.

Bond van Sociaaldemocratische Vrouwenclubs.

Voor wat het overzicht van de werkzaamheden van deze organisatie betreft, verwijzen wij naar het hierbijgaande afzonderlijke verslag.

Arbeiders Kaderschool.

Bij het samenstellen van dit verslag bereikte ons het bericht, dat pg. dr. Molle Eisma, de nog jonge ijverige secretaris van de Arbeiders-Kaderschool, plotseling de 17de Februari is overleden. Ieder, die deze frisse, nog veel voor de beweging belovende kracht heeft gekend, zal door de plotselinge afbreking van dit leven, waarvan nog zoveel verwachtingen werden gekoesterd, diep zijn getroffen. Wij gedenken deze trouwe jonge werker, met grote waardering.

In de plaats van pg. S. de la Bella werd door het Dagelijks Bestuur van de Algemene Raad, dat het bestuur van de Kaderschool vormt, pg. F. S. Noordhoff aangewezen als lid van het Curatorium, terwijl in de plaats van pg. P. Voogd in dit college zitting nam pg. C. 't Hart.

Bij de opening van de cursus 1935 hield de directeur van „De Centrale Arbeiders-Verzekerings- en Depositobank, Nehemia de Lieme, een

korte toespraak, waarbij hij o.a. gelegenheid vond er nog eens op te wijzen, dat deze instelling met haar „Fonds voor Sociale Doeleinden” het mogelijk maakt deze kadervorming te doen plaats hebben. De toestand is zo, dat jaarlijks de volledige begroting van de cursus, door het curatorium opgesteld, aan de goedkeuring van „De Centrale” wordt onderworpen en dat het budget van de cursus-honoraria, pension, loonderving en andere kosten — geheel door „De Centrale” worden gedragen.

Bij deze vijfde cursus kwamen in de maand Januari en de eerste week van Februari 1935 weer drie klassen van de kaderschool gedurende vijf weken op het Troelstra-Oord bijeen. De vierde klasse ontving slechts één week onderricht. Het aantal leerlingen bedroeg pl.m. 60.

Als leraren traden op: W. van de Woestijne, economie; mr. M. Levenbach, arbeidsrecht; prof. H. J. van Meurs, staatsinrichting; drs. S. Kleerekoper, bedrijfseconomie; J. v. d. Kieft, financiewezen; drs. M. Premssela, boekhouden; mr. H. B. Waslander, burgerlijk recht; drs. C. J. Westerman, economische geschiedenis.

Afzonderlijke vermelding verdient hier de royale houding, die verschillende vakbonden tegenover de leerlingen aannamen. Vele zijn er n.l., die het hun leden financieel mogelijk gemaakt hebben de kaderschool te bezoeken, door in hun loonderving tegemoet tekomen, voor zover die groter is, dan door „De Centrale” naar bepaalde regelen vastgesteld is.

Bij de sluiting van deze vijfde cursus, gaf prof. Van Meurs een openbare les, waarin hij het onderwerp behandelde: „Staatsrechtelijke wijzigingen”.

Vermelden wij ten slotte nog, dat zij, die thans de school verlieten, besloten tot het stichten van een vereniging van oud-leerlingen, welke vereniging een blaadje gaat uitgeven, ter bevordering van de verdere studie en het onderling contact.

Arbeiders Jeugd-Centrale.

Het is een heel stuk werk, dat de A.J.C. in 1934 heeft weten te verzetten, ondanks de moeilijke tijd, die terdege zijn invloed doet gelden. Honderden van haar leden ondervinden de gevolgen van de crisis. Terwijl het werk nog intensiever moest geschieden, had de leiding van de A.J.C. te kampen met zware financiële zorgen, teneinde het werk voort te kunnen zetten en in stand te kunnen houden.

Op de lange duur kunnen de gevolgen van de steeds ernstiger wordende crisis niet worden gestuit. De teruggang van het ledental moet mede hieraan worden geweten!

De voornaamste gebeurtenissen in 1934 waren het jubileum Pinksterfeest bij de Paasheuvel, dat een zeer bijzonder karakter droeg in verband met het afscheid van den afgetreden voorzitter Koos Vorrink.

In zijn plaats werd benoemd Klaas Toornstra, met welke benoeming Partij en Vakverbond zich verenigden.

Het buitenwerk slaagde uitmuntend. Tal van weekkampen werden georganiseerd in de verschillende kamphuizen, waar o.a. werden ingeleid vraagstukken als: de democratie, het Franse socialisme enz.

Een reeks leiderskampen werden gehouden, bovendien de vacantiekampen, de Rode Nederzetting voor de Rode Valken, een aantal kinderkampen en vooral niet te vergeten de vier kinderkampen „Tussen school en leven”.

In 34 plaatsen van ons land werden zogenaamde Vriendschapsfeesten voor de Rode Valken gehouden, de oudere leden namen in grote getale deel aan de gewestelijke jeugddemonstraties, die waren georganiseerd in samenwerking met de Jeugdraad van het N.V.V. en de N.A.S.B.

Het 10 jarig bestaan van het Centrale Spaarfonds werd gevierd. In 1934 werden 184.946 spaarfondsinlagen geboekt.

Een belangrijk onderdeel van het werk vormen de gewestelijke ontwikkelingsbijeenkomsten, die steeds grote belangstelling trekken.

Het ledental bedroeg per 1 Januari 1935 5050 Rode Valken, 3269 Rode Wachten en 1144 Jong Socialisten, in totaal 9463 leden tegen 5473 Rode Valken, 3755 Rode Wachten en 1009 Jong Socialisten, of in totaal 10287 leden op 1 Januari 1934.

Wederom organiseerde de A.J.C. een groot aantal leer-werkkampen voor jeugdige werklozen op de Paasheuvel, in het Meenthuis en het Hunehuis.

Tal van belangrijke werkobjecten werden afgewerkt. Zowel leden als niet-leden namen deel.

Vele jeugdige slachtoffers van de rampzalige crisis werden 14 dagen en soms langer uit hun sleurleven gehaald en gebracht in de sfeer van de jeugdbeweging. Een prachtig werk — dat met kracht wordt voortgezet — indien de financiën dit toelaten.

Voor het Partijbestuur had in het Hoofdbestuur van de A.J.C. zitting pge. E. Ribbius Peletier, terwijl na zijn verkiezing tot partijvoorzitter, Koos Vorrink ook namens het P.B. in het Hoofdbestuur van de A.J.C. gedelegeerd werd.

Instituut voor Arbeidersontwikkeling.

Het jaar waarin het Instituut zijn 10-jarig bestaan herdacht, is in velerlei opzichten een moeilijk jaar geweest, doch tevens een jaar, waarin de aanhankelijkheid aan de ontwikkelingsorganisatie van honderden werkers en duizenden leden zeer sterk gebleken is.

Het hieronder volgende geeft een beknopt overzicht van het voornaamste gebeuren in 1934.

In het Centraal Bestuur hadden zitting: aangewezen door de S.D.A.P.: J. Oudegeest, later vervangen door K. Vorrink, Mw. E. Ribbius Peletier, M. A. Reinalda en P. Schuhmacher; door het N.V.V.: F. S. Noordhoff, C. v. d. Lende, P. Danz en Th. Thijssen; door de A.J.C.: H. v. Dijk.

Voor het Instituut: A. H. G. van Arkel, C. de Boer, M. Borsje, H. v. Laar, ds. G. W. Melchers, W. Ploegsma, D. v. Staveren.

Verder de bezoldigde bestuurders: C. A. 't Hart en P. K. Polderman.

Teneinde beter contact te verkrijgen met de functionarissen in het land werd bij wijze van proef de Instituutsraad ingesteld, gevormd door het Centraal Bestuur, de Centrale Leiding der Natuurvrienden en de voorzitters en secretarissen der 15 gewestelijke besturen.

Op 31 December 1934 telde het Instituut 132 afdelingen en 17 correspondentenschappen. Het leden- en donateurstal bedroeg 33585. Hiervan waren 9000 aangesloten bij de onderafdeling „De Natuurvrienden”.

Van het algemeen culturele orgaan „De Toorts” verscheen de 10e jaargang onder redactie van C. A. 't Hart en P. K. Polderman. Het aantal arbeidersboekenlijsten werd met één vermeerderd door de uitgave van de lijst over „Het koloniale vraagstuk” van de hand van pg. Ch. G. Cramer.

In de weekeinde-kadercursussen werden voor het kader der gehele beweging de volgende onderwerpen behandeld: Planhuishouding, Plan de Man, Nieuwe Organen, Conjunctuur, Landbouwvraagstuk, Devaluatievraagstuk.

De organisatie van het scholenwerk werd belangrijk verbeterd. Aan 93 Arbeidersavondscholen werd door 153 leerkrachten aan 2278 leerlingen les gegeven in Nederlandse taal, rekenen en Sociale kennis. Daarnaast bestonden 15 Plaatselijke Kaderscholen, waar door 81 leraren aan 351 leerlingen les werd gegeven in Nederlandse taal, Staathuishoudkunde, Staatsinrichting en Boekhouden. De voor deze scholen benodigde leerboeken werden voor het Instituut door deskundigen samengesteld.

In samenwerking met de federatie Amsterdam der S.D.A.P. werd een politieke kaderschool gesticht.

Tezamen met de federatie van Bestuurdersbonden in Zeeland werd voor het kader in deze provincie een plan voor scholingswerk opgezet.

In 14 afdelingen plaatste men opnieuw voor de wintermaanden een reizende bibliotheek.

De in samenwerking met de A.J.C. opgezette tentoonstelling van Grafische Kunst hield men in tal van plaatsen met succes. Aan dit werk gaf men uitbreiding door de instelling van een Kunstabonnement, waardoor goede kunst tegen zeer lage prijs in de arbeiderswoning gebracht wordt. Drie prachtige litho's in opdracht door 3 kunstenaars vervaardigd, werden voor de eerste maal uitgegeven.

Het Instituut wist beslag te leggen op een serie lichtbeelden over de Februari-revolutie in Oostenrijk. In tientallen afdelingen van Instituut en Partij werd deze vertoond en toegelicht.

Evenals zulks in voorgaande jaren het geval was, bleef de secretaris vertegenwoordigd in de regeringscommissie voor ontwikkeling en ontspanning voor tewerkgestelden bij de Rijkswerkverschaffing.

Tezamen met een viertal vakbonden organiseerde het Instituut 19 toneelvoorstellingen voor werklozen. „De Jonge Spelers” gaven deze voorstellingen.

Het Natuurvriendenwerk vertoonde een stijgende belangstelling. Enige duizenden leden uit de moderne arbeidersbeweging namen deel aan de door het reisbureau georganiseerde reizen in binnen- en buitenland. Tot het Instituutsbezit kunnen reeds gerekend worden een 10-tal Natuurvriendenhuis en kampeerterreinen. In 1934 werden een prachtig huis in het zuidelijk deel van de provincie Groningen „De Hondsrug” en het eerste huis aan zee „Paasduin” te Wijk aan Zee geopend. Het geheel aan bezittingen is in 1934 ondergebracht in een aparte Stichting.

Het 10-jarig bestaan van het Instituut werd voor de V.A.R.A.-microfoon, door een hoofdartikel in de bladen der Arbeiderspers en op talrijke feestavonden van de afdelingen herdacht. De leden brachten een jubileumgave bijeen, waardoor het mogelijk zal zijn in 1935 een reizende Instituutstentoonstelling te organiseren. Tevens werd bij deze gelegenheid een propagandacampagne gevoerd, welke ten doel had het crisisverlies geheel of gedeeltelijk in te halen. In 1934 traden hierdoor bijna 2000 nieuwe leden en donateurs toe.

Dit overzicht zou te uitvoerig worden als gewag gemaakt werd van het vele en belangrijke werk der afdelingen en gewesten. We willen daarom volstaan met de tot verheugenis stemmende opmerking, dat

een steeds groter wordend aantal afdelingen een systematisch opgezet en goed verzorgd program biedt.

Het jaar 1934 bracht het Instituut grote moeilijkheden op financieel gebied. Ondanks dat is het er echter dit jaar in geslaagd zijn arbeid steviger te funderen en te verdedigen. Dit belooft alle goeds voor de toekomst.

Bond van Sociaaldemocratische Studentenclubs.

Het afgelopen jaar is voor de Bond van Sociaal-Democratische Studentenclubs ongetwijfeld een niet gemakkelijk jaar geweest, voornamelijk door moeilijkheden van organisatorische aard. Op het jaarlijks congres op 26 en 27 Maart 1934 te Blaricum, kwamen opnieuw de communistische, afbrekende drijfveren van enkele van zijn leden naar voren, waartegen het congres direct nadrukkelijk stelling nam door middel van een motie, waarin werd uitgesproken, dat het voor leden van de Bond ongeoorloofd is deel te nemen „aan de actie tegen de moderne arbeidersbeweging in de universitaire wereld”. Het was de grote verdraagzaamheid en het verlangen van de grote meerderheid der sociaaldemocraten in de Bond om de saamhorigheid der socialistische studenten tot het laatste toe te bewaren, die maakte, dat er niet direct afdoend werd ingegrepen.

Nog geen twee maanden later werd er in de Amsterdamse en Leidse afdeling door enkele communistische leden tegen deze congresuitspraak in gehandeld. Het Centraal Bestuur heeft zich toen herhaalde malen met deze kwestie bezig gehouden, met gevolg, dat op 22 en 23 September '34 te Amsterdam een buitengewoon congres bijeenkwam en aldaar besloten werd, dat het lidmaatschap van C.P.H. en mantelorganisaties en het werken voor deze organisaties voor leden van de Bond onverenigbaar is. Met de communisten verliet ook de afdeling Groningen de Bond, die zich van de sociaal-democratie losmaakte en overging tot een „algemeen socialistische” organisatie.

Wat betreft de propaganda in de studentenwereld en de scholingsarbeid der leden, werden wederom diverse wegen bewandeld: openbare vergaderingen, studiekringen, wekelijkse koffietafels, etc.

Op de Bondsconferentie van 24 en 25 Maart '34 in het Meenthuis, spraken Hilda Verwey—Jonker en Dr. M. v. d. Goes van Naters over de „Democratie” en Prof. Dr. J. Tinbergen op 22 September 1934 over „Het Nederlandse Plan van de Arbeid”.

Tezamen met een groot aantal andere studentenorganisaties (politieke en religieuze) werd een conferentie gehouden op „Woudschoten”—Zeist, van 9—12 Mei over de „Volkseenheid”. Voor de bond sprak Dr. H. Brugmans over „Door klassenstrijd tot nationale klassenloosheid.”

Een speciale anti-fascistische actie onder de studenten werd gevoerd in samenwerking met het Buracprop door middel van een blad „Vrijheid”, dat aan alle studenten werd gezonden. Ook werd door sommige afdelingen „De Nieuwe Wereld” verspreid.

Het Partijbestuur stelde de Bond in staat een paar extra vergaderingen te houden.

Van 29 Juli—4 Augustus 1934 werd in Luik deelgenomen aan de studieweek en het congres van de Internationale Socialistische Studenten Federatie en het Internationale Jeugdfest.

Al met al een jaar van grote bewogenheid, waarbij komt, dat ook de Bond „het getij” niet mee heeft.

Nu de destructieve elementen zijn verwijderd, is althans de weg vrij om de Bond zijn belangrijke taak te laten vervullen: propaganda voor de sociaal-democratie in de studentenwereld.

De V.A.R.A.

Het donkere crisisjaar 1934 liet ook de V.A.R.A. niet onaangetast. De verlaging van het levenspeil der arbeidersklasse noodzaakte een aantal leden het lidmaatschap en het abonnement op „De Radio-Gids” op te zeggen. Op 1 Januari 1934 bedroeg het ledental 129.039 en 1830 donateurs; op 1 Januari 1935 was dit gedaald tot resp. 119.078 en 1511. Het aantal afdelingen steeg van 477 op 1 Jan. 1934 tot 480 op 1 Jan. 1935.

Dit neemt niet weg, dat de V.A.R.A. als een der belangrijkste culturele organisaties der moderne arbeidersbeweging ook het vorig jaar gestreefd heeft naar een zo goed mogelijke vervulling van haar grote taak op het gebied van de voorlichting en ontwikkeling der massa. Dit deel van haar werk bevat echter critiek op de bestaande maatschappij-inrichting en propaganda voor onze socialistische beginselen. En in deze tijd van verscherpte reactie is het juist dit gedeelte, dat stult op de tegenstand van de verdedigers dezer samenleving, welke tot uiting komt in de maatregelen van de overheid jegens onze omroep.

Het wapen, dat de regering daarbij tegen ons hanteert, is de preventieve censuur. Het bleek ook het vorig jaar weer, dat de toepassing van die censuur door deze regering betekent een inperking van ons democratisch recht van vrije meningsuiting, zoals het in de Grondwet is erkend. Niet alleen omdat deze censuur reeds principieel in strijd is met wat in de hoogste wet is vastgelegd, maar ook omdat er bij de toepassing maar al te vaak een gebruik van wordt gemaakt, dat veel verder gaat dan wat volgens de wettelijke voorschriften, waarop ze heet te berusten, geoorloofd is. Ook hier bleek, dat een begin van vrijheidsbeperking nu eenmaal tot steeds verdergaande maatregelen voert. Hoe noodlottig de weg is, die de regering in dit opzicht gaat, bleek uit het ernstige conflict, dat de V.A.R.A. in het begin van dit jaar met de minister van Binnenlandse Zaken, Mr. J. A. de Wilde, kreeg. De V.A.R.A. mocht gedurende een hele dag niet uitzenden, omdat ze het bericht van de dood van Van der Lubbe door 5 minuten stilte had laten volgen!

De beroepsinstantie inzake de beslissingen van de Radio-Omroep Contrôle-Commissie, waarop onzerzijds steeds is aangedrongen en waarvan de instelling door minister De Wilde was toegezegd, is inmiddels tot stand gekomen. Minder gelukkig dan het feit van de instelling achten we de omstandigheid, dat de minister zichzelf als deze beroepsinstantie heeft aangewezen. Al is het een onmiskenbaar voordeel, dat de minister verantwoordelijk is tegenover de volksvertegenwoordiging, groter achten wij het nadeel, dat de eindbeslissing over hetgeen wel en niet mag worden uitgezonden, niet wordt genomen door een onafhankelijk orgaan maar door een zo bij uitstek politieke instantie als de regering zelf.

Intussen mag minister De Wilde niet de lof onthouden worden voor het feit, dat hij het zendervraagstuk nader tot zijn oplossing bracht. Naarmate de belangrijkste buitenlandse zenders in aantal en

kracht toenamen, werd de noodzakelijkheid van verbetering der Hollandse zend-apparatuur dringender. Zo men weet, werd een goede samenwerking op technisch gebied tussen de betrokken Omroeporganisaties onmogelijk gemaakt door de weigering van de A.V.R.O. om overleg met de andere verenigingen te plegen. De minister nodigde echter de Omroepverenigingen uit om deel te nemen aan de Nederlandse Omroep Zender Maatschappij (Nozema), een gemengd bedrijf, dat de bouw van twee goede zenders ter hand zal nemen.

Naast de moeilijkheden van buiten werd de V.A.R.A. dit jaar ook door een conflict in de organisatie getroffen, dat leidde tot het ontslag van G. J. Zwertbroek als omroep-secretaris. In deze functie is benoemd partijgenoot A. Pleysier, die op 1 October zijn nieuwe taak aanvaardde. Overigens onderging de samenstelling van het hoofdbestuur geen wijziging.

De moeilijke strijdpositie, waarin de V.A.R.A. geplaatst is, betekent gelukkig niet, dat de geest in deze organisatie te wensen zou overlaten.

Het duidelijkst en meest overweldigend kwam dit wel tot uiting op het uitstekend geslaagde Zomerfeest, dat op 1 Juli te Amersfoort werd gehouden. Ondanks de moeilijke tijdsomstandigheden was het aantal deelnemers uit alle delen van het land zeer groot en benaderde de 100.000.

Een blijk van offeringszin voor de V.A.R.A. was de Hou-Stand-actie, die in dit felle crisisjaar een bedrag van f 51.166.29 opleverde.

Haar omroep-arbeid zette de V.A.R.A. met onverminderde werkkraft voort.

Een belangrijke plaats nam natuurlijk weer het populair-wetenschappelijk ontwikkelingswerk in. Een zwaar verlies leed de V.A.R.A. door het overlijden van haar adviseur Prof. R. Kuyper, die met grote belangstelling het werk van onze omroep volgde en met waardevolle adviezen, niet alleen op het gebied van de populair-wetenschappelijke voordrachtreksen, deze arbeid steunde.

Met de medewerking van enkele andere vooraanstaande figuren uit de moderne arbeidersbeweging werden in de loop van het jaar nieuwe lezingreeksen ontworpen en uitgesproken. Deze socialistische voorlichting door voordrachtseries en afzonderlijke lezingen werd aangevuld met voordrachten over algemeen-culturele onderwerpen.

Werd aan het eind van 1933 een speciale vrouwenweek uitgezonden, in 1934 werden gedurende een week de uitzendingen gewijd aan: 1e. de jeugd; 2e. het 40-jarig bestaan der S.D.A.P. en 3e. het werkloosheidsvraagstuk („De kreet om arbeid”).

Gesteund door een massa van 120.000 leden en werkers gaat de V.A.R.A., ondanks de moeilijkheden van deze tijd, moedig en krachtig voorwaarts met haar arbeid ter verheffing en ontwikkeling van ons volk.

De Vereniging van Sociaaldemocratische leden van Gemeenteraden en Provinciale Staten 1 September 1933—1 Januari 1935.

Aan het verslag, dat deze vereniging ons zond ontlenen wij het volgende:

Bestuur.

In de Algemene Vergadering van 2 December 1933 werd het bestuur samengesteld als volgt:

Ed. Polak, Amsterdam, voorzitter; Jan Reijnders, Utrecht, secretaris-penningmeester; D. Bartels, Hogeveen; H. de Boer, Leeuwarden; W. Drees, Den Haag; J. H. Paris, Maastricht; J. ter Laan, Rotterdam; M. A. Reinalda, Haarlem; W. v. d. Vall, Alkmaar, leden.

Aan het afgetreden bestuurslid mr. dr. G. v. d. Bergh en aan den afgetreden penningmeester S. de Wolff, die noch Statenlid, noch Raads-lid meer waren, werd dank gebracht voor het vele werk door hen in het belang van de Vereniging verricht.

Ledental.

A. Leden Provinciale Staten.

Op 1 Januari 1935 beschikte onze Partij over 126 Statenzetels, over de verschillende provincies verdeeld als volgt:

Friesland	13	Statenleden, waarvan	7	tevens Raads-lid
Groningen	14	„	6	„
Drente	9	„	6	„
Overijssel	11	„	6	„
Gelderland	10	„	6	„
Utrecht	8	„	4	„
Noord-Holland	26	„	9	„
Zuid-Holland	21	„	12	„
Zeeland	6	„	2	„
Noord-Brabant	4	„	3	„
Limburg	4	„	2	„

Totaal 126 Statenleden, waarvan 63 tevens Raads-lid

Sinds de vorige opgave, stand van 1 Augustus 1933, wonnen wij één Statenzetel terug door terugkomst van v. d. Vegt (Overijssel) in de Partij.

In 8 van de 11 provincies is onze Partij in het College van Gedeputeerde Staten vertegenwoordigd en wel in Friesland, Groningen en Noord-Holland met 2 leden, in Drente, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland met 1 lid.

Onder de 126 Statenleden zijn 10 vrouwen.

B. Leden van Gemeenteraden.

Op 1 Januari 1935 telde onze Partij 1307 raadsleden, verdeeld als volgt:

Friesland	122	in	36	gemeenten
Groningen	175	„	52	„
Drente	89	„	30	„
Overijssel	100	„	35	„
Gelderland	147	„	54	„
Utrecht	59	„	21	„
Noord-Holland	238	„	88	„
Zuid-Holland	243	„	92	„
Zeeland	59	„	31	„
Noord-Brabant	41	„	18	„
Limburg	34	„	12	„

Tezamen 1307 in 469 gemeenten

Onder deze 1307 raadsleden zijn 46 vrouwen.

Sinds de vorige opgave, stand van 1 Augustus 1933, verloren wij 21 raadszetels.

In *Friesland* verloren wij 5 zetels door samenvoeging van Aengwirden en Schoterland en een deel van Haskerland tot één gemeente Heerenveen; wij kregen door 't overlijden van Dijkstra te Leeuwarden, die naar O.S.P. ging een zetel terug.

In *Groningen* wonnen wij 1 zetel te Uithuizen doordat een raadslid van de Volkspartij lid der S.D.A.P. werd.

In *Drente* verloren wij 2 zetels; één te Diever, wegens vertrek (verkozen op „arbeiderslijst”) en één te Borger, wegens bedanken als lid der Partij.

In *Overijsel* verloren wij 4 zetels tengevolge van de samenvoeging van Enschede en Lonneker en 1 zetel te Zwartsluis, wegens vertrek (opvolger was geen partijgenoot meer).

Wij wonnen 3 zetels n.l. één te Dalfsen en één te Ambt Hardenberg, door toetreding van de betr. raadsleden tot de Partij en één te Zwolle, door terugkomst van v. d. Vegt in de Partij.

In *Gelderland* verloren wij 1 zetel te Herwijnen (partijafdeling opgeheven, betr. raadslid geen pg. meer), 1 zetel te Voorst (betr. raadslid bedankte als partijlid maar bleef zetel bezetten) en 1 zetel te Vorden (partijafdeling opgeheven, betr. raadslid geen pg. meer). In Winterswijk kregen wij een zetel terug wegens vertrek van den O.S.P.-er.

In *Utrecht* verloren wij 1 zetel te Vreeland (partijafdeling opgeheven, betr. raadslid geen pg. meer).

In *Noord-Holland* wonnen wij 1 zetel te Velsen, doordat de lijst van een andere partij uitgeput was. Daarentegen verloren wij in Kwadijk 2 zetels wegens vertrek en doordat de lijst uitgeput was.

In *Zeeland* verloren wij niet minder dan 7 zetels, n.l. 1 te Biervliet (betr. raadslid bedankte als partijlid, maar bleef zetel bezetten); 1 te Brouwershaven (betr. raadslid bedankte als partijlid, maar bleef zetel bezetten); 2 te Ellewoutsdijk (een raadslid bedankte als partijlid maar bij gebrek aan een opvolger ging zetel naar een andere partij; een raadslid bedankte als partijlid, maar bleef zetel bezetten); 1 te Oostburg (wegens vertrek en doordat geen der opvolgers de zetel wilde bezetten); 1 te Schoondijke (wegens vertrek en bij gebrek aan een opvolger); 1 te IJzendijke (betr. raadslid bedankte als partijlid, maar bleef zetel bezetten).

In *Noord-Brabant* verloren wij 3 zetels, n.l. te Dussen (wegens vertrek, geen opvolger); te 's-Hertogenbosch (wegens vertrek, opvolger geen partijgenoot meer); te Valkenswaard (betr. raadslid bedankte als partijlid, maar bleef zetel bezetten). Wij wonnen 1 zetel te Oisterwijk.

In *Limburg* kregen wij te Schaesberg 1 zetel terug (wegens vertrek O.S.P.-er), doch verloren 1 zetel te Gennep (wegens vertrek, geen opvolger).

Wij wensen hieruit slechts één gevolgtrekking te maken, n.l. dat men bij het samenstellen der lijsten, ook wat de z.g. opvolgers betreft, niet nauwkeurig genoeg tewerk kan gaan. Vooral Zeeland leert ons dat!

Onze Partij heeft de volgende aantallen wethouderszetels bezet (stand op 1 Januari 1935):

Friesland	16	in 13	gemeenten
Groningen	21	„ 17	„
Drente	8	„ 8	„
Overijssel	7	„ 6	„
Gelderland	7	„ 7	„
Utrecht	2	„ 2	„
Noord-Holland	23	„ 21	„
Zuid-Holland	15	„ 13	„
Zeeland	2	„ 2	„
Noord-Brabant	1	„ 1	„
Limburg	—	„ —	„

Tezamen 102 in 90 gemeenten

Daaronder zijn 3 vrouwelijke wethouders, n.l. mevr. A. Boes te Borger (Drente), mevr. N. Sloten te Zuid- en Noord-Schermer (N.-H.) en mevr. P. de Leeuw—den Bouter, Ammerstol (Z.H.).

De Gemeente.

Zoals wij in ons vorig verslag mededeelden, zouden wij trachten het aantal abonnees op ons blad uit te breiden. Van de 1329 soc.-dem. gemeenteraadsleden waren er toen slechts 487 of 37 pct. abonné op ons blad.

Wij zonden aan alle soc.-dem. raadsleden, die geen abonné waren, het volgende schrijven:

„Uit het u toegezonden jaarverslag onzer vereniging zal u, bij lezing, gebleken zijn, dat het aantal abonnees op ons veertiendaags blad „De Gemeente” zeer gering is. Van de 1329 sociaal-democratische gemeenteraadsleden zijn er slechts 493 abonné of ongeveer 37 pct.

U zal het met ons eens zijn, dat deze misstand dringend verbetering behoeft. In de eerste plaats voor de raadsleden, die geen abonné zijn, zelve. Ons blad beoogt voorlichting te brengen op elk terrein van de gemeentepolitiek. Het beschikt over een bekwaam redacteur, den oud-wethouder van Amsterdam, Ed. Polak, en over een aantal terzake kundige medewerkers, zodat aangenomen mag worden (en in onze Algemene Vergadering is dit van verschillende zijden erkend), dat het deze voorlichtende taak ten volle vervult. Daarom is het van groot belang, dat onze raadsleden het blad geregeld lezen, ten einde met de inhoud daarvan hun voordeel te kunnen doen bij de vervulling van hun taak.

In de tweede plaats kan door het geringe aantal abonnees de exploitatie niet sluitend gemaakt worden, zodat onze Vereniging jaarlijks belangrijke bedragen moet bijpassen, welke beter voor de algemene propaganda bestemd konden worden.

Wij wenden ons daarom tot u met het dringend verzoek zich als abonné op te geven, door aangehechte strook aan ondergetekende te zenden. De abonnementsprijs bedraagt f 1.05 per 3 maanden, inningskosten daaronder begrepen. Het blad verschijnt elke 14 dagen in 16 bladzijden.

Belet financiële onmacht u abonné te worden, roep dan de hulp van uw partijafdeling in, die er toch ook groot belang bij heeft, dat u behoorlijk voorgelicht wordt.”

Het resultaat was niet groot. Slechts ongeveer 35 nieuwe abonnees werden gewonnen. Wij hebben ons toen tot de afdelingbesturen gewend met de mededeling van de namen der raadsleden, die geen abonnee waren. Wij verzochten hen hun invloed aan te wenden en de niet-abonnees op te wekken alsnog, desnoods met steun van de partijafdeling, abonnee te worden.

Slechts enkele afdelingsbesturen hebben aan ons verzoek voldaan. De andere lieten niets van zich horen.

In elk geval bleef het resultaat uit! Volgens de ons door de administratie van „De Gemeente” verstrekte gegevens, welke wij in onder-

staanden staat nader uitgewerkt hebben, waren op 1 Januari 1935 van de 1307 soc. dem. raadsleden slechts 489 of 37 pct. abonnee op ons orgaan.

Afdelingen	Aantal Soc. Dem. Raadsleden	pCt.	Aantal abonnees	Aantal Gemeenten	
				met Soc. Dem. raadsleden	met abonnees
Friesland	122 (126)	50 (46)	41 (37)	36 (37)	23 (25)
Groningen	175 (174)	41 (45)	23 (26)	52 (52)	23 (25)
Drente	89 (91)	25 (23)	29 (26)	30 (31)	15 (15)
Overijssel	100 (102)	50 (51)	50 (50)	35 (35)	17 (21)
Gelderland	147 (149)	42 (46)	29 (31)	54 (56)	23 (26)
Utrecht	59 (60)	32 (20)	54 (33)	21 (22)	14 (8)
Noord-Holland ...	238 (238)	94 (101)	40 (42)	88 (88)	48 (53)
Zuid-Holland	243 (246)	98 (103)	40 (42)	92 (95)	46 (54)
Zeeland	59 (66)	23 (23)	39 (35)	31 (34)	15 (15)
Noord-Brabant ...	41 (43)	17 (16)	41 (37)	18 (18)	8 (8)
Limburg	34 (34)	17 (13)	50 (38)	12 (13)	9 (9)
	1307 (1329)	489 (487)	37 (37)	469 (481)	241 (259)

De tussen haakjes geplaatste getallen geven de stand op 1 Augustus 1933 aan.

Wij kunnen niet nalaten een beroep te doen op onze raadsleden, die geen abonnee zijn, om het alsnog te worden. Aangenaam zou het ons zijn indien de besturen onzer afdelingen het winnen van abonnees ter hand zouden willen nemen. Wij zullen hen, desgewenst gaarne een lijst van de raadsleden in hun provincie, die geen abonnee zijn, zenden.

Tenslotte herhalen wij wat wij in ons vorig verslag schreven:

„In gemeenten, waar financiële onmacht onze raadsleden belet abonnee op ons blad te zijn, kunnen ons inziens de Partij-afdelingen hulp bieden, als is het dan ook door slechts één abonnement voor hare rekening te nemen. Het blad kan dan, indien in de betreffende gemeente meer dan één soc. dem. raadslid is, onder de raadsleden rondgaan.”

Reis Belgische Staten- en Raadsleden.

Op verzoek van de Nationale Federatie van Gemeente- en Provincie-raadsleden in België hebben wij, in samenwerking met de Centrale voor Arbeiders-Opvoeding te Brussel, in 1934 een reis van Belgische Staten- en Raadsleden door Nederland georganiseerd.

De reis had plaats van 12—15 Augustus. Ook raadsleden uit Luxemburg namen aan de tocht deel.

Op 12 Augustus vertrokken onze vrienden heel vroeg uit Antwerpen. Na een kort oponthoud te Breda, werd Rotterdam bereikt. Hier werd, onder leiding van ons bestuurslid J. ter Laan, een bezoek gebracht aan het Eerste Rotterdamse Tuindorp, plm. 3000 woningen omvattend. Ontvangst door de directie van het E.R.T. 's Avonds naar Den Haag.

13 Augustus. Begin van de tocht door Den Haag bij de Dienst van Stadsontwikkeling. Leiders pg. M. Vrijenhoek en ir. P. Bakker Schut, die vooraf inlichtingen — mondeling en schriftelijk — verstrekten. In Den Haag werd de gehele dag rondgereden. Bezichtigd werden complexen gemeentewoningen, schoolcomplexen, het Zuiderpark met zweminrichting, enz. 's Avonds naar Amsterdam.

14 Augustus. Begin van de tocht 's morgens half 10 op de Dam. Leider Ed. Polak. Onder deskundige voorlichting werden de oude stad en de nieuwe woonwijken bezichtigd. Het Gemeentebestuur bood in het Koloniaal Museum een koffiemaaltijd aan, waar ook de Gemeentesecretaris aanzat. 's Middags werden bezocht de zweminrichting Zuid en de nieuwe Markthallen 's Avonds waren de Belgische en Luxemburgse vrienden in het Parkhotel de gasten van onze vereniging. Ed. Polak sprak over de algemene soc. dem. gemeentepolitiek in Nederland, S. R. de Miranda hield een rede over de techniek van de Woningwet en het ontstaan der Markthallen.

15 Augustus. Bezoek aan het Meenthuis van de A.J.C. te Blaricum en aan Hilversum.

Toen de deelnemers weder thuis waren ontving onze secretaris van den algemenen secretaris der Belgische organisatie de volgende brief:

„Ik houd er aan u in naam van al de deelnemers te danken en tevens te feliciteren voor de ontvangst, die ons, door uw toedragen, in de verschillende gemeenten, tijdens ons bezoek in Holland, te beurt viel. Van de wijze, waarop de reis door uwe bemiddeling werd ingericht, en van het buitengewoon interessante, dat we gedurende deze enkele dagen te zien kregen, hebben we allen een onvergetelijke indruk bewaard.

Wil ook onze oprechte dank betuigen aan de kameraden, die zich in de verschillende steden zo dienstvaardig te onzer beschikking hebben gesteld.

We hopen eens in de gelegenheid gesteld te worden u ook van dienst te kunnen zijn en bieden u, waarde vriend Reijnders, onze genegen groeten aan.”

Week-eind Troelstra-Oord.

Ons bestuur organiseerde van 28—30 September 1934 op het Troelstra-oord een week-eind voor soc. dem. Raads- en Statenleden, dat een groot succes geworden is. Oorspronkelijk lag het in de bedoeling in overleg en in samenwerking met de besturen der gewestelijke afdelingen een vrij groot aantal der 120 plaatsen ter beschikking te stellen voor werkloze raadsleden, die daarvoor in aanmerking kwamen. De aanmelding voor deelneming was echter zó groot, dat wij, tot ons leedwezen, slechts 12 kosteloze plaatsen ter beschikking konden stellen. Ons bestuur heeft toen de algehele kosten dezer kosteloze deelneming voor zijn rekening genomen en deze 12 plaatsen verdeeld over de gewesten, welker besturen zich met ons in verbinding hadden gesteld.

28 September, 's avonds, sprak Ed. Polak over „Soc. Dem. Gemeentepolitiek in deze tijd”; 29 September, spraken A. W. Michels over „De bevoegdheden van Ged. Staten en de werkzaamheden van Prov. Staten”, W. Drees over „De verhouding tussen raadsfracties en partijafdelingen” en S. R. de Miranda over „De gemeenten en de financiën”; 30 September hield M. Vrijenhoek een inleiding over „De gemeenten en de woningbouw- en grondpolitiek”.

Op elke inleiding volgde een uitvoerige gedachtenwisseling.

Het waren goede, hoewel vermoeiende dagen.

Jan ter Laan vertolkte bij de laatste gemeenschappelijke maaltijd de gevoelens van dank van alle deelnemers.

De Algemene Vergadering.

De vorige Algemene Vergadering vond plaats te Amsterdam op 2 en 3 December 1933. Op 2 December werden de huishoudelijke zaken afgedaan. 's Avonds sprak W. Drees over „Richtlijnen voor onze gemeentepolitiek in het huidig tijdsgewricht”. In verband met deze inleiding

waren de hoofdbesturen van de C.N.A.B. en de Bond van Overheids-personeel uitgenodigd aanwezig te zijn. Zij hadden aan deze uitnodiging gevolg gegeven. Over deze rede en over die door den voorzitter bij de opening der vergadering gehouden, had een uitvoerige discussie plaats.

Op 3 December sprak S. R. de Miranda voor een volle zaal over „De positie der gemeenten in ons huidig staatsbestel”.

Ook naar aanleiding van deze rede ontspon zich een belangwekkende gedachtenwisseling.

Wetsontwerp de gemeentehuishouding rakende.

Het Partijbestuur benoemde een commissie van vertegenwoordigers van het P.B., de Kamerfractie en onze Vereniging, ter beoordeling van het wetsontwerp betreffende de financiële verhouding tussen het rijk en de gemeenten en van het wetsontwerp ter zake van de gemeentelijke kosten van werkloosheidszorg.

Voor onze Vereniging maakten Ed. Polak, A. W. Michels, M. A. Reinalda en J. Reijnders deel uit van deze commissie.

Haar rapport is in „De Gemeente” van 18 October 1934 gepubliceerd. Een exemplaar van dit nummer werd gezonden aan alle raadsleden, die, helaas, geen abonnée zijn op „De Gemeente”.

Fusie Noord—Holland-Zuid—Noord—Holland-Noord.

Gevolg gevende aan de wens van de vertegenwoordigers van Noord-Holland-Zuid, geuit in de Algemene Vergadering van 2 December 1933, en daartoe door de genoemde vergadering gemachtigd, vond 20 October 1934 de samensmelting plaats van de afdelingen Noord-Holland-Zuid en Noord-Holland-Noord tot één afdeling Noord-Holland.

Tot voorlopig secretaris-penningmeester der nieuwe afdeling werd aangewezen H. v. d. Berg, Purmerend.

Het Informatiebureau.

In het tijdperk 1 Juli 1933—1 Januari 1935 werden door het Informatiebureau 403 aanvragen behandeld en wel betreffende het raadslidmaatschap 32, de raadsvergadering 4, college van B. en W. 4, burgemeester 6, wethouders 2, ambtenaren 40, politieverordening 21, openbare gezondheid en ziekenhuiswezen 12, belastingen 40, gemeente-financiën 20, gemeentebedrijven en -diensten 39, werklozenzorg en maatschappelijk hulpbetoon 56, volkshuisvesting 23, land- en tuinbouw 5, winkelsluiting 4, radio 3, Zondagsrust 6, onderwijs en opvoeding 50, diversen 35. Leider van het Informatiebureau is mr. A. de Roos, Harmoniehof 45 boven, Amsterdam—Zuid.

Nederlandse Arbeiders-Sportbond.

Het is volkomen verklaarbaar, dat de Arbeiders-Sportbond, voor wat het verloop van het ledental betreft, ongeveer hetzelfde beeld geeft als de overige organisaties tot onze beweging behorende. Het ledental van deze bond liep iets terug. Op 1 Januari 1934 telde hij 22.968 leden, adspiranten en Jonge Pieter-Jellen inbegrepen, op 31 Dec. 1934 was dit totaal 20.965.

De leden van de Sportbond kunnen thans deelnemen aan 14 verschillende soorten sport, welke deze organisatie in haar bemoelingen betrokken heeft.

Met de verkoopcentrale „De Brug” kwam een overeenkomst tot stand,

waarbij „De Brug” zich verplichtte als verkoopcentrale ook van de Sportbond op te treden.

Ofschoon het jaarlijkse Pinksterfeest door verschillende omstandigheden niet kon doorgaan, bleek het wel mogelijk districtsgewijs feestelijke bijeenkomsten te organiseren, n.l. in Amsterdam, Deventer, Hoensbroek, Nijmegen, Schiedam, Sneek en Veendam.

Het onroerende bezit van de Sportbond werd vermeerderd, doordat in 1934 in Loosdrecht een eiland groot 8000 M² werd aangekocht met bijbehorend ruim zwembad.

Ook onder de leden van de Sportbond treft onze Partij trouwe werkers aan, die naast interesse voor de sport, niet minder belangstelling tonen voor het werk van onze politieke partij.

S.V.M.V.

De Vereniging leed in het afgelopen jaar een groot verlies door het overlijden van R. Kuyper, nog slechts korte tijd bijzonder hoogleraar aan de rijksuniversiteit in Utrecht. Het curatorium van de bijzondere leerstoel heeft besloten voorlopig geen opvolger in prof. Kuyper's plaats te benoemen.

Het verenigingsjaar 1933/1934 begon met een druk bezochte jaarvergadering, gehouden op 29 October 1933; behandeld werden de prae-adviezen van W. Banning en J. van der Wijk over de gebeurtenissen in Duitsland. Op 28 October, de dag te voren, hielden de secties hun jaarvergaderingen. Dr. P. Klinkenberg sprak in de paedagogische en de wijsgerige sectie over „normbewustzijn en socialistische opvoeding”, dr. W. Banning over „socialisme en opvoeding”. In de medische sectie sprak B. Sajet over „ongevalneurose”; dr. J. G. van Dillen sprak voor de economen, sociologen en historici over „Rusland en het probleem der planhuishouding”. Voor de juridische afdeling behandelde prof. mr. W. A. Bongers op 4 November het onderwerp: „technische gebreken der democratie”.

Op 16 December werd een buitengewone algemene ledenvergadering gehouden, waarin tot stichting van het „documentatiebureau der S.V.M.V.” werd besloten. Als bestuur van dit bureau werden aangewezen A. W. IJzerman als vertegenwoordiger van de Kamerfractie, E. Boekman voor het bestuur van de S.D.A.P. en S. de Wolff voor de S.V.M.V. Met de dagelijkse leiding werd L. J. Kleijn belast. Het werk van dit documentatiebureau is doorkruist door de latere oprichting van het grotere wetenschappelijke bureau der partij.

In de voorjaarsvergadering, 6 Mei 1934 gehouden, hield prof. dr. Mennicke een lezing over „de sociale psychologie van het socialisme”.

Het ledental der Vereniging bleef nagenoeg gelijk. Het secretariaat der S.V.M.V. ging in het verenigingsjaar 1934/1935 over van S. de Wolff in handen van L. J. Kleijn.

Algemene Raad uit S.D.A.P. en N.V.V.

Het Dagelijks Bestuur van de Algemene Raad vergaderde in 1934 12 maal. De Algemene Raad kwam één keer bijeen.

In de plaats van J. W. Matthijsen, die voor het D.B. der Partij bedankte, benoemde het P.B. E. Boekman tot lid van het D.B. van de Algemene Raad.

De ontwikkeling van de verhoudingen in de laatste jaren tussen de

Partij en het Vakverbond heeft er toe geleid, dat de meeste grote acties tezamen werden gevoerd. Vandaar, dat vele der problemen, waarvoor de moderne arbeidersbeweging in de laatste jaren werd gesteld, ook tezamen werden besproken. Een deel van de zaken, waarmee de Algemene Raad zich bezig hield, is dan ook reeds op andere plaatsen in dit verslag gememoreerd. Wij menen daarom hier te kunnen volstaan met een vermelding van die aangelegenheden, waarover te anderer plaatse nog niets bericht is.

Het Secretariaat was van eind September 1933 tot begin October 1934 bij C. Woudenberg, terwijl pg. E. Kupers gedurende die tijd als voorzitter optrad. In October vond weer verwisseling van functies plaats, zodat thans Koos Vorrink voorzitter en S. de la Bella secretaris is.

De actie tegen fascisme en communisme werd weer samen gevoerd, eveneens die voor onze September-demonstraties.

Toen S.A.I. en I.V.V. einde Februari 1934 een beroep deden op de bij deze internationales aangesloten partijen en vakcentrales, tot steun aan de Oostenrijkse slachtoffers, werd besloten tot een gemeenschappelijke inzameling, welke op het bureau van het N.V.V. werd geadminiistreerd. Deze inzameling bracht f 123.393.87 op.

Dit bedrag werd voor bovengenoemd doel aan S.A.I. en I.V.V. gezonden, terwijl een klein bedrag werd besteed voor enkele bijzondere steunverleningen, die echter alleen Oostenrijkse slachtoffers ten goede kwamen.

In opdracht van het D.B. van de Algemene Raad stelden de partijgenoten Kupers en Woudenberg een onderzoek in in Oostenrijk naar de wijze waarop de steunverlening geschiedde, doch bovendien om na te gaan of de beschikbaar gestelde gelden inderdaad de slachtoffers ten goede kwamen.

In de aanvang van het jaar benoemde de Algemene Raad een kleine commissie, bestaande uit de partijgenoten E. Kupers en L. A. Ankum, die tot opdracht kreeg na te gaan, of er op de uitgaven van de A.J.C. nog meer bezuinigingen konden worden aangebracht. Na een ingesteld onderzoek, waarbij van de zijde van het bestuur van de A.J.C. de meest mogelijke medewerking werd verleend, moest deze commissie aan de Algemene Raad rapporteren, dat naar haar oordeel geen bezuinigingen meer waren aan te brengen, welke niet ernstig schade aan het werk van de A.J.C. zouden toebrengen.

Over de actie voor het financieel program werd met de Kamerfractie overleg gepleegd.

Voor het toekennen van subsidies aan verschillende culturele organisaties schakelde men de Culturele Raad in.

Ter ondersteuning van het werk der Ontwapenings-commissie te Genève werd de 10 April 1934 het volgende telegram aan de voorzitter van de ontwapenings-commissie verzonden:

„S.D.A.P. en N.V.V. dringen met klem aan op het treffen van maatregelen in zake ontwapening, ten einde het oorlogsgevaar, dat een bedreiging vormt voor de mensheid en de beschaving, te verminderen.

(w.g.) E. KUPERS, voorzitter.

(w.g.) C. WOUDENBERG, secretaris.”

Toen in de pers de publicaties verschenen over de zwendel in de wapenfabricage in Amerika, besloten Partij en Vakverbond tot het zenden van het hieronder volgende adres op 3 October 1934 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal:

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

De besturen van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij en van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen;

kennis genomen hebbende van de opzienbarende onthullingen over de handelingen en de relaties der particuliere wapenindustrie, waartoe het desbetreffend onderzoek van een Commissie uit de Senaat der Verenigde Staten van Noord-Amerika heeft geleid;

bekend met het feit, dat ook hier te lande door een aantal ondernemingen wapens en munitie worden vervaardigd en handel wordt gedreven in allerlei oorlogsbenodigdheden, en onder de indruk van de aanwijzingen, dat ook in Nederland verbindingen zijn onderhouden met buitenlandse ondernemingen op het gebied van de handel in en de vervaardiging van oorlogsbenodigdheden, welke handelingen uitermate gevaarlijk zijn voor de vrede;

verzoeken Uw Kamer wel te willen bevorderen, dat ook hier te lande een gestreng en onpartijdig onderzoek worde ingesteld naar de handel in en de fabricage van wapens, munitie en andere oorlogsbenodigdheden en dat van de uitkomsten van dat onderzoek een volledig verslag zal worden openbaar gemaakt, op grond waarvan kan worden beoordeeld, welke maatregelen met betrekking tot de particuliere handel in en de particuliere vervaardiging van oorlogstuig aanbeveling verdienen.

Namens de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij:

K. VORRINK, Voorzitter.

C. WOUDEMBERG, Secretaris.

Namens het Nederlands Verbond van Vakverenigingen:

E. KUPERS, Voorzitter.

S. DE LA BELLA, Secretaris.

Amsterdam, 3 October 1934.

Delen wij ten slotte nog mede, dat het Dagelijks Bestuur van de Algemene Raad besloot tot opheffing van het verbod voor de Arbeiderspers tot het plaatsen van advertenties ter aanbeveling van Duitse waren. In de bladen van de Arbeiderspers van 11 September 1934 werd hierover de volgende publicatie opgenomen:

„In de jongste vergadering van het dagelijks bestuur van de Algemene Raad is bericht ingekomen, van het Boycotbureau, dat uit een ingesteld onderzoek is gebleken, dat in andere landen vrijwel algemeen de boycot niet wordt uitgestrekt tot het weren van advertenties voor Duitse waren in de socialistische dagbladen. Men beperkt zich strikt tot de boycot der Duitse waren zelf.

Het dagelijks bestuur van de Algemene Raad heeft er zich daarop van overtuigd, dat tegen de opvatting, die in de hierbedoelde landen omtrent de bedoeling van de boycot bestaat, geen bezwaar wordt gemaakt door de besturen van het I.V.V. en de S.A.I.

Waar het dagelijks bestuur verder van oordeel is, dat het resultaat van de boycot slechts in zeer beperkte mate afhankelijk is van het al of niet opnemen van advertenties — immers het opnemen van advertenties verplicht ons in geen enkel opzicht tot het kopen van Duitse waren — en het voordeel dus niet opweegt tegen de belangrijke financiële nadelen, die uit de weigering van advertenties voortkomen, werd besloten, dat van heden af het verbod van opname van advertenties voor Duitse waren met inbegrip van advertenties voor Duitse films, voor bladen der Arbeiderspers en eventueel voor andere bladen der arbeidersbeweging zal worden opgeheven.”

Indische club.

De voor enkele jaren opgerichte Indische Club, die tot doel had over Indonesische problemen van voorlichting te dienen, werd in het afgelopen jaar opgeheven.

De secretaris-penningmeester van deze club, pg. D. J. A. Westerveld te Haarlem, stortte een kassaldo van f 279.— in de Partijkas.

Zowel voor dit bedrag als voor de aan de Partij bewezen diensten, zeggen wij deze club nog wel dank.

Vertegenwoordigingen.

Het Partijbestuur liet zich bij zeer veel bijeenkomsten vertegenwoordigen.

De Jaarvergadering van de Bond van Soc. Dem. Vrouwenclubs, welke op 24 en 25 Maart 1934 te Zutphen werd gehouden, woonde pg. J. Oudegeest bij.

Het congres van de Bond van Soc. Dem. Studentenclubs, op 24 Maart in het Meenthuis te Blaricum gehouden, werd bijgewoond door pg. E. Boekman.

Het Congres van de C.N.A.B. op 8 en 9 Juni werd door partijgenoot S. R. de Miranda bezocht.

Het Congres van de Bond van Overheidspersoneel op 25 Juni werd door K. Vorrink en C. Woudenberg bijgewoond.

Op het Pinksterfeest van de A.J.C. vertegenwoordigde pg. F. M. Wibaut het Partijbestuur.

Pg. S. R. de Miranda bezocht het internationale congres van de Bakkersgezellenbond op 30 Augustus.

Op het congres van het N.V.V. in zake werkloosheid op 8 en 9 September in Utrecht gehouden, vertegenwoordigden de partijgenoten W. Drees en K. Vorrink de Partij.

De jaarvergadering van de Nationale Bond voor Plaatselijke Keuze op 20 October werd bijgewoond door pg. D. A. van Eck.

De plechtige zitting van de Bondsraad van de A.N.D.B. op 18 November te Amsterdam, ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan dezer organisatie bijeengeroepen, bezochten de partijgenoten W. H. Vliegen en S. R. de Miranda.

Het congres van de A.J.C. op 24 November werd eveneens door pg. S. R. de Miranda bezocht.

Bij de opening van de vijfde cursus van de Arbeiders Kaderschool traden de partijgenoten K. Vorrink en C. Woudenberg op als representanten van het Partijbestuur.

De jaarvergaderingen van de gewesten werden door de volgende Partijbestuurders bezocht:

Friesland	11 November	K. Vorrink
Groningen	18 November	C. Woudenberg
Drente	25 November	E. Boekman
Overijssel	23 December	K. Vorrink
Gelderland	24 en 25 November	W. Drees
Noord-Holland N.	24 en 25 November	J. W. Albarda en K. Vorrink
Noord-Holland Z.	18 November	S. R. de Miranda
Zuid-Holland	18 November	E. Boekman
Noord-Brabant	24 en 25 November	K. Vorrink
Limburg	26 November	C. Woudenberg
Amsterdam	25 November	K. Vorrink
Zeeland	17 en 18 November	W. H. Vliegen

Matteotti-zegel en extra-heffing.

In ons vorige jaarverslag maakten wij melding van het besluit van het Partijbestuur om van de partijgenoten, die tot de beter-gepositueerden kunnen worden gerekend, een extra-heffing voor de Partijkas te

vragen, o.m. tot bekostiging van de uitgaven verbonden aan de steun aan de vele politieke vluchtelingen, doch mede om de buitengewone actie tegen fascisme en communisme te kunnen voortzetten.

Na ons met de afdelingen in verbinding te hebben gesteld, bleek, dat er plm. 1200 partijenoten in aanmerking kwamen om aan de extra-heffing bij te dragen.

Slechts 735 partijenoten bleken tot het brengen van een extra-offer bereid.

De opbrengst hiervan bedroeg netto f 29.529.30.

In verschillende plaatsen werd daarnaast aanvankelijk nog met de Matteottizegel gewerkt. Dit bracht over 1934 een bedrag van f 8.534.92 op.

N.V. Drukkerij en Uitgeversmaatschappij „De Arbeiderspers”.

De directie van de N.V. De Arbeiderspers zond ons het hieronder volgende verslag:

De gewone aandeelhoudersvergadering stelde het dividend over het jaar 1933 wederom vast op 4 pct. en benoemde tot lid van de Raad van Commissarissen der Vennootschap pg. Koos Vorrink in de plaats van pg. J. Oudegeest, die deze functie tegelijk met zijn partijvoorzitterschap neerlegde. Pg. Oudegeest heeft als Gedelegeerd Commissaris voor zijn omvangrijke en waardevolle arbeid de warme dank der Vennootschap verdiend.

De financiële uitkomsten over het jaar 1934 laten zich thans nog niet ten volle overzien. Vast staat, dat ondanks de crisis het bedrijf hecht en veerkrachtig is gebleven. De directie bereidde in 1934 door tal van maatregelen de uitvoering voor van de steeds dringender wordende eis tot *verlaging van de abonnementsprijs* van de Volksbladen en de Voorwaarts, welke één maal per dag verschijnende dagbladen ten opzichte der concurrerende burgerlijke pers in een zware positie stonden wat de prijs betreft, ook al kon de inhoud de vergelijking met trots doorstaan. Prijsverlaging zou echter enige tonnen per jaar vorderen, midden in de crisistijd, terwijl bovendien de boycot van Duitse advertenties, door de beweging opgelegd, zeer grote schade toebracht, die na de opheffing in September nog gevoelig doorwerkte. Ook overigens heeft het advertentiebedrijf reeds zwaar te lijden onder de crisis in het economisch leven, die velen het adverteren onmogelijk maakt.

Door tal van bezuinigingsmaatregelen en het invoeren van een loonsverlaging van 10 pCt voor het personeel, dat voor een groot deel hierbij vrijwillig medewerking verleende, en het tegelijkertijd op touw zetten van een nieuw familieweekblad werden de grondslagen gelegd, waarop de prijsverlaging een feit zou kunnen worden kort na de aanvang van 1935.

De Directie hoopt, dat 1934 zodoende is geworden tot een jaar van krachtige „inwendige” arbeid, die in 1935 tot verdere uitbreiding van de invloedssfeer van de sociaaldemocratische pers zal kunnen leiden.

Onze periodieken „*De Notenkraker*”, „*De Radiogids*”, „*De Socialistische gids*”, „*De Proletarische Vrouw*” en „*Tijd en Taak*” geven geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen. De crisis bevordert de groei uiteraard niet, het aantal lezers, dat zich een abonnement veroorloven kan, blijkt echter gelukkig nog zeer aanzienlijk.

Onze *drukkerijen* zetten de concurrentiestrijd onverzwakt voort en

vergrootten hun cliëntenkring in het bedrijfsleven door het aanbieden van prima drukwerk tegen redelijke prijs. Dit geldt evenzeer voor onze *cliché-afdeling*.

Uitgeverij.

Het aantal uitgaven was als volgt verdeeld:

Soort	1933		1934	
	Aant. uitg.	Totaal oplage	Aant. uitg.	Totaal oplage
Prop. Brochures	14	118000	12	231000
Pop. wet. brochures	5	8000	7	12500
Romans, gedichten	15	96550	9	69200
Toneelwerken	7	7000	3	3000
Kinderboeken	4	12550	5	24300
Pop. wet. boeken	18	25650	15	22150
Kalenders, etc.	3	24000	2	20200
Diversen	16	23950	13	34000
Totaal	82	315700	66	416450

Het aantal intekenaren op de *A.R.B.O.* liep door de economische omstandigheden terug.

Ook van de *Nieuwe Internationale Bibliotheek* onder redactie van Mr. S. Mok, waarvan de derde jaargang verscheen, liep het aantal abonneementen terug, hoewel voor de in de N.I.B. verschenen boeken buiten de abonneementenkring grote belangstelling bestaat.

De *Kleine Cultuur-Bibliotheek*, die in 1934 werd gesticht, bracht vijf deeltjes over beeldende kunst, architectuur, volksmuziek enz. De eerste jaargang had ongeveer 600 abonné's, terwijl de boekjes in de boekhandel zeer veel gevraagd worden.

De oplage van de *Naar Het Lichtkalender* bedroeg 15.700.

Van het *Jaarboekje-1935* dat tezamen met S.D.A.P. en N.V.V. werd uitgegeven, is een oplage van 4500 exemplaren aangemaakt. Jammer is het, dat zelfs deze geringe oplage nog niet geheel uitverkocht is.

Boekhandel.

De verkoop in 1934 in onze 16 filialen mocht, de tijdsomstandigheden in aanmerking genomen, zeer goed worden genoemd. Door de prijsverlagingen der boeken hadden wij met een kleine teruggang in omzetcijfers te maken, maar het *aantal* verkochte boeken steeg sterk. Vooral in de maanden Augustus en September werden grote aantallen schoolboeken geleverd, tot volle tevredenheid van onze klanten.

Het gehele jaar was de vraag naar het goedkope boek zeer groot.

Kantoorboekhandel.

De omzet van de kantoorboekhandel bleef stijgende. Steeds meer instellingen van onze beweging gaan er toe over al hun kantoorartikelen bij het boekenbedrijf van De Arbeiderspers in te kopen.

Het aantal merkartikelen, merk A.P., werd ook dit jaar weer uitgebreid.

De A.P.-boekenkast en het A.P.-schrijfmeubel werden ook in 1934 behoorlijk verkocht, terwijl het werken met de Noropa-taalcursussen

(cursussen Frans, Duits en Engels) op grammofoonplaten resultaten begint op te leveren.

De afdeling Onderhoud Kantoormachines ondervond in dit jaar een grote verbetering.

Vermeld mogen hier nog worden het opstellen van een *borstbeeld van Dr. F. M. Wibaut* in de hal van het hoofdgebouw ter gelegenheid van diens 75-sten verjaardag, de uitwijzing van onzen *Berlijnsen correspondent* uit Duitsland, de deelname aan *twee tentoonstellingen*, n.l. aan die der S.D.A.P. te Amsterdam en aan de Grato, de grote drukkerijtentoonstelling te Utrecht.

Met groot leedwezen moeten wij tenslotte memoreren, dat op 23 November tijdens zijn arbeid onze tekenaar *Albert Funke Küpper* door een ongeval aan zijn familie en aan de beweging werd ontrukkt. De twee plichtsgetrouwe typografen *Johannes Jacob Tijssen* en *Leendert de Vries* overleden eveneens in dit verslagjaar.

Het is nog te vroeg in het jaar om over 1935 voorspellingen te doen. De Arbeiderspers belooft echter de beweging, wat zij op haar beurt daarvan vraagt: Activiteit en Paraatheid.

„De Socialistische Gids”.

Ons wetenschappelijk tijdschrift „De Socialistische Gids” handhaafde zich ondanks de crisis goed, hoewel ook hier enige teruggang in het abonnentental valt te constateren.

Op voorstel van de redactie van „De Socialistische Gids” benoemde het Partijbestuur als mede-redacteur pg. H. G. Cannegieter.

De Sociaal-Democraat.

In het afgelopen jaar trad wederom als redacteur van „De Sociaal-Democraat” op pg. E. Boekman.

Als leden der redactie-commissie traden op de partijgenoten Mr. Dr. G. v. d. Bergh, die op aanbeveling van het Partijbestuur op het congres werd gekozen in de plaats van pg. J. Oudegeest, voorts de partijgenoten W. Romijn, K. Vorrink en J. v. d. Wijk.

Hoewel hoofdredactie en redactie-commissie zich inspannen om de inhoud van dit blad zo aantrekkelijk en interessant mogelijk te maken, kon toch geen stijgende belangstelling er voor worden geconstateerd, daar het aantal abonne's stelselmatig achteruit loopt. Het opmerkelijke is, dat de belangstelling blijkbaar groter is in de kring onzer tegenstanders dan in die der Partij.

Wij geloven echter, dat ook voor de teruggang van het abonnentental in deze de slechte economische toestand der arbeidersklasse als oorzaak moet worden aangemerkt.

Bemoeiingen met de landbouw.

Onmiddellijk na het vorig congres bereikten het Partijbestuur verzoeken maatregelen te willen treffen tegen een drietal partijgenoten, n.l. Van Arkel, Groenveld en Roosenschoon, die overgegaan waren tot oprichting van een Algemene Boeren- en Tuinders-Concentratie.

Een delegatie van het Partijbestuur, bestaande uit Vorrink en Woudenberg, had een bespreking met deze partijgenoten. Na zowel schriftelijk als mondeling door bedoelde partijgenoten te zijn ingelicht, bleek,

dat zij volkomen te goeder trouw hadden gehandeld en tot oprichting van de A.B.C. waren overgegaan in overleg met den vorigen partijvoorzitter J. Oudegeest. Enige ruimte bestond er voor misverstand, omdat de A.B.C. sneller tot stand was gekomen dan Oudegeest op grond van de gevoerde besprekingen kon vermoeden.

Bedoelde partijgenoten zien in de Algemene Boeren- en Tuinders-Concentratie een middel om de landbouwende bevolking in anti-kapitalistische richting te beïnvloeden. Hoofdzakelijk de vorm der organisatie gaf aanleiding tot enig misverstand.

Na uitvoerige besprekingen en grondige kennisname van Statuten en reglementen kwam het Partijbestuur tot de conclusie:

1e. dat er geen aanleiding bestond noch in de doelstelling, noch in de organisatievorm, noch in het optreden naar buiten tot nu toe, om tegen de A.B.C. en de partijgenoten, die de leiding dezer organisatie in handen hebben, op te treden;

2e. dat er geen aanleiding bestaat om het verzoek van de leidende partijgenoten in deze organisatie, n.l. een houding van welwillende neutraliteit aan te nemen, af te wijzen.

Het Partijbestuur riep eind October een aantal partijgenoten-landbouwdeskundigen bijeen, ten einde de mogelijkheid te bespreken om te komen tot een plan van actie onder de boeren en tuinders.

Na uitvoerige besprekingen, waarin van verschillende kanten allerlei denkbeelden naar voren gebracht werden en waarin onder meer werd aangedrongen op het aanstellen van een bezoldigde kracht, speciaal voor de propaganda op het platteland, werd een kleine commissie gevormd, die een actueel plan voor de propaganda zou samenstellen.

In de vergadering met deze commissie was het Partijbestuur genoodzaakt het denkbeeld om een bezoldigde propagandist voor het platteland aan te stellen, om financiële redenen af te wijzen.

Het propaganda-plan kan binnenkort worden tegemoet gezien.

In de maand November bereikte het Partijbestuur van de vereniging Nationale Bond „Landbouw en Maatschappij” een verzoek om een onderhoud.

Op Vrijdag 7 December vond een bespreking plaats, waarin de vertegenwoordigers van genoemde organisatie gelegenheid hadden hun denkbeelden te ontvouwen ten aanzien van de wijze, waarop zij menen dat een einde aan de crisistoestand kan worden gemaakt, zowel voor wat de landbouw betreft als voor de algemeen economische toestand.

Een zeer geanimeerde discussie volgde, waarbij de verschillende standpunten aan elkander werden getoetst.

Tot bepaalde overeenkomsten leidde deze bespreking niet. Het is ongetwijfeld nuttig geweest dat in deze bespreking de partijleiding in nader contact is gekomen met de leiders van „Landbouw en Maatschappij”.

De mogelijkheid van verder overleg over het zo bij uitstek moeilijke agrarische probleem werd van beide kanten opengelaten.

Internationale betrekkingen.

In het afgelopen jaar waren onze vertegenwoordigers in de Executieve van de S.A.I. de partijgenoten J. W. Albarda en F. M. Wibaut.

Pg. Albarda was daarenboven lid van het Bureau der S.A.I.

Voor de werkzaamheden van onze delegatie in de S.A.I. verwijzen wij naar het hierbij gevoegde verslag.

De Partij ontving een uitnodiging tot bijwoning van het congres van de Belgische Werklieden Partij, dat echter, evenals het congres van onze Partij, op de Paasdagen van 1934 werd gehouden, zodat geen afvaardiging kon worden gezonden.

Een uitnodiging ontving de Partij tot bijwoning van het congres der Hongaarse Partij, dat in de aanvang van Februari 1935 zou plaats hebben.

Het Partijbestuur besloot tot het zenden van een afgevaardigde naar dit congres, ten einde de internationale verbinding met onze zusterpartijen te versterken. Hiervoor werd aangewezen pg. C. Woudenberg. Door verschillende omstandigheden heeft het bedoelde congres echter nog niet plaats gehad.

Brochureverkoop

De verkoop van partijbrochures was in het afgelopen jaar niet schitterend. Van een aantal van 231902 in 1933 liep het terug tot 97810 in 1934. Een opmerkelijk verschijnsel is, dat over hetzelfde tijdvak de brochure-omzet van de Arbeiderspers steeg van 118000 tot 231000. In de totaal-omzet van de Partij en de Arbeiderspers is niet veel verandering gekomen, vooral als men daarbij in 'toog houdt, dat de buracprops eveneens circa 140000 brochures verkochten.

Het komt ons echter voor, dat de verkoop onzer geschriften nog beduidend kan worden vergroot, wanneer men in elke afdeling de colportage zeer goed organiseert en stelselmatig doorvoert.

Een overzicht van de afgenomen brochures vindt men in bijlage F.

Adviezen en beslissingen van het Partijbestuur.

Naar aanleiding van de geslaagde Pelikaan-vlucht aan het einde van het jaar 1933, werd in ons land overgegaan tot de oprichting van een Nationaal Luchtvaartfonds. Een aantal partijgenoten uit verschillende delen van het land werden uitgenodigd om in de plaatselijke comité's zitting te nemen. Zij wendden zich tot het Partijbestuur met het verzoek te willen adviseren, welke houding ten aanzien hiervan door hen moest worden aangenomen.

Het Partijbestuur stelde zich op het standpunt, dat er geen reden was om deze uitnodigingen principieel af te wijzen, indien het streven dezer comité's zich bepaalde tot de bevordering van het burgerlijke vliegverkeer. Zou echter blijken, dat er nationalistische of militaristische bedoelingen voorzaten, dan zouden onze partijgenoten goed doen zich terug te trekken.

In zijn vergadering van 17 Maart behandelde het Partijbestuur een verzoek om advies van een afdeling, welke uitgenodigd was zitting te nemen in een algemeen plaatselijk comité ter bestrijding van het fascisme. Het Partijbestuur antwoordde hierop, dat hiertegen geen principiële bezwaren bestonden, indien zodanig comité zich bewoog buiten de sfeer der politieke groeperingen. Daarom ontraadde het Partijbestuur deze afdeling ook zich officieel in het comité te laten vertegenwoordigen.

Enige malen werd het Partijbestuur in de loop van het jaar uitgenodigd tot het vormen van een eenheidsfront met de communisten,

voor een gezamenlijke actie met de Rode Hulp tegen het fascisme, etc.

Al deze verzoeken werden door het Partijbestuur in overeenstemming met de houding, welke onze vertegenwoordigers in de S.A.I. ten aanzien van het eenheidsfront na overleg met het P.B. aannamen, afgewezen.

In de loop van het jaar herinnerde het Partijbestuur er bovendien nog eens aan, dat de V.V.S.U. een mantel-organisatie van de Communistische Partij is, waarvan het lidmaatschap niet verenigbaar is met dat der Partij.

Ten aanzien van de van communistische zijde ingezette actie tot het verkrijgen van amnestie voor de veroordeelde schepelingen van „De Zeven Provinciën” besloot het Partijbestuur, dat onze Partij hieraan geen medewerking zou verlenen, omdat deze actie niet geacht kon worden in het werkelijke belang van de veroordeelden te zijn.

Aan het einde van het jaar bereikten het Partijbestuur mededelingen, waaruit bleek, dat in verschillende gemeenten commissies werden opgericht tot bescherming van de bevolking tegen lucht- en gasaanvallen. Ook leden van de Partij werden uitgenodigd in deze commissies zitting te nemen.

Naar aanleiding daarvan stelde het Partijbestuur nog eens vast, dat de Partij niet principieel behoeft te staan tegenover maatregelen ter bescherming van de bevolking. Deze beschermingsmaatregelen dienen echter van de burgerlijke overheid uit te gaan. Het Partijbestuur achtte het niet gewenst, dat partijgenoten in particuliere comité's voor dit doel zitting namen. Evenmin vond het Partijbestuur het nodig, dat partijgenoten deelnemen aan anti-luchtbeschermingscomité's.

Eind Januari 1935 ontving het Partijbestuur de mededeling, dat enkele partijgenoten, woonachtig in verschillende plaatsen, persoonlijk waren uitgenodigd, ook wel de Partijafdeling, om zitting te nemen in of deel te nemen aan het vormen van comité's tot het stichten van een Nationaal Tuberculose steunfonds, ten behoeve van on- en minvermogenen ter herdenking van de nagedachtenis van wijlen Koningin Emma.

Hieromtrent werd het Partijbestuur om advies gevraagd. Het Partijbestuur was van oordeel, dat het niet op de weg van een politieke partij licht zich in dergelijke comité's te doen vertegenwoordigen. Het was echter van mening, dat het partijgenoten volkomen vrij staat individueel in deze comité's zitting te nemen.

Ter gelegenheid van de ernstige ongeregelheden welke begin Juli 1934 in Amsterdam plaats vonden, publiceerde het Partijbestuur de volgende verklaring:

„Het Partijbestuur der S.D.A.P. nam in zijn vergadering van heden met grote bezorgdheid kennis van de ongeregelheden te Amsterdam en enkele andere plaatsen, die reeds bloedige offers hebben geëist.

Het stelt vast, dat de hardvochtige bezuinigings-politiek der regering tegenover de arbeidersklasse, zoals die het sterkst tot uiting komt in de verlaging van de werklozensteun, de voedingsbodem vormt voor een stemming van verbittering en wanhoop voor de slachtoffers van de crisis.

De S.D.A.P. en de sociaal-democratische Kamer- en raadsfracties hebben in het verleden, in samenwerking met de moderne vakbeweging, niets nagelaten en zullen ook in de toekomst niets nalaten om de nood en de verkommering der arbeidersklasse voor het front der openbare mening als een schande van het maatschappelijk stelsel te brandmerken. Zij hebben de regering gewezen en zullen haar blijven wijzen op haar verantwoordelijkheid voor haar kapitalistische politiek. Zij hebben geijverd en zullen blijven ijveren voor hun praktische voorstellen, waardoor de nood der massa's kan worden gelenigd.

Het Partijbestuur stelt vast, dat een stelselmatige ophitsingspropaganda van de

zijde der communisten en andere zogenaamde revolutionnaire groepen onder de zwaarst getroffen en er op gericht is deze in een volkomen vooruitzichtloze agitatie te betrekken, die straatstenen stelt tegenover revolvers, karabijnen en machinegeweren der overheidsorganen. Terwijl de communistische leiders verre blijven van de gevaarlijke plaatsen, kleurt het nutteloos vergoten arbeidersbloed de straten van de proletariëerswijken.

Het Partijbestuur der S.D.A.P. bekrachtigd zijn onverbreekelijke solidariteit met alle slachtoffers der kapitalistische crisis, wier belangen de S.D.A.P. onverzwakt, tezamen met de moderne vakbeweging, in een voortdurende actie tegen de regering en haar politiek blijft bevorderen.

Maar het roept alle arbeiders met de meeste klem op, zich niet mede te laten selen op de weg van het bloedige avontuur, waarvan ieder met nuchter verstand het roemloze en bittere einde kan voorzien.

Slechts de zwartste reactie, het hardvochtigst scherpstijpersdom kan bij deze strijd-methode winnen. Arbeiders van Nederland, er is geen andere weg om uw eigen lot in handen te kunnen nemen dan de oude beproefde weg der georganiseerde machtsvorming. De weg waarop thans een deel der Nederlandse arbeidersklasse zich dreigt te laten drijven, voert onverbiddelijk naar de vernietiging van de democratische rechten en vrijheden".

Personalia.

Ook in het jaar 1934 ontvielen ons zeer veel trouwe werkers.

Naast de vele ongenoemden vermelden wij hier in de eerste plaats p.g. J. H. Schaper, een der twaalf apostelen, die zijn gehele leven in dienst onzer Partij heeft gesteld.

Deze eenvoudige arbeider, die zich tot een onzer eerste parlementariërs opwerkte stond in hoog aanzien in onze Partij, doch niet minder bij onze tegenstanders; hij bleef steeds zichzelf gelijk in eenvoud en onbaatzuchtigheid.

Naast hem vermelden wij A. S. de Levita. Vooral vóór de oprichting onzer Partij en onmiddellijk daarna was hij een van de scherpzinnigste debaters, die onze Partij naar buiten op grote vergaderingen verdedigde. Vooral onder de ouderen verwierf hij grote bekendheid. Door verschillende omstandigheden bereikte hij niet de positie in onze beweging, die velen in de aanvang van zijn optreden voor hem hadden verwacht.

Noemen wij tenslotte nog p.g. G. J. A. Smit Jr., die vele jaren voorzitter was van „De Algemene" en die een aantal jaren een voorname plaats in de Amsterdamse gemeenteraad innam.

Nu onze Partij zelf reeds haar veertig-jarig jubileum vierde, neemt het aantal personen, afdelingen en andere instanties tot onze beweging behorend, die eveneens een belangrijke datum te herdenken hebben, toe. Dit aantal wordt zo groot, dat het voor ons onmogelijk wordt al deze gebeurtenissen in ons jaarverslag te memoreren.

Secretariaat.

In de personeelverhouding van het secretariaat kwam enige wijziging, doordat een der oudste krachten mevr. Callaert—de Witt, wegens verhuizing naar elders ontslag aanvraag, hetgeen eervol werd verleend. In de vacature werd door opschuiving voorzien. De personeelsterkte werd aangevuld door aanstelling van een jongste bediende.

In overleg met „De Algemene" werden met ingang van 1 Januari 1935 de salarissen met 8 pct. verlaagd.

Wij menen goed te doen er hier nog eens de aandacht op te vestigen, dat door het secretariaat van de Partij de administraties worden gevoerd van de Partij, de Bond van Soc. Dem. Vrouwenclubs, de Arbeiders

Kaderschool, Persindo en het Wetenschappelijk Bureau en dat verder in hoofdzaak alle administratieve arbeid, zoals het vermenigvuldigen van rapporten, het convoceren en notuleren van vergaderingen voor vele commissies, door het personeel van het secretariaat wordt verricht.

Het ordenen van het oude archief vindt verdere voortgang.

Slotwoord.

Ook het jaar 1934 was moeilijk. Onze politieke tegenstanders van uiterst links tot uiterst rechts bestrijden ons op een wijze als nimmer te voren. Desondanks heeft de Partij in het afgelopen jaar haar positie gehandhaafd en haar eigen sociaal-democratisch standpunt onder de massa van het Nederlandse volk gebracht.

De berichten, welke ons bij het schrijven van dit verslag omtrent de toetreding tot de Partij, de omzet van „Vrijheid, Arbeid, Brood”, de abonneertwinst op onze pers en het succes met het geïllustreerde blad „Wij” bereiken, geven ons de overtuiging, dat onze Partij ongeschokt staat te midden van de branding en een frisse verkiezingscampagne tegemoet gaat. Van vooruitgang kan weer worden gesproken, zodat wij voor 1935 de beste verwachtingen mogen hebben.

BIJLAGE A

BELOOP AANTAL AFDELINGEN IN DE FEDERATIES

GEWESTEN	PER 31 DECEMBER														
	1910	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Friesland.....	58	97	101	100	95	97	99	100	102	104	103	104	105	120	120
Groningen	20	72	71	68	69	66	70	75	75	77	79	81	79	80	80
Drente	7	43	49	51	45	45	43	47	48	50	49	58	61	64	62
Overijssel	19	35	40	40	40	45	42	39	43	48	45	47	53	54	51
Gelderland	24	56	51	61	60	60	60	58	60	68	68	76	76	80	83
Utrecht	4	19	21	22	20	21	22	22	22	23	25	26	26	29	28
Noord-Holland Noord	26	56	63	62	64	61	61	57	58	62	62	72	75	78	75
Noord-Holland Zuid.....	—	27	31	31	29	31	30	30	29	30	30	33	33	31	32
Amsterdam.....	9	9	9	10	11	11	11	11	11	11	11	11	13	13	13
Rotterdam	6	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	10	11
Den Haag	4	3	3	3	4	4	4	7	7	7	7	9	11	11	11
Zuid-Holland.....	23	81	84	83	84	87	86	85	84	86	90	99	107	119	115
Zeeland	7	17	18	21	20	20	20	22	23	25	30	36	44	47	41
Noord-Brabant	6	12	12	11	14	14	14	15	18	24	25	28	26	30	26
Limburg.....	7	23	21	19	20	20	19	20	20	21	22	22	20	22	17
Totaal...	220	559	583	591	584	591	590	597	609	645	655	711	738	788	765

P.S. Voor het overzicht van het beloop van het aantal afdelingen over de jaren 1911 t/m 1920 verwijzen we naar het congresverslag van 1934.

BIJLAGE B

BELOOP VAN HET LEDENTAL IN 1934

FEDERATIES	31 Dec. 1933	Nieuw inge- schre- ven	Leden uit andere afd. overge- komen	Totaal inge- schre- ven	Ver- huisd	Be- dankt	Afgev. wegens contr. schuld	Geroy- eerd	Over- leden en overige redenen	Totaal afge- schre- ven	Totaal aantal 31 Dec. 1934	Man- nen	Vrou- wen
Friesland	7818	862	173	1035	346	736	40	25	34	1181	7672	5003	2669
Groningen	5634	1178	96	1274	177	642	20	6	12	857	6051	4372	1679
Drente	2269	432	52	484	75	371	44	3	7	500	2253	1763	490
Overijssel	5574	720	1492	2212	1578	731	9	—	20	2338	5448	3755	1693
Gelderland	6249	1026	328	1354	463	929	40	28	19	1479	6124	4485	1639
Utrecht	4749	1000	274	1274	357	877	60	28	3	1325	4698	3222	1476
Noord-Holland Noord	6766	908	129	1037	207	959	55	17	39	1277	6526	4282	2244
Noord-Holland Zuid	5958	738	740	1478	829	1001	26	17	22	1895	5541	3546	1995
Amsterdam	13540	2059	1376	3435	1755	2126	673	1	60	4615	12360	8042	4318
Rotterdam	7374	2950	783	3733	1092	1777	66	4	28	2967	8140	5265	2875
Den Haag	6714	902	1038	1940	1096	1307	36	19	39	2497	6157	3779	2378
Zuid-Holland	10001	1473	170	1643	288	1802	125	11	36	2262	9382	6737	2645
Zeeland	1921	107	8	115	46	390	21	—	5	462	1574	1152	422
Noord-Brabant	1395	312	19	331	42	391	60	1	2	496	1230	936	294
Limburg	1250	253	51	304	80	301	47	3	10	441	1113	802	311
Totaal...	87212	14920	6729	21649	8431	14340	1322	163	336	24592	84269	57141	27128

**ONTWIKKELING VAN HET AANTAL LEDEN
BIJLAGE C SINDS 1895**

1 Januari	Aantal leden	1 Januari	Aantal leden	1 Januari	Aantal leden
1895	700	1909	9504	1923	42047
1896	1000	1910	9980	1924	41230
1897	1500	1911	12582	1925	37894
1898	2100	1912	15667	1926	41221
1899	2500	1913	25708	1927	43196
1900	3200	1914	25609	1928	46169
1901	4000	1915	25642	1929	53395
1902	6500	1916	24018	1930	61162
1903	5600	1917	24893	1931	69263
1904	6000	1918	27093	1932	78920
1905	6816	1919	37628	1933	81914
1906	7471	1920	47870	1934	87212
1907	8423	1921	37412	1935	84269
1908	8748	1922	41472		

BIJLAGE D VERDELING VAN HET AANTAL LEDEN OVER DE VERSCHILLENDE PROVINCIËS

GEWESTEN	PER 30 SEPTEMBER														
	1914	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Friesland	3332	4414	5374	5350	4904	5071	4925	5366	5882	6256	6448	6858	6870	7834	7771
Groningen	1725	3121	3431	3098	2784	2957	2997	3509	3931	4394	5017	5618	5675	5743	6102
Drente	901	1406	2119	1575	1225	1166	1090	1289	1525	1595	1801	2319	2206	2338	2261
Overijssel	1658	2433	2912	2825	2715	3130	3018	3323	3786	4569	4873	5479	5267	5574	5508
Gelderland	1794	3561	4178	4438	3922	3889	3873	4151	4439	4672	5148	5808	5974	6480	6243
Utrecht	800	1794	2142	2035	1936	1985	1987	2222	2497	3085	3324	3820	4151	4863	4855
Noord-Holland Noord	4122	2870	3481	3458	3295	3384	3301	3713	3978	4647	5155	6175	6411	6913	6546
Noord-Holland Zuid	—	1887	2162	2214	2076	2441	2392	2701	3025	3404	3857	4736	4841	6072	5571
Amsterdam	5034	5627	5339	5188	4910	5384	5242	5817	7627	9273	10817	13522	13136	13793	12685
Rotterdam	1646	2670	3069	3138	2750	2821	2922	3524	4398	5175	6001	6166	6768	7605	8149
Den Haag	1668	1753	1904	1862	1892	2412	2524	2967	3793	4132	4725	5711	6113	6815	6292
Zuid-Holland	2345	4238	4727	4595	4013	4514	4640	5382	5754	6605	7188	8259	8859	10299	9600
Zeeland	424	540	620	682	611	688	694	895	1043	1375	1590	1975	2092	2054	1638
Noord-Brabant	278	741	732	659	601	667	629	647	773	1110	1264	1363	1324	1558	1311
Limburg	320	812	746	657	631	757	752	895	944	1000	1154	1343	1286	1273	1142
Totaal...	26047	37867	42936	41774	38265	41266	40986	46401	53395	61292	68362	79152	80973	89214	85674

BIJLAGE E OVERZICHT LEDENTAL 28 GROTE STEDEN TOT OVERIGE DEEL VAN HET LAND

AFDELING	PER 31 DECEMBER															
	1 jan 1934 aant. inw.	1914	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Amsterdam.....	778442	4959	5595	5169	5234	4831	5386	5523	5827	7761	9309	11185	13315	12983	13793	12360
Haarlem	126740	361	496	491	458	457	527	502	789	922	1059	1275	1504	1575	2201	2042
Alkmaar	29596	122	186	213	216	206	235	261	253	291	328	344	414	467	503	504
Zaandam.....	34952	396	554	575	679	706	730	738	810	821	868	1055	1132	1195	1180	1060
Hilversum.....	64893	200	355	392	375	365	455	431	463	555	600	672	845	954	1154	966
Rotterdam.....	587901	1584	3072	3031	3098	2711	2809	3628	3400	4387	5044	5915	6113	6939	7605	8140
Den Haag.....	469168	1631	1766	1863	1899	1898	2465	2585	3058	3908	4130	4815	5750	6163	6815	6157
Leiden	72414	174	532	516	552	469	491	517	528	605	781	907	1015	1003	1036	951
Delft	52139	297	498	439	389	342	366	373	463	497	534	567	650	653	665	566
Dordrecht.....	59008	379	403	427	462	441	573	700	754	760	775	906	1000	1075	1128	1162
Leeuwarden.....	50598	332	716	770	777	723	788	839	847	1099	1128	1238	1326	1320	1421	1288
Groningen.....	111240	495	834	815	815	817	889	872	913	1065	1132	1253	1392	1571	1717	1977
Assen	18693	264	409	372	205	177	226	193	227	277	278	315	352	352	335	301
Zwolle	42007	169	575	580	567	499	583	547	569	705	719	774	771	780	745	810
Enschede.....	51171	268	302	362	372	398	442	441	505	543	577	692	853	726	748	1293
Almelo.....	33832	163	201	204	208	225	263	325	332	360	417	439	566	532	561	557
Hengelo.....	35058	159	147	171	176	169	175	169	240	379	488	504	533	494	544	535
Utrecht	159895	507	855	956	984	945	979	1082	1081	1201	1664	1745	1774	2003	2089	2138
Apeldoorn.....	65179	131	309	313	399	359	372	368	361	360	345	393	381	357	367	439
Amersfoort.....	42818	154	229	242	238	206	215	217	254	355	376	425	458	474	517	482
Arnhem	82367	369	547	887	836	764	741	757	712	781	766	892	990	1034	1284	1248
Nijmegen.....	87808	134	234	283	288	249	247	325	304	340	341	375	401	409	408	382
Zutphen	20498	227	334	349	370	337	387	402	423	478	479	473	548	603	558	570
Deventer.....	37949	116	384	384	364	336	378	375	400	478	478	527	663	640	719	642
Middelburg.....	18485	101	170	177	179	164	185	193	214	285	295	276	310	304	303	285
Den Bosch.....	44615	27	94	121	114	89	108	82	78	97	114	113	116	118	108	90
Eindhoven.....	96866	71	170	174	160	147	160	150	146	190	319	386	375	366	348	380
Maastricht.....	64895	165	196	149	164	184	204	224	222	254	318	300	390	342	345	294
Totaal...	3339227	14052	20163	20425	20578	19214	21279	22819	24173	29754	33662	38761	43937	45432	49197	47619
In procenten	40	55	49	49	50	51	52	52	52	55	55	56	56	55	56	56
Totaal ledental der Partij Het Rijk.....	8290389	25642	41472	42047	41230	37894	41221	43196	46169	54319	61162	69263	78920	81914	87212	84269

*) Voor de cijfers der jaren 1915 tot 1920 verwijzen wij naar het jaarverslag 1933.

BIJLAGE F

BROCHUREVERKOOP 1934

GEWEST	Kerstbrochure A. B. K. 1933	Landbouwwraagstuk Tweede Kamer W. v. d. Sluis	Recht op van lijf, Recht op van ziel Dr. W. Banning 1933	Kapitaal en Volksbelang W. H. Vliegden	Een woord aan de kleine boeren enz P. Hiemstra	Bevrijding van het landbouwbedrijf C. F. M. Roozemaarsch	Doel en wezen der S. D. A. P. Mr. H. B. Wierd Beckman	Meibrochure A. Pleyeler	Waarom is de zorg voor de werklozen Rijkszaak? S. R. de Miranda	Kerstbrochure K. Vorrink 1934	Diverse oude brochures	Congresverslag
Friesland	253	1198	155	919	1949	799	586	1262	380	1735	—	19
Groningen	111	605	160	870	642	493	923	880	806	1130	125	22
Drente	75	435	20	662	752	602	149	605	105	315	—	9
Overijssel	15	300	350	675	800	430	324	775	450	1110	—	15
Gelderland	90	286	60	763	923	793	512	1228	650	1115	—	34
Utrecht	—	55	—	2400	150	150	930	1475	835	1330	—	16
Noord-Holland-N.	104	134	105	1785	945	685	531	1560	750	680	—	21
Noord-Holland-Z.	25	50	35	1910	460	365	540	765	645	1370	125	17
Zuid-Holland	150	150	300	1856	936	656	825	1590	918	2070	—	33
Zeeland	10	10	—	3825	5075	80	181	255	100	180	—	4
Noord-Brabant ...	85	—	—	145	145	145	157	395	260	285	—	6
Limburg	—	10	25	1135	198	148	161	155	185	300	—	3
Amsterdam	10	25	—	—	—	—	1610	1725	1250	2000	—	22
Den Haag	10	—	25	—	—	—	570	400	550	1450	—	7
Rotterdam	—	—	—	—	—	—	1000	1230	900	1225	15	19
Diversen	155	100	155	1185	810	1020	2615	750	1050	300	—	83
Totaal...	1093	3358	1390	18130	13785	6366	11614	15050	9834	16595	265	330

BALANS VAN DE PARTIJKAS DER S.D.A.P. PER 31 DECEMBER 1934.

Bezittingen:

1. Kassa	f 2.096.34	
2. Postchèque en girodienst ...	„ 3.274.14	
3. Twentsche Bank	„ 386.98	
		f 5.757.46
4. Effecten	„ 94.464.37	
5. Voorschotten u/g	„ 6.514.58	
6. Afdelingen en Gewesten	„ 22.010.27	
7. Meubilair	„ 4.195.05	
8. Diverse drukwerken	„ 150.—	
9. Interest	„ 8.800.—	
10. N.V. Mij. tot Expl. en Adm. van Verenigingsgebouwen ...	f 27.581.67	
Af: Verlies 1934	„ 1.317.50	
		„ 26.264.17
11. Onkosten vooruit betaald	„ 1.946.69	
12. De Soc.-Democraat (nog te ontvangen)	„ 281.65	
13. Debiteuren	„ 632.39	
		f 171.016.63

Schulden:

1. Crediteuren	f 36.680.45	
2. Leningen o/g	„ 40.000.—	
3. 5½ % Obligatielening 1928.		
Saldo 1 Januari 1934	f 74.500.—	
Uitgeloot	f 9.000.—	
Ingelost	„ 3.500.—	
		„ 12.500.—
		f 62.000.—
Obligaties in portefeuille	„ 41.000.—	
		„ 21.000.—
4. Onkosten nog te betalen	„ 13.842.43	
5. Interest Obligatielening	„ 577.50	
6. Reserve dubieuze vorderingen	„ 3.049.72	
7. Extra Heffing 1934 (overschot)	„ 10.124.89	
8. Kapitaalrekening.		
Stand 1 Januari 1934	f 50.713.35	
Vermindering 1934	„ 4.971.71	
		„ 45.741.64
		f 171.016.63

TOELICHTING BALANSPOSTEN.

Bezittingen:

1. In kas op 31 December 1934.
2. Ons tegoed bij de Postchèque- en Girodienst per 31 December 1934
3. Ons tegoed bij de Twentsche Bank per 31 December 1934.
4. Boekwaarde per 31 December 1934.

Volgens onderstaande specificatie:

Het aandelenkapitaal van N.V. „Voorwaarts” nominaal f 10.000.—	
boekwaarde	f 23.500.—
Het aandelenkapitaal van N.V. „Vooruitgang” nominaal f 75.000.—	
boekwaarde	„ 57.000.—
Het aandelenkapitaal van N.V. „Ontwikkeling” nominaal f 5.000.—	
boekwaarde	„ 10.500.—
Aandelen N.V. „De Arbeiderspers” nominaal f 2.000.— boekwaarde	„ 2.090.—
4½ % Obligatie N.V. „Vooruitgang” ten laste N.V. „De Arbeiderspers”	„ 100.—
Twee 5 % obligaties Coöp. „Samenwerking” A'dam f 100.— en f 50.—	„ 150.—
3 Aandelen „Eigen Gebouw” Holwerd elk f 10.—	„ 30.—
Aandelen „Mij. tot Exploitatie en Administratie van Verenigingsgebouwen”, groot f 10.000.— waarop gestort	„ 1.000.—
Restant effecten uit de nalatenschap Cohen; getaxeerde waarde	„ 94.37
	f 94.464.37

5. Restant van lening H. v. d. Ploeg, Heerlen	f 1.300.—
S.A.I. inzake Oslo-conferentie	„ 49.—
Restant lening te E.	„ 240.63
Neutrale Volksschool te Heerlen	„ 862.68
Voorschot onder verband van polis levensverzekering	„ 846.04
Federatie Velsen	„ 2.200.—
Lening te T.	„ 300.—
Diverse personen	„ 716.23
	f 6.514.58

6. Schuld van afdelingen voor contributiezegels, diplomaboekjes en brochures.
 7. Waarde meubilair na afschrijving.
 8. Voorraad diplomaboekjes en kas- en contributieboeken.
 9. Nog te ontvangen dividend Partij-ondernemingen, geschat op 4 % over het in de N.V. „De Arbeiderspers” belegde obligatiekapitaal.
 10. Door ons verstrekt bedrijfskapitaal voor de N.V. „Mij. tot Exploitatie en Administratie van Verenigingsgebouwen, waarmede wij in rekening-courant-verhouding staan
	f 26.264.17
11. Drukkosten contributiezegels en -kaarten
	f 1.809.76
Bond van S.D.S.C. (subsidie 1935)	„ 136.93
	f 1.946.69
12. Nog te ontvangen voor colportagenummers en achterstallig abonnementsgeld
	„ 464.35
Vooruit betaald abonnementsgeld	„ 182.70
	f 281.65
13. Te vorderen van N.V.V.
	f 632.39

Schulden:

1. N.V. „De Arbeiderspers“	f	36.680.45
2. Geleend 1931 van de Alg. Ned. Bond van Meubelmakers en Behangers à 4½ % 's jaars	f	20.000.—
Hiervan afgelost 1931—1934	„	4.000.—
	f	16.000.—
Geleend 1931 van de Alg. Ned. Bond van Pers. in Over- heidsdienst à 4 % 's jaars	f	30.000.—
Hiervan afgelost 1931—1934	„	6.000.—
	„	24.000.—
Totaal	f	40.000.—
3. 5½ % Obligatierekening 1928	f	100.000.—
Uitgeloot 1929—1934	f	34.000.—
Ingelost 1933 en 1934	f	4.000.—
	„	38.000.—
	f	62.000.—
In portefeuille	„	41.000.—
	f	21.000.—
4. Bestaat uit:		
Subsidie Bond S.D.V.C.	f	2.250.—
Onkosten Kamerfracties	„	57.66
Contributie Soz. Arb. Internationale	„	9.127.—
Belastingen	„	107.10
Onkosten Alg. Raad	„	3.—
„ Commissie ter bestudering Politieke systemen	„	1.30
Bur. v. Arbeidsrecht Limburg	„	1.600.—
Onkosten Commissie Duijs	„	6.52
„ Partijraad	„	26.—
„ Partijbestuur	„	25.40
„ Comm. samenst. Program Raadsverk.	„	1.—
Salaris bestuurder	„	153.85
Premie Ziektewet	„	300.—
Cadeau S.D.V.C. (1933)	„	183.60
	f	13.842.43
5. Nog verschuldigd ½ jaar rente à 5½ % over f 21.000.—.		
6. Stand der reserve op 1 Januari 1934	f	3.105.43
Afgeschreven posten	„	1.055.71
	f	2.049.72
verhoogd met	„	1.000.—
	f	3.049.72
7. Opbrengst Extra Heffing 1934 per 31 December 1934	f	29.970.77
Drukkosten	f	150.31
Salaris noodhulp	„	286.16
	„	436.47
	f	29.534.30
af: i/z. bijz. uitgaven (zie Verlies- en winstrekening 29)	„	19.409.41
	f	10.124.89

VERLIES- EN WINSTREKENING VAN DE PARTIJKAS DER S.D.A.P. OVER 1934

Verliezen:

1. Kantoorhuur en Belasting	f	5.872.76
2. Kosten Congres	"	7.246.89
3. Vergaderingen Partijbestuur	"	1.166.10
4. Kosten Bureau- en kantoorbehoeften ..	"	3.956.91
5. Salarissen bestuurders	"	15.519.19
6. Kosten bestuurders	"	2.607.88
7. Abonnementen secretarissen Gewesten ..	"	124.27
8. Salarissen personeel	"	23.199.88
9. Porti, telegrammen en telefoon	"	5.038.95
10. Kosten archief en bibliotheek	"	1.644.97
11. Kosten „Correspondentieblad" en Mededeelingen voor de Vrouwenpropaganda"...	"	531.86
12. Kosten internationale congressen en bijeenkomsten	"	1.413.60
13. Kosten Partijraad	"	2.456.31
14. Actie en propaganda	"	35.329.64
15. Subsidies	"	5.250.—
16. Buitengewone subsidies	"	18.502.95
17. Kosten Kamerfracties	"	229.71
18. Kosten Partijcommissies	"	2.821.33
19. Contributies	"	6.219.56
20. Afschrijving meubilair	"	1.000.—
21. Afschrijving schuld opgeheven afd.	"	226.91
22. Reserve dubieuze vorderingen	"	1.000.—
23. Pensioenpremies	"	3.560.10
24. De „Sociaal-Democraat"	"	941.61
25. Wetenschappelijk bureau	"	2.114.74
26. Kosten tentoonstelling en 40-j. bestaan ..	"	2.945.70
27. Diversen	"	2.482.99
28. Nadelig saldo 1934 Mij. tot Exploit. en Admin. van Verenigingsgebouwen	"	1.317.50
29. Ondersteuning polit. vluchtelingen	f	10.300.26
Af: Opbrengst		
Matteotti-zegels ..		8.354.92
	f	1.945.34
Ons deel tekort Sept.-Dem.ies ..	"	4.224.65
Restant kosten Freie Presse ..	"	1.860.68
Kosten i.z. Spansier	"	412.35
Ons deel kosten Comm. van 5 ..	"	10.966.39
	"	19.409.41

f 174.131.72

Winsten:

1. Contributie afdelingen	f	121.705.11
2. Contributie verspreide leden ..	"	30.60
3. Diverse drukwerken	"	407.75
4. Bijzondere inkomsten	"	12.172.44
5. Interest	"	15.434.70
6. Geput uit „Extra Heffing 1934"	"	19.409.41
7. Nadelig saldo	"	4.971.71

f 174.131.72

TOELICHTING VERLIES- EN WINSTREKERING 31 DECEMBER 1934.

Verliezen:

1. Huur	f	4.500.—	
Personele belasting	"	1.288.76	
Belasting Dode Hand	"	84.—	
			<u>f 5.872.76</u>
2. De kosten van het Paascongres bestaan uit:			
Drukwerk	f	3.718.38	
Af: Opbrengst verslag	"	412.—	
			<u>f 3.306.38</u>
Zaalhuur	"	520.50	
Reiskosten afgevaardigden	"	1.901.45	
Reis- en verblijfkosten P.B., afgev. gewesten, Kamerfrac-			
ties en Contrôle-commissie	"	1.188.05	
Congrescommissies	"	167.96	
Personeel en voorbereiding	"	162.55	
			<u>f 7.246.89</u>
3. Kosten van vergaderingen van het Partijbestuur, vertegenwoordiging op afde-			
lings- en gewestelijke bijeenkomsten en op vergaderingen van andere organisaties			
in Nederland.			
4. Kosten van kantoorbehoeften, reparaties machines en consumptiekosten be-			
stuurdurs en personeel.			
5. Salaris J. Oudegeest (3 maanden)	f	1.500.—	
" Mr. E. Ribbius Peletier	"	4.000.—	
" K. Vorrink (9 maanden)	"	4.050.—	
" C. Woudenberg	"	5.400.—	
Vacantietoelagen	"	569.19	
			<u>f 15.519.19</u>
6. Reis- en verblijfkosten	f	1.545.98	
Spoorwegabonnementen	"	1.061.90	
			<u>f 2.607.88</u>
7. Voor abonnementen op tijdschriften enz. van Gewestelijke secretarissen.			
8. Salarissen kantoorpersoneel, zegels Invaliditeitswet, premie Ziekte wet en vacan-			
tietoelagen.			
9. Voor porti, telegrammen en telefoon.			
10. Salaris archivaris benevens onkosten diverse abonnementen en boeken.			
11. Druk- en expeditiekosten van „Het Correspondentieblad" en van de „Mededelin-			
gen voor de Vrouwenpropaganda", verminderd met opbrengst extra abonnementen.			
12. Bijeenkomsten te Brussel, Kopenhagen, Parijs en Praag.			
13. Kosten drie vergaderingen.			
14. Salarissen propagandisten, toelage aan vier gewestelijke secretarissen f 21.995.32			
Subsidies aan Gewesten:			
Drente	f	500.—	
Friesland (i.z. verkiezingen Heerenveen)	"	150.—	
Gelderland	"	375.—	
Limburg	"	975.—	
Noord-Brabant	"	700.—	
Zeeland	"	700.—	
			<u>" 3.400.—</u>
Onkosten verkiezingen Enschede	"	3.654.73	
" Februarimaand 1934	"	4.525.44	
" Streekvergaderingen	"	893.42	
" Radio-uitzendingen	"	169.—	
" Vergaderingen met gewestel. en stedel. secretarissen	"	271.35	
" Abonnem. „Het Volk" Werkverschaffingen	"	46.20	
" Rechtskundige adviezen	"	131.50	
" i.z. Afdeling Gouda	"	146.55	
Ons aandeel crisisactie	"	324.69	
Ons aandeel in navordering betoging Antwerpen 1933	"	51.65	
			<u>f 35.609.85</u>

	Transport	f	35.609.85
Af: Voordelig saldo brochureverkoop	f	223.86	
" " verhuur lantaarnplaatjes	"	32.20	
" " verkoop grammofoonplaten	"	24.15	
		"	280.21
		f	35.329.64
15. A.J.C.	f	1.000.—	
Instituut voor Arbeiders-Ontwikkeling	"	2.000.—	
Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs	"	2.250.—	
		f	5.250.—
16. Instituut voor Arb.-Ontw. (winstuitkering „De Centrale”) f 9.500.—			
A.J.C. (winstuitkering „De Centrale”)	"	2.500.—	
Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs i.z. Jaarvergadering	"	349.20	
Vereniging van Soc.-Dem. Raads- en Statenleden	"	2.000.—	
Soc. Ver. tot bevord. van de studie van maatsch. vraagst.	"	2.300.—	
Bond van Soc.-Dem. Studentenclubs	"	353.75	
Bureau van Arbeidsrecht Limburg	"	950.—	
Bond van Arbeiders-Muziekverenigingen	"	400.—	
Bureau voor Kinderbescherming	"	150.—	
		f	18.502.95
17. Kosten van het secretariaat.			
18. <i>Partijcommissies tezamen met N.V.V.:</i>			
Ons aandeel in:			
Commissie Rechtsspraak Arbeidszaken	f	2.62	
Financiële Commissie	"	49.49	
Koloniale Commissie	"	1.035.17	
Commissie Onderw. en culturele belangen Limburg	"	46.90	
Algemene Raad	"	743.01	
Commissie Onderz. A.J.C.—Sluyser	"	12.60	
<i>Zelfstandig:</i>			
Commissie Nieuwe Organen	"	22.25	
Landbouwcommissie	"	395.66	
Herzieningscommissie (nagekomen)	"	17.30	
Commissie tot bestudering van politieke systemen	"	63.20	
" Duijs	"	147.37	
" Centrale Administratie	"	13.—	
" Middenstandsvraagstuk	"	14.65	
" Plan van den Arbeid	"	25.99	
" Program Raadsverkiezingen 1935	"	232.12	
		f	2.821.33
19. Nat. Bond voor Plaatselijke Keuze	f	10.—	
Soz. Arb. Internationale	"	6.209.56	
		f	6.219.56
20. Afschrijving meubilair.			
21. Schuld van opgeheven afdelingen.			
22. Tot versterking van de bestaande reserve.			
23. Kosten pensioenpremies bezold. bestuurders, propagandisten en kantoorpersoneel.			
24. Druk- en expeditiekosten	"	6.112.88	
Medewerking	"	505.73	
Kosten secretariaat en vergoeding redactie	"	1.028.86	
Diversen	"	17.50	
		f	7.664.97
Abonnementsgelden en losse nummerverkoop	f	6.441.71	
Nog te ontvangen	"	464.35	
		f	6.906.06
Af: vooruitbetaald	"	182.70	
		"	6.723.36
		f	941.61
25. Salaris van den leider van het bureau, benevens onkosten abonnementen, houden van besprekingen enz.			

26. Onkosten tentoonstelling	f 1.970.76	
Entrée's	„ 358.12	f 1.612.64
Onkosten Jubileum	f 1.452.06	
Entrée's herdenkingsbijeenkomst	„ 119.—	„ 1.333.06
		f 2.945.70
27. H. J. Wegerif, accountant, honorarium	f 625.—	
Ondersteuning buitenlandse partijgenoten	„ 88.31	
B.U.M.A.	„ 250.—	
Jubilea, bloemen en cadeaux	„ 608.48	
Advertenties	„ 34.90	
Brandassurantie	„ 25.10	
Zegelen obligaties	„ 15.—	
Kosten Commissie van Geschillen	„ 10.20	
Kosten begrafenis J. H. Schaper	„ 513.90	
Proceskosten	„ 295.75	
Kas tekort	„ 16.35	
Winsten:		f 2.482.99

1. Contributie afdelingen.

Door de afdelingen werden afgenomen:

114.372 zegels van 3 cent	f 3.431.16	
263.352 „ „ 5 „	„ 13.167.60	
1.336.097 „ „ 6 „	„ 80.165.82	
1.673.053 „ „ 10 „	„ 167.305.30	
116.735 „ „ 20 „	„ 23.347.—	
97.413 „ „ 30 „	„ 29.223.90	
626.978 werklozenzegels	„ —.—	f 316.640.78

Wij ontvingen terug van vorige jaren:

11.724 zegels van 5 cent	f 586.20	
24.130 „ „ 6 „	„ 1.447.80	
17.901 „ „ 10 „	„ 1.790.10	
9.511 „ „ 20 „	„ 1.902.20	
4.780 „ „ 30 „	„ 1.434.—	
10.781 werklozenzegels	„ —.—	f 7.160.30

Blijft f 309.480.48

Van dit bedrag komt 40 % aan de Partijkas is f 123.792.19

waarvan afgaat drukkosten zegels en kaarten „ 2.087.08

f 121.705.11

2. Afdracht contributie verspreide leden.

3. Winst op diplomaboekjes en kas- en contributieboeken.

4. Winstuitkering „De Centrale”	f 12.000.—	
K. Vorrink (toelage als gedel. commissaris Arb.Pers) ...	„ 166.66	
Van diverse personen	„ 5.78	f 12.172.44

5. Ontvangen dividend van de beleggingsmaatschappijen en van de

aandelen N.V. „De Arbeiderspers”	f 18.033.01	
Nog ontvangen dividend N.V. „De Arbeiderspers” 1932—1933	„ 1.610.66	
Rente bankrekening en diverse coupons	„ 47.60	

Betaald:

5½ % Obligatielening	f 1.190.09	f 19.691.27
Ned. Bond van Personeel in Overheidsdienst	„ 1.200.—	
Alg. Ned. Bond van Meubelmakers en Behangers	„ 765.—	
N.V. „De Arbeiderspers”	„ 1.101.48	„ 4.256.57
		f 15.434.70

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN VAN DE PARTIJKAS DER S.D.A.P. OVER 1935.

Nummers Verlies- en Winstrekening		Geraamd over 1934	Uitkomst over 1934	Geraamd over 1935
	a Baten:			
1	Contributie afdelingen	f 126.000.—	f 121.705.11	f 136.500.—
2	„ verspreide leden	„ 50.—	„ 30.60	„ 30.—
3, 4, 5	Bijzondere inkomsten	„ 17.350.—	„ 28.014.89	„ 16.200.—
6	Extra Heffing	„ 35.000.—	„ 19.409.41	„ —.—
	Extra inzameling 1935	—.—	—.—	„ 12.470.—
		f 178.400.—	„ 169.160.01	f 165.200.—
	b Lasten:			
1	Kantoorhuur en belasting	f 5.600 —	f 5.872.76	f 6.300.—
2	Kosten Congres	„ 9.000.—	„ 7.246.89	„ 7.500.—
3	Vergaderingen Dagelijks Bestuur en Partijbestuur	„ 1.000.—	„ 1.166.10	„ 1.100.—
4	Bureaunkosten en kantoorbehoeften	„ 4.000.—	„ 3.956.91	„ 3.950.—
5	Salarissen bestuurders	„ 15.520.—	„ 15.519.19	„ 14.210.—
6	Kosten bestuurders	„ 2.250.—	„ 2.607.88	„ 2.750.—
8	Salarissen personeel	„ 23.000.—	„ 23.199.88	„ 20.500.—
9	Porti, telegrammen en telefoon	„ 3.750.—	„ 5.038.95	„ 5.000.—
10	Kosten archief en bibliotheek	„ 1.500.—	„ 1.644.97	„ 1.700.—
11	Uitgave „Correspondentieblad” en Mededelingen voor de vrouwenpropaganda	„ 550.—	„ 531.86	„ 500.—
12	Internationale Congressen en bijeenkomsten	„ 2.000.—	„ 1.413.60	„ 1.450.—
13	Kosten Partijraad	„ 2.500.—	„ 2.456.31	„ 2.500.—
7, 14	Actie en Propaganda	„ 26.130.—	„ 35.453.91	„ 35.350.—
15, 16	Subsidies	„ 24.400.—	„ 23.752.95	„ 21.250.—
17, 18	Partijcommissies en Kamerfracties	„ 2.000.—	„ 3.051.04	„ 3.800.—
19	Contributies	„ 6.000.—	„ 6.219.56	„ 6.000.—
20	Meubilair	„ 1.000.—	„ 1.000.—	„ 500.—
23	Pensioenpremies	„ 4.200.—	„ 3.560.10	„ 6.240.—
21, 22, 24, 25, 26, 27, 28	Diversen	„ 9.000.—	„ 11.029.45	„ 12.600.—
29	Bijz. Actie en Propag. en steun aan polit. vluchtelingen Te verwachten uitgaven 1935	„ 35.000.—	„ 19.409.41	„ 12.000.—
	Hiervan is gedekt uit overschot Extra Heffing 1934 (zie balans 7)	f 178.400.—	f 174.131.72	f 165.200.—

TOELICHTING BATEN.

1. Rekening gehouden met een tijdelijke contributieverhoging ingaande 1 Mei 1935 waarbij de contributieklassen van 10 cent, 20 cent en 30 cent per week respectievelijk 1, 3 en 5 cent meer zullen betalen.
2. Begroot volgens ontvangsten 1934.
- 3., 4 en 5 Bestaat uit winstaandeel „De Centrale” (f 12.000.—), winst op diverse drukwerken en interest op obligaties der N.V. „De Arbeiderspers”.
- 6 De hulp aan de politieke vluchtelingen zal ook in 1935 nog niet achterwege kunnen blijven. De actie tegen communisme en fascisme zal het komend jaar weer belangrijke offers van de Partijkas vragen. Hoewel aangenomen kan worden, dat deze actie zal worden vervangen door de propaganda, die gevoerd zal worden bij het gereedkomen van „Het Plan van den Arbeid”, moet er rekening mee worden gehouden dat ook daarvoor en voor de propaganda in het algemeen extra uitgaven zullen nodig zijn. Hiervoor zal in de loop van het jaar op de partijgenoten een beroep worden gedaan.

TOELICHTING LASTEN.

1.	De kantoorhuur voor de ruimte die het secretariaat in gebruik heeft, is verlaagd van f 4.500 tot f 4.000.—. De ruimte in gebruik genomen door het Wetenschappelijk bureau is gehuurd voor f 800.—. De rest van deze post is voor belastingen.	
2.	Kosten Paascongres.	
3.	Begroot volgens uitgaven 1934.	
4.	Begroot volgens kosten 1934.	
5.	Salaris E. Ribbius Peletier	f 3.680.—
	„ K. Vorrink	„ 5.000.—
	„ C. Woudenberg	„ 5.000.—
	Vacantietoeslagen	„ 530.—
		<u>f 14.210.—</u>
6.	Begroting uitgaven 1934.	
8.	Begroot volgens tegenwoordige salarissen.	
9.	Begroot volgens kosten 1934.	
10.	„ „ uitgaven 1934.	
11.	„ „ „ 1934.	
12.	„ „ „ 1934.	
13.	„ als vorig jaar.	
7.	en 14. Onkosten propagandamateriaal, salaris voor de propagandisten en subsidie aan diverse gewesten.	
15.	en 16. Subsidies aan:	
	A.J.C.	f 1.000.—
	Winsttaandeel „De Centrale”	„ 2.500.—
		<u>f 3.500.—</u>
	Instituut voor Arbeidersontwikkeling	f 1.000.—
	Winsttaandeel „De Centrale”	„ 9.500.—
		<u>„ 10.500.—</u>
	S.V.M.V.	„ 1.500.—
	Vereniging van Soc. Dem. Raads- en Statenleden	„ 1.500.—
	Bond van S.D.V.C.	f 2.250.—
	Extra reiskosten jaarvergadering	„ 350.—
		<u>„ 2.600.—</u>
	Bureau voor Arbeidsrecht Limburg	„ 1.000.—
	Bond van Soc. Dem. Studentenclubs	„ 300.—
	Diversen	„ 350.—
		<u>f 21.250.—</u>
17.	en 18. Begroot volgens te verwachten uitgaven.	
19.	Contributie S.A.I. en Bur. voor Plaatselijke Keuze.	
20.	Voor afschrijving.	
23.	Pensioenpremie voor bestuurders, personeel en propagandisten.	
21,	22, 24, 25, 26, 27, en 28. Begroot volgens te verwachten uitgaven.	
29.	Voor steun aan politieke vluchtelingen en voor de actie tegen Communisme en Fascisme (zgn. commissie van 5).	

**N.V. Maatschappij tot exploitatie en administratie van verenigingsgebouwen
gevestigd te Amsterdam.**

BALANS PER 31 DECEMBER 1934.

Aandeelhouders	f 9.000.—	Aandelenkapitaal	f 10.000.—
Huis Tesselschadestraat	„ 84.000.—	Hypotheek o/g	„ 56.000.—
Brandassurantie (vooruitbetaald)	„ 125.—	S.D.A.P.	f 27 581.67
		Nog te verrekenen verlies expl. 1934	„ 1.317.50
			„ 26.264.17
		Huren vooruit ontvangen	„ 370.83
		Interest, nog te betalen	„ 490.—
	f 93.125.—		f 93.125.—

VERLIES- EN WINSTREKENING BOEKJAAR 1934.

Belastingen, schoonmaak, water en licht ...	f 4.652.57	Huren	f 9.429.46
Kosten van verwarming	„ 779.22	Nadelig (te dekken door S.D.A.P.)	„ 1.317.50
Interest hypotheek	„ 3.001.57		
Kosten van onderhoud:			
Betaald	f 1.061.82		
Af: reserve 1 Jan. 1934	„ 248.22		
	„ 813.60		
Afschrijving huis	„ 1.500.—		
	f 10.746.96		f 10.746.96

Jaarverslag van de Bond van Sociaal-Democratische Vrouwenclubs over 1934.

De vrees, verleden jaar aan het einde van ons jaarverslag uitgesproken, dat de aanslagen op de arbeidsvrijheid der vrouw zouden worden voortgezet en zich ook zouden gaan uitstrekken tot de arbeid van de ongehuwde vrouw, is helaas bewaarheid. Dit jaar bracht ons de wet-Marchant, die de gemeenten dwingt de onderwijzeressen bij haar huwelijk te ontslaan en niet te vergeten de z.g. „circulaire de Wilde”, die openlijk de overheidslichamen aanmoedigt zich zoveel mogelijk van vrouwelijke arbeidskrachten, ook van de ongehuwde, te ontdoen.

Daarnaast wordt het in verschillende gemeenten tot praktijk bij voorkomende vacatures geen vrouwen meer aan te stellen dan alleen in wat men de „specifiek vrouwelijke beroepen” pleegt te noemen.

Tegen dit streven om van de crisissomstandigheden gebruik te maken ten einde de vrouw uit de door haar veroverde positie te verdringen, heeft de Bond zich telkens krachtig verzet.

In samenwerking met de Bond van Nederl. Onderwijzers werd op 7 Juli in Den Haag een protestvergadering gehouden tegen het toen aanhangige wetsvoorstel-Marchant tot ontslag van de huwende onderwijzeres.

Organisatie en jaarvergadering.

Het aantal clubs bereikte dit jaar het getal van 200, te samen tellend 12.335 leden, het aantal propaganda-commissies bedraagt 7.

Door de jaarvergadering werd het Hoofdbestuur weer in zijn geheel herkozen.

De jaarvergadering werd op 24 en 25 Maart te Zutphen gehouden. Ook thans was deze vergadering, ondanks de vrij hoge kosten, die het bezoek aan een jaarvergadering voor de clubs meebrengt, zeer goed bezocht. 162 clubs waren aanwezig met 290 afgevaardigden, bovendien woonden 28 gast-afgevaardigden uit 22 partij-afdelingen de vergadering bij. Behalve door de afgevaardigden werd de vergadering door 210 belangstellenden bezocht.

De eerste dag der jaarvergadering werd gewijd aan besprekingen van organisatorische aard, de tweede dag werd besteed aan besprekingen over het onderwerp „Socialistische productie eist wereldvrede”, welke besprekingen werden ingeleid door de partijgenoten Dr. F. M. Wibaut en C. Pothuis—Smit. In een door de vergadering aangenomen motie werd nog eens de nadruk gelegd op onze programeis omtrent nationale ontwapening.

Actie en propaganda.

Ook de Vrouwendag werd gewijd aan de anti-oorlogs-propaganda en in het bijzonder aan de actie tegen de particuliere wapenindustrie. Als leuze werd gesteld: „Tegen oorlogsgevaar het Socialisme”. De Vrouwendag werd wederom in een groot aantal plaatsen gevierd, in bijna alle plaatsen met een openbare vergadering. In totaal hadden 113 vergaderingen plaats, die te samen 20.000 bezoekersters en bezoekers trokken.

Ter opluistering van de Vrouwendag stelde het Hoofdbestuur een tableau beschikbaar, ontworpen door Nellie Voogd en het toneelstukje „Onze Meisjes”, geschreven door Joh. Kuiper.

In de Octobermaand werd door de clubs, aangevuurd door S. Hegt—Van Gelder een grootse actie gevoerd tot vermeerdering van het aantal abonnees op „De Proletarische Vrouw”. Het eiste heel wat volharding in deze moeilijke crisistijd een dergelijke actie te voeren en het feit, dat onze leden er gezamenlijk in slaagden bijna vier duizend nieuwe abonnees te winnen, toont, dat wij over een groot aantal geschoolde en toegewijde propagandisten voor de krant beschikken.

Vergelijkt men het aantal abonnees op 31 December van dit verslagjaar met het aantal op 31 December van het voorgaande jaar, dan blijkt, dat „De Proletarische Vrouw” haar aantal abonnees in dit jaar prachtig op peil heeft weten te houden, en zelfs met 1171 abonnees vooruit is gegaan, iets, wat vermoedelijk niet van veel periodieken kan worden gezegd.

Aan de verkoop van propaganda-geschriftjes werd door bijna alle clubs geregeld aandacht besteed. Er werden door de Bond vier propaganda-geschriftjes uitgegeven, n.l. „Altijd Gij” door A. B. Kleerekoper, „Ontrederde wereld” door H. Verwey—Jonker, „Nu of nooit” door H. Werkhoven—Dijkhuis en een Kerstgeschriftje „Slaat de handen ineen” door M. Gerhard—Brandon.

Van deze geschriftjes werden verkocht:

„Altijd Gij”	37.609 ex.
„Ontrederde wereld”	15.044 „
„Nu of nooit”	19.910 „
„Slaat de handen ineen”	37.200 „
Geschr. in vorige jaren uitgegeven ...	3.018 „

Totaal 112.781 ex.

Bovendien werd tegen St. Nicolaas een plaat uitgegeven met de bedoeling de moeders te waarschuwen tegen het kopen van oorlogsspeelgoed, van welke plaat 2725 stuks werden afgenomen.

In samenwerking met de plaatselijke vakbeweging werd door enige clubs met steun van het Bondsbestuur een vergadering belegd voor vrouwen van werklozen, alwaar pge. A. E. J. de Vries—Bruins als spreker optrad. De vergaderingen slaagden uitstekend, een motie werd aangenomen welke door enige afgevaardigden uit de vergadering aan den Minister van Sociale Zaken persoonlijk zou worden aangeboden en toegelicht. Daar Zijne Excellentie echter verklaarde mondelinge toelichting niet nodig te achten, moest worden volstaan met een toezending der aangenomen motie naar het Ministerie.

Samenwerking met andere organisaties.

Naar aanleiding van de aandrang op de vorige jaarvergadering uitgeoefend ten einde weer te komen tot een V.A.R.A.-vrouwen-uurtje, hadden besprekingen plaats met de V.A.R.A., die tot het resultaat leidden, dat gedurende enige maanden per jaar in samenwerking met de Bond op Woensdagmiddag een vrouwenkwartiertje zal worden uitgezonden.

Op initiatief van de Vereniging voor Vrouwenbelangen en Gelijk Staatsburgerschap is gevormd een Comité tot verdediging van de vrijheid van arbeid voor de vrouw, in welk Comité ook onze Bond zitting heeft genomen.

Onder de auspiciën van Minister Slotemaker de Bruïne werd deze herfst een Werkcomité voor huishoudelijke voorlichting in het leven geroepen. Dit Werkcomité voorzag zich van de hulp van een Adviescomité, waartoe ook de Bond toetrad. Tot nog toe valt nog niet veel omtrent het werk van genoemd Comité te vermelden.

Zomerbijeenkomsten.

Er werden dit jaar een groot aantal zomerbijeenkomsten georganiseerd in ons studie- en vacantie-oord „De Born”, hetwelk van 15 Mei tot 1 October in exploitatie was. Er werden 14 algemene bijeenkomsten georganiseerd, n.l. 8 bijeenkomsten van Vrijdag—Maandag, 5 van Zaterdag—Zondag en 1 bijeenkomst van langere duur.

Behalve deze algemene bijeenkomsten werd dit jaar als proef een vacantiweek voor werkende vrouwen en meisjes op het programma gebracht. Hoewel voor deze eerste keer het aantal deelnemers nog niet groot was, bleek toch deze vacantiweek in een behoefte te voorzien en bestaat er alle aanleiding met het organiseren van dergelijke weken voort te gaan.

Een andere proef, die ook uitstekend slaagde, was de bijeenkomst voor echtparen, die tijdens de Pinksterdagen werd gehouden.

Voor de leiding der verschillende bijeenkomsten verleenden medewerking de Bondssecretaresse, L. Broersma, J. Hartog, S. Hegt—Van Gelder, H. v. d. Heide, D. de Jong, L. Koppenschaar, C. v. d. Leek, T. Meilink, W. Ploegsma—Bentum. Door enige manlijke partijgenoten werd bovendien medewerking verleend door het houden van een inleiding, n.l. C. Henke, W. Middendorp, W. H. Vliegen, K. Vorrink. Aan de Pinksterbijeenkomst voor echtparen verleende C. Woudenberg zijn medewerking.

Aan bovengenoemde bijeenkomsten werd in totaal deelgenomen door 521 partijgenoten, afkomstig uit 39 verschillende plaatsen.

Verschillende clubs werden in de gelegenheid gesteld een eendaags uitstapje naar „De Born” te organiseren ten einde haar leden kennis te doen maken met ons vacatiehuis. 22 plaatsen maakten van deze gelegenheid gebruik, die te samen met 541 partijgenoten een bezoek aan „De Born” brachten, zodat afgezien van de scholings- en studieweken „De Born” aan 1062 partijgenoten gastvrijheid verleende.

De exploitatie-uitkomsten waren bevredigend, zodat dit jaar een flink bedrag op de inventaris kon worden afgeschreven.

Van het aanbod destijds aan de clubs gedaan om een partijgenote uit een werkloos gezin tegen verminderde prijs aan een bijeenkomst te doen deelnemen, werd door een aantal clubs gebruik gemaakt. De kosten hieraan verbonden werden gedekt door het Tiele Wibautfonds.

Behalve de bijeenkomsten op „De Born” had dit jaar op „Fredeshiem” nog een bijeenkomst plaats voor jongeren, deze bijeenkomst werd slechts door 12 jongeren bezocht.

Ontwikkeling en scholing.

Naast de algemene bijeenkomsten werd ook dit jaar weer een aantal weken georganiseerd tot scholing van bestuursleden en tot opleiding van leesclubleidsters. In totaal namen aan deze weken 52 partijgenoten deel. Verschillende partijgenoten, die niet in staat waren zelf de volle kosten van deelname aan een dergelijke week te dragen, ontvingen een tegemoetkoming uit het Tiele Wibautfonds.

Scholingsweek.

De scholingsweek, die gehouden werd van 22—28 Augustus stond onder leiding van W. Ploegsma-Bentum en L. Broersma. Deze scholingsweek was er op gericht de bestuursleden onzer clubs te scholen voor haar taak. Naast theoretische besprekingen werden vele praktische oefeningen gehouden, die bij de deelnemers zeer in de smaak vielen, en die haar in het praktische organisatie-werk in de eigen club zeker tot grote steun zullen zijn. Aan de scholingsweek werd deelgenomen door partijgenoten uit de volgende clubs: Akkrum, Harlingen, St. Jacobi Parochie, Sneek, Groningen, Usquert, Winsum, Gasselternijveenschedmond, Musselkanaal, Utrecht, Helder, Haarlem, Dordrecht, Gouda, Krimpen a.d. Lek, Maasdijk, De Lier, Oostvoorne, Eindhoven, Maastricht, Amsterdam.

Voor de komende zomer hoopt het Bondsbestuur, dank zij de beschikbaarstelling van een aantal plaatsen tegen verminderde prijs, waartoe het Tiele Wibautfonds ons in staat stelde, deelnemers uit een groot aantal clubs, in het bijzonder uit de kleinere afdelingen aan een scholingsweek te zien deelnemen.

Studieweek voor leesclubleidsters.

Ten behoeve van onze leesclubleidsters werden twee studieweken georganiseerd, welke beide onder leiding stonden van de Bondssecretaresse en L. Broersma. Ook deze studieweken waren geheel op de praktijk gericht. De ochtenduren werden in de regel gewijd aan zelfstudie, des middags werden leesclubs gevormd en kregen de cursisten gelegenheid een bepaald onderwerp in een leesclub te behandelen. In de tweede week werd in het bijzonder aandacht besteed aan de wijze, waarop ons Beginselprogramma in een leesclub kan worden behandeld. Aan deze weken voor leesclubleidsters namen telkens 15 partijgenoten deel, afkomstig uit de volgende plaatsen: Emmercompascuum, Nieuw-Buinen, Kampen, Bilthoven, Utrecht, Helder, Oostwoud, Texel, Zaandam, Haarlem, Dordrecht, Leiden, Eindhoven, Heerlen, Sittard, Den Haag, Rotterdam, Amsterdam. Het is te hopen, dat steeds meer leesclubleidsters en a.s. leesclubleidsters haar weg naar onze studieweken zullen vinden.

Leesclubs.

In een groot aantal plaatsen werden deze winter weer leesclubs gehouden, een kleine 200 clubs kwamen geregeld eens per week of per veertien dagen bijeen. Een twintigtal van deze clubs werd geleid door een leidster uit een andere plaats, waarvoor meestal de bemiddeling van de gewestelijke vrouwenpropaganda-commissies werd ingeroepen.

Ten behoeve van de leidsters van leesclubs werkte weer de uitleendienst. Deze dienst beschikt thans over uitgebreid materiaal, waar zowel leesclubs voor eerstbeginnenden als leesclubs voor meer gevorderden geschikt materiaal voor hun leesavonden kunnen vinden. Dit jaar werd aan 164 aanvragen om lectuur voldaan.

Naast de uitleendienst verschaften de „Mededelingen” aan de leesclubleidsters stof ter behandeling in haar club. De „Mededelingen” werden met de ingang van de lopende jaargang enigszins gereorganiseerd. Ten einde deze uitgave beter aan haar doel te doen beantwoorden, werd meer variatie in de inhoud gebracht, ook aan het uiterlijk werd

meer zorg besteed. Voor een en ander mochten we de vaste medewerking ontvangen van pge. Reine v. d. Heide.

De „Mededelingen” worden gratis naar clubs en partij-afdelingen die zulks wensden gezonden, daarenboven heeft het blad 781 betalende abonnees.

Brochure-reeks.

Als eerste van een reeks boekjes omtrent vraagstukken, de vrouw betreffende, verscheen van de hand van pge. A. E. J. de Vries—Bruins een boekje, getiteld: „Over het voortplantingsleven bij de vrouw”. Van dit uitstekende boekje werden 2414 ex. verkocht, waaruit blijkt dat aan een dergelijk werkje bij onze leden behoefte bestond.

Gewestelijke cursussen.

Ook dit jaar werden in enige gewesten leidsterscursussen georganiseerd. Het gewest Limburg had een cursus onder leiding van A. v. d. Goes v. Naters—v. d. Plaats en N. v. Hulst—de Waal; te Eindhoven gaf W. Ploegsma—Bentum een cursus; het gewest Overijssel organiseerde cursussen, waar Dr. Horreus de Haas en W. v. d. Sluis als sprekers optraden, terwijl de Bondssecretaresse de leiding van een cursus voor leesclubleidsters voor het gewest Gelderland en voor de club te Amsterdam op zich nam.

Voor de leden van de jongerenleesclubs in Friesland werd op 10 en 11 November een weekeinde te Leeuwarden gehouden onder leiding van L. Broersma.

Uit het bovenstaande blijkt, dat onze clubs op verschillend terrein actief zijn geweest en zowel haar aandacht hebben besteed aan de strijd voor onze beginselen en het versterken van onze beweging als aan de taak de kennis van de eigen leden te vermeerderen en haar inzicht in de socialistische beginselen te verdiepen.

Wij vertrouwen, dat allen ook dit jaar weer met onvermoeide ijver de taak, die zij op zich hebben genomen, zullen vervullen.

Er zal veel van haar worden gevergd. In de verkiezingsactie voor gemeenteraden en Provinciale Staten, en in de strijd voor de zelfstandigheid der vrouw, zullen zij vele democratische rechten, die thans zo ernstig bedreigd worden, krachtig hebben te verdedigen. Tegen het opblaaierend chauvinisme en militarisme, tegen oorlog en oorlogstoerusting zal onafgebroken strijd moeten worden gevoerd. En dit alles in het zesde crisisjaar, in een tijd nu de materiële en geestelijke nood zo hoog is gestegen! Wanneer wij nochtans vertrouwen, dat onze vrouwen de geestkracht voor de strijd niet zullen verliezen, dan is het omdat wij weten, dat haar vaste socialistische overtuiging haar tot een grote kracht en steun zal zijn.

E. RIBBIUS PELETIER, secretaresse.

VERLIES- EN WINSTREKENING S.D.V.C. PER 31 DECEMBER 1934.

VERLIES:

1. Actie en propaganda	f 207.24
2. Geschriftjes	„ 160.48
3. Vergaderingen H.B. en D.B.	„ 267.49
4. Uitleendienst	„ 133.74
5. Jaarvergadering	„ 930.60
6. Kosten studieweken	„ 33.65
7. Subsidies gewesten	„ 454.60
8. Contributies en abonne- menten	„ 12.53
9. Vertegenwoordiging	„ 69.14
10. Onkosten diversen	„ 69.82
Voordelig saldo 1934	„ 275.66
	f 2.614.95

WINST:

1. Meigroepen	f 11.25
1. Subsidies	„ 2.599.20
3. Coupon obligatie	„ 4.50
	f 2.614.95

TOELICHTING VERLIES- EN WINSTREKENING.

VERLIES:

Post 1. Bestaat uit kosten October-actie, reiskosten, jongerenbijeenkomsten enz.

Post 2. Uitgaven geschriftjes	f 3.083.62
Ontvangsten	„ 2.823.14
Voorraad	„ 100.—

Nadelig f 160.48

Post 3. Reis- en verblijfkosten voor vergaderingen leden H.B. en D.B.

Post 4. Kosten aanschaffen boeken en brochures.

Post 5. Kosten jaarvergadering bestaan uit:

Zaalhuur	f 136.30
Geluidsinstallatie	„ 20.—
Beschrijvingsbrief en ander drukwerk	„ 125.06
Toeslag reisk. afgevaardigden	„ 349.20
Onkosten voorbereiding logies- commissie, H.B.-leden, geno- digden en personeel	„ 300.04
	f 930.60

Post 6. Toeslagen reiskosten studieweken.

Post. 7. Subsidies voor gewestelijk propaganda- en cursuswerk.

Post 8. Contributies Nat. Bur. voor Vrouwenarbeid Ab.t. Handelingen 2e Kamer, enz.

Post 9. Vertegenwoordiging bij diverse gelegenheden.

Post 10. Uitgaven van verschillende aard.

WINST:

Post 1. Ontvangsten	f 11.50
Uitgaven	„ 0.25
	f 11.25
Post 2. Subsidie S.D.A.P.	f 2.250.—
Subsidie i.z. toeslag reis- kosten Jaarvergadering	„ 349.20
	f 2.599.20
Post 3. Interest obligatie Excelsior, Leeuwarden.	

BALANS S.D.V.C. PER 31 DECEMBER 1934.

BEZITTINGEN:

1. Kassa	f 208.05
2. Postchèque- en Girodienst ..	„ 464.32
3. Effecten	„ 1.080.—
4. Vorderingen	„ 2.408.49
5. Geschriftjes	„ 100.—
6. Rijkspostspaarbank	„ 1.434.75

f 5.695.61

SCHULDEN:

1. Tiele Wibautfonds	f 2.435.74
2. Stichting tot het oprichten en/of exploiteren van vancantiehuizen	„ 1.750.53
3. Nog te betalen posten	„ 973.02
4. Voordelig saldo per 1 Jan. 1934	f 260.66
Bij: Voordelig saldo 1934	„ 275.66
	„ 536.32

f 5.695 61

TOELICHTING BALANSPOSTEN.

BEZITTINGEN:

Post 1. In kas per 31 December 1934.

Post 2. Ons tegoed bij de Postchèque- en Girodienst, 31 December 1934.

Post 3. Een obligatie Coöp. Excelsior te Leeuwarden en 2 stukjes à f 500.— 4 pCt. Nederland 1933.

Post 4. Nog te vorderen van S.D.A.P. f 2.262.65
Nog te vorderen van enkele gewesten en clubs „ 145.84
f 2.408.49

Post 5. Voorraad reglementen, spreekkoor, enz.

Post 6. Ons tegoed bij de Rijkspostspaarbank per 31 December 1934.

SCHULDEN:

Post 1. Tiele Wibautfonds:

Saldo 1 Januari 1934 f 1.947.61
Giften 1934 „ 906.07
f 2.853.68

Tegemoetkoming aan verschillende partijgenoten om aan het werk op „De Born” deel te nemen .. 417.94

f 2.435.74

Post 2. In kas inzake Stichting tot het oprichten en/of exploiteren van vancantiehuizen.

Post 3. Nog te betalen N.V. „De Arbeiderspers” f 369.89
Nog te betalen steun buitenl. partijgenoten „ 603.13

f 973.02

Post 4. Behoeft geen omschrijving.

BEGROTING 1935 S.D.V.C.

INKOMSTEN:

Subsidie S.D.A.P.	f 2.250.—
Extra inzake reiskosten afgevaardigden Jaarvergadering ..	„ 400.—

f 2.650.—

UITGAVEN:

Actie en prop. incl. subs. gewesten	f 700.—
Geschriftjes	„ 150.—
Verg. H.B. en D.B.	„ 300.—
Uitleendienst	„ 150.—
Jaarvergadering	„ 1.100.—
Studieweken (reisk.toeslag) ...	„ 100.—
Vertegenwoordiging	„ 50.—
Diverse onkosten en onvoorziene uitgaven	„ 100.—

f 2.650.—

**Stichting tot het oprichten en/of exploiteren van
Vacantiehuizen, gevestigd te Amsterdam.**

BALANS PER 31 DECEMBER 1934.

BEZITTINGEN:		SCHULDEN:	
S.D.V.C.	f 1.750.53	Nog te betalen posten	/ 46.84
Inventaris	„ 3.235 05	Kapitaal:	
Prentbriefkaarten	„ 0.81	Voordelig saldo 1 Januari 1934	
			f 4.754.76
		Bij: voordelig saldo	
		1934	„ 184.79
			„ 4.939.55
	<u>f 4.986.39</u>		<u>f 4.986.39</u>

VERLIES- EN WINSTREKENING PER 31 DECEMBER 1934.

VERLIES:		WINST:	
Onkosten leiding en spreek- sters	f 129.63	Deelnemersgelden	f 4.405.43
Huur (inclusief electriciteit) ...	„ 864.—	Giften	„ 78.03
Personeelkosten	„ 701.30		
Voeding	„ 1.533.49		
Wasgoed	„ 161.29		
Onderhoud inventaris	„ 246.19		
Algemene onkosten	„ 150.70		
Afschrijving inventaris	„ 512.07		
Voordelig saldo 1934	„ 184.79		
	<u>f 4.483.46</u>		<u>f 4.483.46</u>

VERSLAG VAN DE SOC.-DEM. TWEEDE KAMERFRACTIE.

(13 Februari 1934—12 Februari 1935.)

Samenstelling der fractie.

De fractie leed een zeer groot verlies door het overlijden op 31 Augustus 1934 van J. H. A. Schaper, een van de oprichters der partij, die met Troelstra en Van Kol tot onze eerste Kamerleden behoorde en in de Kamer groot aanzien genoot. 'Al van malen trad hij op als de woordvoerder der fractie ook bij de grote politieke debatten. Bijzondere betekenis heeft zijn strijd voor de achturedag gehad. Hij was tweede voorzitter van de Kamer.

Als Kamerlid kwam in zijn plaats Mevr. de Vries—Bruins, in wie de fractie de ervaren medische specialist herkeeg, die zij sinds de verkiezingen van het vorige jaar miste.

Vliegen werd derde voorzitter der Kamer.

Het bureau der fractie bleef ongewijzigd:

Albarda, 1e voorzitter; Vliegen, 2e voorzitter; IJzerman, 1e secretaris-penningmeester; Drees, 2e secretaris.

Tot vertegenwoordigers van de fractie werden aangewezen:

a. in de Algemene Raad Van der Sluis, Van der Waerden, Van Zadelhoff en IJzerman (plaatsvervanger);

b. in de Partijraad Van Braambeek en Van der Sluis; Cramer en Van der Waerden (plaatsvervangers).

Overzicht der werkzaamheden van 13 Februari 1934 tot het einde van het zittingsjaar 1933—'34.

Renteloos voorschot ten behoeve van de Waterleiding-Maatschappij „Zeeuws-Vlaanderen” te Terneuzen.

Van der Waerden verdedigde het verlenen van dit voorschot en de verplichte aansluiting voor degenen, die niet over goed drinkwater beschikken. (13 Febr.).

Tegengaan van lintbebouwing langs Rijkswegen. (13 Febr.)

Van der Waerden wees op de nadelen van lintbebouwing voor het verkeer, de schoonheid van het landschap en het economisch beheer der gemeenten. Het wetsontwerp gaat niet ver genoeg en had zich ook niet tot de Rijkswegen moeten beperken. Daarom moet vaststaan, dat de bevoegdheden van provinciën en gemeenten, ontleend aan Gemeentewet en Woningwet, blijven bestaan. (13 Febr.)

Veiligheidswet.

Kupers verklaarde in het algemeen met de voorgestelde wijziging en uitbreiding van de Veiligheidswet in te stemmen, o.a. met het instellen van veiligheidscommissies en het ten dele aansprakelijk stellen ook van de arbeiders, al zal men daarbij voorzichtig te werk moeten gaan. Hij betreurde de beperking tot ondernemingen met vijf of meer arbeiders of met een krachtwerktuig, het uitschakelen van de wet voor den alleenwerkenden patroon en de inkrimping der arbeidsinspectie. De arbeidersorganisaties zullen echter tot een zo goed mogelijke controle medewerken.

Bij de artikelen verkreeg Kupers een toezegging omtrent een spoedige uitbreiding van het Arbeidsbesluit, teneinde te voldoen aan de internationale Loodwitconventie. (13 Febr.)

Voorstel-Aalberse tot wijziging van het reglement van orde.

Albarda verklaarde dat de fractie tegen het oorspronkelijke voorstel overwegend bezwaar had, maar dat door aangebrachte wijzigingen aan verschillende bedenkingen is tegemoet gekomen. In beginsel gaat zij mede met het tegengaan van excessen teneinde te verhinderen, dat de parlementaire rechten zouden worden gebruikt als middelen om de parlementaire democratie te slopen.

Hij bestreed echter de voorgestelde bepaling dat incidenten uit de Handelingen kunnen worden geschraapt (welke bepaling evenwel met 51 tegen 22 stemmen werd aangenomen) en stelde bij amendement voor de mogelijkheid te openen tijdens

de duur van de uitsluiting van een lid die uitsluiting op te heffen. Het amendement werd verworpen met 53 tegen 19 stemmen.

De fractie stemde tenslotte voor het voorstel in zijn geheel. (14 Febr.)

Surinaamse Begroting voor 1934.

IJzerman kritiseerde de wijze waarop tegen De Kom is opgetreden en waarop is gehandeld bij de ongeregelde zaken die hebben plaats gehad. Hij wees verder op de benarde toestand, waarin de bevolking verkeert, en drong aan op meer spoed bij het bevorderen van verschillende mogelijkheden ten opzichte van de bacovencultuur, de ananascultuur, de goudwinning enz. in het belang van uitbreiding van lonende werkgelegenheid voor de inheemse bevolking en wellicht van beperkte emigratie van jonge Nederlanders naar Suriname. Massale emigratie is een gevaarlijke utopie. (14 Febr.)

Op een voorstel tot *kwijtschelding van f 400.000 aan de „Firma Volker, Aannemers”* oefende Cramer kritiek (14 Febr.)

Interpellatie-Schouten over plannen tot overplaatsing van de K.E.M.A. (N.V. tot keuring van Electrotechnische Materialen) van Arnhem naar Delft of omgeving).

Van der Waerden had kritiek op de houding der Regering, maar dacht over de zaak zelf anders dan de interpellant. De regering moest z.i. aan twee dingen vasthouden: de centrale keuring moet sterk onder Rijksinvloed staan en het wetenschappelijke werk behoort in Delft te geschieden.

Van Braambeek stond dicht bij den heer Schouten en zag de schuld voor het conflict bij de regering, die vroeger de gelegenheid heeft verzuimd behoorlijke invloed in de K.E.M.A. te krijgen, maar nu een deel van de onderwijskosten in Delft door de K.E.M.A. wil laten betalen. Verplaatsingen van Arnhem naar Delft zou onbillijk zijn en grote kosten meebrengen.

Indische begroting 1934.

Cramer verklaarde mede te gaan met het streven van den Minister naar het bereiken van een toestand, waarbij de schuld van Indonesië niet meer aangroeit. Terugdringen van de uitgaven tot 300 miljoen gaat echter veel te ver. Dat betekent een ontzettende afbraak. De bezuinigingen in Indië gaan reeds veel verder dan in Nederland. Nederland zal Indië moeten helpen o.a. door een deel van de schuldenlast over te nemen en door een herziening van de kostenverdeling voor de vloot. Het is te betreuren, dat de bezuinigingen van het rapport-Idenburg zelfs niet op de begroting voor 1935 uitdrukking zullen vinden. Met conversie van leningen moet verder worden gegaan. Verdere bezuiniging op het bestuursapparaat is mogelijk, ook door verinheemsing van de staatsdienst, maar de uitgaven voor het instandhouden van de volkskracht moeten worden ontzien. Bij de belastingheffing moet meer rekening worden gehouden met de draagkracht. Heroriëntering op economisch gebied en sterkere industrialisatie zijn nodig. Op het gebied van de werkloosheidsbestrijding moet meer worden gedaan. Tegenover emigratie naar Nieuw-Guinea neme de regering een zeer gereserveerde houding aan.

Spr kritiseerde voorts het optreden van de regering tegenover de volksbeweging, waarbij de vrije meningsuiting onderdrukt wordt en kritiek nauwelijks wordt geduld. (21 Februari).

Kupers kwam op tegen de internering van ir. Soekarno, tegen het vasthouden van bladen der Arbeiderspers en van bladen der vakbeweging, en drong aan op maatregelen tot het tegengaan der werkloosheid in Indonesië. Verder bepleitte hij grotere activiteit bij het bevorderen van de export. (22 Febr.)

Bij de replieken legde Cramer nog eens de nadruk op de noodzakelijkheid om bij het economisch en financieel beleid de belangen der inlandse bevolking in de eerste plaats in het oog te houden. (23 Febr.)

Bij de behandeling van de afdelingen der Indische begroting kritiseerde Cramer de bezuiniging op het kantoor van Arbeid, bepleitte hij een betere taakverdeling tussen het Europees en het inlands bestuur, waarbij het laatste meer op de voorgrond moet komen, en beval hij grote omzichtigheid aan in de kwestie van toelating van de zending op Bali. (27 Febr.)

K. ter Laan verzette zich tegen het onderwijsbeleid der Indische regering. De contingentering van scholen en leerlingen wordt te ver doorgevoerd. De opleiding van onderwijzers wordt te sterk besnoeid. Ook bij de salarisherzieningen is men te ver gegaan.

De fractie onthield haar stem aan het ontwerp inzake de afdeling Onderwijs. (27 Februari).

Cramer waarschuwde bij de hoofdstukken *Volksgezondheid* en *Burgerlijke Openbare Werken* opnieuw tegen te ver gaande bezuinigingen.

Bij het hoofdstuk *Gouvernementsbedrijven* besprak hij de oliepolitiek der Regering. Sluit men anderen dan de Nederlands-Engelse en Amerikaanse belangen uit, dan kan dit moeilijkheden geven. In het belang van Indonesië, ook uit politiek oogpunt, zou staatsexploitatie de voorkeur verdienen. (28 Febr.)

K. ter Laan besprak de hoofdstukken voor Oorlog en Marine. Hij protesteerde tegen de geringe bezuiniging op deze afdelingen. Voor defensiedoeleinden wordt in deze crisistijd nog ongeveer 100 miljoen uitgetrokken. Het rapport-Idenburg zal, als het al wordt aanvaard, pas op de begroting voor 1936 invloed hebben.

Hij behandelde voorts de verhouding van de salarissen der Indische onderofficieren tot die van de officieren en van andere ambtenaren. (28 Febr.)

Wijziging van de Woningwet.

Vliegen betoogde bij de algemene beschouwingen, dat dit ontwerp, dat sterke centralisatie van de uitvoering der Woningwet inhoudt, een verderfelijke strekking heeft. Steeds meer wil men enkele departementsambtenaren laten beslissen over plaatselijke belangen. Daarentegen laat men het rapport van de commissie-Vliegen eenvoudig liggen. Deze herziening heet een crisiswet, maar uit niets blijkt de tijdelijkheid. Het doel is blijkbaar het woningpeil te verlagen. Men neemt zelfs aanstoot aan een douche in een arbeiderswoning. Overleg b.v. met de Nationale Woningraad is niet gepleegd. Men meent aan het departement alles zelf te weten. Het resultaat is dit zeer slechte wetsontwerp.

Bij de replieken constateerde Vliegen, dat de minister in gebreke was gebleven, aan te tonen, dat het wetsontwerp nodig was om tot huurverlaging te komen.

Bij de artikelsgewijze behandeling van het wetsontwerp lichtte Vliegen een tweetal amendementen toe. Het eerste beoogde de goedkeuring van woningbouwvoorschotten niet over te brengen naar de regering, doch te laten bij Gedeputeerde Staten. Het tweede wilde aan de bepaling, dat de rijksbijdrage alleen verleend wordt op voorwaarde van terugbetaling, het beding verbinden, dat alleen indien de financiële toestand der vereniging, vennootschap of stichting hiertoe aanleiding geeft, de bijdrage kan worden ingetrokken en, voor zover verleend, geacht kan worden te zijn verstrekt als renteloos voorschot.

Drees ondersteunde met name het eerste amendement. Nadat uitbreidingsplan en bouw- en woningverordening op wettelijke wijze tot stand zijn gekomen, zal de regering nu haar goedkeuringsrecht betreffende woningbouwvoorschotten kunnen hanteren om, buiten alle wettelijke voorschriften om, te toetsen of het uitbreidingsplan en de bouw- en woonverordening wel goed zijn. Dit is staatsrechtelijk en principieel van grote betekenis. Het is ook praktisch onhoudbaar.

De Minister verklaard, dat het eerste amendement-Vliegen het hart uit het ontwerp zou snijden. Het werd echter, nadat Vliegen en Drees het ook in de replieken hadden verdedigd, aangenomen met 33 tegen 32 stemmen.

Het tweede amendement-Vliegen werd verworpen met 47 tegen 24 stemmen.

Op verzoek van de Regering werd daarna de verdere behandeling van het ontwerp aangehouden. (1 Maart)

De behandeling werd hervat op 28 Maart, nadat de Regering een nieuw artikel had voorgesteld, waarbij het goedkeuringsrecht in beginsel bleef bij Gedeputeerde Staten, maar de inspecteur van de volksgezondheid het recht kreeg tegen een besluit van Ged. Staten tot goedkeuring van een raadsbesluit inzake voorschotten voor woningbouw in beroep te komen.

Vliegen achtte dit een verbetering, vergeleken bij het eerst voorgestelde artikel, maar meende, dat de noodzakelijkheid van meer controle niet was aangetoond en dat tegen de regeling staatsrechtelijke bezwaren waren aan te voeren.

Over het artikel werd geen stemming gevraagd.

Vliegen maakte er bij een volgend punt bezwaar tegen, dat de minister bij algemene maatregel van bestuur voorschriften kan geven omtrent het beheer van verenigings- en gemeentewoningen. Er is geen enkel wettelijk voorschrift, waarop deze algemene maatregel van bestuur is gebaseerd. De minister matigt zich hier een ongehoorde macht aan. Hij behoort de algemene beginselen, waarop die algemene maatregel van bestuur steunt, in ieder geval in de wet aan te geven. Deze blanco volmacht gaat te ver.

Het betreffende artikel werd aangenomen met 47 tegen 20 stemmen.

Vliegen verdedigde een amendement, dat de strekking had, dat de woningbouwverenigingen zouden worden gehoord over algemeen verbindende voorschriften, welke haar betreffen.

Na een toezegging van de minister, trok Vliegen dit amendement in.

Verder stelde Vliegen nog enige amendementen voor op de overgangsbepalingen. De wijziging in de annuïteiten wilde hij binden aan de goedkeuring van de betrokken gemeente en de betrokken woningbouwvereniging. Verder wilde hij vastleggen, dat de batige saldi niet geheel worden gestort in een fonds tot verbetering der volkshuisvesting. De verenigingen moeten er belang bij houden overschotten te kweken. Zij moeten b.v. 20 pct. kunnen behouden.

De amendementen werden zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het wetsontwerp werd aangenomen met 48 tegen 20 stemmen. De soc.-dem.-fractie stemde tegen. (28 Maart)

Wetsontwerp tot regeling van het verrichten van arbeid door vreemdelingen.

Kupers (s.d.) achtte het wetsontwerp principieel fout, doch praktisch onvermijdelijk ten einde een verdere ontwrichting van de arbeidsmarkt te voorkomen. In tegenstelling met andere landen heeft ons land sedert 1926 geen voorzieningen op dit gebied getroffen. Er heeft een invasie van vreemde arbeidskrachten plaats gehad. Hun aantal overschrijdt de honderdduizend. Het grootste deel van de in Nederland werkzame buitenlanders bestaat uit Duitsers. In Duitsland beantwoordt men deze liberaliteit op zeer averechtse wijze. Intussen moet het wetsontwerp met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd. Er zijn buitenlandse arbeidskrachten, die hier reeds jaren werken, met een Nederlandse vrouw getrouwd zijn, enz. Ook de Duitse uitgeweken nemen een bijzondere positie in. Tegenover België en Frankrijk moet anders worden opgetreden dan tegenover Duitsland. Want, terwijl met betrekking tot dit laatste land een absolute wanverhouding bestaat, is het een feit, dat in België en Frankrijk grote aantallen Nederlanders werkzaam zijn. Spr. meent voorts, dat het wetsontwerp zich niet moet beperken tot arbeiders in loondienst. Overleg met de vakorganisaties is zeer raadzaam. Van veel belang is ook het sluiten van verdragen met vreemde mogendheden, waartoe het ontwerp de mogelijkheid opent. (1 Maart)

Beperking van de bevoegdheid van buitenlanders tot het afleggen van examens aan Nederlandse universiteiten enz. en tot het uitoefenen van ambten en bedieningen.

Van der Waerden keerde zich scherp tegen dit ontwerp, waardoor de ijzeren ring wordt gesloten en het voor studenten, die slachtoffers zijn van het Hitler-regime, zelfs onmogelijk zal worden gemaakt hier examens af te leggen (2 Maart)

Een amendement van der Waerden, waarvan de strekking was althans het afleggen van examens vrij te laten, werd verworpen met 54 tegen 18 stemmen.

Motie-Van der Waerden betreffende voorbereiding van de oprichting van een van gemeentewege te beheren Centrale Circulatiebank.

Op 2 Maart 1934 kwam in behandeling een door van der Waerden reeds in 1932 ingediende motie, luidende:

„De Kamer, gelet op de door den Minister van Financiën op 22 April 1932 afgelegde verklaring, dat het octrooi van de Nederlandse Bank is opgezegd, nodigt de Regering uit de oprichting voor te bereiden van een Centrale Circulatiebank van gemeenschapswege te beheren, en gaat over tot de orde van den dag”.

Van der Waerden lichtte zijn motie toe in een sterk geargumenteerd en gedocumenteerd betoog, waarin hij uiteenzette hoe in het moderne kapitalisme het particuliere bankwezen is geworden tot een staat in de staat. De particuliere banken nemen een sleutelpositie in het bedrijfsleven in. Een regelmatig functionneren van het credietwezen is een landsbelang en de centrale leiding moet niet bij een particuliere vennootschap berusten. De centrale bank moet gemeenschapsorgaan worden en dan niet alleen de geldcirculatie verzorgen, maar de leiding en regeling op zich nemen van de credietverlening ten behoeve van het bedrijfsleven. Zij zou die taak moeten vervullen in het besef, dat haar werk ook sociaal gericht moet zijn, maar met een grote mate van zelfstandigheid en los van politieke invloeden.

De motie werd na een kort debat, waarbij behalve Minister Oud alleen het Kamerlid Vervoorn van de plattelandspartij het woord voerde, verworpen met 58 tegen 22 stemmen. (6 Maart)

Begroting van het Zuiderzeefonds.

Cramer bepleitte de belangen van de garnalen- en riviervissers op de Wadden-eilanden. (6 Maart)

Van der Waerden toonde zich voldaan over de voor de inpolderingsgebieden te kiezen bedrijfsvorm, waarbij de Regering voornemens is voor te stellen, dat de inpolderingsarbeid, met de daaraan te verbinden verordenende bevoegdheden op waterstaatkundig terrein, zal worden geleid door een openbaar orgaan ex-art. 194

van de Grondwet, terwijl een zelfstandige afdeling van dit orgaan met een eigen bestuur het gemeentelijk beheer zal voeren, met dien verstande dat in de hoofd-leiding bindend contact zal worden gelegd. Op den duur zal men dan kunnen komen tot de normale organen.

Hij kwam op tegen pogingen om te bekibbelen op de voorgenomen proef met staatsexploitatie van een stuk der Wieringermeergronden en bepleitte spoedig aan-vatten van de Noord-Oostelijke inpoldering, juist in deze depressietijd, nu werk-verruiming zo dringend noodzakelijk is.

Drop besprak de moeilijkheden bij de uitvoering van de Zuiderzeesteunwet. Van liquidatie van de Zuiderzeesteun zal geen sprake kunnen zijn voor aan de in 1918 gegeven belofte ten volle is voldaan. Artikel 3 van de wet komt thans niet tot zijn recht. Werkverschaffing in Giethoorn is daarvoor niet het juiste middel. Vele beslissingen maken een indruk van willekeur. Een onpartijdige beroepsinstantie is nodig. (6 Maart)

Bij de repliek besprak Drop nog nader het z.i. ten onrechte naar de werkver-schaffing verwijzen van een 40-tal venters. (7 Maart)

Technische herziening van het tarief der inkomstenbelasting.

Van den Tempel constateerde, dat deze herziening, die f 450.000 zal opbrengen. van geringe betekenis is. Van de wijziging van de kinderaftrek zullen alleen profi-teren gezinnen met een inkomen van meer dan f 2000. Voor de grote gezinnen, die werkelijk in nood verkeren, gebeurt daarmee niets. Goede steunregelingen en werk-verschaffingslonen zouden voor hen van veel meer betekenis zijn. (28 Maart)

Wijziging van de grens tussen de gemeente Oud-Beijerland en Nieuw-Beijerland.

J. ter Laan gevoelde weinig voor deze wijziging waarbij het in feite alleen gaat om het open zijn van twee café's op Zondag.

Tenslotte handhaafde hij echter zijn bezwaren niet. Het ontwerp werd aangenomen met 70 tegen 12 stemmen, waarbij de s.d. fractie in grote meerderheid voor stemde. (28 Maart).

Het ontwerp tot samenvoeging van Enschede en Lonneker werd gesteund door Van der Sluis, die echter aandrong op een nadere regeling met Hengelo.

J. ter Laan verdedigde een amendement tot verbetering van de wachtgeldrege-ling voor de ambtenaren, die door de samenvoeging overbodig worden. Het werd verworpen met 48 tegen 21 stemmen.

Het w.o. werd aangenomen met 49 tegen 21 stemmen. De s.d. stemden voor. (28 Maart.)

Van een wetsontwerp inzake *verlaging van loodsgelden* verwachtte *Brautigam* niet veel resultaat, al stemde hij met de maatregel in. Hij meende, dat het verstrekken van loodsbrevetten aan kapiteins en stuurlieden van de vaart tot moeilijkheden zou leiden. (29 Maart.)

Wijziging van de Nijverheidsonderwijswet.

Thijssen had er bezwaar tegen, dat niet steeds elk jaar examens zal worden afgenomen. Hij bestreed verder de verhoging der examengelden.

Het desbetreffend artikel werd aangenomen met 55 tegen 24 stemmen.

Bij een wetsontwerp betreffende *wijziging van de bezoldiging van de leden van de Raad van State, de Rekenkamer en de rechterlijke macht*, herinnerde J. ter Laan aan de bezwaren der s.d. fractie tegen de wijze, waarop de salariering van het Rijkspersoneel thans is geregeld, o.a. tegen de korting van 10 pCt. op het maximum-salaris van de ongehuwden. Bij de repliek critiseerde hij nog eens de wijze, waarop het georganiseerd overleg was gevoerd.

Het artikel, dat betrekking had op de korting voor ongehuwden, werd aangenomen met 58 tegen 24 stemmen. (17 April.)

Een *wijziging van de Pensioenwet*, waarbij het pensioenverhaal met 1½ pCt. werd verhoogd, werd bestreden door van Braambek, die inzonderheid ook opkwam tegen het gebiedend voorschrift, dat ook de lagere organen, als gemeenten en provincies, het verhaal ten volle moeten toepassen.

Zijn daartegen gericht amendement werd verworpen met 55 tegen 23 stemmen.

Suze Groeneweg kwam in verzet tegen het nieuwe artikel, waarin bepaald wordt, dat het weduwnpensioen niet zal worden uitbetaald aan weduwen, die in concubinaat leven. Deze regeling kan leiden tot allerlei achterklap en onkiese contrôle.

Het artikel werd aangenomen met 54 tegen 21 stemmen

Bij een artikel betreffende ambtenaren, die op 31 December 1933 reeds 58 jaar waren of ouder, maakte Van Braambek enkele technische opmerkingen. (17 April).

Instelling, afschaffing, verhoging of verlaging van invoerrecht op korte termijn.

Van der Waerden vreesde, dat onze handelspolitiek en de bevoegdheid der Kamer door dit ontwerp, dat aan de regering grote bevoegdheden geeft, sterk in het gedrang zouden komen. Bij art. 2 wordt de Kamer, tot een maximumduur van een jaar, uitgeschakeld.

Intussen had hij met instemming gezien, dat de regering stelling heeft genomen tegen het instellen van „vechttarieven” en dat zij principiële verandering van onze handelspolitiek, buiten de wetgevende macht om, afwijst.

Hij vroeg of de regering bereid zou zijn aan de vaste handelspolitieke commissie uit de Kamer telkens opening van zaken te geven en ook de Kamer ongevraagd tijdig over kwesties van handelspolitiek in te lichten. (17 April)

Bij de replieken op 18 April lichtte hij zijn standpunt nog nader toe.

Het wetsontwerp werd tenslotte zonder stemming aangenomen, waarbij Van der Waerden aantekening vroeg, dat hij geacht wenste te worden tegen het ontwerp te hebben gestemd. (18 April)

Wijziging van de Spoorwegwet en van de Locaalspoor- en Tramwegwet.

Van Braambeeck wees op de dringende noodzakelijkheid van spoedige systematische regeling van het verkeersvraagstuk. Daarbij moet men ordenen en niet de verschillende verkeersmiddelen onbepikt tegen elkaar laten concurreren. Zolang men echter deze concurrentie laat voortbestaan, moeten ook de spoorwegen beschikken over een grotere vrijheid in de tarieven, zoals bij dit ontwerp wordt voorgesteld. (18 April)

Bij een voorstel tot naasting van enige locaalspoorwegen, vroeg Thijssen ten aanzien van de lijn Hoorn—Medemblik nader overleg met belanghebbenden voordat tot opheffing wordt overgegaan.

Van Braambeeck achtte het logisch, dat de spoorwegen af willen van de lijnen met slap verkeer, waar het vervoer sterk is verminderd en de tekorten het grootst zijn. Opheffing van de te naasten lijnen zal 1½ miljoen per jaar besparing geven.

Hiemstra betwijfelde of dit een juiste politiek was. Bepaalde streken worden daardoor sterk gedupeerd. Als de crisis wijkt, kan het vervoer weer opleven. Hij pleitte in het bijzonder voor de Noord-Friesche lokaalspoor. (19 April)

Bevordering van samenwerking van de tramwegen in de provincie Noord-Brabant.

Van Braambeeck verenigde zich met het ontwerp, maar drong aan op tegemoetkoming aan personeel, dat overbodig zal worden, en sloot zich aan bij critiek, geöfend op het bezwaar van de Minister tegen benoeming door de provincie van een commissaris, die vroeger tot het spoorwegpersoneel heeft behoord. (19 April)

Interpellatie-Kupers betreffende de steunverlaging in Twente, de verlaging van de lonen in werkverschaffingen, en in het algemeen het beleid inzake de werklozenondersteuning.

Op 18 April besloot de Kamer de interpellatie toe te staan. Daaraan ging vooraf een kort debat, waarbij de heer Bierema (Vrijheidsbond) er bezwaar tegen maakte, dat Kupers ook over voornemens van de regering wilde interpellieren, wat hij staatsrechtelijk niet toelaatbaar achtte. Albarda bestreed deze opvatting. Aan het bezwaar kon echter worden tegemoetgekomen door een redactiewijziging, waarbij gesproken werd niet van voornemens, maar van het algemene beleid, waardoor toch de dreigende steunverlaging ook buiten Twente kon worden besproken.

Kupers schetste de beroering, onder vrijwel de gehele Twentse bevolking gewekt door de steunverlaging, en wees op de betekenis van het petitionnement daartegen. Hij gaf tal van voorbeelden omtrent de ingrijpende gevolgen van de verlaging en de daardoor veroorzaakte ellende. Het heet, dat de regeling billijker werkt voor de grote gezinnen, maar ook die gaan voor verreweg het grootste deel achteruit. Hij toonde aan hoe de Minister van Sociale Zaken onjuiste gegevens had gebruikt toen hij betoogde, dat een vermindering van 75 op 46 miljoen van de Rijksbijdrage voor werklozensteun wel te dragen zou zijn. Hij waarschuwde ernstig tegen de blijkbaar bestaande voornemens om de werklozensteun in de grote steden opnieuw te verminderen en critiseerde de verlaging der werkverschaffingslonen. Hij betoogde, dat het geld, nodig om de steun op peil te houden, gevonden zou kunnen worden door een vermogensheffing, een extra-crisisbelasting, herstel van het vroegere peil der successiebelasting en tegengaan van belastingontduiking. (19 April)

Nadat de Minister de gestelde vragen had beantwoord, verklaarde Kupers zich diep teleurgesteld. Alles was afgewezen, behalve dat de Minister een kleine ver-

betering van de kindertoeslag wilde overwegen. Tenslotte stelde hij een motie voor, luidende: „De Kamer nodigt de regering uit de verlaging van de steunnormen der Twentse werklozen in nadere overweging te nemen en van het voornemen tot verlaging van de steunnormen in de grote steden af te zien en gaat over tot de orde van de dag”. (20 April)

Albarda kwam op tegen de laatsluitende wijze, waarop door den Minister over het petitionnement was gesproken. De christelijke partijen hebben in hun strijd vroeger herhaaldelijk van dat middel gebruik gemaakt. Het is een grondwettig middel, dat van grote betekenis kan zijn en waaraan waarde moet worden gehecht. Den heer Aalberse die van politieke valsemunterij had gesproken, wees hij op de houding van de R.K. Staatspartij, die bij de verklezingen en ook daarna had te kennen gegeven, dat aan de steun niet zou worden geraakt, en die nu met de steunverlaging meegaat. Hij stelde nog eens in het licht welke schromelijke vergissingen de Minister bij zijn becijferingen had begaan. Het geld voor de werklozen moet er komen, desnoods door een noodoffer. De regering heeft grote economische en politieke gevaren af te wenden. Zij heeft daarbij ook de arbeiders nodig, maar stoot ze af. Laat de Kamer de regering een halt toeroepen op haar verkeerde weg. (24 April)

Bij zijn slotwoord op 25 April splitste Kupers naar aanleiding van gemaakte opmerkingen, zijn motie in twee moties, luidende:

I. De Kamer nodigt de Regering uit de verlaging van de steunbedragen voor Twentse werklozen in nadere overweging te nemen, gaat over tot de orde van de dag.

II. De Kamer nodigt de Regering uit van het voornemen tot verlaging van de steunnormen in de grote steden des lands af te zien, gaat over tot de orde van de dag.

Hij maakte geen bezwaar tegen de wens, van Katholieke zijde geuit, dat over de moties pas gestemd zou worden na de beslissing over het aanhangige wetsontwerp inzake het 60 miljoen-plan voor werkverruiming, als zag onze fractie geen verband tussen de werkverruiming en de steunverlaging van hen, die desondanks zonder werk blijven.

Tot het uitstel van de stemming werd besloten met 83 tegen 6 stemmen.

De moties werden tenslotte op 2 Mei verworpen, de eerste met 60 tegen 33 stemmen, de tweede met 63 tegen 31 stemmen.

Interpellatie-Vliegen inzake de uitleiding, op last van de burgemeester van Laren (N.H.) van vier Duitsers over de Duitse grens.

Vliegen schetste de onzekerheid, waarin vreemdelingen in ons land verkeren, doordat de Vreemdelingenwet reeds sinds jaren niet meer wordt toegepast. Daardoor is willekeur komen te heersen. Dat is in dit geval wel heel sterk gebleken.

Dat de uitgezette vreemdelingen gevaar opleverden voor de publieke rust is al betwistbaar, maar het ergste is, dat terwijl degenen, die van Amsterdam uit zijn uitgeleid, op hun verzoek naar de Belgische grens zijn gebracht, de 4 Duitsers, die uit Laren zijn uitgeleid, over de Duitse grens zijn gebracht, wat er feitelijk op neerkomt, dat zij aan de Duitse politie werden uitgeleverd. Zij zijn dan ook dadelijk gearresteerd en althans 3 van hen zullen wel in een gevangenis of concentratiekamp zijn. Deze nodeloze wreedheid, die blijkbaar voor rekening komt van den burgemeester van Laren, heeft in binnen- en buitenland terecht tot protest aanleiding gegeven en een hoogst ongunstige indruk gemaakt.

Spreker stelde tenslotte zeven nauwkeurig geformuleerde vragen om opheldering te verkrijgen over de gang van zaken, over de verantwoordelijkheid, het oordeel van de Minister en de in de toekomst te verwachten gedragslijn.

Na het antwoord van de Minister verklaarde Vliegen zich niet bevredigd, al constateerde hij, dat de Minister zelf blijkbaar de uitlevering naar Duitsland niet had gewild en in die geest ook een telegram had gezonden, dat echter te laat kwam. Het is intussen verkeerd, dat de Minister alleen de burgemeester en de politie heeft gehoord, die nota bene verklaren, dat de Duitsers zelf geen bezwaar hadden tegen uitlevering naar Duitsland. Dat is totaal onaannemelijk. Spreker hoopte, dat de Minister de burgemeester zou waarschuwen tegen een dergelijke wijze van optreden en Nederland voor de toekomst zou beveiligen tegen een manier van handelen, waardoor zozeer de menselijkheid en het recht gekrenkt zijn.

In een slotwoord bij dupliek constateerde Vliegen, dat de Minister had toegezegd, dat steeds beroep op hem mogelijk moest zijn en dat geen ongerechtigden meer zouden gebeuren. Dit kan een goed resultaat zijn van de interpellatie, evenals het feit, dat van alle zijden in de Kamer het gebeurde is afgekeurd. (25 April).

Crediet voor werkverruiming (60 miljoenplan)

Van den Tempel verklaarde in te stemmen met het ontwerp, in zoverre het tegemoet komt aan de aandrang, reeds lang door de S.D.A.P. uitgeoefend, om over te gaan tot de uitvoering van grote werken, met het oog op werkverruiming, en steun aan het bedrijfsleven. Aan het voorstel is echter ook een donkere kant: de uitvoering tegen lagere lonen. Terwijl de regering sterk naar loonsverlaging drijft, laat zij na aanpassing van het bedrijfsleven te bevorderen door verlichting van kapitaallasten, betere organisatie, bevordering der industriële ontwikkeling en organisatie het credietwezen. In geen enkel land verhoudt de centrale bank zich zo passief tegenover de noden van het bedrijfsleven als hier de Nederlandse bank.

Het plan zal behalve aan openbare werken ook ten goede moeten komen aan onze economische ontwikkeling. Het mag niet de bedoeling zijn er defensiewerken uit te betalen buiten de Staten-Generaal om. De organisatie van het Werkfonds is vrij primitief. Moge de Regering een open oog hebben voor de in vrij overleg tot stand gekomen loonovereenkomsten.

Vliegen betoogde, onder verwijzing naar zijn brochure over dit onderwerp, de noodzakelijkheid om de werkgelegenheid te vergroten door sterkere industrialisatie van Nederland ter voorziening in behoeften van de eigen bevolking. Landbouw, handel en verkeer zullen de werklozen niet kunnen opnemen. Terwijl onze uitvoer door andere landen sterk wordt beperkt, wordt nog voor vele miljoenen ingevoerd aan producten, die wij zeer goed zelf kunnen fabriceren op een wijze, die economisch verantwoord is. Men kan daarvoor niet wachten op het particulier initiatief. De Regering moet dit stelselmatig bevorderen. (26 April)

Kupers wees op het toenemende misbruik, om normale werken in werkverschaffing te doen uitvoeren en vreesde dat nu ook normale gemeentelijke werken bij het Werkfonds zouden worden gebracht om ze tegen lagere lonen te doen uitvoeren. Hij hoopte, dat de Regering daartegen zou waken. Hij betreurde, dat de Regering bij de werkverruiming de collectieve contracten niet eerbiedigt en stelde de eenzijdigheid van de loonverlagingspolitiek der Regering in het licht. Laat de Regering in elk geval een vrij en redelijk overleg met de vakverenigingen voeren.

J. ter Laan drong aan op bespoediging van de bruggenbouw en van het Rotterdamse tunnelplan. (27 April)

Naar aanleiding van een motie-Wijnkoop over de lonen, verklaarde Kupers, dat de s.d. fractie het niet raadzaam achtte een uitspraak van de Kamer te vragen, die als zij ongunstig uitvalt, ten nadele der arbeiders kan worden uitgelegd. Zij wilde thans het loonvraagstuk aan het overleg met de vakverenigingen overlaten en zou tegen de motie stemmen. Deze werd verworpen met 89 tegen 5 stemmen. Het wetsontwerp werd aangenomen met 87 tegen 7 stemmen. (2 Mei)

Bij een voorstel betreffende *contingentering van electriciteitsgeleidingen oefende* IJzerman critiek op het beleid van de Hollandse Draad- en Kabelfabriek tegenover de grossiers.

Nadere voorzieningen ter bescherming van de openbare orde.

Van der Heide verklaarde afwijzend te staan tegenover dit ontwerp, dat onnodig vrijheden aantast die van grote waarde zijn. Buitensporigheden komen voor, maar ze leveren bij onze volksaard niet de gevaren op, die de Minister vreest.

Hij critiseerde de bepalingen betreffende het strafbaar stellen van opruiend geachte afbeeldingen; de verscherpte aansprakelijkheid voor verspreiding, waardoor ook journalisten kunnen worden getroffen voor verslagen van wat anderen, eventueel zelfs in de Kamer, hebben gezegd; het strafbaar stellen van belediging van het openbaar gezag of van bevolkingsgroepen. De strafbaarheid zal in hoge mate afhangen van subjectieve opvattingen en een groot deel van de rechterlijke macht is zeer eenzijdig geïntendeerd. (1 Mei)

Bij de replieken op 2 Mei toonde v. d. Heide zich door het betoog van de Minister niet overtuigd. Bij de artikelen ontwikkelde hij nader zijn bezwaren o.a. tegen de mogelijkheid iemand wegens een overtreding van deze wet uit zijn beroep te onttrekken en tegen de verruiming van de toepassing van preventieve-hechtenis.

Het ontwerp werd tenslotte aangenomen met 47 tegen 24 stemmen.

Credietverlening middenstand.

Drop achtte het voorstel om 2 miljoen beschikbaar te stellen als garantie voor credietverlening aan de middenstand slechts een zwakke eerste poging om iets voor de middenstand te doen. Hij drong aan op een ruime opvatting van het begrip „middenstand”, opdat ook vissers, schippers e.d. kunnen worden geholpen, en op een wijze van uitvoering, waarbij aan de middenstand voor het crediet lage rente en kosten in rekening worden gebracht. (3 Mei)

Begroting Landbouwcrisisfond.

Van der Sluis constateerde, dat het totaalbedrag aan landbouwsteun boven f 200 miljoen komt. Hij had daartegen geen bezwaar, maar wees er op, dat het juk voor de consument ook te zwaar kan worden. Het is ook de vraag of het bedrag goed besteed wordt. In het zuivelbedrijf is met de afslachting van vee de beoogde vermindering van de melkproductie niet bereikt. Is het niet wenselijk voorzichtig te bevorderen omzetting van weidebedrijf in bouwbedrijf? De tuinbouw is er het slechtst afgekomen. Juist daar gaat het in hoofdzaak om kleine mensen. In het algemeen komt de steun te weinig ten goede aan kleine boeren en landarbeiders, te veel aan grondeigenaars en hypotheekhouders. Het is dringend nodig de kapitaallasten te verlagen door een pachtwet en maatregelen ten opzichte van de hypotheeken. (16 Mei)

Hiemstra verdedigde de vakbeweging tegen verwijten van den heer Weitekamp. Hij betoogde, dat een bevredigende ontwikkeling op den duur alleen is te verkrijgen, als de grond aan de gemeenschap komt. Hij betreurde de inkrimping van de suikerbieten teelt met 10 pCt. en waarschuwde tegen verdere maatregelen in die richting. Hij pleitte voor ruimere verstrekking van onvermengde margarine aan werklozen, verdedigde beperking van de veehouderij door verdere afslachting met gedwongen levering en door teeltbeperking, en drong aan op een andere regeling betreffende de bollenteelt.

Albarda toonde met tal van voorbeelden aan hoe treurig de lonen van de landarbeiders zijn, bij lange arbeidstijd. Er komen uurlonen voor van 15 tot 20 cent. De regering heeft zich thans indeijk bereid getoond aan de steunverlening voorwaarden te verbinden omtrent de verhouding tussen werkgever en arbeider. Zullen onwillige werkgevers worden gedwongen collectieve contracten aan te gaan? (17 Mei)

Vóór de stemming over drie moties-Wijnkoop betreffende landarbeidersplaatsen motiveerde Van der Sluis, waarom de fractie slechts aan een daarvan, betrekking hebbende op achterstallige rente en aflossing, haar stem zou geven (17 Mei)

Wijziging van de Winkelsluitingswet.

Op 2 Mei stemde de fractie voor een voorstel tot het aan de orde stellen van een initiatiefontwerp terzake van de winkelsluiting van dr. Vos, waarbij Albarda de verklaring aflegde, dat zij daartoe aanleiding vond, nu minister Colijn het door minister Verschuur ingediende ontwerp niet wilde verdedigen, hoewel verklaard was, dat het de instemming had van het gehele kabinet.

Het voorstel werd echter met 53 tegen 40 stemmen verworpen.

Op 17 Mei kwam een andere, technische herziening van de Winkelsluitingswet aan de orde, die minister Colijn wel bereid was te behandelen. Daarbij werd echter van verschillende zijden ook het onderwerp van het andere wetsontwerp, enige verruiming van de Zondagssluiting, aan de orde gesteld.

Drop sprak zijn verwondering uit over de gang van zaken, waaruit verdeeldheid in het kabinet en bij de rechterzijde blijkt. Hij kantte zich tegen het vrijheidsbondse streven naar ondermijning van de wettelijke winkelsluiting, die hij een groot goed achtte, maar wilde met het oog op de crisissnood enige verruiming van de Zondagsverkoop toegestaan zien. De technische wijzigingen achtte hij verbeteringen. De kwestie van het venten op Zondag zou ook nader onder de ogen moeten worden gezien. (18 Mei)

Een amendement-Drop, strekkende om slechts consumptie-ijs, dat wordt verkocht in winkels, die geheel of in hoofdzaak voor de verkoop van ijs zijn ingericht, onder de uitzonderingen op te nemen, werd ingetrokken ten behoeve van een overeenkomstig amendement-Teulings, dat werd aangenomen. (24 Mei)

De hoofdbeslissing viel bij een amendement-Teulings, ingediend door katholieken, sociaaldemocraten (Drop en Suze Groeneweg) en vrijzinnigdemocraten, waarvan de strekking was de Zondagsverkoop tijdelijk van 4 tot 6 uur te verlengen voor vis-, fruit-, banketbakkerswinkels enz. en Zondagsverkoop gedurende 4 uur toe te staan aan sigarenwinkels en slijterijen.

Drop verklaarde er toe te hebben medegewerkt zo volledig mogelijk het oorspronkelijke voorstel van minister Verschuur over te nemen, waartoe over bezwaren tegen enkele onderdelen werd heengestapt.

Het amendement werd aangenomen met 64 tegen 25 stemmen, waarna minister Colijn schorsing vroeg van de behandeling van het ontwerp.

Het doek voor het volgende bedrijf ging pas op 12 Juli, toen de nieuwe minister Steenberghe ten tonele verscheen met een gewijzigd wetsontwerp, waarbij de verruiming, evenals trouwens in het oorspronkelijke ontwerp-Verschuur, als een bevoegdheid aan de gemeenteraden werd gegeven.

Drop verdedigde een amendement, strekkende om het aan de gemeentebesturen voor te schrijven overleg niet te beperken tot winkeliers, maar uit te strekken tot

belanghebbenden in het algemeen, ook werknemers in de winkelbedrijven. (12 Juli)

Het amendement werd aangenomen met 50 tegen 37 stemmen. (13 Juli)

Het wetsontwerp werd aangenomen met 63 tegen 25 stemmen.

Crisisheffing op de Indische Inkomstenbelasting.

Cramer opperde bezwaren tegen de regeling, die een zware last legt op de lagere en middelbare inkomens, maar wilde niet tegen stemmen, nu de Volksraad in zijn geheel zich slotslotte bij de beslissing der Indische regering heeft neergelegd. (24 en 25 Mei)

Vereniging van de gemeenten Aengwirden en Schoterland en wijziging van de grens met Haskerland.

Vliegen verdedigde het voorstel, met een aantal voorbeelden aantonende hoe nodig het is, dat Heerenveen, tot nog toe in drie gemeenten liggende, één wordt.

Van der Heide opperde enige bezwaren, waarbij hij wees op ontstemming in Aengwirden, dat vreest voor achterstelling.

Aangenomen werd een amendement-Joekes, mede-ondertekend o.a. door Vliegen en Thijssen, om de nieuwe gemeente niet te noemen „Aengwirden-Schoterland”, maar „Heerenveen”.

Het wetsontwerp werd aangenomen bij zitten en opstaan.

Belasting naar het vermogen van instellingen van de dode hand.

Van den Tempel verklaarde in te stemmen met het ontwerp, ondanks bezwaren tegen enkele onderdelen. Het is billijk dat ook dit vermogen, dat de rechtsbescherming van de staat geniet, aan de inkomsten van de staat bijdraagt. Hij waarschuwde tegen pogingen van kerkelijke zijde om de grondslag van het ontwerp te verzwakken en ongelijkheid van behandeling in het leven te roepen.

Bij een amendement-Wijnkoop om arbeidersvakverenigingen vrij te stellen verklaarde Vliegen, dat de s.d. fractie zou stemmen tegen alle amendementen, die de heffing willen inkrimpen. Elke vrijstelling zou weer andere tot gevolg hebben. De heffing is trouwens zeer matig. (19 Juni)

Van den Tempel bestreed een amendement-Rutgers van Rozenburg (c.h.) tot vrijstelling van de z.g. kerkgoederen, dat tot een belastingprivilege voor de kerkgenootschappen zou leiden. Van kerkelijke zijde is een schromelijk overdreven agitatie gevoerd. Werd het amendement aangenomen, dan zou het ontwerp moeten worden ingetrokken, want het zou hoogst onbillijk zijn dan niet-kerkelijke instellingen wel te belasten. (20 Juni)

Op 28 Juni verdedigde hij zijn standpunt nader tegenover den heer De Geer, waarbij hij er op wees, dat bij dezelfde groepen, die voortdurend offers van de bevolking menen te mogen vragen, nu elke bereidheid tot een offer ontbreekt.

Het amendement-Rutgers van Rozenburg werd verworpen met 54 tegen 27 stemmen.

Het wetsontwerp werd aangenomen bij zitten en opstaan. (28 Juni)

Instelling van een verkeersfonds.

Van der Waerden constateerde, dat sommige groepen van belanghebbenden bij het verkeer, die ijverig adresseren, geen constructieve denkbeelden hebben en niet verder komen dan tot een negatief particularisme. De principes, door den minister omtrent het verkeer ontwikkeld, had hij voor een groot deel met instemming gelezen. De regering brengt echter niet de coördinatie, die zij bepleit. Zij stelt alleen een verkeersfonds in de plaats van het goedwerkende Wegenfonds. Tegen een verkeersfonds zou geen bezwaar bestaan als sluitstuk op de coördinatie, maar het wordt nu een poort in de wildernis. Vast staat alleen, dat het wegverkeer zal worden belast om bij te dragen in het spoorwegtekort, zonder dat er een goede coördinatie komt. De minister wijst niet alleen een Vervoerschap af, maar ook een Vervoerraad en schuift het ontwerp betreffende de openbare middelen van vervoer naar achteren in plaats van het uit te breiden en naar voren te schuiven. Onder deze omstandigheden is dit voorstel niet te aanvaarden. (20 Juni)

Van Braambeek verklaarde zich ook diep teleurgesteld, doordat de minister het inzake regeling van het verkeer niet verder bracht dan grauwe theorie. Tegen een verhoging van de autobelasting zou hij geen bezwaar hebben, maar het rijwiel is reeds te zwaar belast en er is ook ernstig bezwaar tegen, als ter vermindering van het spoorwegtekort andere verkeersmiddelen extra worden belast. Verkeersconcentratie is noodzakelijk. (27 Juni)

Drop drong aan op beëindiging van de onbillijkheid, dat de inwoners van Noordbrabant dubbele rijwielbelasting betalen, doordat ook de provincie daar een dergelijke belasting heft. (27 Juni)

Tijdens het debat bracht de regering wijzigingen aan, die de leden van de Vaste Commissie voor Openbare Werken enz. aanleiding gaven een motie voor te stellen tot schorsing van de behandeling. (28 Juni) Deze motie, die o.a. door v. d. Waerden werd verdedigd, werd echter tenslotte ingetrokken.

Bij de replieken handhaafden v. d. Waerden en v. Braambeek hun bezwaren. De beslissende stemming viel bij art. 1, dat werd aangenomen met 43 tegen 39 stemmen.

Hiemstra verdedigde een amendement om de rijwielbelasting niet te verhogen. Het amendement werd aangenomen met 54 tegen 27 stemmen.

Het wetsontwerp werd daarna aangenomen bij zitten en opstaan. (28 Juni)

Interpellatie-Tilanus over het standpunt van de regering ten opzichte van de schrijfwijze van de Nederlandse taal (spelling-Marchant).

Thijssen zag de compromisspelling als een groot belang voor het onderwijs. Het is didactisch onmogelijk de taalregels van de Vries en te Winkel aan kinderen te onderwijzen. Houvast is slechts te krijgen door de nieuwe spelling. Er wordt geklaagd over een nieuwe chaos, maar er was een chaos en er zal nu spoedig eenheid komen, omdat de school behoefte heeft aan de nieuwe spelling en haar zal invoeren. Het compromis wordt echter ontsierd door de uitgangen *eelen* en *eeren*. Spreker pleitte verder voor het bijeenbrengen van uitgevers en onderwijsmensen om te overleggen over de gang van zaken met de boekjes. Door het compromis zal er meer gelegenheid komen voor taalonderwijs en men zal niet meer zo bang zijn een brief te schrijven uit vrees voor taalfouten. (21 Juni)

K. ter Laan wees op het verschil tussen *taal* en *spelling*. Liefde voor de taal brengt niet mee, dat de spelling niet nu en dan zou moeten worden aangepast bij de gesproken taal. Voor levenloze voorwerpen b.v. bestaat in werkelijkheid het taalgeslacht niet meer, en ook het onderscheid tussen een e en twee e's, een o en twee o's berust niet meer op een redelijke grond. Terecht is daarom in 1891 dr. Kolléwijn opgekomen, niet tegen onze lastige *taal*, maar tegen onze lastige *spelling*. De spellingregels van het compromis zullen een zegen zijn voor de school. Ook de onderwijzers aan de christelijke en katholieke scholen zijn er in grote meerderheid voor. Men zal tijd winnen voor het werkelijke taalonderwijs. Spr. was echter teleurgesteld, dat de spelling niet algemeen zal worden ingevoerd, maar dat de keuze zal worden gelaten. Hij stelde daarom een motie voor, luidende:

„De Kamer, van oordeel, dat aan de wanorde op het gebied van de spelling zo spoedig mogelijk een einde dient te komen, acht het wenselijk, dat de spelling van het compromis op 1 September a.s. bij het onderwijs algemeen wordt ingevoerd, en gaat over tot de orde van de dag.” (22 Juni)

De motie-Tilanus, zich richtend tegen de nieuwe spelling, werd aangenomen met 48 tegen 43 stemmen. De s.d. fractie, met uitzondering van Schaper, stemde tegen.

De motie-Ter Laan werd bij zitten en opstaan verworpen. (27 Juni)

Wijziging van de Pensioenwetten voor zee- en landmacht en van de Militaire Weduwenwet.

Suze Groeneweg herinnerde aan de bezwaren, door haar geuit tegen het opnemen in de Pensioenwet voor burgerlijke ambtenaren van de bepaling, dat weduwnpensioen niet wordt uitbetaald aan vrouwen, die in concubinaat leven. Thans wordt dit ook voorgesteld voor weduwen van militairen. Zij had het voorstel voornamelijk bestreden, omdat ook degenen, die niet in concubinaat leven, daarvan beschuldigd zouden kunnen worden. Intussen drong zij ook aan op een mildere bepaling voor de bestaande gevallen, waarin gezinnen in grote moeilijkheden kunnen komen, doordat een groot deel van de inkomsten plotseling wegvalt. (22 Juni)

De fractie verklaarde zich, bij monde van Vliegen, tegen een voorstel van den voorzitter om een interpellatie-de Visser over de gebeurtenissen in Amsterdam en elders in verband met de steunverlening, niet toe te staan. Het voorstel van den voorzitter werd echter aangenomen met 58 tegen 24 stemmen.

Adres van G. Rijdsdijk inzake schadevergoeding in verband met de afdamningswerken in „De Strooppot”.

Duijs achtte het optreden van de Staat tegenover de firma Rijdsdijk in hoge mate onfatsoenlijk. Door de schuld van Waterstaat heeft zij belangrijke schade geleden, maar de regering weigert recht te doen. Zal de minister nu bij aanneming van de conclusie der commissie, die aanwijzing wil van drie deskundigen om de schade te bepalen, daaraan ook gevolg geven?

Bij repliek wees hij nog eens op de aanneming door de Kamer in een vorig

stadium, met 46 tegen 28 stemmen, van een conclusie, waaraan de regering geen gevolg heeft gegeven. De minister geeft nu te kennen, dat hij een nieuwe uitspraak van de Kamer vrij zeker naast zich neer zal leggen. De Kamer dient daartegenover haar standpunt te handhaven. De minister zou zo de grootste propagandist worden voor de afbraak van het parlementaire stelsel. (12 Juli)

Over een amendement-Van Dijken, ingaande tegen de conclusie der commissie, staakten de stemmen. De volgende dag werd het verworpen met 43 tegen 42 stemmen (de s.d. fractie stemde tegen), waarna de conclusie zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen.

Wijziging Landbouw-Crisiswet; intrekking van Tarwewet, Zuivelwet en Varkenswet.

Hiemstra wees er op, dat het duurder worden van voedergranen, door maatregelen in het belang van de akkerbouw, de veeboeren in moeilijkheden brengt. Een deel van de heffingen ten bate van het voedergraan zou moeten komen ter beschikking van de veehouderij. De regering dient van de steun aan de landbouw gebruik te maken om ook voor de belangen van de landarbeiders te waken. De landarbeidersbonden worden van het kastje naar de muur gestuurd. De minister moet ingrijpen om te zorgen, dat er overleg komt.

Duijs drong er bij de minister op aan opruiming te houden onder verkeerde toestanden en daarbij extra zijn aandacht te geven aan de Varkenscentrale. Met het inschakelen van belanghebbenden in crisisorganisaties moet men voorzichtig zijn. Op grond van wat onder eede verklaard is bij het proces-Roelofsen, o.a. door een directeur van een keuringsdienst, is het onbegrijpelijk hoe men den heer van Zwanenberg in zijn functie geduld heeft. (12 Juli)

Vliegen verklaarde, dat de fractie zou stemmen tegen een motie-Wijnkoop, bevattende een verklaring van wantrouwen tegen de regering, omdat zij zich richt tegen een pas opgetreden minister, bij een wetsontwerp waartegen de s.d. fractie geen bezwaar heeft. Dit wil niet zeggen, dat het algemeen regeringsbeleid onze instemming heeft. (13 Juli)

Maatregelen ter verzekering van de marktpositie van rijst in Nederlands-Indië.

Cramer drong aan op grote voorzichtigheid. Een groot deel van de inlandse bevolking moet rijst kopen, zodat prijsstijging ook een kwade kans heeft. (12 Juli)

Contingentering van leder.

IJzerman wees er op, dat het verkeerd zou zijn, indien deze contingentering, in verband met het optreden der Centrale H.L.S. er toe zou leiden, dat de in ons land gevestigde Batafabriek geen grondstoffen zou kunnen krijgen. (12 Juli)

Interpellatie van Mevr. Bakker—Nort over subsidie voor het Lorentz-lyceum te Eindhoven.

Faber betreurde, dat te Eindhoven nog geen overeenstemming was bereikt, maar vertrouwde, dat nog een oplossing zou worden gevonden in taak- en terreinverdeling tussen de particuliere en de gemeentelijke school. De s.d. willen voor 1934 het subsidie niet aan het Lorentz-lyceum onthouden, maar bij de begroting van 1935 moet de zaak opnieuw worden bekeken.

Suze Groeneweg legde op dit laatste nog eens de nadruk, toen de Minister had gesproken op een wijze, waartegen zij ernstig bezwaar had.

De fractie stemde voor de motie-Bakker—Nort ten gunste van subsidie voor 1934, die met 45 tegen 25 stemmen werd aangenomen.

Overzicht der werkzaamheden van het begin van het zittingsjaar 1934—'35 tot 12 Februari 1935.

In de eerste vergadering, op 18 September, werd door den voorzitter en door minister Oud namens de Regering Schaper herdacht die tijdens het Kamerreces was overleden. In de plaats van Schaper werd tweede voorzitter der Kamer de heer Van Dijk (a.r.), terwijl Vliegen werd aangewezen als derde voorzitter. Onze fractie had op hem gestemd voor het tweede-voorzitterschap.

Mevr. De Vries—Bruins werd als lid toegelaten in de vergadering van 20 Sept.

Onze fractie verklaarde zich bij monde van Albarda tegen een voorstel—De Visser om de Troonrede met een adres te beantwoorden, omdat zij een debat over de algemene politiek, waaraan de regering niet zou deelnemen, nutteloos achtte. (20 Sept.)

Bescherming van leerlingen tegen de gevolgen van besmettelijke ziekten van personeel van inrichtingen van Onderwijs.

Mevr. De Vries—Bruins waardeerde het dat in het vervolg de onderwijzers gekeurd zullen worden, maar betoogde de noodzakelijkheid van keuring ook van de kinderen, van herkeuring van de leerkrachten, en van uitbreiding van de werking der wet tot inrichtingen, waarin kinderen worden verzorgd.

Thijssen vroeg wat er zal geschieden, indien ouders, na herstel van een onderwijzer, toch huiverig blijven om hun kinderen aan hem toe te vertrouwen. Zou in zulke gevallen aan de betrokkene geen andere werkkring zijn te geven?

Een motie van Mevr. de Vries—Bruins, luidende:

„De Kamer, van oordeel, dat het wenselijk is schoolkinderen te laten onderzoeken op tuberculose van de ademhalingsorganen, verzoekt den minister maatregelen, welke daartoe strekken, zoveel mogelijk te bevorderen en gaat over tot de orde van de dag.” werd aangenomen met 58 tegen 16 stemmen. (16 Oct.)

Een amendement-de Vries—Bruins om inplaats van „longtuberculose” te lezen „tuberculose van de ademhalingsorganen” werd door de Minister overgenomen. (17 Oct.)

Een amendement-Thijssen werd ingetrokken.

Een amendement-de Vries—Bruins om vast te leggen, dat alle leerkrachten uiterlijk binnen twee jaar gekeurd moeten zijn, werd verworpen met 57 tegen 21 stemmen. (17 Oct.)

Verhoging der uitkeringen aan oud-gepensioneerde militairen.

K. ter Laan critiqueerde de houding van de Minister, die een afdoende oplossing, waarbij de oud-gepensioneerde militairen gelijk zouden komen met overeenkomstige groepen van burgerlijke gepensioneerden, afwijst. Zodra men f 375 oorspronkelijk pensioen heeft, profiteert men niet van de voorgestelde maatregel, terwijl dan nog alle kleine gezinsinkomsten worden afgetrokken. Bovendien protesteerde hij er tegen, dat de f 40.000, die hiervoor worden uitgetrokken, zijn verkregen door de uitkeringen aan de mobilisatieslachtoffers te verlagen. (16 Oct.)

Aanleg van een zijkanaal naar Almelo van het kanaal Zutphen—Enschede.

Van der Sluis achtte het een dwaasheid, dat men het kanaal wil doen ophouden drie kilometer buiten Almelo. Het moet worden doorgetrokken naar de havenkom van Almelo. (17 Oct.)

Een mede door v. d. Sluis ondertekende motie-Krijger, die de wenselijkheid daarvan uitsprak, werd 18 Oct. zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Wijziging van de Ziektewet.

Drop verdedigde een amendement-Kupers om provisiereizigers onder de wet te brengen. Na een wijziging, waardoor het zich beperkte tot degenen, die voor één onderneming werken, werd het door de minister overgenomen.

Een amendement-de Vries—Bruins om de ongehuwde moeder onder de wet te doen vallen, werd verworpen met 52 tegen 21 stemmen.

Kupers bestreed enige amendementen-Kortenhorst en verdedigde een eigen amendement, beogende strengere eisen te stellen aan de erkenning van bedrijfsverenigingen.

Drop verklaarde, naar aanleiding van het debat, dat hij zich alle vrijheid voorbehield ten aanzien van wijziging in de uitvoering der Ongevallenwet.

Het amendement-Kupers werd, in verband met toezeggingen van de minister, ingetrokken, evenals een ander amendement-Kupers betreffende de termijn van beroep.

Algemene beschouwingen over de begroting.

Albarda constateerde, dat het beleid van de regering-Colijn in brede kringen, ook bij de partijen waarop zij steunt, ernstige teleurstelling heeft gewekt. Er is ontgoocheling na overdreven verwachtingen, maar ook overigens gegronde ontevredenheid.

Spreker verweet aan de Regering niet haar monetaire politiek, waarover in vrijwel alle partijen meningsverschil is. Hij achtte persoonlijk devaluatie voor Nederland thans niet wenselijk, al moet de regering zich haar vrijheid voorbehouden voor de toekomst. De aanpassingspolitiek van de regering echter is eenzijdig en daardoor gebrekkig en wreed. Eenzijdige loonsverlaging sticht meer kwaad dan goed, ook door de vermindering van de koopkracht op de binnenlandse markt. Het reeds zwaar getroffen rijksperoneel wordt nu weer bedreigd door herclassificatie, terwijl de ge-

meenten op verschillende manieren gedwongen worden tot verlaging van de gemeentelonen en ook de lonen in het particulier bedrijf worden gedrukt.

Het ergste is geweest de verlaging van de werklozensteun, waardoor een noodtoestand in het leven is geroepen. Dit mag geen afgedane zaak zijn. Het kwaad moet worden hersteld. Al is de belastingdruk reeds zwaar, voor dit doel moet belastingverhoging worden aanvaard, waartoe in aanmerking komen een heffing op de vermogens en de grote inkomens, herstel van de successiebelasting op het peil van voor 1926, een crisisinkomstenbelasting en een belasting op de winsten der naamloze vennootschappen, terwijl belastingontduiking veel scherper moet worden tegengegaan, o.a. door opheffing van het bankgeheim. Verdere verlaging van de rentelast der openbare lichamen is nodig.

Wat de bezuiniging betreft, is er een scherpe tegenstelling tussen de opheffing van een paar honderd openbare scholen en hetgeen te zien valt bij de bijzondere scholen. Uit een oogpunt van pacificatie moet aan de openbare school recht worden gedaan. Bij defensie blijft niet alleen de toegezegde bezuiniging achterwege, maar wordt verhoging voorgesteld. De s.d. fractie blijft voorstandster van nationale en internationale ontwapening, al is het getij daarvoor thans ongunstig, en in elk geval mag niet in tegenovergestelde richting worden gegaan. Het stemmen van Nederland tegen het toelaten van Rusland tot de Volkenbond was een daad van bekrompenheid.

Spr. bepleitte verlaging van de druk der vaste lasten, drong aan op een pachtwet, op een executieverbod, maatregelen tot verlaging van de huren, verlaging van hypotheeklasten. Voor werkverruiming wordt te weinig gedaan, terwijl constructief beleid, gericht op een nieuwe maatschappelijke structuur, ontbreekt. De gemeentelijke autonomie wordt ondermijnd.

Vermindering door amnestie of gratie van de straffen, opgelegd in verband met het geval van „De Zeven Provinciën” is dringend noodzakelijk. Een onderzoek moet worden ingesteld naar de particuliere wapenindustrie. Wil de regering niet, dan zou initiatief van leden van verschillende fracties voor een enquête-voorstel wenselijk zijn. De maatregelen van minister Deckers tegen S.D.A.P. en N.V.V. zijn onrechtvaardig en onhoudbaar.

De sociaaldemocratie wil de overgang naar een socialistische ordening bevorderen door een constructieve politiek in een sfeer van vrijheid en recht. Daarom moet worden afgewezen de verbinding met wie de democratie naar het leven staan. (6 Nov.)

Van den Tempel wees op de ontzaglijke morele gevolgen van de nog steeds toenemende werkloosheid. Het aantal werklozen zal binnenkort de 400.000 overschrijden. Hij schetste de teleurstelling, bij iedereen, behalve de regering, gewekt door de trage gang van zaken met het 60 miljoenplan, hoewel het bestuur naar bespoediging heeft gestreefd. Voor blijvende werkverruiming is overigens nodig opnemings van nieuwe krachten in het bedrijfsleven, sterkere industrialisatie. Spr. diende tenslotte een motie in, luidende:

„De Kamer, van oordeel, dat in verband met de omvangrijke werkloosheid, krachtig moet worden gestreefd naar verruiming van werkgelegenheid door uitbreiding en versterking van het bedrijfswezen en in het bijzonder van de industrie, nodigt de regering uit, de oprichting van een centrale industriebank te bevorderen, en gaat over tot de orde van de dag.” (7 Nov.)

Bij de replieken constateerde Vliegen, sprekende in de plaats van Albarda, die een internationale conferentie moest bijwonen, dat uit de rede van minister Colijn geen enkele nieuwe constructieve gedachte sprak. Met leedwezen had hij vernomen, dat de regering amnestie of gratie voor de miteurs van „De Zeven Provinciën” had afgewezen. Den heer De Geer, die een heffing van de vermogens van 1 % potverteren had genoemd, voegde hij toe, dat wie van elke honderd gulden, die hij bezit, een gulden uitgeeft, bezwaarlijk als potverteerder kan worden beschouwd. Hij verdedigde ook de andere punten van financiële politiek, door Albarda aangegeven, en de vermindering van hypotheeklasten e.d. Hij bestreed opnieuw de maatregelen, tegen S.D.A.P. en N.V.V. genomen, als pure willekeur, bepleitte ordening van het bedrijfsleven en wees er tenslotte op, dat alleen het opkomen van meer democratische elementen in katholieke en christelijke kring ons volk kan redden uit de verstarring en verlamming, waarin het is verzonken. (13 Nov.)

Van den Tempel bestreed de door minister Colijn gegeven voorstelling alsof de vertraging bij het Werkfonds niet aan de regering te wijten zou zijn. De regering heeft het Werkfonds geen voldoende outillage verschaft en zijn taak beperkt door de behandeling van industriële projecten te brengen bij een klein bureau aan Economische Zaken. Hij betoogde voorts, dat met regionale industriebanken niet kan worden volstaan en dat een centrale instelling noodzakelijk is. (13 Nov.)

Zijn daarop betrekking hebbende motie werd verworpen met 51 tegen 21 stemmen. (15 Nov.)

Nieuwe regelen tot afweer van nadelige gevolgen van beperkende bepalingen inzake het internationale betalingsverkeer.

Albarda sprak zijn verwondering er over uit, dat de regering aanvankelijk had voorgesteld haar de bevoegdheid te geven bij algemene maatregel van bestuur van wetten af te wijken en constateerde met voldoening, dat dit op het verzet van zeer vele leden was afgestuit.

Van der Waerden gaf te kennen, dat de s.d.-fractie niet instemde met een opmerking in het Verslag, waarin de Regering tot scherper optreden ter zake van het betalingsverkeer werd aangespoord. (8 Nov.)

Ontslag van de huwende onderwijzeres.

Mevr. De Vries—Bruins wees er op hoezeer dit voorstel van Minister Marchant in strijd was met zijn politiek verleden. Hij kondigt het nu aan als een tijdelijke crisismaatregel, maar het ontwerp is niet van tijdelijke duur. Zij betoogde, dat de vrouw zelf moet beslissen, ook als ze gehuwd is, hoe ze haar leven wil inrichten. Overigens betekent deze maatregel niet vermindering, maar verplaatsing van werkloosheid. Huispersoneel zal ontslagen worden. Wil men cumulatie van inkomens tegengaan, dan zouden nog heel andere maatregelen genomen moeten worden. Zij achtte het voorstel een daad van onrecht.

Thijssen betoogde, dat het ontwerp de school zou beroven van een waardevolle groep opvoedsters en in tal van gezinnen economische ellende zou brengen.

Bij de artikelen verdedigde Mevr. De Vries—Bruins een amendement, waarbij de mogelijkheid werd geopend, dat de Minister in bijzondere gevallen een uitzondering zou kunnen toestaan. Het werd verworpen met 47 tegen 31 stemmen.

Thijssen bestreed een amendement-Suring, strekkende om niet alleen de huwende, maar ook de reeds gehuwde onderwijzeres te ontslaan. Het werd ingetrokken, nadat de Minister het onaannemelijk had verklaard.

Het wetsontwerp werd aangenomen met 51 tegen 31 stemmen. (15 Nov.)

Binnenlandse Zaken.

Van der Heide bepleitte vrijheid van lijkverbranding en waarschuwde tegen overdrijving van zedelijkheidsbezwaren. Gemengd zwemmen en zonnebaden b.v. zou hij niet verboden willen zien.

Bij de afdeling *Binnenlands Bestuur* bestreed v. Zadelhoff de nog wel verhoogde subsidies voor burgerwacht en vrijwillige landstorm. Hij vroeg een onderzoek naar pogingen van N.S.B.-ers om weer lid van de burgerwacht te worden. Verder drong hij aan op een betere toepassing van de Trekhondenwet.

Drees kwam op tegen de veelvuldige aantasting van de autonomie der gemeenten, het regeren met circulaire, waarbij de Minister de gemeenten aanschrijft om de begroting op te maken naar wetsontwerpen, die nog niet zijn ingediend of behandeld, het verhinderen van beroep op de Kroon van besluiten van Gedeputeerde Staten, waarbij hij een voorbeeld noemde uit Almelo, en tegen de voogdij over noodlijdende gemeenten, waar alles tot in kleinigheden van Den Haag uit wordt voorgeschreven. Verder critiseerde hij de toepassing van de artikelen 125 en 126 van de Ambtenarenwet, waarbij niet is nageleefd de toezegging, dat alleen tegen excessen zou worden opgetreden.

Mevrouw De Vries—Bruins oefende critiek op de circulaire van de minister, waarin vervanging van vrouwelijke arbeidskrachten, ook ongehuwde, door mannelijke werd aanbevolen. (13 Nov.)

J. ter Laan drong aan op voorzichtigheid bij het uitleiden van vreemdelingen, bepleitte betere wachtgeldregelingen voor ambtenaren van lagere publiekrechtelijke organen en toonde aan hoe het regeringsbeleid ten opzichte van de werkloosheidslasten, er toe leidt, dat vele gemeenten daaronder bezwijken.

Bij de replieken wees Drees er op, dat de Minister zich voordeed als de beschermer der gemeenten tegen financiële ondergang, maar dat de Regering in werkelijkheid zelf de nood der gemeenten tot het ondragelijke had doen stijgen door ze in één jaar 40 miljoen af te nemen. (15 Nov.)

Bij de afdeling *krankzinnigenwezen* betoogde Mevr. De Vries Bruins dat de bezuiniging, waarop aangedrongen wordt, vooral hier met groote voorzichtigheid moet geschieden.

Van der Heide vroeg in verband met het geval Tonnet, meer waarborgen bij krankzinnigverklaring.

Bij de afd. *Armwezen* critiseerde Drees dat de regering in circulaire over de werklozenzorg ook invloed tracht te oefenen op de eigenlijke armenzorg, waarin zij niets bijdraagt (15 Nov.)

Staatsloterij.

Regeringsvoorstel om het gebruik maken van de trekking der Staatsloterij door particulieren te verbieden.

Voorstel van K. ter Laan en IJzerman om het aantal loten van de Staatsloterij uit te breiden.

Van der Heide betwijfelde of de collecteurs en collectrices der Staatsloterij wel steeds voldoende actief zijn.

K. ter Laan verdedigde uitbreiding der Staatsloterij. Er bestaat behoefte aan meer loten en de Staatsloterij waarborgt het best volledige betrouwbaarheid. Aanneming van het regeringsvoorstel is nodig voor de rechtszekerheid van collecteurs en collectrices. Grote particuliere loterijen kunnen overigens best zelf voor de trekking zorgen.

Drop bestreed het regeringsvoorstel, dat enkel een aantal particuliere loterijen, waarin velen een bestaan vinden, onmogelijk maakt.

Het ontwerp-Ter Laan werd verworpen met 49 tegen 20 stemmen, het regeringsvoorstel aangenomen met 57 tegen 11 stemmen. Over het laatste stemde de fractie verdeeld.

Buitenlandse Zaken.

Vliegen constateerde, dat algemeen gewenst wordt, dat Nederland zijn zelfstandigheidspolitiek voortzet. Hij drong bij den Minister aan op meer mededeelzaamheid, wees op de tegenstelling tussen de vroegere houding der communisten tegenover de Volkenbond en de toetreding van Rusland, die hij toejuichte, besprak de ontwapeningsconferentie en het oorlogsgevaar, achtte het wenselijk er toe over te gaan Rusland de jure te erkennen en pleitte voor nieuwe pogingen om met België tot overeenstemming te komen. (17 Nov.)

Kupers verdedigde twee moties om subsidies te blijven verlenen aan de Nederlandse cursussen in Pruisen

Ofschoon de Minister verklaarde, dat hij bereid was, bij aanneming van de moties, nog eens met den Minister van Financiën te overleggen, een uittaling waarop Vliegen nog eens wees, werden de moties verworpen, de eerste met 46 tegen 21 stemmen, de tweede bij zitten en opstaan. (20 Nov.)

Herziening van de wettelijke tijd.

Van der Waerden verklaarde, dat hij de voorkeur zou hebben gegeven aan de Greenwich-tijd 's winters, met zomertijd, dus midden-Europese tijd in de zomer, maar dat hij het gewijzigde regeringsvoorstel, midden-Europese tijd het gehele jaar, gaarne als compromis zou aanvaarden.

P.T.T.-begroting.

Faber bepleitte verkorting van de arbeidstijd van het personeel, ook in verband met de voortschrijdende rationalisatie, en tegemoetkoming aan redelijke verlengingen van enige bijzondere groepen. Drop besprak enkele radio-aangelegenheden, waarbij hij met genoegen constateerde, dat er ten opzichte van deze zaak wat meer rust schijnt te zijn gekomen. De radiocontrole gaat echter nog altijd te ver en de „strakke lijn" schijnt te veel naar één kant te worden gevolgd.

Van Braam beek wees op de geraamde winst van 6½ miljoen en op de mogelijk gebleken tariefsverlagingen. De draadtelegraaf echter gaat slecht en de toekomst daarvan zal onder het oog moeten worden gezien. Naasting van de telefoonnetten van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag is op zichzelf juist, maar zal gepaard moeten gaan met compensatie voor de geldelijke schade, die de gemeenten zullen lijden, en met waarborgen voor het personeel. Hij waarschuwde tegen te hoge uitgaven voor de luchtpost naar Indië en besprak nog enkele personeelszaken.

Drees bestreed de plannen tot naasting van de telefoonnetten der drie grootste steden. Deze werken voortreffelijk en de gemeenten kunnen de inkomsten niet missen, vooral niet in deze tijd. Hij herinnerde er aan hoe krachtig de ministers Oud en De Wilde deze naastingsplannen hebben bestreden, toen zij nog Kamerlid waren.

Bij de replieken protesteerde Drop tegen opmerkingen van den heer Boon over de V.A.R.A. (20 Nov.)

Economische zaken

Bij de afdeling *Handel en Nijverheid* besprak Drop de belangen van de schippers met het oog op de evenredige vrachtverdeling. Hij vroeg instelling van een interdepartementale commissie voor de voorziening in de noden der schippers. Verder

drong hij er op aan nog eens te overwegen of contingentering van spiegglas niet noodzakelijk is.

Brautigam besprak de bedroevend slechte toestanden van de Nederlandse koopvaardij, die getroffen wordt door de wereldcrisis, de autarkie en de monetaire moeilijkheden. Met klem drong hij aan op steun, ook voor modernisering van de vloot, die ook voor het werk op onze werven van grote betekenis zou zijn. In het bijzonder een tweede schip, type Statendam, voor de Holland-Amerika lijn is dringend nodig, wil het Nederlandse schip blijven op de wereldzee. (22 Nov.)

Bij de repliek toonde Brautigam zich door het antwoord van den Minister niet bevredigd. Aangezien deze echter nadere overweging niet geheel afwees, zou spr. nog wachten met het vragen van een uitspraak van de Kamer. (23 Nov.)

Bij de afdeling *Landbouw* uitte *Hiemstra* zijn teleurstelling, dat het eigenlijke landbouwdebat pas later gevoerd zou kunnen worden bij de begroting voor het Landbouw-crisisfonds, misschien in Februari, als vele belangrijke maatregelen reeds in kannen en kruiken zullen zijn. Een nieuwe pachtwet blijft veel te lang uit. Stijging van pachten leidt er toe, dat de crisissteun gaat naar het grondkapitaal. Hij stelde een motie voor, luidende:

„De Kamer, van oordeel, dat een wettelijke regeling van de pacht zeer urgent is, gaat over tot de orde van de dag.” (23 Nov.)

De motie werd op 27 Nov. verworpen met 49 tegen 22 stemmen.

Bij de afdeling *Visserijen* behandelde *Drop* de toestand bij de kreeftvisserij en de positie van het Visserijproefstation. Hij stelde, met leden uit andere fracties, een motie voor om het verstrekken van subsidie opnieuw in overweging te doen nemen.

Op voorstel van den heer *Schouten* werd de stemming hierover tot later uitgesteld.

Van Zadelhoff besprak de zoetwatervisserij, Brautigam de zeevisserij, in het bijzonder ook de nood in het bedrijf te IJmuiden. (27 Nov.)

Wetsontwerp om aan enige petroleummaatschappijen het recht te geven tot opsporing en ontginning van petroleum op Nieuw-Guinea.

Cramer bepleitte overheidsexploitatie. Het gaat om een gebied, driemaal zo groot als Nederland. Voorlopig heeft hij er geen grote verwachtingen van, maar men reserve de terreinen. Een gemengd bedrijf zou eventueel nog beter zijn dan dit voorstel (23 Nov.)

Verlenging van de vrijstelling van de indirecte vacinatiedwang.

Mevr. De Vries—Bruins verzette zich niet tegen het voorstel, maar drong er op aan vrijwillige vaccinatie te bevorderen en daarbij vooral vaccinatie beneden het jaar te propagieren. (23 Nov.)

Begroting van Defensie.

K. ter Laan toonde aan, dat de begroting in wezen vier miljoen hoger is, terwijl bezuiniging ook op leger en vloot in uitzicht was gesteld, besprak de houding der vrij-dem. ministers, de actie in het Zuiden, de afschaffing van de burgercorvee's en de daarmee samenhangende verlenging van de diensttijd, de afschaffing van het vooroefeningsinstituut, het capitulantensstelsel; het optreden tegen organisaties en de belangen der oud-gepensioneerden.

Albarda besprak de maatregelen—*Deckers* tegen S.D.A.P. en N.V.V. en gaf voorbeelden over de inconsequentie, daarbij aan de dag gelegd, o.a. ten opzichte van het vragen van verklaringen aan wachtgelders en het toepassen van bepalingen ook op vrouwen en kinderen, terwijl hij tevens in het licht stelde tot welke dwaasheden het leetuurverbod leidt. Hij vroeg op deze punten nadrukkelijk opheldering.

Van Zadelhoff herinnerde aan de Utrechtse congresresolutie. De opvattingen van de regering en de soc-dem. zijn elkaar niet genaderd. De soc-dem. blijven voorstanders van nationale en internationale ontwapening, al zijn de kansen voor het ogenblik ongunstig. De S.D.A.P. wil een veiligheidswacht, geen oorlogsvoorbereiding. Zij wil nauwgezette naleving van Volkenbondsverplichtingen, ook bij militaire sancties. Sabotage heeft zij nooit gepropageerd. Ook niet persoonlijke dienstweigering als strijdmiddel. Rechtvaardige toepassing van de Dienstweigeringswet is echter nodig. De soc-dem. staan afwijzend tegenover verdediging tegen luchtaanvallen, behorend tot het oorlogsbedrijf en bovendien ondoeltreffend, niet tegen bescherming der bevolking tegen luchtgevaar, mits voorbereid door de burgerlijke overheid. Daarbij staat echter voor ons vast, dat werkelijke beveiliging onmogelijk is en dat het slechts kan gaan om enkele voorzorgsmaatregelen tot verzachting van de gevolgen. Tenslotte drong hij aan op een enquête naar de wapenindustrie en verbod van particuliere wapenfabricage. (27 Nov.)

Faber zette uiteen welke betekenis is te hechten aan het beginsel, dat een rechtsgemeenschap als de Volkenbond over een machtsmiddel moet beschikken, in tegenstelling tot de gedachte van nationale staten, die gewapend tegenover elkaar staan, en besprak de houding der kerken tegenover de oorlog.

Drop behandelde o.a. de beschuldigingen tot de S.D.A.P. gericht in verband met de kwestie van De Zeven Provinciën, de actie in het Zuiden en de plannen voor verdere vlootaanbouw. Men blijft steeds goed geld naar kwaad geld gooien. De vlootmanoeuvres maken een erbarmelijke indruk. Het roer moet radicaal om. Ook de marine moet zich beperken tot een veiligheidswacht van enkele kleine vaartuigen met enige steunpunten in Indië. Tenslotte besprak hij de personeelszaken en de noodzakelijkheid van vrijheid van organisatie (28 Nov.).

Bij de replieken deed Albarda uitkomen hoe de Minister geen zweem van bewijs had geleverd, dat de sociaaldemocratie en de marinebonden de ongeregeligheden op de vloot zouden hebben voorbereid en bevorderd. De bondsbestuurders hebben integendeel alles gedaan om uitbarstingen te voorkomen. Spr. daagde de Minister uit een onderzoek in te stellen of s.d. Kamerleden illegale handelingen hebben voorbereid en bevorderd.

Bij de artikelen critiserde K. ter Laan de hoge uitgaven aan de Kon. Militaire Academie te Breda.

Naar aanleiding van een adres van B. en W. van Smallingerland, vragende verbetering van de wettelijke regeling voor *mobilisatie-slachtoffers* stelde K. ter Laan voor de minister te verzoeken tot de gevraagde verbetering (instelling van een commissie van beroep) zijn medewerking te verlenen. (30 Nov.).

Het amendement werd verworpen met 65 tegen 23 stemmen. De begroting van Defensie werd aangenomen met 56 tegen 32 stemmen. (4 Dec.).

Begroting Departement van Koloniën.

K. ter Laan diende twee moties in, zich richtende tegen het terugvorderen in bepaalde gevallen van toelagen aan onderwijzers, die naar Indië zouden gaan, bij studie voor de hoofdacte. (29 Nov.).

De moties werden op 30 Nov. verworpen met 45 tegen 18 en 48 tegen 18 stemmen.

Cramer betoogde, dat het voorstel betreffende betaling van een deel van de vlootkosten door Nederland niet ver genoeg ging en dat Nederland ook in andere kosten Indië tegemoet zal moeten komen. (29 Nov.).

Bij de afdeling *Curaçao* sprak IJzerman zijn voldoening uit over de betrekkelijk gunstige financiële positie van Curaçao. Hij drong aan op meer spoed bij noodzakelijke verordeningen, b.v. tot regeling van de arbeidsovereenkomst en een modernisering van de scheepvaartwetgeving. Betere voorbereiding van sociale en economische voorzieningen is nodig. (29 Nov.).

Contingentering van steenkool.

IJzerman erkende, dat de instandhouding van de mijnindustrie van groot belang is en dat daarvoor desnoods contingentering moet worden aanvaard. Er zijn echter ook nadelen aan verbonden, voor de export, voor de nijverheid en voor de verbruikers van huisbrandkolen, als de prijzen stijgen. Hoe zal de verdere toepassing zijn, die de minister aan de hem te verlenen bevoegdheid zal geven?

Van der Waerden vreesde ernstig voor prijsverhoging, die nadelig zou zijn voor de industrie en die ook zou kunnen leiden tot overgang naar dieselkracht. Zowel prijsverhoging als exportbemoeilijking zullen de werkloosheid doen toenemen.

Het ontwerp werd bij zitten en opstaan aangenomen. De s.d. fractie stemde in grote meerderheid voor. (4 Dec.)

Begroting van Sociale Zaken.

Bij de afd. *Arbeid* wees Kupers er op, dat ratificatie van internationale conventies te vaak achterwege blijft. Hij drong aan op uitbreiding van de toepassing der Arbeidswet over vele groepen, die er nog buiten vallen, op algemene verkorting van de arbeidsduur ter bestrijding van de werkloosheid, beperking van overwerkvergunningen enz.

Mevr. De Vries—Bruins besprak de arbeid van vrouwen en meisjes. Dikwijls wordt te lichtvaardig aangedrongen op vervanging door mannen. Het is dikwijls de nood, die vrouwen, ook gehuwde, tot arbeid dwingt. (4 Dec.)

Bij repliek vroeg zij nog in een commissie van onderzoek evenveel vrouwen als mannen op te nemen. (6 Dec.)

Van den Tempel betoogde de noodzakelijkheid van een herziening der Be-

drijfsradenwet om de bedrijfsraden niet enkel een sociale, maar ook een economische taak te geven en hun verordenende bevoegdheid toe te kennen, waardoor men ook kan gaan in de richting van verbindendverklaring van collectieve contracten. (4 Dec.)

Hiemstra vroeg maatregelen tegen de onmenselijk lange werktijden in de landbouw en drong nog in het bijzonder aan op betere bescherming van de kinderen.

Brautigam bepleitte invoering van de herziening van de Stuwadoorswet, waarop reeds 15 jaar wordt gewacht, regeling van de arbeidstijd in de beurtvaart en van de chaffeurs.

Van der Waerden waarschuwde tegen de aandrang om in de sigarenindustrie de machines te verbieden. In de geschiedenis zijn dergelijke pogingen steeds onhoudbaar gebleken. Wel is er reden de rationalisatie te remmen, ook door voor de slachtoffers een behoorlijke wachtgeldregeling voor te schrijven.

Drop drong o.a. aan op een werktijdenbesluit voor het kantoorpersoneel. (5 Dec.)

Bij de afd. *Arbeidersverzekering* wees Kupers op het onvoldoende van de ouderdomszorg, terwijl juist thans afvloeiing van oudere arbeidskrachten moest worden bevorderd, en bepleitte hij wijzigingen van Ongevallenwet en Invaliditeitswet, benevens minder eenzijdige samenstelling van de Beleggingsraad.

Mevr. De Vries—Bruins drong aan op moederschapszorg en besprak de stemming van het prophylaxefonds.

Drop behandelde enige punten in verband met reorganisatie van de sociale verzekering en de kwestie van vervanging van de fondsvorming door een omslagstelsel.

Volksgezondheid en Volkshuisvesting.

Drees constateerde, dat bevredigende daling van de huren van arbeiderswoningen uitblijft. Er is iets, maar nog te weinig, gedaan voor woningwetwoningen door verlaging van de rente, maar toegezegde aanbouw van nieuwe goedkope woningen blijft bijna geheel uit en er gebeurt niets ten aanzien van de huren van arbeiderswoningen in particulier bezit, die in een aantal gevallen nog stijgen. Wettelijke maatregelen om te komen tot verlaging van huren, ook door verlaging van hypotheekrente te bevorderen, zijn dringend nodig. De regering staat daartegenover blijkbaar nog steeds afwijzend. Spr. diende daarom de volgende motie in:

„De Kamer, overwegende, dat spoedige en ingrijpende verlaging van de huur van arbeiderswoningen noodzakelijk is;

van oordeel, dat daartoe, naast maatregelen ten opzichte van woningwetwoningen en tot aanbouw van goedkope woningen, onmisbaar zijn wettelijke maatregelen tot verlaging van de huur van woningen in particuliere eigendom;

gaat over tot de orde van de dag.”

Mevr. De Vries—Bruins besprak de t.b.c. bestrijding, de opleiding voor bakkers en kraamverzorgsters, de zorg voor ongehuwde moeders en de noodzakelijkheid van herziening van Warenwet en Geneesmiddelenwet. (6 Dec.)

Van der Heide vroeg een wettelijke regeling van het toezicht op de particuliere kinderhuizen en drong aan op spoedig en afdoend ingrijpen ten opzichte van onhoudbare woningtoestanden in Emmen.

J. ter Laan toonde met voorbeelden uit Amsterdam en Rotterdam aan hoe groot gebrek er is aan werkelijk goedkope arbeiderswoningen. Hij besprak voorts de krot-opruiming, de korting op de bedragen voor woningonderhoud en de noodzakelijkheid van wederinstelling van huurcommissies. (7 Dec.)

De Minister stelde in zijn antwoord in uitzicht, dat maatregelen te wachten waren, die konden leiden tot huurverlaging ook van particuliere woningen en gaf in overweging daarom de stemming over de motie-Drees tot later aan te houden.

Drees legde zich daarbij neer, om een onzuivere stemming te voorkomen, maar merkte op, dat er nog wel groot verschil zou zijn tussen de bedoelingen der regering en wat de s.d. fractie noodzakelijk acht. (7 Dec.)

Bij de afdeling *Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling* drong v. d. Tempel aan op wettelijke regeling der Werkloosheidsverzekering. Hij critiseerde de regeringsmaatregelen ten opzichte van de kassen, die tot te grote beperking van de rechten der verzekerden leiden en vroeg rijksbijdragen in de toeslagen op de uitkeringen, voorzover ze lager zijn dan de steun.

Hiemstra achtte voor het landbouwbedrijf het maximum van 70 pCt. van het loon te laag.

Kupers besprak de maatregelen tot beperking van het aantal vreemde arbeidskrachten. In een aantal bedrijven, o.a. het hotel- en cafébedrijf, is sterker ingrijpen dringend nodig.

Drees vroeg naar de stand van zaken ten opzichte van de toegezegde regeling voor steun aan kunstenaars. (11 Dec.)

De behandeling van de afdeling *Werkverschaffing en steunverlening* werd voor-

namelijk beheerst door het debat over de steunverlaging, die op 1 Juli was ingegaan. Kupers schetste met een reeks van treffende voorbeelden de nijpende nood in tal van gezinnen, lichtte de eisen toe, door het N.V.V. bij zijn petitionnement gesteld, wees op de instemming, die die eisen ook in andere kringen hadden gevonden, en vroeg nog bijzondere aandacht voor de belangen der jeugdige werklozen, werkverruiming daarbij vooropstellende als het allerbelangrijkste.

Hij stelde de volgende moties voor:

I. De Kamer, van oordeel, dat de nood der werklozen verhoging van de met ingang van 1 Juli 1934 verlaagde steunnormen noodzakelijk maakt; gaat over tot de orde van den dag.

II. De Kamer, van oordeel, dat het ter vermindering van de nood in de gezinnen der werklozen noodzakelijk is, op de uitkeringen gedurende de wintermaanden een toeslag te geven en dat op ruimere schaal dan in het voornemen der Regering ligt, kleding, dekking, alsmede goedkope voedingsartikelen worden verstrekt; gaat over tot de orde van de dag.

Mevr. De Vries—Bruins wees op de gevaren voor toenemende ondervoeding en toonde uit officiële gegevens aan hoe reeds thans in een aantal gevallen ondervoeding is te constateren.

Hiemstra vroeg uitbreiding van de proef met loontoeslagen voor z.g. „boven-tallige arbeiders” in het landbouwbedrijf, besprak gevallen van te lage werkverschaffingslonen, van onjuiste aftrek van z.g. opbrengst uit bedrijfjes op steunbedragen, de nood van de schippers, venters en de te lage toelagen aan jeugdige werklozen bij tewerkstelling. (11 Dec.)

Bij de replieken verdedigde Kupers nogmaals de eisen van het petitionnement en de betekenis van een dergelijke volksuiting, terwijl hij zijn teleurstelling er over uitsprak, dat van katholieke zijde de verlangens, die ook die zijn van het R.K. Werkliedenverbond, in de Kamer worden losgelaten.

Mevr. De Vries—Bruins kwam terug op de kwestie van de ondervoeding (13 Dec.)

Op 14 Dec. werden de beide moties-Kupers verworpen met 53 tegen 24 stemmen.

De fractie stemde daarop tegen de begroting van Sociale Zaken, die werd aangenomen met 51 tegen 26 stemmen.

Begroting van Justitie.

Van der Heide sprak zijn ernstige teleurstelling uit over het algemene beleid van de Minister, critiseerde de bezuiniging op reclassering en kinderrechtspraak, besprak het vraagstuk van de vrijwillige castratie, kwam op tegen de wijze waarop tegen vreemdelingen wordt opgetreden, tegen het in beslagnemen van een uit Suriname naar de Tweede Kamer gezonden brochure, en tegen lichtvaardig vervolgen en preventief zetten van personen, die van opruiing e.d. beschuldigd worden. Hij beval een meer bezonnen en doordacht optreden aan.

Ook Vliegen constateerde, dat deze Minister allerminst aan de van hem ge-coesterde verwachtingen had voldaan. Hij ontleedde daarna nog eens de gang van zaken in het Larense geval. Over de inlichtingen van de Minister bestaat nog steeds algemene ontevredenheid. In een reeks van vragen verlangde hij dan ook nadere opheldering en waarborgen tegen herhaling.

Brautigam vroeg spoedige inwerkingtreding van de nieuwe regeling van de arbeidsovereenkomst van kapiteins en schepelingen.

Drop bepleitte o.a. wettelijke regeling van de positie der hoofdarbeiders.

Duijs pleitte voor een accountantsonderzoek naar de gestie van de Buma en voor een verplichte verzekering voor autobestuurders.

Vervolgens betoogde hij, dat er methoden van bestrijding van fascisme en communisme zijn, die beide bewegingen juist doen groeien. Het optreden tegen de communisten in de Ridderzaal was in strijd met de wet. N.S.B.-ers worden, ook als zij rustig colporteren, blijkens wat „De Fakkelt” en „De Tribune” berichten, opzettelijk lastig gevallen, soms mishandeld. Dergelijke relletjes kunnen leiden tot verbod van elke colportage en dus tot aantasting van de vrijheid. Tegen zulk terrorisme moet in het belang van het recht en van de democratie worden opgetreden. (4 Dec.)

Bij de replieken constateerde Vliegen, dat de Minister thans over het geval te Laren meer bevredigend heeft geantwoord. Gebleken is, dat de schuld moet liggen bij de procureur-generaal of bij de burgemeester. Het laatste is het waarschijnlijkste. Met instemming vernam spr., dat de Minister zal zorgen, dat hij voortaan zelf kan beslissen.

v. d. Heide repliceerde over de kwestie van de castratie. Bij de artikelen sprak Drop over de vacature van de griffier van de Raad van Beroep te Amsterdam, v. d.

Heide o.a. over een betere drinkwatervoorziening in Veenhuizen en wenselijke verbeteringen in de gevangenissen en in de Rijksopvoedingsgestichten, terwijl Mevr. de Vries—Bruins het medisch toezicht op regerings- en voogdijkinderen behandelde. (6 Dec.)

Voorts drong Drop aan op een betere regeling van de personeelsverhoudingen bij het Rijkstucht- en opvoedingswezen en op billijker regeling van de subsidies voor bureaux van rechtsbijstand, terwijl v. d. Heide nog besprak de uitvoering van de Psychopatenwetten en de reclassering. (6 Dec.)

Begroting van Waterstaat.

Van Braambeek wees er op, dat alle takken van verkeer in doodsnood verkeren, maar dat de Minister nog niets heeft gedaan om tot regeling en coördinatie te komen.

Drop drong er op aan, dat in de bestekken van Rijkswerken naleving van de collectieve contracten zou worden voorgeschreven. Toen de Minister afwijzend daartegenover bleef staan, diende hij o.a. met de heren Smeenk (a.r.) en Kuiper (r.k.) een motie in, luidende:

„De Kamer, van oordeel, dat de opneming van de verplichting tot naleving van collectieve arbeidsovereenkomsten in de bestekken voor werken, waarbij het Rijk rechtstreeks of zijdelings betrokken is en de verplichting tot naleving dier overeenkomsten bij Rijkswerken, die in eigen beheer worden uitgevoerd, niet langer behoort te worden uitgesteld; verzoekt de regering daartoe de nodige maatregelen te nemen; gaat over tot de orde van de dag.” (11 Dec.)

Deze motie werd op 12 Dec. aangekomen met 62 tegen 20 stemmen.

J. ter Laan besprak de veren Numansdorp—Willemsstad en Middelharnis—Hellevoetsluis en de wenselijkheid van een tunnel onder de Nieuwe Maas in Rotterdam.

v. d. Waerden behandelde de samenstelling van de Electriciteitsraad en de kwestie van een bijdrage van 4½ miljoen aan het Wegenfonds. (11 Dec.)

Bij de afdeling *Spoor en Tramwegen* critiseerde van Braambeek het ruwe ingrijpen van de Minister in het overleg tussen directie en vakbonden waarbij hij een nieuwe loonsverlaging van 5 % heeft gecreteerd, terwijl de toezegging om dan althans een garantie van twee jaar te geven werd ingetrokken wegens de houding van twee onbetekende vakverenigingen.

J. ter Laan bracht ter sprake de onbewaakte overwegen en het spoorwegvraagstuk te Rotterdam.

v. d. Waerden bestreed den heer v. Kempen (v.b.), die meende, dat het spoorwegbedrijf zich nog niet actief genoeg had aangepast. Hij wraakte een vergelijking met het autobedrijf met zijn onmenselijke arbeidsverhoudingen.

Bij de afdeling *Mijnwezen* betoogde Drop de noodzakelijkheid van ordening van de mijnbouw, internationaal en nationaal. Over de situatie in de mijnbouw had tijdig overleg moeten worden gepleegd met alle groepen der Limburgse bevolking.

De invoer van kolen uit Duitsland is nog steeds veel groter dan omgekeerd. Zal de regering grenzen erkennen, waarbeneden het bestaan van de mijnwerkers niet mag dalen? (12 Dec.)

Interpellatie Sneevliet over de zending van Nederlandse troepen naar het Saargebied.

Vlieg en betuigde zijn instemming met de medewerking van Nederland aan deze Volkenbondsactie, waarvan het doel goed is en vredelievend. Het is een stuk positieve handhaving van de vrede in Europa. (13 Dec.)

Begroting van Onderwijs.

K. ter Laan herinnerde aan het wetsvoorstel der s.d. fractie tot verlenging van de leerplicht tot acht jaar en het invoeren van de verplichting om schoolkleding en -voeding te verschaffen. De M. v. A. ligt gereed, maar met indiening is nog gewacht, omdat de kansen thans te ongunstig zijn. Het voorgestelde blijft echter dringend nodig. Hij critiseerde het eenzijdige bezuinigingsbeleid van de minister, die 340 openbare scholen heeft opgeruimd, terwijl er slechts 37 bijzondere scholen verdwenen zijn, besprak de salariëring der onderwijzers en het achterwege blijven van het door de minister aangekondigde grondslagenontwerp. (13 Dec.)

Bij de afd. *Hoger Onderwijs* waarschuwde mevr. De Vries—Bruins tegen incidentele bezuinigingen als het bezetten van de leerstoel in kindergeneeskunde te Groningen door een buitengewoon hoogleraar. Georganiseerde bezuiniging zal wel mogelijk zijn.

Van der Heide vestigde de aandacht op de verlangens van de vereniging van

werkzoekenden met M.O. bevoegdheid en besprak het uitoefenen van practijk door medische professoren.

De afd. *Voorbereidend Hoger Middelbaar Onderwijs* bracht opnieuw een debat over de lyceumkwestie in Eindhoven.

Mevr. De Vries—Bruins deelde mede, dat de meeste leden der s.d. fractie het voortbestaan en van het gemeentelijk lyceum en van het Lorentzlyceum wenselijk achten. Overeenstemming over de distributie van leerlingen zou daartoe nodig zijn. Een definitieve beslissing worde aangehouden, totdat daarvoor nog eens overleg is gepleegd.

K. ter Laan vroeg o.a. een vaste lijn bij het verlenen van subsidies aan gemeenten voor gymnasia en overneming van gemeentelijke H.B.S.-en door het Rijk. (18 Dec.)

De fractie verklaarde tegen een motie-Van Dijken om aan het Lorentzlyceum geen subsidie meer te verlenen, zolang geen overeenstemming was verkregen. De motie werd 20 Dec. met 51 tegen 35 stemmen aangenomen.

Bij de afd. *Nijverheidsonderwijs* sprak mevr. De Vries—Bruins over de zeevaartschool te Groningen, terwijl K. ter Laan waarschuwde tegen verdere beperking van de uitgaven voor het nijverheidsonderwijs en betoogde, dat de schoolgelden te hoog zijn opgevoerd.

Thijssen sprak over de opleiding der leerkrachten en over het bevoegdhedenbesluit. (18 Dec.)

Bij de afd. *Lager Onderwijs* schetste Thijssen aan de hand van tal van treffende voorbeelden de ontreddering van het openbaar lager onderwijs door de opheffing van honderden openbare scholen, het ontslaan van boventallige onderwijzers met veel te grote klassen als gevolg, terwijl duizenden jonge leerkrachten zonder uitzicht aan de kant staan.

Hij stelde een motie voor, luidende:

„De Kamer, van oordeel, dat een rechtvaardige uitvoering der onderwijspacificatie medebrengt, dat de maatregelen tot opheffing en concentratie van openbare lagere scholen op gelijksoortige wijze bij het bijzonder lager onderwijs toepassing vinden, en dat de bezuinigingen op het onderwijs evenredig op openbaar en bijzonder onderwijs behoren te worden aangebracht; spreekt als haar mening uit, dat verdere bezuinigingen op het openbaar lager onderwijs achterwege behoren te blijven, zolang de bij het openbaar lager onderwijs aangebrachte bezuinigingen niet op gelijksoortige wijze eveneens bij het bijzonder lager onderwijs zijn toegepast. gaat over tot de orde van de dag.” (21 Dec. verworpen met 58 tegen 20 stemmen).

Mevr. De Vries—Bruins bracht ook bij deze afd. de voedingstoestand der kinderen ter sprake, drong aan op een onderzoek en op het oefenen van aandrang op gemeentebesturen tot het verschaffen van goede schoolvoeding.

K. ter Laan en Van der Heide verdedigden de openbare onderwijzers tegen aanvallen van den heer Westerman, die socialistische en communistische onderwijzers een gevaar voor het onderwijs achtte, omdat zij in de school in anti-nationale geest zouden optreden.

Ter Laan besprak ook nog de positie van de kwekelingen met acte, de invoering van de lichamelijke oefening op de lagere school, de te hoge examengelden en de achterstelling van de onderwijzers wat regeling van het ziekteverlof betreft. Hij stelde de volgende motie voor:

„De Kamer, van oordeel dat voor het personeel bij het openbaar en bijzonder lager onderwijs eenzelfde regeling voor ziekteverlof behoort te gelden als voor de rijksambtenaren, verzoekt de medewerking der regering, opdat deze regeling zeer spoedig tot stand kan komen, en gaat over tot de orde van de dag.” (21 Dec. aangenomen bij zitten en opstaan.)

Bij de afd. *Kunsten en Wetenschappen* bepleitte K. ter Laan het behoud van natuurschoon o.a. in Drenthe, en het herstel van de toren van Slochteren. (19 Dec.)

De fractie stemde, na een verklaring van K. ter Laan, tegen de Onderwijsbegroting, die met 56 tegen 23 stemmen werd aangenomen. (21 Dec.)

Bij een *wijziging van de Defensiebegroting*, die de heer Tilanus (c.h.) en anderen aangrepen als een aanleiding om te betogen, dat de Dienstweigeringswet te mild werd toegepast door principiële dienstweigeraars, die anderhalf jaar burgerlijke dienst moeten doen, daarvoor f 60 of f 65 per maand te betalen, kwam Faber op tegen die aanval op een redelijke toepassing der wet. (14 Dec.)

Wetsontwerpen tot *wijziging van de financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten, tot instelling van een werkloosheidssubsidiefonds* en tot omzetting van crisisopcenten ten behoeve van het gemeentefonds in opcenten op de *Rijksinkomsten- en vermogensbelasting*.

Van den Tempel zag in deze ontwerpen een nieuwe bedreiging van de financiële zelfstandigheid der gemeenten. De crisisopcenten ten behoeve van het gemeentefonds worden ten onrechte overgeheveld naar het Rijk. Bij het werkloosheids-subsidiefonds worden de „uitgestoten” bedragen ten laste der gezamenlijke gemeenten gebracht, die ze niet kunnen dragen. Een zeer groot aantal gemeenten wordt noodlijdend of van de regering afhankelijk voor een extra bijdrage. Nodig zou zijn behoud van de crisisopcenten voor het gemeentefonds, andere verdeling der gelden, enige verruiming van de belastingbevoegdheid en een vaste bijdrage van het Rijk in de werkloosheidsuitgaven tot de helft van het totaal.

Drees wees in het bijzonder op de noodlottige gevolgen van het onhoudbare regeringsstandpunt, dat werkloosheidszorg in de eerste plaats gemeentetaak is. Daardoor zijn in de zwaarst getroffen gemeenten de financiën geheel ontredderd. Bovendien heeft het Rijk verleden jaar, toen het vaste normen ging stellen voor de rijks-subsidie, het totaal der bijdragen met f 29 miljoen verminderd. Het werkloosheids-subsidiefonds is in beginsel een verbetering doordat het de lasten gelijkjer wil verdelen, maar de uitwerking is hoogst onbevredigend en de gemeenten blijven in onzekerheid, doordat het Rijk zijn bijdrage van jaar tot jaar zal bepalen. Als het werkloosheids-subsidiefonds vervalt, moeten de werkloosheidsuitgaven weer meetellen voor verdeling van het gemeentefonds. Op den duur moet dit laatste fonds ook met minder conjunctuur-gevoelige inkomsten worden gevoed.

IJzerman zette uiteen, dat de gewijzigde regeling der opcenten de belastingdruk verhoogt voor inkomens tussen f 1200 en f 70.000, en verlaagt voor inkomens boven f 70.000. Om dit laatste te voorkomen, diende hij een amendement in (8 Dec.), dat na een nadere toelichting op 20 Dec. werd aangenomen bij zitten en opstaan.

Bij de replieken lichtte v. d. Tempel zijn standpunt nog nader toe. (19 Dec.)

Bij de artikelen verdedigde Vliegen een amendement, strekkende om voor Amsterdam, Rotterdam en Den Haag de gemeentefondsbelasting in de eerste klasse niet bij f 750, maar bij f 850 te doen beginnen.

Het werd verworpen met 50 tegen 25 stemmen.

Het wetsontwerp inzake de financiële verhouding werd aangenomen met 58 tegen 26 stemmen.

Drees verdedigde een amendement om de bijdrage van het Rijk in het Werkloosheids-subsidiefonds te bepalen op de helft van de totale uitgaven voor steun en werkverschaffing.

Het werd verworpen met 59 tegen 25 stemmen.

Van den Tempel lichtte een amendement toe, strekkende om de belastingbevoegdheid der gemeenten ten opzichte van opcenten op gemeentefonds- en vermogensbelasting enigszins te verruimen.

Het werd verworpen met 57 tegen 26 stemmen.

v. d. Tempel verklaarde, dat de fractie niet zou stemmen tegen het Werkloosheidsstudiefonds, omdat, na de principiële beslissing over het eerste ontwerp, daarmee geen enkel belang zou worden gediend, terwijl het in beginsel een betere verdeling brengt, het onderscheid tussen crisis- en niet-crisiswerklozen schrapt, en de regering bij de debatten ongeveer f 6 miljoen meer ter beschikking van het fonds heeft doen komen. (20 Dec.)

Begroting van Financiën.

Van der Waerden critiseerde de toepassing aan de omzetbelasting gegeven ten opzichte van gas- en electriciteitsbedrijven (20 Dec.)

Hij stelde daaromtrent, met leden van andere fracties, een motie voor, die tenslotte werd ingetrokken, nadat de Minister wetswijziging in uitzicht had gesteld. (21 Dec.)

IJzerman bepleitte nogmaals maatregelen tegen belastingontduiking en, voorzover daartoe nodig, opheffing van het bankgeneim. Hij stelde de volgende motie voor:

De Kamer, overwegende, dat het in deze tijd meer dan ooit gewenst is belastingontduiking tegen te gaan, nodigt de regering uit te bevorderen, dat de belasting-administratie alle te harer kennisse komende gegevens, waarvan ten behoeve van een juiste aanslagregeling gebruik gemaakt zou kunnen worden, tot dit doel kan aanwenden, en gaat over tot de orde van de dag. (20 Dec.)

De motie werd op 21 Dec. met 41 tegen 28 stemmen verworpen.

J. ter Laan drong aan op centralisatie van de Rijksaccountantsdiensten en op eenheid in de personele belasting in de verschillende gemeenten.

Van der Heide vroeg vrijstelling van leeszalen van de belasting in de dode hand, evenals musea enz.

Kupers bepleitte maatregelen tegen belastingvlucht, achtte het onjuist de conversieleningen van Nederland en Indië vrij te stellen van couponbelasting en besprak

de mogelijkheid van verhoging van de tabaksaccijns voor het machinale product. (20 Dec.)

J. ter Laan verdedigde het *Rijksinkoopbureau* tegen een daarop gedane aanval en bepleitte bij de *Dienst der Belastingen* de belangen van hulpcommiezen en schrijvers. (21 Dec.)

Overeenkomsten met maatschappijen voor opsporing en ontginning van jodium op Oost-Java, en van goud, zilver, koper, zink, lood, mangaan, ijzer en zwavel in Bantam.

Cramer had bezwaar tegen het ontwerp betreffende Bantam. Telkens weer worden grote stukken van de bodemschatten in Indonesië in handen van het grootkapitaal gespeeld, hier bovendien tegen veel te gunstige voorwaarden.

Bij de vermindering van het aantal leden van de Raad van Indië sprak Cramer het vertrouwen uit, dat er in elk geval een Indonesiër in zou blijven.

Wijziging inkomstenbelasting en invoering loonbelasting in Indië.

Cramer herinnerde aan de ernstige bezwaren van de Volksraad. De voorstellen betekenen belastingverzwaring voor de allerarmsten en bemoelijking van het bedrijfsleven (20 Dec.).

Het voorstel werd 21 Dec. met 58 tegen 21 stemmen aangenomen.

Naar aanleiding van de *rubberrestrictie* bepleitte Cramer de belangen der inheemse rubberplanters. Door voor bevolkingsrubber een uitvoerrecht te stellen in de plaats van individuele restrictie, zijn de tegenstellingen tussen blank en bruin verscherpt. (20 Dec.)

Bij de *verhoging van de begroting voor sociale Zaken* ten behoeve van een *kerst-gave aan werklozen* en *verhoging van de B-steun* van de crisiscomité's, achtte Hiemstra het bedrag onvoldoende, terwijl hij de aandacht vestigde op kwesties, die zich kunnen voordoen ten aanzien van werklozen, die onregelmatig in een werkverschaffing werken, en trekkers van lage kasuïtkeringen.

De 2e Secretaris der Soc.
Dem. Tweede Kamerfractie
W. DREES.

Verslag van de werkzaamheden der Soc.-Dem. Eerste Kamerfractie in het jaar 1934.

In de samenstelling der fractie en van haar bureau (Dr. F. M. Wibaut voorzitter, Mr. M. Mendels 2e voorzitter en C. Pothuis—Smit secretaris kwam geen verandering. Op 7 Februari namen de openbare werkzaamheden een aanvang.

Rijksbegroting voor 1934.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN.

Daar het de eerste maal was, dat, na de samenstelling van dit kabinet, de Eerste Kamer gelegenheid kreeg zich hierover uit te spreken, geschiedde dit ook van onze kant en wel door Mendels. Hij besprak het kabinet als een regering der burgerlijke concentratie, die de brug heeft geslagen over het politieke vaarwater, van welke brug Marchant en Deckers de bruggehoofden zijn en Colijn de hoofdpijler is. Dat deze regering in het bijzonder „nationaal” zou zijn en de S.D.A.P. niet, ontkende hij: de sociaal-democraten willen ons volk vullen met ons socialistisch ideaal en met de inhoud van onze socialistische maatregelen.

Verder critiseerde hij de tot nog toe genomen crisismaatregelen, die op de verbruikers en vooral op de minst draagkrachtigen het zwaarst drukken, terwijl hij ook de verzwakte rechtspositie der ambtenaren hekeld. Ten slotte kwam hij op voor de handhaving der democratie.

C. Pothuis—Smit bracht ten eerste ter sprake het toen nog slechts dreigende ontslag van de huwende vrouw in overheidsdienst. Zij verzette zich hiertegen om economische en morele redenen. En ten tweede de ellende der werklozen en de afbraakmaatregelen op allerlei cultuurgebied, waarbij zij constateerde, dat de regering de werkelijke toestand niet overziet.

Wibaut oefende critiek uit op financieel gebied. Hij bepleitte een beter belastingheffing van winsten van naamloze vennootschappen, terwijl hij aan een heffing ineens, niettegenstaande de geopperde bezwaren, nog altijd de voorkeur zou geven boven de omzetbelasting. Deze laatste treft allen, ook die het minst kunnen verdragen, terwijl de naamloze vennootschappen vrij zijn van verschillende belastingen op de gemaakte winst. Hier zou heel wat geld te halen zijn, geld, dat de regering zozeer behoeft.

Minister Colijn verdedigde zijn kabinet als zijnde van „zuiver Nederlands constitutioneel karakter”; vijandig tegenover sommige volksgroepen stond het evenwel niet. Hij waarschuwde tegen anti-parlementaire stromingen en tegen „waan van de dag”. Verder achtte hij het gewenst de arbeid van de gehuwde vrouw tegen te gaan, omdat hij dikwijls verbittering in kleine omgeving wekt. Aan de bestrijding der werkloosheid werd zoveel mogelijk gedaan.

Minister Oud ontkende tegenover Wibaut, dat de winst der naamloze vennootschappen niet zou belast worden; het gebeurde alleen op een ander ogenblik. Wel was hij bezig maatregelen te beramen tegen de z.g. besloten naamloze vennootschappen.

Bij de *replieken* wees Mendels nog het aangevoerde verwijt van „vluchten uit de verantwoordelijkheid” (doelende op de weigering van de S.D.A.P. om in dit kabinet zitting te nemen) van de hand. Onze partij zou althans vrije armslag moeten gewaarborgd zijn om een deel van ons program tot verwezenlijking te brengen.

Binnenlandse Zaken. Bij dit hoofdstuk bracht Mendels de machtsoverschrijding ter sprake, die sommige burgemeesters zich aanmatigen, vooral in het verbieden van vergaderingen. Hij wees daarbij op de redevoering van o.a. den heer De Savornin Lohman, die de regering juist aanspoorde om het verenigings- en vergaderrecht flink te beperken. Mendels sprak de verwachting uit, dat de regering zich niet door zulke boze geesten zal laten leiden.

Hermans sprak, behalve over onrechtmatige handelingen van burgemeesters, o.a. bij de beruchte zaak in Heesch, de burgerwacht. Daarvan zijn nog altijd fascistisch lid, niettegenstaande het z.g. verbod; hij kon dit bewijzen met feiten uit de Arnhemse burgerwacht. Ook klaagde hij over moeilijkheden bij de leeftijds-grensbepaling door de bioscopen.

Minister De Wilde weigerde de burgemeesters de wet voor te schrijven. Wat het verbod van fascistisch lid in de burgerwacht betreft, er wordt streng de hand aan gehouden.

Radio. De censuur, die op de uitzendingen der V.A.R.A. wordt uitgeoefend, werd én door Mendels én door De Zeeuw gecritiseerd. De eerste gaf als zijn oordeel, dat de verboden dikwijls uitermate gezocht en zelfs niet in overeenstemming met de wet zijn. De tweede wendde zich nog in het bijzonder tegen den heer v. d. Hoeven, die de opbrengst der gelukstelegrammen niet meer aan A.J.C. en dergelijke verenigingen wilde gegeven zien. Ook kwam hij er tegen op, dat de V.A.R.A., wel door allerlei censuurmaatregelen en ook door straf, wordt lastig gevallen en anderen (b.v. ministers) mogen zeggen, wat zij willen.

Minister De Wilde sprak op zijn gewone „aanblazende” toon over de V.A.R.A., zijn beleid en de contrôle-commissie. Alleen de V.A.R.A. bemoeide zich met politiek, geen der andere omroepsverenigingen.

Bij de *replieken* hielden Mendels en De Zeeuw, die in het geheel niet overtuigd waren, de juistheid van hun argumenten vol.

Buitenlandse Zaken. De liberale heer Knottenbelt had er op aangedrongen, dat delegaties naar de Volkenbond dezelfde mening als de regering zouden bezitten. Tegen deze gelijkgeschakeling kwam Wibaut op, op grond van de betekenis van de Volkenbond, die van een bond van regeringen een bond van volken moet worden. Sterke schakering tussen de regeringsgedelegeerden naar de Volkenbond leek hem daarom wenselijk.

Minister De Graeff bleek het in deze meer met Wibaut dan met den heer Knottenbelt eens te zijn.

Justitie. Bij dit hoofdstuk heeft Hermans opmerkingen gemaakt over onrechtmatig optreden van de gemeentepolitie te Arnhem, over de inrichting van de cel in de gevangenissen en over de behandeling van politieke gevangenen, welke nog altijd dezelfde is als die van gewone misdadigers.

Minister Van Schaik gaf een vriendelijk antwoord, zonder een bepaalde belofte te doen.

Defensie. Uiteraard kon onze fractie haar stem niet geven aan de Defensiebegroting. C. Pothuis—Smit bepleitte weer de belangen der oud-gepensioneerden en ook die van de bemanning der lichtschepen en van de loodsen. Voornamelijk sprak zij over de nationale ontwapening, die juist in de tegenwoordige omstandigheden de enige wijze is om bij een mogelijk conflict ons volk voor ondergang te behoeden. Zij toonde tegenover den minister, die de S.D.A.P. verandering van standpunt toedichtte, dat de leuze van nationale ontwapening een ongerijmdheid zou zijn, als zij slechts werd aangeheven, als er nergens moeilijkheden dreigden. Het standpunt, dat de nationale eer gekrenkt zou zijn, wanneer men zich niet in de moderne oorlog wilde laten trekken, wees zij af. Ten slotte besprak zij de gevaren van de particuliere wapenindustrie, die in ons land de laatste tijd vermeerderd wordt met de handelaren in gasbeschermingsartikelen, die van deze nieuwe tak van oorlogsindustrie hun voordeel willen trekken.

Minister Deckers beloofde de oud-gepensioneerden zo mogelijk te helpen en ook aandacht te schenken aan de opmerkingen over de lichtschepen en de loodsen. Wat de nationale ontwapening betreft, onnodig te zeggen, dat hij daarvan niets wilde weten. Hij verwachtte echter binnen enkele dagen het rapport van de commissie-Idenburg, waarvan ieder kennis zou kunnen nemen. Verder prees hij alles wat op het gebied der luchtbescherming werd gedaan, ook van particuliere zijde, terwijl de weermacht in een toestand moest worden gehouden, dat zij haar taak naar behoren zou kunnen vervullen.

Replieken werden niet gehouden; alleen constateerde C. Pothuis—Smit, dat op degenen, die haar gezichtspunt delen, de welsprekende rede van den minister geen andere indruk maakte dan dat de geweldsvorbereiding het laatste woord is.

Sociale Zaken. Hoewel Danz constateren kon, dat de beloofde uitvoering van grote werken ten einde de werkloosheid te bestrijden, voldoening gaf, waarschuwde hij tegen tewerkstelling beneden de geldende contractionen. Daarbij wees hij ook op de noodzakelijkheid van verkorting van de arbeidsweek als deugdelijk middel om de werkloosheid te verminderen. In het bijzonder sprak hij over de werkloosheid onder de jongeren, die schrikbarend is en waaraan veel te weinig aandacht wordt geschonken; o.a. aan kampwerk en ontspanningswerk moet veel meer worden gedaan, terwijl het bezoek aan onderwijs- en ontwikkelingsinrichtingen door het geven van een klein zakgeld dient te worden aangemoedigd. Hermans vroeg verlof voor arbeiders in de werkverschaffing om hun Zondag thuis door te brengen, terwijl hij ook opkwam tegen de uitsluiting van hulp van de overheid, wanneer een tewerkgestelde bepaalde

geschriften verspreidde. Rugge sprak over de volkshuisvesting; de huren zijn te hoog en bij nieuwe bouw vreesde hij voor verlaging van het woningpeil. Hij kwam er tegen op, dat de lonen der bouwvakarbeiders de woningen duur maken en dat er tegen werkverschaffingslonen zou worden gebouwd, maar pleitte voor renteverlaging, waardoor belangrijke huurvermindering zou zijn te verkrijgen. Wibaut bracht ter sprake de kwestie van het toelaten ener woningbouwvereniging, dit in de eerste plaats met het oog op de weigering van „Strijdersrust”, welke weigering hij geheel ongegrond noemde. Op de noodzakelijkheid van verlaging der rente van de woningwetsvoorschotten wees hij eveneens. Wordt het woningtype echter verminderd, dan is dat vermindering van beschavingswerk gedurende lange jaren. C. Pothuis—Smit sprak over de vervanging van vrouwelijke door mannelijke werkrachten, waarvoor de minister schijnt te gevoelen. Zij wees op het gevaar van de tienduizenden meisjes, die niet trouwen, uit de arbeid te stoten, het vak van dienstbode kan slechts door een kleine groep worden uitgeoefend, terwijl te veel wordt vergeten, dat ook hiervoor vakbekwaamheid wordt vereist.

Minister Slotemaker de Bruïne zeide het peil der woningen niet omlaag te willen drukken. Over de 40-urige arbeidsweek dacht hij nog niet gunstig. Verder wilde hij wel van alles, maar het zou toch moeilijk gaan. Werkloosheid was voor jongens erger dan voor meisjes, daarom de vervanging.

Onderwijs. Minister Marchant kreeg van De Zeeuw te horen, dat zijn komst in dit kabinet geen vreugde voor het onderwijs kon brengen, omdat hij zich door de minister van Financiën gebonden weet. Alle critiek, die in vorige jaren de heer Marchant en andere vrijz. dem. op ministers van Onderwijs hadden geuit, geldt nu voor hemzelf. Zijn vroegere beloften heeft hij ter zijde gesteld, alles heet nu: men moet de werkelijkheid zien en *dus* met nieuwe afbraak van het onderwijs genoegen nemen. Opheffing van openbare scholen, beteugeling van de bouw van scholen, heeft hij doorgedreven, tot vreugde der rechtse partijen. Van de 8-jarige leerplicht wil hij niets meer weten, zo min als van andere maatregelen tot verbetering van het onderwijs. Ook op het beleid ten opzichte van het nijverheidsonderwijs spaarde hij zijn critiek niet. Wibaut sprak over de steun aan toneel en opera, mede naar aanleiding van een adres van de „Amsterdamsche Toneelvereniging”. Hij oordeelde, dat de tijd voor staatsbemoeiing met het toneel en met de opera gekomen was, niettegenstaande de tegenwoordige geldelijke bezwaren. Hij dacht zich daarbij een orgaan, gevormd door de besturen van verschillende gemeenten in samenwerking met de regering.

Minister Marchant geloofde, wat dit laatste betreft, dat tot „morgen” moest worden gewacht. De redevoering van De Zeeuw had hij met klimmende verbazing gehoord, want in de S.D.A.P. veranderde elke dag wat! De toestand van 's lands financiën maakte bezuiniging noodzakelijk. Met invoering van 8-jarige leerplicht en dergelijke maatregelen zou men het onderwijs in deze tijd eerst recht stuk maken.

Waterstaat. Moltmaker zeide aanvankelijk veel verwacht te hebben van het optreden van minister Kalff, maar moet zich nu bepalen tot critiek. Het vervoervraagstuk, dat met de dag dringender wordt, moet eindelijk worden opgelost, daarbij natuurlijk ook te letten op alle watertransport. De chaotische toestand moet in een van orde worden herschapen. Verder bracht hij ter sprake de Zondagsregeling bij de Spoorwegen, die het personeel geen vrije tijd brengt en vooral de grote loonsverlagingen, waardoor het personeel in een wanhoopsstemming wordt gebracht. Er moeten maatregelen genomen tegen de buitengewone concurrentie, die zich op het ogenblik laat gelden, en die bovendien de kans op verkeersongelukken sterk vergroot. Wel is het vervoer in de laatste tijd sterk teruggelopen, maar de diensttijden zijn verlengd en ook intensiever geworden, hetgeen natuurlijk ook invloed op de veiligheid heeft. Ten slotte sprak hij nog over de buurtspoorwegen en de tramondernemingen, wat de organisatie en de arbeidsvoorwaarden aangaat.

Minister Kalff meende, dat het verkeersvraagstuk bij de behandeling van het Verkeersfonds moest worden besproken. Er zal moeten gezocht worden naar de juiste verhouding tussen de vervoermiddelen en de te vervoeren goederen en publiek. De loonregeling bleek hij na de verlagingen ook nu nog zeer voldoende te vinden. In de Zondagsregeling bij de spoorwegen kan hij geen verandering brengen.

Economische Zaken. Danz heeft sterk aangedrongen op steunverlening van regeringswege aan de industrie. Vooral in de metaal- en textielindustrie is het zeer slecht gesteld. Om onze industrie voor ondergang te behoeden, zijn bedrijfsorganisaties nodig. Daardoor kan men het bedrijfsleven stimuleren en werkgelegenheid scheppen. In het bijzonder noemde hij de scheepsbouw en het hoogovenbedrijf. Wibaut wees op de noodzakelijkheid van wettelijk toezicht op trusts, kartels en prijsvereenkomsten en hij vroeg naar bijzonderheden op het gebied van de prijsbepaling; zonder kartelwetgeving lijkt dit zeer moeilijk.

Minister Verschuur. Aan Wibaut antwoordde hij, dat hij in het bezit is van vele gegevens omtrent dit onderwerp; voor wettelijke regeling achtte hij het nog niet de tijd. Aan de onderwerpen, die Danz aangeroerd had, werd reeds aandacht besteed.

Bij de *replieken* stond Danz nog den heer Ter Haar te woord ten opzichte van de boycot van Duitse waren. Deze was niet ondemocratisch, maar slechts op te vatten als een middel om tegen de handelwijze in Duitsland op te komen.

Hiermede was de behandeling der begroting-1934 geëindigd.

Interpellatie-Van Citters.

De anti-revolutionnaire heer Van Citters hield een interpellatie over een oproep, die een aantal professoren en studenten tot de collega's had gericht. De bedoeling was hen te bewegen hun wetenschappelijke bekwaamheden niet in dienst te stellen van oorlog of oorlogsvoorbereiding.

Wekte dit in hoge mate de verontwaardiging op van den heer Van Citters — en van vele andere Eerste Kamerleden — Wibaut bracht de zaak tot de ware proporties terug. Hij betoogde, dat de overheid gehoorzaamheid kan eisen aan bevelen, die uit het ambt voortvloeien. Maar dat personen, die oorlog en oorlogsvoorbereiding verafschuwen, uit *zichzelf* zouden moeten streven naar verbetering van de oorlogstechniek, dit mag door de overheid niet worden geëist.

Indische Begroting.

Zoals elk jaar had Mendels ook ditmaal de behandeling der Indische zaken voor zijn rekening. Hij hield een critisch betoog zowel over de economische en financiële politiek als over het algemeen staatkundig beleid. Wat het eerste betrof, zeide hij, dat na de aangebrachte bezuinigingen er van de Indische bevolking niet veel meer te halen zal zijn, de grens is daar reeds overschreden. Verder wees hij op de grote uitbreiding der pest en de vele slachtoffers; toch wordt de medische dienst zeer beperkt: voor 60 miljoen mensen op Java zijn er slechts 1360 artsen beschikbaar. De slechte voedselvoorziening door de malaise vermindert bovendien de weerstand. Economisch is de bevolking sterk gezakt. Wat het staatkundig beleid betreft, vroeg hij naar de denkbeelden van den minister omtrent de bestuurs hervorming; zal minister Colijn doorvoeren, wat hij als Kamerlid voor Indië wenste; uitholling van de Volksraad, enz? Ten slotte besprak hij de houding van de regering tegenover de volksbeweging, over welke houding hij zeer verontwaardigd was; hij noemde daarbij de internering van Soekarno, die n.b. gratie had gekregen van den vorigen gouverneur-generaal. Van de onderdrukking der volksbeweging haalde hij vele voorbeelden aan.

Minister Colijn antwoordde, dat de toestand in Indië nog zeer ongunstig is en dat er nog veel bezuinigd moest en zou worden; hij was evenwel gematigd optimistisch; hij hoopte in 1937 een sluitende begroting te hebben. De zaken op het gebied der bestuurs hervorming achtte hij onbevredigend; van de decentralisatie is tot nog toe te weinig gekomen.

Invoerrechten.

Op 16 Mei kwam aan de orde het wetsontwerp tot instelling, afschaffing, verhoging of verlaging van invoerrecht op korte termijn. Door Wibaut werd gemotiveerd, waarom onze fractie tegen zou stemmen, omdat n.l. het parlement hierdoor voor een beperkte tijd buiten werking zal worden gesteld, hetgeen niet noodzakelijk en bovendien in principe verkeerd is.

Minister Oud antwoordde, dat dit W.O. voor de schatkist en het bedrijfsleven volstrekt noodzakelijk is. De wet werd aangenomen.

Wijziging en aanvulling van de Pensioenwet 1922.

Ossendorp had bezwaar tegen de invoeging bij artikel 112 der Pensioenwet, dat het weduwenpensioen niet wordt uitbetaald over de tijd, gedurende welke een weduwe in concubinaat leeft. Hij wees op het schrijnende leed, dat weduwen zal worden aangedaan door achterklap en nog meer door het onderzoek, dat vanwege de Pensioenraad zal geschieden. Al is de bepaling in zichzelf logisch, de gevolgen, juist voor de streng eerbaar levende weduwe, maken deze regeling hoogst onaangenaam.

Verder verzette hij zich tegen het verhaal der pensioenbijdragen op de desbetreffende ambtenaren. Vroeger waren de provinciale en gemeentelijke besturen hierin vrij; nu wordt ook dit stuk autonomie aan hen onttrokken. Mendels voegde aan deze rede toe, dat deze regering — vreemd genoeg — het concubinaat hier in zijn wettelijke gevolgen gelijk met het huwelijk stelt. Hij wees er daarbij op, dat bij hertrouwen wel een wettelijke verzorger optreedt, maar bij concubinaat niet.

Minister De Wilde vond het voor de ambtenaren in vele gemeenten en bij lagere besturen een voordeel, dat zij nu pensioen moesten ontvangen. Concubinaat met pensioen kan de regering niet tolereren, maar Mendels' redenering was een sophisme.

Universitaire examens en vreemdelingen.

Deze wet bedoelt het afleggen van examens aan onze universiteiten voor vreemdelingen te bemoeilijken, wanneer er hierdoor een teveel aan afgestudeerden zou ontstaan.

Mendels betoogde, dat er een grote onzekerheid werd geschapen en vroeg van de regering een minimum van vastheid in de beoordeling. Men krijgt nu het tegenstrijdige, dat vreemdelingen, die uit hun land zijn verdreven en hier een toevlucht zoeken, wel allerlei beroepen mogen uitoefenen, alleen niet het beroep waarvoor een academisch examen nodig is.

Minister Marchant verklaarde, dat er een wetsontwerp in voorbereiding is, waarbij voor vreemdelingen de toelating tot verschillende beroepen zal worden beperkt. Overigens betreft het hier alleen een machtiging, wanneer de stroom van vreemdelingen te groot mocht worden.

Wijziging van de Woningwet.

Rugge zette bij de beraadslaging over dit wetsontwerp uiteen, waarom het, tot wet verheven, voor de volkshuisvesting nadelige gevolgen moest hebben. In de wet ligt opgesloten verlaging van het woningpeil. Aan de woningvoorziening zal het beschavingselement, gelegen in de werkzaamheid van gemeenten en woningbouwverenigingen, worden ontnomen. Het gevolg zal zijn, dat overal slechts woningen van het eenvoudigste type zullen worden gebouwd, een verderfelijke gelijkenschakeling.

Minister Slotemaker de Bruïne antwoordde, dat men tot betaalbare huizen moest komen, maar dat betekent nog niet, dat wij tot het voor-oorlogse peil zullen dalen.

Onze fractie stemde tegen, met nog enkele andere leden.

Crediet voor werkverruiming.

Dit wetsontwerp, dat 60 miljoen beschikbaar stelt ter bestrijding van kosten van openbare rijkswerken, werd door Danz besproken. Hij betreurde het, dat tegelijkertijd de strekking is de lonen te drukken en pleitte voor een 40-urige arbeidsweek, die veel meer arbeiders aan het werk zou brengen, al zou dit een offer voor de arbeiders betekenen. Hij vroeg verder, welke invloed verdere loondaling op de steuntrekkenden zou hebben en hij vreesde voor overschrijding der grenzen van een minimum bestaan. Ook kwam hij weer terug, als middel om werkgelegenheid te scheppen, op hulp aan de industrie en ook op de stichting van nieuwe industrieën, natuurlijk zulke, die levensvatbaarheid hebben. In dit verband achtte hij de stichting van een centrale industriebank urgent. De Zeeuw kwam er tegen op, dat de regering alle plannen en inzichten van tegenstanders diskwalificeert, door ze gevaarlijke experimenten en onverantwoordelijke kunstmiddelen te noemen. Aan protectionistische inzichten, die door medestanders der regering worden gepropageerd, geeft zij deze benaming niet. Daarbij mag niet worden vergeten, dat en de Crispispachwet, en al de steunwetten voor landbouw en veeteelt kunstmiddelen zijn, die nog wel honderden miljoenen per jaar kosten. Terwijl vele werken aan havens, kanalen en wegen wellicht over enige jaren ons weer in moeilijkheden zullen brengen met de reeds bestaande vervoermiddelen. Evenals Danz kwam ook hij tegen de voorgenomen loondruk op, die de koopkracht verder zal verlagen.

Minister Colijn herinnerde zich niet, dat hij ooit plannen en inzichten bruusk had afgewezen. Elk goed plan, dat hem werd voorgelegd, zou hij overwegen; over industriebanken van de staat was hij nog zeer twijfelend. Hij prees verder minister Slotemaker de Bruïne, die de steun voor de laagste inkomens had verhoogd.

Het wetsontwerp werd natuurlijk zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Verhoging van het Landbouwcrisisfonds.

Hermans bracht hierbij ter sprake de methode, bij inrichtingen als Maatschappelijk Hulpbetoon in gebruik, om eerst steun te verlenen, als al wat bespaard werd, is opgeteerd. Zo wordt de spaarzaamheid eerder gestraft dan beloond. Daartegenover wordt aan kapitaalkrachtige mensen steun gegeven, wanneer hun bedrijf lijdend is.

Minister Colijn meende, dat er veel verhalen worden gedaan, die onjuist blijken te zijn, en dat alles regelmatig geschiedde zonder voorkeur.

Bescherming van de openbare orde.

Tegen dit wetsontwerp waren alleen de sociaal-democraten gekant; de anderen verheugden zich hartelijk, sommigen vooral om de preventieve kracht, die er van zou uitgaan. Voor onze fractie zette Mendels de bezwaren uiteen. Hij waarschuwde de regering niet te gaan lijden aan gezagsneurose; de overheid is toch reeds zonder deze wet toegerust met alle machten en geweldsmiddelen. Nu wil de regering de drukpersvrijheid verminderen en ook de vrijheid om zich mondeling te uiten. Echter kan men strafvervolgning omzeilen door zich op een bepaalde wijze uit te drukken, die wel toegelaten wordt, zodat men, als men 't slechts handig aanlegt, de staatsmachten kan beledigen, zoveel men wil. Door deze opzet wordt het openbaar gezag echter veel meer geschaad. Met dit wetsontwerp zal alleen de beledigende vorm worden gestraft en niet het beledigende feit.

Minister van Schaik verdedigde zijn standpunt tegenover Mendels, door o.a. te zeggen, dat de langdurige crisis veel mensen vatbaar heeft gemaakt voor ophitsing en verdachtmaking. Daardoor wordt een gevaarlijke stemming gekweekt, tegen welke de regering stelling moet nemen. De wet zal werken in het belang van land en volk.

Mendels verklaarde bij de repliek, dat de rede van den minister voor hem onbevredigend was, omdat alle ernstige feiten reeds strafbaar zijn, terwijl deze wet aan dat kwaad een andere richting geeft, die ten minste zo erg is.

Alleen onze fractie stemde tegen de wet.

Wijziging van de Winkelsluitingswet.

De Zeeuw oordeelde de tijd (2 maanden), die de gemeentebesturen hebben tot wijziging van de verordeningen op de winkelsluiting, te kort. Bezwaren tegen de wijziging had hij niet, gezien de omstandigheden van deze tijd.

Minister Steenberghe meende, dat in 2 maanden de gemeentebesturen gereed kunnen zijn. De wet werd aangenomen.

Dit gebeurde op 26 Juli en wij gingen met vacantie.

Adres van antwoord op de Troonrede.

Het nieuwe zittingjaar begon op 18 September, na de opening in de Ridderzaal. De troonrede werd met een adres beantwoord. Hiertegen verklaarde de fractie zich bij monde van Wibaut, die opmerkte, dat zulk een adres nooit meer is dan een min of meer gelukkige omzetting van de zinnen der troonrede en dat zulk werk het aanzien van het parlement niet verhoogt. Over het adres zelf, dat twee dagen later in bespreking kwam, verklaarde C. Pothuis-Smit dat deze paraphrase instemming inhield met de nieuwe richting, die de regering blijkbaar van plan is op militair gebied te volgen.

Alleen onze fractie stemde tegen.

Belasting op het vermogen van instellingen van de dode hand.

De Zeeuw besprak de onvolledigheid van deze belasting en daarbij ook de ongedachte toevoeging om hierin ook de vakverenigingen te betrekken. Bovendien verwonderde het hem, dat de kerken dit geld niet als een vrijwillige daad hebben opgebracht. Het van rechts gemaakte bezwaar tegen belasting op fondsen voor de eredienst en de pastoralia was hem onbegrijpelijk; uit de rijen der vakverenigingen is geen bezwaar gemaakt, al is het voor deze natuurlijk ook een zwaar offer. Hij kon zich niet voorstellen, dat de rechtse Eerste Kamerleden de verwerping van dit

wetsontwerp voor hun verantwoording zouden durven nemen. Mendels constateerde, dat dit wetsontwerp veel te laat kwam nu de nood reeds zo hoog was gestegen; de wet had er moeten zijn, toen al die fondsen en landerijen nog hun hogere waarde hadden. Verder keerde hij zich tegen de heren, die de kerk een bevoorrechte positie wilden geven, welke staatsrechtelijk onaannemelijk is.

Minister Oud kon het geld niet missen.

De wet werd met 30 tegen 18 stemmen aangenomen.

Verkeersfonds.

Wibaut wees op de grote fout bij de instelling van dit Verkeersfonds, dat het voorgeeft coördinatie in het verkeer te brengen, terwijl daarvan toch geen sprake is. Wij zijn nu nog even ver als vroeger. Het zou beter geweest zijn, inplaats van dit wetsontwerp, dat de heffingen verhoogt, een centrale commissie te benoemen, die de coördinatie zou voorbereiden. Ook Moltmaker zag het economisch karakter van dit wetsontwerp niet, het is zuiver fiscaal. Toch wordt in alle kringen van onze samenleving aangedrongen op verkeersordening, waarbij hij o.a. op de autobus-bedrijven en de transportondernemingen wees; men moet ook denken aan het zeer grote aantal mensen, dat daarin werkt — op 't ogenblik dikwijls met „moordtarieven”. Pertinent vroeg hij, of in de eerstkomende tijd omlijnde orderingsplannen van den minister te wachten zijn.

Minister Kalff verklaarde, dat na aanneming van dit wetsontwerp de werkzaamheden voor het bereiken van de zo hoog nodige coördinatie geen dag zullen worden uitgesteld.

Conversie.

Bij de wijziging van de Ned.-Indische Conversie-Leningwet 1934 verklaarde Wibaut, dat hem een 3½ pct. type beter voorkwam; hij meende, dat zulk een lening ook zou slagen.

Oud-gepensioneerde militairen.

Het wetsontwerp, dat recht zou doen geschieden aan de oud-gepensioneerde militairen was weder teleurstellend. C. Pothuis—Smit constateerde, dat het lang nadenken en overwegen slechts een pover resultaat had opgeleverd. Slechts aan de allerarmsten zal iets worden bijgepast, terwijl deze mensen de moeilijkste tijden in Indië hebben doorleefd.

Minister Deckers vond dat het zó en niet anders kon. Als er weer geld voor Defensie vrij kwam, dan zou hij dat besteden aan verhoging van de weermacht.

Bescherming van leerlingen tegen besmettelijke ziekten van onderwijzers.

Bij monde van C. Pothuis—Smit werd aangedrongen op onderzoek, ook van de leerlingen, wilde men werkelijk wat bereiken. Door de nieuwste methode van massa-onderzoek behoeft het niet te veel tijd en geld te kosten.

Minister Marchant wilde in deze richting gaan.

Loonbelasting in Indië.

In de Volksraad was omtrent deze voorgestelde loonbelasting geen overeenstemming bereikt. Mendels kwam er tegen op, dat de werkgevers deze belasting van het loon (4 pct.) zullen afhouden, en dat zelfs van de laagste lonen; hiermede worden getroffen de mensen, die niet in de inkomstenbelasting zijn aangeslagen. Wel zal dit „soepel” worde toegepast, maar grenzen zijn niet aangegeven. De belasting zal dus noch progressief noch proportioneel zijn, en zal aanleiding geven tot de schromelijkste onbillijkheden.

Minister Colijn verklaarde nog eens, dat het geld nodig was, dat men „soepel” zou toepassen; maar geen enkele groep, ook de minst draagkrachtigen niet, wilde hij vrij stellen.

De wet werd met 22 tegen 16 stemmen aangenomen.

Vaccinatie.

Wibaut verzette zich tegen de vernieuwde opschorting van de verplichting tot vaccinatie in bepaalde omstandigheden. Hij wees er op, dat in andere landen anders wordt opgetreden, terwijl ook daar het encephalitisgevaar — zo er nog van gevaar kan gesproken worden — bestaat. Het aantal vrijwillige vaccinaties vermindert ontzaglijk; een pokkenepidemie zal ons zonder weerstand vinden. Het algemeen belang is in gevaar.

Minister Slotemaker de Bruïne wil de verplichte vaccinatie ongetwijfeld herstellen, maar eerst zal alle gevaar van encephalitis verdwenen moeten zijn.

Het wetsontwerp werd aangenomen met 18 tegen 11 stemmen. Onze fractie stemde tegen.

Wijziging van de Ziektewet.

Al voorziet deze wijziging in een aantal leemten, Danz had ook gaarne de kwestie van de karenzdagen opgelost gezien; het aantal wachtdagen moet worden verminderd. Ook drong hij aan op een spoedige herziening van de sociale verzekering, waarbij dan een norm moet gesteld worden voor het uit te keren ziekengeld. In deze tijd kan dit niet meer zuiver gebaseerd worden op het gederfde loon, nu er dikwijls korter dan gebruikelijk gewerkt wordt.

Minister Slotemaker de Bruïne meende, dat de Ziektewet wel weer eens op de helling zou komen.

Na een rede van den voorzitter, die de leden een gezegende uitgang van 1934 wenste, ging de Eerste Kamer op 28 December uiteen, met het vooruitzicht om 8 Januari 1935 weer bijeen te komen.

C. POTHUIS—SMIT,
Secr. Eerste Kamer-fractie.

VERSLAG OVER 1934

van de Gedelegeerden der S.D.A.P. in de Executieve der Socialistische Arbeiders-Internationale.

Ook in 1934 vertegenwoordigden J. W. Albarda en F. M. Wibaut de S.D.A.P. in de Executieve der S.A.I. en was Albarda tevens lid van het Bureau.

Het *Bureau* kwam in 1934 vier keer bijeen; n.l. op 24—25 Maart in Parijs, op 26 Mei in Brussel, van 3—5 Augustus eveneens in Brussel, op 12 November in Parijs. Albarda nam aan al deze vergaderingen deel.

De *Executieve* hield twee vergaderingen; n.l. op 27 en 28 Mei in Brussel en van 13—16 November in Parijs. Albarda en Wibaut woonden de beide vergaderingen bij. Doordat Vorrink nog vertegenwoordiger van de Socialistische Jeugd-Internationale in de Executieve was, kon ook hij aan beide vergaderingen deelnemen.

De Bureau-vergadering van Maart was uiteraard voornamelijk gewijd aan de gebeurtenissen, die in Februari in *Oostenrijk* hadden plaats gehad en aan de verplichtingen, die daaruit voor de S.A.I. voortvloeiden. Nadat een vertegenwoordiger van de Oostenrijkse partij een uitvoerig verslag had gegeven van de Februari-gebeurtenissen en belangwekkende inlichtingen had verstrekt omtrent de toestand, zoals die voor de Oostenrijkse arbeidersbeweging was geworden, overlegde het Bureau met vertegenwoordigers van het I.V.V., op welke wijze de verlening van steun aan de slachtoffers der Oostenrijkse contra-revolutie het best kon worden georganiseerd. Aangezien in verscheidene landen de bij de S.A.I. aangesloten partijen reeds gemeenschappelijk met de bij het I.V.V. aangesloten vakverbonden inzamelingen hadden gehouden, achtte het Bureau een gemeenschappelijke hulp-actie van S.A.I. en I.V.V. de beste oplossing. De vertegenwoordigers van het I.V.V.-bestuur konden zich met dat voorstel niet verenigen. Zij wensten de steunacties van I.V.V. en S.A.I. gescheiden te houden. Daarom werd overeengekomen, dat de ingekomen gelden, voorzover zij gemeenschappelijk bijeengebracht waren, volgens een door elk land te bepalen verhouding tusschen S.A.I. en I.V.V. zouden worden verdeeld. Het I.V.V. nam de zorg op zich om in de nood van de slachtoffers zo goed mogelijk te voorzien. De S.A.I. belastte zich met de taak, om de Oostenrijkers, die rechtskundige bijstand zouden nodig hebben, daarbij behulpzaam te zijn.

In de vergadering van de Executieve, in Mei in Brussel gehouden, bracht Adler uitvoerig verslag uit omtrent de opbrengst der inzamelingen, ten behoeve van Oostenrijk gehouden, en over de wijze, waarop steun was verleend. In dezelfde vergadering werd besloten, aan de hulpverlening enige uitbreiding te geven. Ook werden belangrijke mededelingen gedaan omtrent het werk, dat de Oostenrijkse partij en de Duitse partij in de strijd tegen het fascisme verrichten. In verband daarmee werd ook gesproken over de ondersteuning van *Duitse vluchtelingen*. Op 23 April 1934 had daarover te Parijs een conferentie van vertegenwoordigers van S.A.I. en I.V.V. plaats gehad. De S.D.A.P. was daarbij door Woudenberg, het N.V.V. door C. van der Lende vertegenwoordigd.

De vergadering van de Executieve in November te Parijs gehouden, heeft haar aandacht gewijd aan de gebeurtenissen in *Letland*, waar de

dictatuur was gevestigd. Zij besloot het mogelijke te doen om de slachtoffers der dictatuur, die in staat van beschuldiging waren gesteld, te beschermen tegen willekeur.

In dezelfde vergadering werd uitvoerig gesproken over de gebeurtenissen in *Spanje*. In opdracht van de S.A.I. had onze Franse partijgenoot *Vincent Auriol* een onderzoek ter plaatse ingesteld, waarvan hij een indrukwekkend verslag gaf. Ook een tweetal leden van de Spaanse sociaal-democratische partij deden over de gebeurtenissen en de daarna ingetreden toestand belangrijke mededelingen.

In een gemeenschappelijke vergadering, op 16 November door de Executieve der S.A.I. en het bestuur van het I.V.V. gehouden, werd opnieuw over Letland en Spanje uitvoerig gesproken. De vergadering besloot bij den minister-president van Letland namens S.A.I. en N.V.V. te protesteren tegen de gevangenneming van hen, die de democratische grondwet hadden verdedigd, en erop aan te dringen, dat de tegen deze beschuldigten te voeren processen in het openbaar zouden plaats hebben. Eveneens werd een telegram gezonden aan den president van de Spaanse republiek, verzoekende om zijn persoonlijke tussenkomst ten einde te voorkomen, dat Caballero en Menendez zouden vallen als slachtoffers van contra-revolutionnaire wraakzucht. De beide besturen besloten voorts het Matteottifonds om te zetten in een gemeenschappelijk *internationaal ondersteuningsfonds*, waaruit ook aan de slachtoffers van de Spaanse gebeurtenissen zoveel mogelijk hulp zal worden verleend.

Na kennis genomen te hebben van aan het I.V.V. en aan de S.A.I. uitgebrachte rapporten, besprak men in de gemeenschappelijke vergadering breedvoerig de toestand in Oostenrijk. De vergadering zond een telegram van sympathie aan Seitz, die toen nog steeds in gevangenschap was.

Ook werd in dezelfde vergadering de politieke toestand in het *Saargebied* besproken. De S.A.I. had die toestand door een commissie doen onderzoeken, namens welke Crompton (Labour) verslag uitbracht. Voorts verstrekten twee sociaal-democraten uit het Saargebied aan de vergadering belangrijke inlichtingen.

In het verslagjaar werden verschillende belangrijke *organisatorische aangelegenheden* behandeld. Zoals in ons verslag over 1932 is medegedeeld, had de Executieve in November 1933 een commissie benoemd, aan welke opgedragen was zo mogelijk de *eenheid* te herstellen, die in de *Franse sociaal-democratische partij* door het uittreden der neo-socialisten was verbroken. Deze commissie bestaande uit Vandervelde, Adler, Gillies en Albarda heeft sedert haar instelling veel gegevens verzameld. Het voornemen om met vertegenwoordigers van de beide Franse partijen besprekingen te houden, kwam niet tot uitvoering. De omstandigheden in Frankrijk en een ernstige en langdurige ziekte van den politieken leider der neo-socialisten, Pierre Renaudel, beletten dat. Het optreden van Marquet als minister in het kabinet-Doumergue maakte de vooruitzichten voor het herstel der eenheid slechter. In de vergadering van Maart 1934 rapporteerde de commissie aan de Executieve, dat zij voorschijns van haar pogingen geen succes kon verwachten, maar diligent wenste te blijven om op een haar geschikt schijnend tijdstip haar werk voort te zetten. De wijze, waarop zich sindsdien de verhoudingen in Frankrijk hebben ontwikkeld, vooral sedert de S.F.I.O. tot eenheid van actie met de communisten is overgegaan, is oorzaak, dat de kans op herstel van de eenheid nu geringer is geworden dan ooit.

De grote veranderingen, die door de gebeurtenissen van de laatste jaren in de positie van verschillende aangesloten partijen der S.A.I. was gebracht, maakten het noodzakelijk de samenstelling van de besturende organen der S.A.I., de stemmenverdeling over de partijen en de contributieregeling aan een onderzoek te onderwerpen. Dit onderzoek werd door de Executieve in haar vergadering van Mei te Brussel opgedragen aan een commissie van drie leden, n.l. De Brouckère, Grimm en Albarda, die tezamen met Adler, voorstellen had te doen. De commissie heeft in de vergadering der Executieve van November te Parijs haar voorstellen ingediend. Zij hadden de strekking om de invloed der partijen, die hun legale politieke positie hebben verloren, en die der partijen, welker positie verzwakt is geworden, in vergelijking met de invloed van de partijen der democratische landen enigermate te verminderen. Dienovereenkomstig werd de volgende verandering in de stemmenverdeling gebracht.

I. Partijen, die reeds vóór 1933 hun democratische rechten verloren:

	Aantal Oude regeling:	congres- Nieuwe regeling:
<i>Rusland</i>		
Russische Sociaal-revolutionairen	6	3
Russische Sociaal-democraten	6	3
Soc.-democraten Ukraine	3	1
Soc.-democraten Georgië	3	2
<i>Hongaarse Emigrantenpartij</i>	1	1
<i>Armenië</i>	3	2
<i>Italië</i>	16	9
<i>Portugal</i>	1	1
<i>Lithauen</i>	2	1
<i>Yougo-Slavië</i>	1	1
<i>China</i>	1	1

II. Partijen, die sedert 1933 hun democratische rechten verloren:

<i>Duitsland</i>	40	26
<i>Dantzig</i>	2	1
<i>Oostenrijk</i>		
Duitse Soc.-Dem. Partij	20	13
Tsjechische Soc.-Dem. Partij	3	2
<i>Letland</i>	4	3
<i>Bulgarije</i>	3	2
<i>Estland</i>	3	2

III. Partijen, die in een onzekere positie verkeren:

<i>Spanje</i>	18	18
<i>Uruguay</i>	1	1

IV. Partijen in de democratische landen:

<i>Groot-Brittannië</i>	40	40
<i>Frankrijk</i>	26	26
<i>Tsjecho-Slowakije</i>		
Tsjechische Partij	10	10
Duitse Partij	7	7

Poolse Partij	1	1
België	17	17
Zweden	14	14
Denemarken	13	13
Nederland	12	12
Verenigde Staten Noord-Amerika	11	11
Zwitserland	8	8
Finland	8	8
Argentinië	7	7
Luxemburg	1	1
IJsland	1	1

V. Landen met parlementen, zonder wezenlijke bevoegdheden:

Polen

P. P. S.	10	10
Ukraiense Partij	4	4
„Bond”	3	3
Duitse S.P.	1	1
Hongarije	8	8
Roemenië	4	4

VI. Andere partijen:

<i>Palestina</i>	5	4
<i>Brits Guyana</i>	1	1

Totaal	349	304
--------	-----	-----

In verband met deze verandering in de stemmenverdeling kwam ook enige verandering in de samenstelling der Executieve. De partij van de Russische Ukraïne, tot dusver over een zetel beschikkend, verloor deze, De Armenische partij zag haar vertegenwoordigers van 3 tot 2 teruggebracht. Lithauen moest zijn zetel offeren, evenals Dantzig. De Oostenrijkse Partij ging van 3 zetels terug tot 2. De Duitse Partij (S.P.D.) van 4 tot 3; Italië van 3 tot 2.

De samenstelling van het Bureau onderging eveneens enige wijziging, in zover dat aan Zweden een plaats met adviserende stem werd gegeven. Volgens de statuten bestaat het Bureau uit 11 leden met beslissende stem. Van die 11 leden vertegenwoordigen nu 6 partijen, die tot de groep IV behoren, (n.l. Groot-Britannië, Frankrijk, Tsjecho-Slowakije, België, Denemarken en Nederland); 2 partijen van de groep I (Russische S.D. en Italië); eveneens 2 partijen van de groep II (Duitsland en Oostenrijk) en 1 een partij, behorende tot de groep V (P.P.S. Polen). De commissie heeft aan de Executieve in overweging gegeven bij de eerstvolgende verkiezing van het Bureau 7 zetels te bestemmen voor de partijen der democratische landen.

De contributie-regeling zal nog herzien worden. Daarbij zal in het bijzonder rekening worden gehouden met de financiële positie der partijen, die uit hun land zijn verdreven.

In de Bureau-vergadering van Maart werd opnieuw de vraag besproken, die reeds in 1933 was gesteld, of de omstandigheden het niet wenselijk maakten het *secretariaat* der S.A.I. van Zürich naar elders te ver-

plaatsen. Zowel politieke als financiële overwegingen deden daarbij hun invloed gelden. In de vergadering van de Executieve van Mei te Brussel werd de vraag bevestigend beantwoord. Financiële overwegingen moesten daarbij de doorslag geven. Besloten werd, dat het secretariaat in April 1935 naar Brussel zal worden verplaatst.

De belangrijkste zaak, waarmee Executieve en Bureau zich in 1934 hadden bezig te houden, is die van het *eenheidsfront* met de communisten. Ter voldoening aan een opdracht, hun door het Franse partijcongres te Toulouse gegeven, dienden de Franse leden van de Executieve in de vergadering van 26 Mei te Brussel het voorstel in, dat de S.A.I. zich tot de Communistische Internationale zou richten met een nieuwe uitnodiging, om onderhandelingen te openen over een gemeenschappelijke actie. Dit voorstel, dat door sommigen werd ondersteund, stuitte op zulk een beslist tegenstand van de gedelegeerden van Engeland, Zweden, Denemarken, Duitsland, Tsjecho-Slowakije, België en Nederland en anderen, dat de Fransen er in berustten, dat verdere behandeling en beslissing tot een volgende vergadering werden uitgesteld. In de vergadering van 3 en 4 Augustus, te Brussel, werd opnieuw breedvoerig over het vraagstuk gesproken. Het optreden der Franse Partij, die zonder met de S.A.I. overleg te hebben gepleegd, tot gemeenschappelijke actie met de Franse communisten had besloten, werd van verscheidene zijden zeer scherp gecritiseerd, aangezien die handelwijze in strijd werd geacht met een besluit, door de Executieve in Maart 1933 genomen. Besloten werd, het voorstel van de Franse Partij tot het voornaamste agenda-punt van de najaarsvergadering der Executieve te maken.

De vergadering der Executieve, van 13 tot en met 16 November te Parijs gehouden, was dus inzonderheid voor een gedachtenwisseling over het eenheidsfront bestemd. De betekenis van de gedachtenwisseling zou nog groter worden, dan aanvankelijk verwacht was, doordat het bestuur der Communistische Internationale in October door de Franse communisten Cachin en Thorez aan de S.A.I. het voorstel deed zenden, om te besluiten tot een gemeenschappelijke actie ter ondersteuning van de strijdende Spaanse arbeidersbeweging. Dit voorstel, op zich zelf beschouwd, behoefde geen grote moeilijkheden op te leveren. Immers, op de 11e October, toen het de secretaris der S.A.I. bereikte, was de strijd in Spanje feitelijk beslist. De arbeidersbeweging had het onderspit gedolven, haar nederlaag was noch af te wenden noch te herstellen. Ook bestond niet het minste gevaar voor enige interventie van vreemde mogendheden meer — gevaar, waartegen Moskou een gemeenschappelijke actie had willen organiseren.

Het sprak echter van zelf, dat het voorstel der communisten desondanks nog van betekenis werd geacht, aangezien het de eerste maal was, dat Moskou blijk gaf van bereidwilligheid om met de S.A.I. te onderhandelen. Zijn gewoonte getrouw, riep Moskou echter tegelijkertijd de arbeiders op, om al vast, door het ondernemen van gemeenschappelijke acties met de communisten, te doen, alsof die onderhandelingen reeds tot een positief resultaat hadden geleid.

Niettemin meende de meerderheid van het Bureau, dat aan de vertegenwoordigers van de Komintern gelegenheid moest worden gegeven, het voorstel mondeling toe te lichten. Drie leden van het Bureau (n.l. de gedelegeerden van Engeland, Denemarken en Nederland) verklaarden zich daartegen; twee onthielden zich van stemming.

Ingevolge dit besluit had op 15 October te Brussel een conferentie plaats, waarin de S.A.I. door Vandervelde en Adler en de Komintern door Cachin en Thorez werden vertegenwoordigd. De conferentie zou enkel een informatorisch karakter dragen. Aangezien later van communistische zijde meermalen is beweerd, dat in die conferentie namens de Komintern een voorstel zou zijn gedaan om te komen tot een eenheidsfront op het gehele gebied van de strijd der arbeidersbeweging, verdient het feit hier vermelding, dat Cachin en Thorez uitdrukkelijk verklaarden, tot het doen van zulk een voorstel geen opdracht te hebben ontvangen. Het door beide partijen goedgekeurde (en in de strijd met de afspraak, kort na de conferentie, door de communisten gepubliceerde) stenografische verslag bevat de volgende woorden van Cachin: „De opdracht, die de Communistische Internationale ons heeft verstrekt, is niet om het vraagstuk van het eenheidsfront tussen de beide Internationales in zijn volle omvang te bespreken, maar slechts om een scherp omlijnde vraag te stellen over een gemeenschappelijke actie in het belang van onze Spaanse kameraden”. Ook heeft niet langs een andere weg een voorstel van de Komintern om op het gehele gebied der beweging samen te werken, de S.A.I. bereikt.

Het voorstel van de Franse soc. dem. partij, dat door de Executieve moest worden behandeld, verlangde, dat de S.A.I. een uitnodiging tot de Komintern zouden richten om te onderhandelen over samenwerking op een basis gelijk aan die, waarop in Frankrijk sociaal-democraten en communisten tot gemeenschappelijke actie waren overgegaan. De zeer belangrijke debatten, naar aanleiding van dit voorstel gevoerd, namen vier dagen in beslag. Reeds spoedig bleek, dat de meerderheid der S.A.I. tot het aangaan van een eenheidsfront met de communisten niet bereid was en dat een iets kleinere meerderheid om die reden ook niet met de Komintern in onderhandelingen wilde treden, welke toch niet tot een eenheidsfront zouden kunnen leiden. Van de minderheid, die wel tot onderhandelingen bereid was, werd de kern gevormd door de gedelegeerden der partijen, die reeds tot samenwerking met de communisten waren overgegaan, zoals de Franse partij, de Italiaanse, de Russische sociaal-democraten, en door de Oostenrijkers, die in de actie tegen het fascisme de grenzen tussen sociaal-democraten of communisten hadden laten verflauwen. Een derde positie namen de Belgen in, die wilden, dat de S.A.I. zich tot onderhandelingen bereid zou verklaren, op de voorwaarde, dat de communisten ook in Rusland de democratische beginselen zouden erkennen.

Het debat, waaraan 18 sprekers deelnamen, werd door Léon Blum voor de minderheid en door Albarda voor de meerderheid geopend. Nadat drie resoluties waren ingediend, een door Blum, een door Albarda en een door Grimm (Zwitserland), werd een commissie ingesteld, die zou trachten een gemeenschappelijk voorstel te ontwerpen. In de bijeenkomsten van deze commissie kon slechts over de vorm van het te nemen besluit tot eenstemmigheid worden gekomen, niet over de inhoud. Besloten werd dat het standpunt der Executieve niet in een resolutie, maar in een brief aan de Komintern zou worden uiteengezet. Over het slot van die brief werden de beide richtingen het niet eens, zodat ten slotte twee ontwerpen, het ene van Adler, het andere van Albarda, aan de Executieve werden voorgelegd. In de vergadering van de Executieve zijn deze beide voorstellen niet tegenover elkaar blijven staan. Ware dit het geval geweest, dan zou het voorstel-Albarda ver-

moedelijk met tweederden van de stemmen (ongeveer 175 tegen 85) zijn aangenomen. Deze uitslag zou echter de verhoudingen in de S.A.I. zeer moeilijk hebben gemaakt, aangezien partijen als de Franse, de Italiaanse, de Russische (S.D.) en de Oostenrijkse, te kennen hadden gegeven, zich daarbij bezwaarlijk te kunnen neerleggen. Het was niet wel-mogelijk, deze partijen, die zonder voorkennis en machtiging, en dus naar veler mening in strijd met het besluit van de Executieve van 27 Maart 1933 (zie ons verslag over '34, blz. 157) verbindingen met de communisten van hun eigen land hadden aangeknoopt, tot het losmaken of ver-loochenen dier verbindingen te verplichten. In de brief aan de Komintern werden dan ook die verbindingen als een voldongen feit beschouwd en daarbij moest de consequentie worden aanvaard, dat voortaan elke der aangesloten partijen vrij zou zijn in haar eigen land al of niet met de communisten een overeenkomst aan te gaan. Daar over het laatste gedeelte van de brief geen overeenstemming kon worden bereikt, werd ten slotte besloten, zomin het ontwerp-Albarda als het ontwerp-Adler over te nemen.

De voor de Komintern bestemde brief, die aan haar vertegenwoor-digers Cachin en Thorez werd geadresseerd, luidt als volgt:

„In de conferentie, die Gij op 15 October 1934 met de ondergetekenden hebt gehou-den, hebben wij U medegedeeld, dat wij in November aan onze Executieve verslag zouden uitbrengen over Uwe voorstellen.

Onze Executieve heeft zich nu, bij haar beraadslagingen over de positie der inter-nationale arbeidersbeweging, die vier dagen hebben geduurd, ook met de Brusselse conferentie bezig gehouden. Zij heeft ons opgedragen U het volgende mede te delen:

1. Zoals U bekend is had onze Internationale reeds een solidariteits-actie voor het Spaanse proletariaat georganiseerd vóór Uw voorstel, om zulk een actie gemeen-schappelijk met de Communistische Internationale te ondernemen, ons bereikte. Wij hebben inmiddels zeer uitvoerige mededelingen over de toestand in Spanje ontvangen en onze partijgenoot Vincent Auriol, die door ons naar Spanje werd afgevaardigd om de toestand te onderzoeken, heeft aan onze Executieve een zeer belangrijk en leerzaam verslag van zijn bevindingen uitgebracht, hetwelk binnenkort openbaar gemaakt zal worden. Bovendien hebben wij in een gemeenschappelijke vergadering met het bestuur van het I.V.V. uiteenzettingen over de toestand in Spanje vernomen van onze Spaanse partijgenoten Prieto en Del Vayo. Op de grondslag van al deze inlichtingen hebben wij in die gemeenschappelijke vergadering een steun-beweging georganiseerd voor de slachtoffers der Spaanse contra-revolutie, die nog slechts in haar begin is, in de eerste plaats ten behoeve van de voortdurend door een cynische wraak-justitie bedreigde gevangenen, die bij duizenden worden geteld en waartoe het lid onzer Executieve Caballero behoort.

De demonstraties van sympathie voor het Spaanse proletariaat en van protest tegen zijn beulen zijn naar gelang van de positie der arbeidersbeweging in de onder-scheidene landen in verschillende vormen georganiseerd. In Frankrijk bestonden zij in gemeenschappelijke betogingen van socialist en communisten, terwijl in België, waar een noemenswaardige communistische partij niet bestaat, de grote demonstraties voor Spanje, waarin de voorzitter der S.A.I. het woord voerde, door de Belgische Werklieden Partij alleen georganiseerd werd, die enkele dagen later ook in haar congres de gelegenheid waarnam, om tegen de voltrekking van de doodvonnis in Spanje te betogen.

2. In de Brusselse conferentie hebt Gij verklaard, dat Gij geen mandaat hadt om met ons over andere vormen van gemeenschappelijke actie der arbeidersklasse te spreken dan alleen over een solidariteitsactie voor Spanje.

Harerzijds heeft de Executieve der S.A.I. in haar resolutie van 18 en 19 Maart 1933 herinnerd aan de voorstellen met betrekking tot het sluiten van een overeenkomst voor de gemeenschappelijke verdediging tegen het fascisme en heeft zij de oij haar aangesloten partijen aanbevolen, geen afzonderlijke overeenkomsten aan te gaan, zolang de Komintern niet op die voorstellen zou hebben geantwoord.

Sindsdien hebben echter nieuwe gebeurtenissen plaats gehad, inzonderheid in Oostenrijk, welke aan verscheidene secties der S.A.I. aanleiding hebben gegeven, zelfstandig eenheidsfront-overeenkomsten te sluiten, waarbij rekening is gehouden met de bijzondere toestanden in verschillende landen.

Terwijl in Frankrijk en elders een eenheidsfront tot stand kwam, zijn in Groot-Brittannië, Nederland, de Scandinavische landen, Tsjecho-Slowakije en in andere landen communistische eenheidsfront-voorstellen afgewezen, en wel op gronden, die onze partijen hebben aangegeven en die U bekend zijn.

In deze omstandigheden heeft de aanbeveling, welke onze resolutie van 18 en 19 Maart 1933 inhield, haar reden van bestaan verloren, zodat nu elke der bij ons aangesloten partijen vrij is zelfstandig te handelen."

Deze tekst werd met algemene stemmen en één onthouding (de gedelegeerde van Georgië) vastgesteld.

Nadat dit besluit was genomen legde Blum namens enige gedelegeerden de volgende minderheidsverklaring af:

"De ondergetekenden, leden van de Executieve der S.A.I., spreken als hun overtuiging uit, dat in de tegenwoordige omstandigheden, tegenover de groei van het fascisme en de verscherping der oorlogsgevaaren in Europa en gelet op de spontaan uit de rijen der arbeidersklasse opkomende verlangens naar eenheid van actie, de S.A.I. de plicht had haar voorstel van Februari 1933 nadrukkelijk te herhalen en tot de Communistische Internationale de vraag te richten, of zij bereid is, de voorwaarden te onderzoeken voor een gemeenschappelijke internationale actie tegen de oorlog, voor de verdediging van de democratische vrijheden in de landen, waar deze bestaan, en voor de revolutionaire strijd in die landen, waar het fascisme de democratische vrijheden vernietigd heeft.

De ondergetekenden stellen intussen met genoegdoening vast, dat de Executieve aan alle aangesloten partijen de vrijheid heeft toegekend, de strijd tegen fascisme en oorlog overeenkomstig de verhoudingen in elk land te organiseren. Zij hopen hartelijk en zij vertrouwen, dat de resultaten van de gemeenschappelijke actie in die landen, waar zij reeds begonnen is, binnenkort aan de S.A.I. aanleiding zal geven de eenheid tot stand te brengen, waartoe het proletariaat door de gevaren van de tegenwoordige toestand en door de belangen van zijn internationale strijd aan het proletariaat gedwongen wordt."

Deze verklaring was ondertekend door de gedelegeerden Blum, Bracke en Longuet (Frankrijk), Del Vayo (Spanje), Grimm (Zwitserland), Nenni en Modigliani (Italië), Ehrlich (Poolse „Bund"), Dan (Russische Mensjewiki) en drie Oostenrijkers.

Hierbij moge worden aangetekend, dat uit de ondertekening door Grimm niet kan worden afgeleid, dat de Zwitserse Partij vóór het eenheidsfront zou zijn. Zij heeft meer dan eens, ook in de laatste tijd, eenheidsfront-voorstellen van de Zwitserse communisten met beslistheid afgewezen.

Voorts zij opgemerkt, dat hoewel in Frankrijk de gemeenschappelijke actie van de sociaal-democraten met de communisten wordt voortgezet en ook de Conseil National (Partijraad) van de Franse Partij nog op 3 Maart l.l. zich voor voortzetting heeft uitgesproken, alle hoop van hen, die de verbinding tussen de sociaal-democratische en de communistische partij nog inniger wilden doen worden, tot dusver beschaamd is. Alle pogingen, om te komen tot een fusie tussen de beide partijen, zijn afgestuit op de weigering van de communisten om in een gemeenschappelijk pogram principieel-socialistische programpunten op te nemen. Ook is bij velen in de Franse sociaal-democratische partij een gevoel van onvoldaanheid en ongerustheid over de ontwikkeling der gemeenschappelijke actie bemerkbaar. Daartoe is veel bijgedragen door de wijze, waarop in het Franse communistische orgaan „Cahiers du Bolchevisme" van 1 Februari 1935 wederom over de sociaal-democratie en over de bedoelingen der eenheidsfront-tactiek is geschreven. Zonder er doekjes om te winden is daar verklaard, dat de communisten blijven streven naar de dictatuur van het proletariaat, zoals deze in

Moskou wordt opgevat, en dat het eenheidsfront voor de communisten het middel is om de massa's der arbeidersklasse binnen hun bereik te brengen, ten einde de invloed van de sociaal-democratie op die massa's te vernietigen. De communisten stellen zich daarom niet alleen tegenover hen, die het eenheidsfront bestrijden, maar ook tegenover degenen, die door het eenheidsfront willen komen tot de eenheid van organisatie, om daardoor een verzoening tussen sociaal-democraten en communisten te bereiken. Het doel der communisten met het eenheidsfront blijft „om de overgang van de sociaal-democratische massa's naar het communisme te bevorderen, ten einde de macht voor de sovjets te veroveren. Dit is altijd ons voornaamste doel geweest en dit blijft het.” De verandering in de communistische tactiek dient volgens de „Cahiers du Bolchevisme” slechts om „op de beste manier de invloed van de sociaal-democratie te liquideren.” Onomwonden zegt men te willen „doorgaan met de ontmaskering van de verzoeningspolitiek der sociaal-democratie” en dit het beste te kunnen doen gedurende de gemeenschappelijke actie! Vele Franse partijgenoten zijn van gevoelen, dat in het artikel van de „Cahiers du Bolchevisme” de instructies zijn weergegeven, die bij het 7e Congres der Communistische Internationale aan de Franse communisten zijn verstrekt.

Sedert de vergadering van de Executieve der S.A.I. van November 1.1. heeft geen enkele der aangesloten partijen, die daartoe nog niet was overgegaan, tot gemeenschappelijke actie met de communisten besloten. De Belgische Werklieden Partij wees in December 1934 opnieuw een daartoe strekkend voorstel van de communisten af.

Volledigheidshalve delen wij hierbij mede, dat de Nederlandse gedelegeerden in de S.A.I. over de door hen te volgen gedragslijn regelmatig overleg hebben gepleegd met het Partijbestuur, en dat ook hun houding in de vergadering van November 1934 in Parijs in volledige overeenstemming was met het eenstemmig oordeel van het Partijbestuur.

J. W. ALBARDA.
F. M. WIBAUT.

VERSLAG

van de Commissie voor Geschillen tussen de redactie van „Het Volk” en de partijgenoten-inzenders. Tijdvak 1 Februari 1934—1 Februari 1935.

Het congres benoemde tot de leden der commissie J. BOMMER, J. W. SLEEF en JAC. VAN PAREREN. Laatstgenoemde trad als secretaris op. J. BOMMER trad in April 1934 in functie.

Aan BERN. FRANKE, die gedurende drie jaren deel uitmaakte, een woord van dank voor zijn arbeid en kameraadschappelijke samenwerking.

De volgende stukken kwamen in en werden geweigerd of geplaatst, op de daarachter vermelde gronden.

8 Febr. 1934. J. N. G. te W. — Over hoge inkomens. *Geweigerd*, was verwezen naar de „Soc. Dem.”

25 Febr. 1934. J. N. G. te W. — Over dezelfde kwestie. Beslissing der commissie bleef gehandhaafd.

21 Febr. 1934. Chr. B. te A. — Over een reeds behandelde kwestie.

24 Febr. 1934. J. R. te A. — Over de kwestie K. V.—Sl. *Geweigerd*, daar de kwestie beslist was en beide partijen zich bereid verklaard hadden, deze beslissing te aanvaarden.

15 Maart 1934. Ds. K. te J. P. — Motie in zake de Liga. De commissie meende, dat deze ten *onrechte* geweigerd was en geplaatst diende te worden. De hoofdredacteur weigerde plaatsing, omdat de commissie geen zeggenschap had over ingezonden moties. Het P.B., hierover geraadpleegd, stelde de hoofdredactie in het gelijk.

12 April 1934. Chr. G. te B. — Over de salarissen bij de V.A.R.A. naar aanleiding van de zaak-Zw. *Geweigerd*, behoort niet in „Het Volk”.

10 April 1934. G. J. Zw. te H. — Twee ingezonden stukken over de Arfi en Die Masznahme. De Commissie was bereid het eerste stuk wel, mits enigszins bekort, het tweede stuk niet te plaatsen. G. J. Zw. weigerde te bekorten en eiste onveranderde opname van beide stukken. Wenste de Commissie dit niet op te dragen, dan zag hij van iedere plaatsing af. *Niets* geplaatst.

14 April 1934. J. P. B. te A. — Over speelzalen en A. B. K. *Niet* in behandeling genomen. Inzender was geen partijgenoot.

20 April 1934. W. te A. — Over de kwestie-Zw. *Geweigerd*, bedoelde zaak was behandeld.

13 Juli 1934. Fl. H. te L. — Over de onderwijsafbraak. *Geweigerd*, behoort door de vakbond en de redactie behandeld te worden, wat trouwens ook geschiedde.

11 Aug. 1934. Ph. de Vr. — Over plaatsing van Duitse advertenties en de boycot.

16 Aug. 1934. C. de J. te E. — Naar aanleiding van M.'s artikel over B'ata. *Geweigerd*, omdat M. het artikel geschreven nad, na overleg met de vakbond.

17 Aug. 1934. Mr. H. O. D. te H. — Over dezelfde zaak. Beide stukken werden *voorlopig aangehouden*, aangezien de Redactie de zaak zelf nog eens zou behandelen. Hierna bestond geen reden voor plaatsing meer.

21, 23 en 27 September 1934. G. M. A. v. W. te A. — Uiterst verward over alles en nog wat. Daarom *geweigerd*.

29 Sept. 1934. E. S. en P. J. S. — Over een tekening in de „Notenkraker”. *Geweigerd*, omdat van een verkeerde veronderstelling werd uitgegaan.

30 Sept. 1934. P. J. E. te A. — Over de verschillen in salariering gemeentepersoneel. *Geweigerd*, omdat de redactie de zaak behandeld had.

7 Oct. 1934. W. M. te A. — Over politie-optreden van drie weken terug. *Geweigerd*, omdat de zaak niet meer te controleren was.

2 Oct. 1934. A. R. te A. — Over Duitse film-advertenties in „Het Volk”. *Geweigerd*, om redenen, vroeger vermeld.

4 Dec. 1934. J. M. te U. — Over ontslagen bij de V.A.R.A. *Geweigerd*, daar de zaak reeds behandeld was in „Het Volk” en verder in de V.A.R.A. thuis behoorde.

7 Dec. 1934. Mr. M. J. A. M. te B. — Over „wat Chr. demagogen graag willen”. *Geplaatst*, na wijziging van de aanhef.

19 Dec. 1934. E. I. E. te A. — Over de Uiver-hulde en de houding van „Het Volk”. *Geweigerd*, omdat standpunt der redactie als juist gedeeld werd en bovendien plaatsing nu een zeer verkeerde indruk zou maken.

14 Jan. 1935 H. H. Kr. te 's Gr. — Over concurrentie van amateurs tegenover beroepsmusici. *Geplaatst* in de „Vooruit”, omdat het aandacht vestigen op deze misstand, juist in deze tijd, gewenst is.

13 Jan. 1935. J. S. te 's Gr. — Over sabotage bij een drukkerij-staking. Oorspronkelijk was de commissie tegen plaatsing in „De Vooruit”. Nadat haar nadere inlichtingen verstrekt waren, wilde zij plaatsing toestaan, indien het sterk gewijzigd werd. Inzender vond plaatsing niet meer nodig, omdat hij wijziging in de aangegeven richting onjuist achtte.

21 Jan. 1935. J. S. te A. — Over artikel over de „Bouwvereniging „Ons Huis”. *Geweigerd*, behoort in de vakbond thuis en niet in het Partijblad.

4 Februari 1935. J. J. v. W. te 's Gr. — Over een plaats gehad hebbende Statutenwijziging in „De Volharding”. *Geweigerd*, omdat ons de voorgeschiedenis niet bekend is, en de coöperatoren niet als soc. dem. in „De Vooruit” ter verantwoording kunnen worden geroepen.

JAC. VAN PAREREN, Secretaris.

